

Tekst OMSLAG voor en achter

De gevangenvaarder van Napoleon

Luitenant-generaal Sir Hudson Lowe

Een leven

DESMOND Gregorius

Dit boek is de eerste volledige biografie van Sir Hudson Lowe, ondanks het feit dat hij een grote hoeveelheid correspondentie en papieren heeft nagelaten, die hij gedurende een vrij lang leven heeft verzameld. Toch staat hij alleen bekend als de gevangenvaarder van Napoleon Bonaparte tijdens zijn ballingschap op het eiland Sint-Helena, een periode die slechts zes van de veertig jaar van Lowe's actieve leven besloeg.

Lowe was een veel beter opgeleide officier dan de meeste van zijn tijdgenoten: een dappere, intelligente en vindingrijke soldaat, die snel het respect won van vooraanstaande militaire commandanten als Sir Charles Stuart en Sir John Moore. Lowe diende een groot deel van de oorlog tegen Napoleon in het Middellandse Zeegebied en diende later als Britse verbindingsofficier voor de geallieerde legers in Duitsland en Frankrijk tijdens de campagnes van 1813-1814, waar hij de bewondering en vriendschap genoot van de Pruisische bevelhebbers en de Russische tsaar. Zijn berichten waarin deze campagnes worden beschreven, zijn modellen van militaire reportage en werden zeer geprezen door ministers en grotendeels gedrukt in de London Gazette. Als kwartiermeester-generaal van de geallieerde legers (Britse, Duitse, Belgische en Nederlandse) in de Lage Landen in de periode vóór Waterloo was Lowe de effectieve commandant van die strijdmacht tot de komst van de hertog van Wellington. Het was zijn prestatie bij het overtuigen van de Pruisen om hun leger te bewegen zich aan te sluiten bij de Britten, wat de uiteindelijke nederlaag van Napoleons strijdkrachten in juni 1815 mogelijk maakte.

Lowe's talenten: vloeiend Italiaans en Frans, kennis van het Corsicaanse karakter die hij ontleende aan het bevel voeren over een Corsicaans regiment, dat onder de Britse kroon stond en zijn bewezen vermogen om op het hoogste niveau met staatslieden en maarschalken te praten, werden zo gunstig beoordeeld dat hij werd gekozen als bewaker van de verbannen Napoleon op Sint-Helena. Het was een afspraak die leidde tot de ondergang van Lowe. Hij bleek geen partij voor de list en leugenachtigheid van zijn slinkse gevangene en de aanhangers van die gevangene. Lowe's reputatie is nooit hersteld van de laster en smaad van de Bonapartisten en hun vocale Whig-aanhangers, ondanks een of twee pogingen van historici om de zaken recht te zetten.

Hij weigerde een pensioen en passende erkenning als gouverneur van een kolonie door eerst de Tories en vervolgens de Whigs, uit angst voor de publieke opinie beëindigde Lowe zijn carrière in een anticlimax.

Zonder te proberen de persoonlijke fouten en beperkingen van Lowe te verhullen, heeft auteur Desmond Gregory zich ten doel gesteld Lowe's reputatie als soldaat en schrijver te herstellen,

die, zoals het verslag duidelijk laat zien, veel inhoudelijker was dan de pseudoschurk van St. Helena.

Inhoud

Lijst met kaarten illustraties		7
Inleiding		
1. Vroege jaren, 1769-1803		11
2. Corsicaanse Rangers in de Middellandse Zee, 1803-1808		30
3. Het verlies van Capri, oktober 1808		48
4. Actieve dienst in de Middellandse Zee, 1809-1812; Ischia en de Ionische eilanden		60
5. Campagne voeren in Duitsland en Frankrijk, 1813-1814		79
6. Nederland en Zuid-Frankrijk, 1814-1815		100
7. De Sint-Helena-jaren, 1815-1821: deel 1		119
8. De Sint-Helena-jaren: deel 2		142
9. St. Helena-oordeel en nasleep		161
10. Ceylon en de laatste jaren		178
 Bijlage: Lowe, Walker en de meubels van Longwood		 190
 Lijst met afkortingen en definities	niet vertaald	 193
Noten	niet vertaald	194
Bibliografie	niet vertaald	217
Index	niet vertaald	222

7

Kaarten

Europa, 1793-1815	20
Het eiland Capri	49
Eilanden in de baai van Napels	61
De Ionische eilanden	63
Frankrijk, 1814	92
Het eiland Sint-Helena	120

Illustraties

Luitenant-generaal Sir Hudson Lowe bij Wyville.

frontblad

Argostoli op het eiland Kefalonia.	115
Jamestown, Sint-Helena.	115
Generaal-majoor Sir John Stuart.	116
Plantation House, Sint-Helena.	117
Longwood-huis.	117
Het nieuwe huis in Longwood bedoeld voor Napoleon.	117
Napoleon onderweg naar Sint-Helena aan boord van de HMS Northumberland, 1815.	118

Inleiding

Waarom is er tot op de dag van vandaag geen volledige beschrijving van het leven van Sir Hudson Lowe geweest, de beruchte gevangenvaarder van Napoleon Bonaparte? Het gebrek is vooral opmerkelijk, omdat hij bij zijn dood een fragment van een autobiografie achterliet, samen met een grote hoeveelheid correspondentie en andere documenten over zijn voorbije leven, verzameld over vele jaren 140 volle volumes, die tegenwoordig rusten in de British Library. Lowe was een vooraanstaande soldaat, hoog aangeschreven bij Sir John Moore, de held van de terugtocht naar Coruña en die andere rijzende ster aan het militaire firmament die, net als Moore, een vroege dood ontmoette, luitenant-generaal Sir Charles Stuart. Het hoogtepunt van Lowe's legercarrière kwam in 1814 toen hij werd benoemd tot kwartiermeester-generaal van het leger in Nederland, een functie die hij bekleedde totdat de hertog van Wellington in 1815 het bevel overnam. Zijn talenten werden als zodanig beschouwd. Zijn vloeiende beheersing van het Italiaans en het Frans, zijn bevel over een regiment Corsicaanse Rangers, en zijn omgang met geallieerde staatslieden en heersers tijdens de campagnes in Duitsland en Frankrijk – dat hij werd gekozen om de bewaker te zijn van de verbannen keizer van de Fransen op het afgelegen eiland Sint-Helena. Het was een benoeming, die zijn ondergang betekende en zijn reputatie herstelde zich nooit van de laster en smaad die door de Bonapartisten en hun Whig-aanhangers werden verspreid. Hoewel de Britse Tory-ministers Lowe privé prezen, gebruikten ze hem als een schild om zichzelf te beschermen tegen beschuldigingen (totaal ongegrond, hoewel destijds zeer algemeen geloofd) over de barbaarse behandeling van de verbannen Napoleon, een behandeling, die zogenaamd verantwoordelijk was voor het veroorzaken van zijn vroege dood. Uit angst voor de publieke opinie weigerden ze Lowe een pensioen toe te kennen en ontzegden ze hem passende erkenning in de vorm van een koloniaal gouverneurschap, nadat hij om financiële redenen het aanbod van het gouverneurschap van Antigua had afgewezen, een post die een salaris opleverde van slechts £3000 per jaar – een bedrag dat Lowe onvoldoende achtte om zijn vrouw en gezin te onderhouden. Zijn benoeming in 1825 tot bevelhebber van de troepen op Ceylon was de laatste benoeming, die hij ooit bekleedde, want een decennium van Whig-regeringen, gestart in 1830, zorgde ervoor, dat zijn naam nooit in aanmerking werd genomen als er vacatures ontstonden in koloniale gouverneurschappen of hogere functies of senior militaire posten in het buitenland.

12 Hij stierf in 1844, op vijfenzeventigjarige leeftijd, teleurgesteld maar niet verbitterd en door een historicus terecht omschreven als 'de ware martelaar van Sint-Helena'.

Het is ook enigszins een mysterie, waarom Lowe zijn autobiografie – waarmee hij op een gegeven moment een begin maakte – nooit publiceerde, want hij was veertien jaar non-actief, waarin hij de vrije tijd had om de taak te volbrengen. Terwijl hij in Ceylon was, had hij niet minder dan drie assistenten in dienst om zijn administratie te doen. Maar Lowe was een perfectionist, die berichten zeven keer kon herschrijven, voordat hij zichzelf ertoe bracht ze te ondertekenen en aarzelde om beslissingen te nemen over wat hij wel en niet moest opnemen in de berg materiaal, waarover hij beschikte.

Na zijn dood probeerde zijn oudste zoon Hudson, maar dat mislukte, op te treden als redacteur van de memoires en correspondentie van zijn vader met het oog op de uiteindelijke publicatie ervan, een project waarin de uitgever John Murray interesse had getoond toen Lowe nog leefde. Toen er uiteindelijk overeenstemming werd bereikt over een redacteur in de persoon van Sir Harris Nicolas, die de brieven en verzendingen van Nelson had geredigeerd, bleek de taak buiten zijn macht te liggen (hij stierf in 1848), en pas vier jaar later werd een vervanger gevonden in een praktiserend advocaat, William Forsyth. Murray was er vast van overtuigd, dat het te publiceren boek zich zou moeten concentreren op Lowe in St. Helena en zijn omgang met de gevangengenomen Napoleon en slechts incidenteel zou ingaan op de andere fasen van Lowe's carrière. Nicolas had hier tegen geprotesteerd, net als de kinderen van Sir Hudson Lowe, maar toen John Murray de touwtjes in handen had, moesten ze uiteindelijk berusten. Nicolas schreef een paar maanden voordat hij stierf aan Murray:

U bent meer geneigd om het eerste deel [van de correspondentie] overboord te gooien dan waar ik mee akkoord kan gaan... Ik kan, zowel als vriend als biograaf van Sir Hudson Lowe, er niet mee instemmen zijn vroege en zeer verdienstelijke carrière te laten vallen. Het is van belang voor de geschiedenis van St. Helena, maar ook voor de reputatie van Lowe, om aan te tonen dat hij verre van de onmiskenbare officier was, die hij zou zijn geweest en dat hij de gunstige mening genoot van iedereen met wie hij diende: buitenlanders, zowel autochtonen, burgers als soldaten!

En Lowe's zoon Hudson schreef in oktober 1852 aan Murray, het jaar voordat Forsyths driedelige werk aan het publiek werd gepresenteerd:

13 *Ik heb mij altijd verzet tegen de pogingen, die u deed om te voorkomen dat ik de brieven en documenten opnam om te publiceren ter illustratie van zijn talrijke [Lowe's] diensten in Egypte, de Middellandse Zee, de Ionische eilanden en vooral zijn eervolle aandeel in de prachtige en beslissende campagnes van Duitsland en Frankrijk in 1813-1814. Juist door stil te staan bij deze eerdere diensten kon zijn karakter in het juiste licht worden getoond.*

Murray was echter onvermurwbaar. Het ging hem natuurlijk vooral om het uitgeven van een boek, dat verkoopbaar was. Hij vertelde Lowe's tweede zoon Edward in 1853 dat hoewel er goed verslag moest worden gedaan van de vooraanstaande eerdere carrière van zijn vader, hij zich vergiste als hij dacht dat het publiek geïnteresseerd zou zijn in de kleinste details van diens vroege carrière. *'Met zo'n werk [schreef Murray] weiger ik iets te maken te hebben, want ik ben ervan overtuigd dat het een volslagen mislukking zou zijn.'* Murray had negen jaar eerder in vrijwel dezelfde bewoordingen aan Edwards oudere broer geschreven. De vroege correspondentie, zo had Murray geschreven, zou niet interessant zijn voor het publiek en zou het werk geheel ondermijnen, omdat het betrekking had op politieke en militaire

gebeurtenissen, die Murray beschreef als van ondergeschikt belang in de tijd waarop ze plaatsvonden en op het moment dat ze plaatsvonden ‘*momenteel al helemaal niet*’.

Murray kreeg uiteraard zijn zin en Forsyths boek kreeg de *titel History of The Captivity of Napoleon at St. Helena. Uit de brieven en dagboeken van wijlen luitenant-generaal Sir Hudson Lowe en officiële documenten, die nog niet eerder openbaar zijn gemaakt*, hoewel het eerste deel wel een hoofdstuk bevatte van tweeënvijftig pagina's getiteld ‘*Memoir of Sir Hudson Lowe up to the period of his becoming Governor van Sint-Helena.*’ Maar een volledig verslag van Lowe's leven, gebaseerd op dezelfde dagboeken en brieven en primaire bronnen, die sindsdien zijn gepubliceerd, is tot op de dag van vandaag ongeschreven gebleven. Sinds het baanbrekende werk van Forsyth verscheen, zijn er nog twee andere wetenschappelijke boeken over hetzelfde onderwerp geschreven door Richard C. Seaton en Norwood Young, hoewel de St. Helena-periode slechts zes jaar van Lowe's totale levensduur besloeg. Beide auteurs onderschreven de rechtvaardiging (op overtuigende wijze naar voren gebracht door Forsyth) van Lowe, wiens reputatie zo lang besmeurd was door de Whig-pers en door Dr. Barry E. O'Meara in zijn bestverkochte boek ‘*Napoleon in Exile, or A Voice uit Sint-Helena*’, gepubliceerd in 1822 en ook door de bevooroordeelde geschiedenis van Lord Rosebery, getiteld ‘*Napoleon the Last Phase*’, gepubliceerd in Londen in 1900. Het is betreurenswaardig dat Lowe's reputatie zelfs vandaag de dag nog steeds wordt aangetast door een stroom amateuristische historici, die de rol van advocaat van de duivel op zich nemen zonder zich te hoeven verdiepen in alle bronnen.

- 14 Een recent voorbeeld hiervan is te vinden in ‘*La Conquista di Capri*’ van Roberto Ciuni, gepubliceerd in Palermo in 1990, waar elk zinloos verhaal wordt aangenomen en waarneembare vervalsingen zoals het ‘*Mémorial de Sir Hudson Lowe relatif à la captivité de Napoléon à Saint Hélène*’ (Parijs) te vinden zijn. - Brussel, 1830) worden behandeld als betrouwbare autoriteiten. Een ander voorbeeld staat in ‘*The Fall of Napoleon*’ van David Hamilton-Williams, gepubliceerd in Londen in 1994. Daarin wordt Lowe afgeschreven als een ‘*kleingeestige pedante man, een bekrompen non-entiteit, die opgezwollen was van eigenbelang.*’ Volgens Hamilton-Williams werd Lowe uitsluitend geselecteerd om de leiding over Napoleon op zich te nemen vanwege ‘*zijn gehoorzaamheid aan bevelen, die grensde aan fanatisme en [ongelooflijk] omdat hij een dwaas was*’.

Waarom, zo kan men zich afvragen, verdient Lowe, ondanks Murray, een portret van volledige lengte. In de eerste plaats zou ik willen voorstellen, dat hij naar voren komt als een werkelijk tragische figuur: een begaafde en goed opgeleide soldaat, veel beter opgeleid dan de meeste officieren, die toen in het Britse leger dienden, een succesvolle commandant van buitenlandse troepen, geliefd en gerespecteerd door de Russische tsaar en door eminente Pruisische commandanten als maarschalk Blücher en generaal Gneisenau, maar vernietigd, omdat hij een taak te gewetensvol probeerde uit te voeren, namelijk als gevangenebewaarder van Napoleon, voor wiens list en leugenachtigheid hij geen partij bleek te zijn. Ten tweede werpen de vele verschillende rollen, die Lowe moest spelen in elk Europees strijdtoneel, behalve alleen op het Spaanse schiereiland, een interessant zijlicht op de Britse strategie en operaties in de oorlogen tegen Napoleon. Ten derde verdient Lowe het zeker om op zichzelf bekend te staan als militair verslaggever en het is jammer dat hij niet het advies van zijn oude vriend Sir Henry Bunbury opvolgde en een geschiedenis schreef van de campagnes van 1813 en 1814, waarvan hij kennis uit de eerste hand had verworven. Hoewel Lowe in het schrijven over zijn eigen zaken onmogelijk uitgebreid en breedsprakig was en zich door details liet belasten, zijn zijn verslagen van militaire operaties, waarbij hij slechts een waarnemer was, zo helder en grafisch geschreven, met zo'n zeldzame spaarzaamheid. stijl en een gave voor het kiezen van de veelzeggende bijnaam, zodat hij waardig kan worden geacht om op hetzelfde platform te staan als William Napier, wiens ‘*History of the War in the Peninsula*’

(gepubliceerd 1828-1840) hem zoveel literaire bekendheid opleverde. Het is een groot verlies voor de Engelse brieven, dat Lowe er nooit in is geslaagd zijn memoires te schrijven zoals hij van plan was; de paar pagina's die hij wel schreef, waarin hij de eerste twintig jaar van zijn leven beschreef, leveren voldoende bewijs dat hij een auteur was, die verloren was gegaan door de Engelse brieven. geschiedenis. Dit alles vormt een goede reden om een portret van de man ten voeten uit aan te bieden.

15
en
16:
leeg

1

Vroege jaren, 1769-1803

17 Hudson Lowe werd geboren op 28 juli 1769, ironisch genoeg in dezelfde maand en hetzelfde jaar als zijn toekomstige vijand Napoleon Bonaparte. Zijn vader was een legerchirurg, die diende bij het Fiftith Regiment of Foot en later chirurg-majoor en hoofd van de medische afdeling van Gibraltar werd, die het Britse garnizoen daar diende, een benoeming, die hij bekleedde tot aan zijn dood in 1801. Lowe's moeder was een Morgan, een oude familie uit Galway en het was in de stad Galway dat Lowe werd geboren.

Toen het Vijftigste Regiment naar West-Indië werd gestuurd, het jaar nadat Lowe was geboren, reisde de jonge Lowe met zijn gezin (zijn vader, moeder en oudere zus) en daar, kort na hun aankomst op het eiland St. Vincent, leed Lowe aan het verlies van zowel zijn moeder als zijn zus. Deze dubbele rouw raakte Lowe diep, zoals hij toegaf in zijn autobiografie ("*een periode... die er altijd in was geslaagd de meest pijnlijke herinneringen in mijn geest op te wekken*") en maakte hem emotioneel voor het leven getekend. Zoals zijn toegewijde militaire secretaris jaren later over hem schreef: [*hij was*] '*een man... die liever geliefd wilde worden dan gevreesd*', maar hem werd in zijn meest vormende jaren moederlijke genegenheid ontzegd, waarvoor er geen vervanging was.

Tussen 1773 en 1775 was het Fiftieth Regiment gestationeerd in Jamaica, waar hij volgens Lowe met grote vriendelijkheid werd verzorgd en behandeld door de familie van gouverneur Sir John Dalling, die luitenant-kolonel van het regiment was. Vervolgens, bij het uitbreken van de Amerikaanse oorlog, trok de Vijftigste naar het noorden, naar New York, waar het grotendeels werd ontmanteld, waarbij de mannen werden geplaatst in een ander korps, terwijl Lowe en zijn vader met de resten van het regiment werden teruggestuurd naar Engeland en gestationeerd in Salisbury. Daar ging Lowe naar de Salisbury Grammar School, waar hij een uitstekende opleiding lijkt te hebben genoten: hij was duidelijk een slimme en intelligente jongen. Een paar jaar later, in 1780, begon zijn militaire opleiding, terwijl hij nog op school zat elf jaar oud, werd hij aangesteld

18 als vaandrig (of tweede luitenant) in de milizie van Oost-Devon, op aanbeveling van de Lord Lieutenant van Hampshire, die vermoedelijk een vriend van zijn vader was, maar waarom de opdracht in een Devon was gericht, geen Hampshire, regiment wordt niet duidelijk gemaakt. Toen in 1783 de oorlog met Amerika ten einde kwam, stond de militiekolonel de jonge Lowe toe als vrijwilliger te blijven dienen tot hij de leeftijd van achttien jaar bereikte, waarna hij een reguliere opdracht kreeg als vaandrig in het regiment van zijn vader. Hij reisde naar Gibraltar, waar het regiment zich toen bevond, en trof de plaats in een verbrijzelde staat aan, na de heroïsche, bijna vier jaar durende belegering.

De werken aan het fort [vertelt Lowe] bevonden zich nog steeds in de meest ruïneuze staat. De hele Rots was letterlijk bedekt met fragmenten van gebroken granaten en schoten en er was geen huis in de stad, noch een gebouw daarbinnen met kanonnen, die niet de sporen van verwoesting droegen.

De commandant van het garnizoen van Gibraltar, toen Lowe zich erbij voegde, was Sir George Elliot, de held van het beleg, maar hij werd al snel vervangen door generaal Charles O'Hara, een zeer strikte gediciplineerde. Er is een veelzeggend incident over een ontmoeting van Lowe met de generaal, verteld in Lowe's autobiografie, dat ons veel vertelt over de auteur, zijn nauwgezetheid in militaire zaken en zijn oprechte plichtsbetrachting:

Het was destijds de gewoonte dat een van de ondergeschikten van de landpostwacht de landwacht-sergeant met een escorte vergezelde, die met de sleutels verder ging om de slagboom naar het neutrale terrein te openen. Voor degenen, die in Gibraltar hebben gediend, moet het geweld waarmee de oostelijke winden, of zwarte Levanters zoals ze worden genoemd, in draaikolken rond de Rots wervelen, begeleid door de meest verschrikkelijke windstoten van natte sneeuw en regen, voldoende bekend zijn. Ik was eens met het escorte op weg om bij het aanbreken van de dag de slagboom te bereiken en bewoog me met mijn hoofd naar beneden om, zo goed als ik kon, de enorme regen- en windstoten tegen te houden, die mij tegenwerkten, toen ik mezelf heel scherp hoorde aanspreken door een officier te paard, die van mij verlangde 'mijn hoofd omhoog te houden en te kijken waar ik mee bezig was, want het was niet louter een kwestie van vorm dat mij voor die taak werd opgedragen.' De officier was generaal O'Hara, die bij zulke gelegenheden altijd als eerste opmerkte dat de publieke taak op de juiste manier werd vervuld. Dit was de enige echte berisping, die ik ooit heb ervaren van een hogere officier gedurende mijn hele militaire leven. Ik gaf dit punt toe, evenals de rechtvaardigheid ervan en ik ben er trots op te kunnen geloven dat het heilzame effect voor mij niet geheel verloren is gegaan.

- 19 Lowe bewonderde generaal O'Hara en schreef hartelijk over zijn gastvrijheid, zijn vaardige humor en verlevendigende gesprekken.

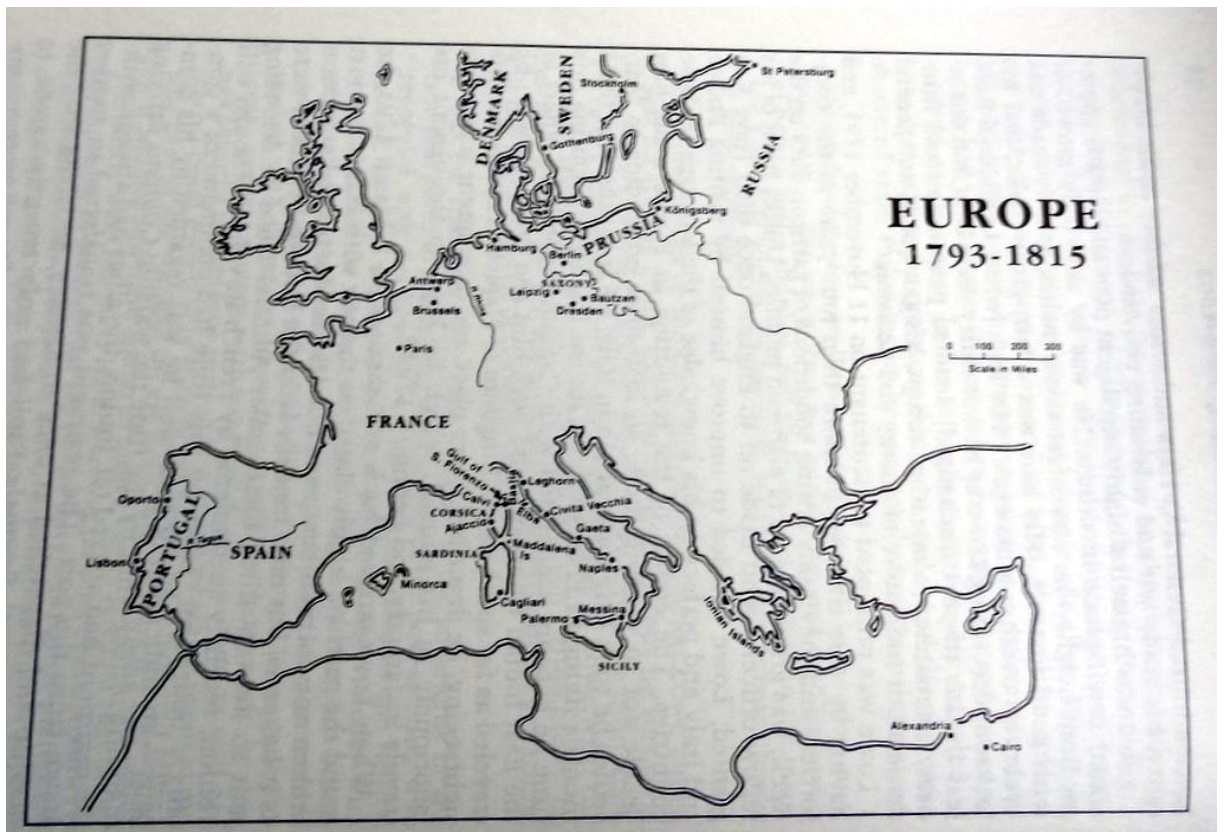
Lowe was zelf een zeer intelligente man en waardeerde de intelligentie van anderen al. Hij was inmiddels volgroeid, van gemiddelde lengte, hij was 1,80 meter lang, spaarzaam gebouwd en met goede eigenschappen. Zijn haar was blond, gemberkleurig en zijn wenkbrauwen hingen over zijn ogen. "Zijn uiterlijk", schreef luitenant-kolonel Basil Jackson, die Lowe beschreef zoals hij dertig jaar later was, maar ongetwijfeld in dit opzicht onveranderd, "duidelijk op penetratie en stevigheid, zijn manier van doen [was] nogal abrupt, zijn snelle manier van lopen en zijn algemene gedrag waren indicatief van energie en besluitvaardigheid."

Lowe werd op 11 november 1791 gepromoveerd tot luitenant, en nadat hij tegen die tijd meer dan vier jaar had doorgebracht in de comfortabele en onvermijdelijk saaie omstandigheden van garnizoensdienst op de Rots, kreeg hij een verlof van achttien maanden. In tegenstelling tot de meeste van zijn collega-officieren, die na hun verlof naar Engeland vertrokken, besloot Lowe zichzelf te verbeteren door Frankrijk en Italië te bezoeken en zijn kennis van de taal van die landen te perfectioneren. Het verloop van de revolutie in Frankrijk deed hem besluiten zich daar niet te wagen, dus in plaats van naar Marseille te gaan, nam hij het schip naar Livorno in Italië. De volgende drie maanden woonde hij in Pisa, waar hij intensief Italiaans studeerde. Gedurende deze tijd maakte hij kennis met kapitein Broome, een officier van de Oost-Indische Compagnie en met hem en Broome's vrouw reisde hij zo ver naar het zuiden als het koninkrijk Napels. Volhardend in zijn bezichtigingen beschreef hij elke plaats en elk monument enigszins moeizaam in zijn dagboek, dat hij tijdens zijn reizen in januari en februari 1793 bijhield.

Toen Lowe op 8 maart 1793 terugkwam in Gibraltar, vond hij het garnizoen zeer opgetogen, aangezien de oorlog met Frankrijk net was uitgebroken. De leden waren immers niet

voorbestedemd voor onmiddellijke actie, maar negen maanden later werd het Fiftieth Regiment gestuurd om zich bij een geallieerde strijdmacht onder admiraal Hood aan te sluiten bij de verdediging van Toulon, dat onlangs was overgegeven door Franse royalisten. Hoewel hij nog maar een luitenant was, had Lowe tegen die tijd het bevel over een compagnie - een indicatie van hoe goed hij door zijn bevelvoerende officier werd beschouwd - maar tegen de tijd dat het oorlogsschip Colossus met het regiment aan boord was aangekomen bij Toulon, hadden de geallieerden zich al uit de haven teruggetrokken. Het regiment werd overgebracht naar een ander oorlogsschip en onmiddellijk naar Corsica gestuurd, een eiland, waarop de Corsicaanse generaal Pasquale Paoli pas onlangs had overeengekomen zich te verenigen met het koninkrijk Groot-Brittannië. Zware stormen dwongen het konvooi Elba binnen te varen om zich te herstellen, maar uiteindelijk op 5 februari 1794 werden de troepen ontscheept in de

20

21 baai van San Fiorenzo, waarbij het Fiftieth Regiment deel uitmaakte van een kleine troepenmacht van veertienhonderd man onder bevel van generaal Dundas. Lowe's regiment speelde een rol bij de bestorming van een zeer sterke schans, die de toegang tot de stad San Fiorenzo gaf en nam ook deel aan de daaropvolgende belegeringen van Bastia en het fort van Calvi.

Kort daarna vertelde Lowe over de enorme inspanning, die nodig was geweest om belegeringskanonnen, munitie en mortieren naar een hoogte boven de vijandelijke posities te slepen in en rond het fort van Calvi, dat minder dan anderhalve kilometer verwijderd was van de dichtstbijzijnde Franse batterij. Nadat 150 matrozen er met behulp van dubbele blokken en katrollen niet in waren geslaagd een zesentwintigponder op te trekken, liet generaal Stuart, die nu het bevel voerde over de strijdmacht, vierhonderd soldaten de klus klaren.

Het was [schreef Lowe] een aangenaam gezicht om het enthousiasme en de levendigheid te zien, waarmee de mannen handelden, met evenveel regelmaat als onder de wapenen marcherend en het kanon met evenveel gemak over de grond glijdend als een licht rijtuig. De marine verzette zich aanvankelijk tegen de poging op grond van het principe, dat de hulp van

een mechanisme noodzakelijk was, maar de gebeurtenis toonde het superieure oordeelsvermogen van de generaal aan.

Lowe was een groot bewonderaar van Stuart, een compliment dat later kwam, keerde terug toen Stuart, commandant van het leger op Menorca, Lowe het bevel gaf over de Corsicaanse Rangers. *"Ik ken hem als een jonge man van eer [schreef hij], informatie en verdienste."* Toen Calvi zich uiteindelijk na dagen van bombardementen overgaf, werden de Fransen uiteindelijk van het eiland verdreven. De volgende twee jaar zou een Brits garnizoen op Corsica worden gestationeerd en Lowe met zijn regiment werd teruggestuurd naar Bastia.

De Britse troepen voor Calvi hadden zwaar onder geleden malaria en van de tweehonderd mannen aan boord van het schip, waarop Lowe reisde, werden op twintig na allemaal gevaarlijk ziek. Lowe zelf leed destijds niet aan, maar deed dat kort daarna wel. Bij aankomst in Bastia, in de overtuiging dat zijn kennis van de stad en van de Italiaanse taal hem tot een nuttige inkoopagent zouden maken, bood Lowe zijn diensten aan aan zijn commandant, luitenant-kolonel Wauchope, om naar Livorno te gaan en de broodnodige voorraden voor het regiment te halen. Het was toen, voordat hij in Livorno aankwam, dat hij werd getroffen door malaria en er bijna aan stierf. Maar zijn sterke gestel, bijgestaan door de hulp van een plaatselijke arts, stelde hem in staat een tot een snel herstel. Dit was niet te danken aan de hoge legerchirurg, die verbonden was aan de

22 troepen op Corsica en die zich op dat moment toevallig in Livorno bevond. Hoewel hem hier dringend om werd verzocht, weigerde deze officier Lowe te bezoeken op grond van de medische etiquette, aangezien hij chirurg was en geen arts. Toen Stuart hiervan later hoorde, gaf hij de officier een zware berisping.

Bij zijn terugkeer naar Corsica nadat zijn gezondheid was hersteld, voegde Lowe zich bij zijn regiment in Ajaccio, waar het de stad en de haven bezette en waar hij werd benoemd tot adjudant van luitenant-kolonel Wauchope, nu gouverneur van de stad. Dit hield in dat hij in de Citadel ging wonen, waar hij goede huisvesting genoot.

Ajaccio maakte indruk op hem als een goed aangelegde stad, maar in tegenstelling tot wat Lowe in zijn concept-autobiografie rapporteerde, woonden de moeder en de zussen van Napoleon niet langer in de stad, nadat ze in 1793 naar Frankrijk waren gevlucht. Het is daarom nauwelijks verrassend dat Lowe (naar eigen zeggen) gedurende zijn twee jaar verblijf daar bleef, zich totaal niet bewust was van hun aanwezigheid. Hij hoorde Napoleon vaak genoemd worden in verband met zijn strijd tegen de royalisten op Corsica, maar het lijkt erop dat er nooit iets is gezegd over zijn cruciale rol in de verovering van Toulon: een weglating die ons veel vertelt over de geïsoleerde houding van het Corsicaanse volk. .

Verschillende herhalingen van malaria dwongen Lowe om in de herfst van 1795 naar Italië terug te keren om te herstellen, wat hem de gelegenheid gaf Florence, Livorno en Bologna opnieuw te bezoeken. Hij sprak lovend over de medische zorg, die hij en andere Britse officieren kregen in de Toscaanse hoofdstad, over de gastvrijheid die hen werd geboden en de vriendelijke ontvangst, die zij allemaal genoten op een plek, waar reizigers normaal gesproken gewend waren veel te veel te betalen.

Lowe keerde terug naar zijn regiment in Ajaccio, maar vertelt ons helaas niets over de gebeurtenissen in het voorjaar van 1796 – hoewel hij zeker een getuige moet zijn geweest – toen een groot deel van het eiland in opstand was. Kolonel Wauchope nam blijkbaar een volkomen defaitistische houding aan, waarschijnlijk omdat hij, net als een aantal hoge Britse officieren die toen op Corsica gestationeerd waren, weinig sympathie had voor het beleid van de onderkoning en vond dat het niet de taak van het leger was om de wapens op te nemen tegen de eilandbewoners. De komst van Frederick North, de minister van Buitenlandse Zaken van de onderkoning, zorgde echter voor enige strijd in het garnizoen en een strijdmacht van loyale Corsicanen, gerekruteerd onder auspiciën van North, samen met het bataljon van baron

de Roll van stoere en goed opgeleide Duits-Zwitserse soldaten, leidden de rebellen en bevrijdden Ajaccio. Maar zes maanden later, midden oktober, trokken de Britten zich terug uit Corsica.

23 Opnieuw vertelt Lowe niets over de gespannen sfeer die er hing, toen het Fiftieth Regiment aan boord ging, terwijl Corsica opnieuw in opstand was en de stad en de haven van Ajaccio in handen waren van een revolutionair comité. Deze keer toonde Wauchope meer vastberadenheid en vertelde het comité dat als ze zouden proberen de evacuatie te verstoren, de stad zou worden gebombardeerd door Britse oorlogsschepen. Lowe en zijn regiment zeilden naar Elba om de stad Porto Ferrajo te ondersteunen, die onlangs door de Britten was bezet.

Daar vervulde Lowe de functie van plaatsvervangend rechter-advocaat-generaal, waarvoor hij vermoedelijk werd gekozen vanwege zijn intelligentie en opleiding. De post was echter slechts tijdelijk, want in april 1797 werden alle Britse troepen van Elba teruggetrokken. Het konvooi dat hen wegvoerde, geëscorteerd door twee fregatten van Nelson, had het geluk Gibraltar ongeschonden te bereiken, want de Britse vloot had zich sinds december vorig jaar volledig teruggetrokken uit de Middellandse Zee en er was geen zeemacht meer in het gebied om de vloten van de Britten uit te dagen. Frankrijk en Spanje.

Vanuit Gibraltar trok het regiment van Lowe verder naar Portugal, waar het deel uitmaakte van een grotere strijdmacht onder bevel van Sir Charles Stuart. Portugal was op dat moment de enige overgebleven bondgenoot van Groot-Brittannië in de oorlog met Frankrijk. Nu het land werd bedreigd door een invasie door het republikeinse Frankrijk, via zijn nieuwe bondgenoot Spanje, beschouwde Groot-Brittannië Lissabon als essentieel voor de werking van zijn vloten. In de loop van de volgende twee jaar was Lowe's regiment gestationeerd in de forten van St. Julian's, halverwege tussen Estoril en de hoofdstad, om te helpen de monding van de Taag te bewaken. Er werd nooit een beroep op hem gedaan om te vechten en Lowe, de man die hij was, was er niet tevreden mee, zoals sommige collega-officieren, zijn tijd te verspillen aan luiheid en losbandigheid. Dus begon hij in plaats daarvan Portugees te leren en hij probeerde het Portugese volk te leren kennen en zichzelf te informeren over de Portugese verdediging. Dit waren benijdenswaardige verworvenheden, die er vijf jaar later toe zouden leiden dat hij een belangrijke opdracht zou krijgen, waarbij hij door het hele land zou reizen, van Lissabon tot Porto en weer terug in het gezelschap van zijn commandant Wauchope.

In 1799 werd het regiment van Lowe op het eiland Menorca geplaatst, dat onlangs door generaal Charles Stuart was veroverd, hoewel Stuart, tot grote spijt van Lowe, het eiland al had verlaten en stopte zijn bevel in de Middellandse Zee tegen de tijd dat

24 Lowe's regiment arriveerde. Voordat Stuart echter vertrok, had hij een troepenmacht van Corsicanen-emigranten gerekruteerd, die de titel van Corsicaanse Rangers hadden gekregen, die massaal naar Menorca waren getrokken, toen het in handen van de Britten viel. Het was op bevel van deze Corsicanen (mannen die geen liefde hadden voor het republikeinse Frankrijk) dat Lowe, vermoedelijk vanwege zijn kennis van het Italiaans, nu werd aangesteld. *"Met dit korps [zou Lowe later schrijven] werden mijn lot en fortuin ... nauw met elkaar verbonden."*

Corsica was in 1769 door een Frans leger veroverd, het geboortejaar van zowel Hudson Lowe als Napoleon Bonaparte. Tijdens de Franse Revolutie van eenentwintig maanden (1794-1796) stond het onder de heerschappij van Groot-Brittannië, totdat de zegevierende Italiaanse campagne van Napoleon in de zomer van 1796 de Britten dwong het eiland in oktober van dat jaar te verlaten. De Corsicanen, een zeer onafhankelijk volk, bleven verdeeld in hun loyaliteit en er waren altijd een aantal van hen, die weigerden het feit te accepteren, dat zij onderdanen van Frankrijk waren. Sommigen hadden al onder de Britten gediend tijdens de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog, de meesten hadden met de Britten samengewerkt bij het verdrijven van de Franse troepen van het eiland in 1794 en nadat Corsica in oktober 1796 door Frankrijk

was heroverd, waren er een aantal van hen, die tegen de Franse strijdkrachten waren. Een aantal van hen ontvluchtte hun thuisland om dienst te nemen bij de Britten. Napoleon, met wie Lowe's leven jaren later nauw verbonden was tijdens zijn laatste ballingschap op Sint-Helena, maakte (hoewel pas na een ruzie met Lowe) duidelijk dat hij er een afschuwelijke hekel aan had, dat zijn gevangengebewaarder een man was, die het bevel had gevoerd over Corsicaanse deserteurs.

Begin augustus 1800 werden de Corsicaanse Rangers, nu tweehonderd man sterk, naar Gibraltar gestuurd om zich bij een expeditie aan te sluiten onder het bevel van Sir Ralph Abercromby, wiens doel het was Egypte te veroveren, dat toen nog bezet was door de Fransen. Dit korps maakte deel uit van een reservebrigade onder bevel van generaal John Moore (later Sir John, de held van Coruña, waar hij in een dappere achterhoedegevecht sneuvelde, waardoor zijn leger in februari 1809 over zee kon ontsnappen). De expeditie voer naar Malta, waar ze veertien dagen doorbracht in Valletta, dat onlangs op de Fransen was veroverd, en Marmaris in Klein-Azië, waar ze vanwege het ongunstige weer bijna twee maanden bleef. Lowe was erg onder de indruk van het Turkse volk en vooral van de plaatselijke herders wier *“grootte, lucht en manier van doen groots waren en waardig, veel superieur aan dat van welke Europese boer dan ook.”*

25 Het konvooi vertrok op 22 februari 1801 vanuit Marmaris en arriveerde een week later in Alexandrië, maar opnieuw als gevolg van stormachtig weer vond er pas op 8 maart een landing plaats. Lowe's Corsicaanse Rangers speelden, als onderdeel van de reserve, vanaf nu een belangrijke rol in de campagne, die toen volgde, culminerend in de slag om Aboukir, de overgave van Caïro en uiteindelijk van Alexandrië en de totale terugtrekking van de Franse troepen uit Egypte. Bij de bestorming van de hoge zandheuvel bij Aboukir en het Marcotismeer, waardoor de Britten een bruggenhoofd veiligstelden, *‘werd de actie praktisch gewonnen door de vijfentwintighonderd man van de Reserve... misschien welde meest gedurfde actie ooit geprobeerd’*, om de woorden van de militaire historicus Sir John W. Fortescue te citeren. Lowe en zijn Corsicanen namen later deel aan elke grote operatie in Egypte, inclusief de begeleiding van achtduizend Franse gevangenen van Caïro naar de haven van Rosetta. Het gedrag van de Corsicaanse Rangers werd niet alleen geprezen door generaal Moore, maar ook door Sir Robert Wilson, die tijdens die campagne het bevel voerde over een regiment.

Het korps onderscheidde zich [schreef Wilson] bij elke actie, vooral bij de landing, bijzonde, en majoor Lowe, die het bevel voerde, kreeg altijd de hoogste bijval. Het was inderdaad een korps, dat door zijn gedrag en uiterlijk algemene bewondering opwekte en eer betoonde aan de natie van de Eerste Consul van Frankrijk.

In oktober 1801 was Lowe terug in Malta met zijn Corsicaanse regiment en van daaruit schreef hij om Moore te vragen zijn aanvraag voor enige erkenning met betrekking tot zowel zijn rang als zijn salaris te ondersteunen. Hij herinnerde zich hoe hij er met succes in was geslaagd een muiterij op Menorca te onderdrukken toen de Corsicaanse soldaten ruzie kregen met de Britten, hen ontwapende en een apart onderkomen voor hen zocht; ook hoe de Corsicanen zichzelf met onderscheiding gedroegen tijdens de gevechten in Egypte, een record waarvan hij hoopte dat het tot op zekere hoogte aan hun commandant kon worden toegeschreven. Hij wees erop dat hij in de negen maanden, dat hij het bevel over het korps had gevoerd, noch promotie noch loon had ontvangen en hij vroeg om de rang van majoor te mogen krijgen met ingang van de datum, waarop hij het bevel op zich had genomen. Hij vestigde de aandacht op het feit dat hij de "gemakkelijke en voordelige" positie van plaatsvervangend inspecteur-generaal van het Buitenlandse Korps had afgewezen en dat hij soms moest optreden als plaatsvervangend rechter-advocaat en regimentsbetaalmeester. Hij

stond nu al veertien jaar met zijn regiment op buitenlandse stations en had in die periode slechts zes maanden verlof genoten en dat alleen in vreedstijd. Moore was een sympathieke luisteraar en had een hoge mening van Lowe als soldaat.

- 26 *"Als Lowe bij de buitenposten is [had hij geschreven], ben ik zeker van een goede nacht."* Lowe kreeg zijn majoorrang (verbonden aan de Zevende Fusiliers) en een gouden medaille van de Turkse regering en Moore schreef hem een brief om hem te feliciteren en vertelde hem dat het *"niets meer was dan wat je verdient... Ik vertrouw erop dat je dat altijd zult doen."* *beschouw mij als een persoon die geïnteresseerd is in uw welzijn."*

Toen in maart 1802 de Vrede van Amiens werd bekrachtigd, zag de Britse regering geen noodzaak om de dienst van de Corsicanen, wier diensttermijn sowieso was verstreken, te behouden. Het korps werd in juli van dat jaar ontbonden en de maand daarop vroeg Lowe, in een schrijven aan Moore, om een genereuze behandeling voor hun officieren. Deze waren niet opgenomen in de Franse amnestie, die zich alleen uitstreckte tot de achterban, die bereid was terug te keren naar Corsica. Generaal Henry Fox, die toen het bevel voerde over de Britse landstrijdkrachten in de Middellandse Zee, had in dezelfde geest geschreven aan de hertog van York, de opperbevelhebber en aan Lord Hobart, staatssecretaris van Oorlog en Koloniën: Fox had een memorandum ontvangen van alle rangen van het Corsicaanse Korps, zij verzekerden hem van hun vastberadenheid om opnieuw aan Britse zijde te vechten in het geval de oorlog zou worden hervat. Moore zelf had al een brief geschreven aan generaal Brownrigg, de militaire secretaris, waarin hij de Corsicanen onder zijn aandacht had gebracht. Als de oorlog opnieuw zou uitbreken, zo schreef hij, zouden ze, als ze goed werden behandeld, Groot-Brittannië voorzien van een groep soldaten *'beter aangepast aan de dienst van lichte troepen dan welke andere, zo durf ik te zeggen, die we ooit zullen hebben. Ze zijn van nature gehecht aan de Engelsen. Ze zijn moedig, intelligent en trouw.'* In mei van het volgende jaar, toen de oorlog met Frankrijk opnieuw uitbrak, moest Groot-Brittannië opnieuw zijn toevlucht nemen tot de Corsicanen en het zou Lowe zijn, die de opdracht kreeg een nieuw korps Corsicaanse Rangers op te richten.

Ondertussen bleef Lowe van oktober 1801 tot juli 1802 op Malta als secretaris van de Raad voor de Aanpassing van Claim,s die voortvloeien uit de schade, die de Maltezen hadden geleden tijdens de Franse bezetting van hun eiland. Bij aankomst in Engeland werd hij benoemd tot assistent van de afdeling van de kwartiermeester-generaal, een andere benoeming, die hij aan Moore te danken had. *'Ik ben ervan overtuigd dat uw gedrag [had Moore geschreven], in welke positie u ook wordt geplaatst, zodanig zal zijn dat het eer zal doen aan degenen, diede aanbevelingen hebben gedaan.*

- 27 Het zou niet lang duren voordat de oorlog werd hervat en Lowe zijn stafaanstelling opgaf om een ander Corsicaans korps op te richten met dezelfde samenstelling als het korps waarover hij vroeger het bevel had gevoerd, eerst in Monorca en vervolgens in Egypte. Voor de bijdrage om deze taak op zich te nemen, was Lowe opnieuw veel dank verschuldigd aan Moore. Lowe was in staat om met het Oorlogsbureau te onderhandelen over de voorwaarden voor het loon, de toelagen en de benoeming van zijn officieren. Er werd overeengekomen dat drie Corsicaanse officieren, die momenteel in Britse regimenten dienden en eerder in Egypte hadden gediend bij het inmiddels ter ziele gegane regiment Corsicaanse Rangers, tot compagniescommandant zouden worden benoemd, op voorwaarde dat elk dertig rekruten kon aanwerven, die door de regering moesten worden goedgekeurd door de algemene officier, die het bevel had over de troepen op Malta. De aangeworven mannen moeten zeven jaar dienen, moeten minstens anderhalve meter lang zijn, fit en jonger dan vijfendertig jaar oud. Indien mogelijk moeten het Corsicanen zijn, maar als de General Officer Malta ermee instemt, kunnen het ook Sicilianen of Sardiniërs zijn. Voor een man die zich voor tien jaar in dienst zou stellen, zou Lowe zes guinea's ontvangen, voor zeven jaar vier guineas. Om de reis- en verblijfskosten te dekken, zou Lowe één guinea ontvangen voor elke

man die uit Corsica werd gebracht en een halve guinea als hij uit Sicilië werd gebracht. Alle rekruten moesten worden betaald vanaf de datum dat ze op Malta aankwamen en de heffing moest binnen zes maanden worden afgerond. Er zouden allerlei problemen rijzen over de toelagen, die Lowe zou ontvangen en de datum voor de rekrutering. Na de voltooiing van de heffing voerde Lowe langdurige correspondentie met overheidsdiensten in Londen, een voorproefje van Lowe's uitvoerigheid als het erom ging zijn ideeën op papier te zetten. Net als veel mensen die van nature zwijgzaam zijn, of degenen die moeite hebben om zich goed te uiten, werd hij meer dan welbespraakt als het op schrijven aankwam.

Voordat hij naar de Middellandse Zee kon terugkeren om de oprichting van dit nieuwe korps te organiseren, kreeg hij een tijdelijke opdracht in Portugal. Dit was om kolonel Sherborne Stewart, hoofd van een militaire missie naar Lissabon, te helpen de toestand van de Portugese strijdkrachten en de sterkte van de Portugese grensverdediging te ontdekken, in afwachting dat Portugal, als het zou worden binnengevallen, Groot-Brittannië zou kunnen inroepen voor militaire hulp. Dit was de zoveelste voorspraak, die Lowe zeker te danken had aan Moore, die wist hoe goed Lowe bekend was met de Portugese taal en het Portugese platteland. Lowe zeilde onmiddellijk naar Portugal en bracht de hele maand augustus door met het verkennen van Portugese militaire vestigingen, de belangrijkste havens en grensposten. De twee rapporten die hij aan Stewart en aan de minister van Buitenlandse Zaken voorlegde, waren gedetailleerd, informatief en oordeelkundig. Samenvattend zei hij tegen Lord Hobart dat zijn observaties waarschijnlijk de algemeen aanvaarde mening bevestigden, namelijk dat Portugal weerloos was. Hoewel er voorbereidingen waren getroffen om de positie van leger- en landverdediging te versterken, ze waren niet van voldoende omvang om enige

28 hoop op effectief verzet te wekken als een Frans leger dat land zou binnenvallen. Hoewel de aard van het land, zo vervolgde Lowe, sterke defensieve posities bood langs de grens, die het van Spanje scheidde en hoewel de boeren loyaal waren aan hun prins, kon van het leger in zijn huidige staat niet worden verwacht dat het veel weerstand zou bieden. De troepen bezaten er veel militaire kwaliteiten, maar behoorden tot de slechtst geklede en slechtst betaalde mensen, die waar dan ook in Europa te vinden waren. Het enige dat Lowe daarom kon aanbevelen, was dat de Portugese regering ervan overtuigd zou worden de omvang van haar leger uit te breiden, het adequaat te betalen en te kleden en haar officieren met zorg te kiezen.

Toen hij uiteindelijk terugkeerde naar Lissabon, ontdekte Lowe dat Stewart al was vertrokken en dat de militaire missie ten einde was, aangezien het ministerie zijn samenstelling had gewijzigd als reactie op sterke Franse diplomatieke druk. Tegen de tijd dat Lowe zelf vertrok, had de Portugese regering het recht op neutraliteit van Frankrijk gekocht, in ruil voor een enorme subsidie van een miljoen livres per maand. Frankrijk, zo vertelde Lowe in een brief aan Moore, had niet aangedrongen op strengere voorwaarden, uit angst dat de Britten oorlog zouden voeren tegen Portugal en de Zuid-Amerikaanse koloniën van Portugal zouden innemen. Vervolgens bracht hij uitvoerig zijn eigen voorstellen naar voren voor Britse interventie, de verovering van een Portugese haven in Brazilië en de erkenning van de Braziliaanse onafhankelijkheid. Van Moore's antwoord zijn geen gegevens bewaard gebleven.

Lowe bleef niet lang in Gibraltar, toen hij Lissabon had verlaten, want hij wilde zich bezighouden met de taak om het nieuwe korps Corsicanen op te richten, die bekend zouden worden als Royal Corsican Rangers. Daartoe voer hij naar Malta, waar hij midden november 1803 aankwam. Hij was inmiddels gepromoveerd tot de rang van luitenant-kolonel. Toen Lowe op Malta aankwam, was de oorlog tussen Groot-Brittannië en Frankrijk weer begonnen sinds de vorige mei, terwijl de Britten Malta nog steeds stevig in bezit hadden. Frankrijk controleerde het noordwesten van Italië (Piemonte), evenals de eilanden Elba en Corsica en

had onlangs een verdrag met Napels getekend. De rest van Italië was neutraal, evenals het eilandkoninkrijk Sardinië. Maar het beeld veranderde snel in de daaropvolgende vijf jaar, terwijl Lowe in de Middellandse Zee het commando overnam bij zijn nieuw gerecruteerde Corsicaanse Rangers. In 1805 sloten Oostenrijk en Rusland zich bij Groot-Brittannië aan in de oorlog tegen Frankrijk; dat gold ook voor het koninkrijk Napels, een actie die haar zelf een ramp bracht. De overwinningen van Napoleon op de Oostenrijkers bij Ulm en Austerlitz in 1805 dwongen Oostenrijk af te staan aan Frankrijk al haar bezittingen in het noorden van Italië (Lombardije en Venetië). Zijn legers veroverden het koninkrijk Napels en dwongen het Napolitaanse hof in een Brits oorlogsschip naar Sicilië te vluchten. Daar richtten koning Ferdinand en zijn koningin hun hof op onder de bescherming van de Britse marine en een Brits leger, dat in februari 1806 in Messina landde. Koning Ferdinand bleef gedurende de rest van de oorlog Britse subsidies ontvangen om een leger te betalen en uit te rusten op Sicilië en de Britten behielden Sicilië tot 1815 een strijdmacht van nooit minder dan 10.000 man sterk.

Vanaf 1806 werd Napels geregeerd door Napoleons broer Joseph en vanaf 1808, toen Joseph naar Spanje ging, door een van Napoleons meest briljante maarschalken, de charismatische Joachim Murat. Maar twee eilanden in de baai van Napels werden voorlopig aan Frankrijk ontzegd. Ponza, bezet door de strijdkrachten van Ferdinand en Capri, bezet door de Britten, beide in de zomer van 1806. Lowe zou naar Capri worden gestuurd en het in 1808 zonder succes tegen koning Murat verdedigen. Italië was voltooid. Nadat hij zichzelf in 1805 tot koning van Italië had uitgeroepen, na zijn kroning tot keizer van de Fransen, annexeerde hij Etrurië (Toscane) en de gebieden van de paus in Midden-Italië, inclusief Rome en het gebied eromheen (door de Britten aangeduid als 'de Romeinse staten'). Alleen op Sicilië, Malta en Ponza werd Napoleon met succes getrotseerd.

2

Corsicaanse Rangers in de Middellandse Zee 1803-1808

30 Zes van de vijftien buitenlandse regimenten, die in de periode 1793 tot 1802 werden gerekruteerd, overleefden de Vrede van Amiens. Dit waren de Chasseurs Britanniques, het regiment van de Chevalier Dillon, het 'Minorca'-regiment opgericht door Charles Stuart (later bekend als The Queen's Germans) en drie regimenten van Zwitsers, die van De Meuron, de Roll en de Watteville.' De Corsicaanse Rangers deden dat, zoals we weten, niet, maar elf van hun voormalige officieren werden opnieuw aangesteld om Lowe te helpen bij het vormen van het nieuw opgerichte Corsicaanse regiment dat bekend zou worden als de Royal Corsican Rangers.

Bij aankomst op Malta raadpleegde Lowe Villettes, de generaal, die bevelhebber was van het garnizoen van Malta en marine-kapitein Ball, de civiele commissaris, over de beste manier om de taak op zich te nemen om Corsicanen voor zijn korps te rekruteren. Ze suggereerden dat Nelson misschien zou kunnen helpen door zijn schepen toe te staan Corsicanen te ontvangen, die erin waren geslaagd uit Corsica te ontsnappen en bereid waren dienst te nemen; de schepen van Nelson waren in die tijd bezig met cruisen in de Golf van Lions en brachten regelmatig bezoeken aan de groep Maddalena-eilanden, die tussen Corsica en Sardinië liggen. Lowe besloot daarom een van zijn officieren, luitenant Morati, te sturen om toezicht te houden op deze operatie. Morati was een officier met wie Nelson al had samengewerkt tijdens het beleg van Bastia.

Omdat Lowe ook de bevoegdheid had om zowel inheemse Sicilianen als Sardiniërs te rekruteren, stuurde hij een andere van zijn Corsicaanse officieren, majoor Rivarola, naar Sicilië om zijn geluk te beproeven bij de lokale bevolking. Toen Lowe echter zelf op 22 december in Palermo aankwam, ontdekte hij dat de kans klein was, dat hij Sicilianen zou in dienst nemen: tot dat moment had Rivarola er slechts twee gerecruteerd. De Sicilianen zelf waren zo ellendig arm, dat ze bereid waren hun diensten aan te bieden, maar de koninklijke regering stond vijandig tegenover het project. Lowe vertelde aan Villetes

31 dat hij, wanneer hij in Napels aankwam, zou hij proberen generaal Sir John Acton, de premier van koning Ferdinand IV, over te halen om te helpen door de vereiste brieven en paspoorten te verstrekken aan alle rekruten, die gevonden konden worden, maar hij had geen hoop op succes. De Franse invloed aan het hof was momenteel zo sterk dat de Britse minister Hugh Elliot er zelfs aan had gedacht zich terug te trekken uit de stad. Lowe stuurde ook nog twee van zijn officieren, luitenant Rossi om te rekruteren in Napels en vaandrig Susini in Calabrië, om te proberen de Corsicanen, die in Noord-Italië woonden, ervan te overtuigen naar het zuiden te komen om zich bij de Corsicaanse Rangers aan te sluiten en om eventuele Corsicaanse deserteurs op te vangen van het Franse leger en vervolgens in Apulië, waar bekend was dat een bataljon bijna volledig uit Corsicanen bestond. Lowe gaf instructies dat prioriteit moest worden gegeven aan het in dienst nemen van Corsicanen: Sardes en Sicilianen mochten alleen worden geaccepteerd in de strikte verhouding van één Sard of Siciliaan voor elke Corsicaan.

De moeilijkheden die Lowe en zijn officieren ondervonden bij het verkrijgen van rekruten in de achttien maanden na Lowe's aankomst op Malta worden beschreven in een brief, die hij schreef aan Lord Hobart, de staatssecretaris van Oorlog. Voordat hij arriveerde, had hij aan het kantoor van de opperbevelhebber voorgesteld, dat er op Sardinië en Sicilië depots voor het ontvangen van rekruten zouden kunnen worden opgezet en dat de communicatie met Corsica tot stand zou worden gebracht via oorlogsschepen, die voor de Corsicaanse kust waren gestationeerd. Bij aankomst ontdekte Lowe echter dat op geen van de eilanden in kwestie dergelijke depots waren gevestigd (het in dienst nemen van inboorlingen was verboden door de respectieve regeringen van de eilanden, die Frankrijk geen aanstoot wilden geven) en geen enkele Britse oorlogsschip mocht in elke haven van Sardinië worden gestationeerd met als doel contact te houden met Corsica of om kleine schepen te beschermen, die Corsicanen over de Straat van Bonifacio vervoerden. De regering van Sardinië was veel te bang om zich de toorn van Napoleon op de hals te halen om een schending van de neutraliteit te durven beramen. Bovendien kon Lowe, omdat hij slechts een beperkt aantal officieren had gekregen, geen commissies beloven, zelfs niet aan invloedrijke personen op Corsica. Als gevolg daarvan werd hij gedwongen om op geld te vertrouwen als het enige middel dat hem nog restte voor rekrutering. Op Sicilië had Lowe geen Corsicanen gevonden, en hoewel het mogelijk was geweest Sicilianen te rekruteren, die in Calabrië voor de Fransen waren gevlucht, had hij geen enkele hulp kunnen krijgen om deze mannen naar Malta te laten overbrengen. In Napels had hij weinig Corsicanen gevonden. Hij had andere Italianen kunnen inschakelen, die noch Sicilianen noch Sardijnen waren, maar zijn instructies verboden hem dat te doen en in ieder geval waren Franse agenten in Napels veel te actief om dat te doen om dit mogelijk te maken.

32 Op Sardinië, waar Lowe persoonlijk reisde, eerst naar Cagliari en vervolgens naar het noorden tot aan de Maddalena-eilanden, vond hij rekrutering vrijwel onmogelijk vanwege het optreden van de regering door het belemmeren van de reis van rekruten naar Maddalena, vanwaar ze het meest konden komen om gemakkelijk naar Malta worden gebracht. Het was bij winterweer hoe dan ook een lastige opgave om Corsicanen over de Straat van Bonifacio te krijgen, al waren twintig opvarenden in een vissersboot, die door een Franse patrouille was onderschept, erin geslaagd overboord te springen en aan land te zwemmen.

Bij de uiteindelijke terugkeer van Lowe naar Napels ontdekte hij dat Rossi, zijn agent daar, samen met Fossi, een agent in dienst van Rivarola, gevangen zat. De Napolitaanse regering had gehandeld op dringend verzoek van de Franse ambassadeur Alquier, maar Fossi had zich zeker indiscreet gedragen. Hij had bijvoorbeeld wat Lowe omschreef als 'Napolitaans gepeupel' gerekruteerd, zonder enig onderzoek. De mannen hadden gedaan alsof ze Corsicanen waren en waren in hun antwoorden gecoacht door de crimineel van Fossi, die hen had gerekruteerd. Het was onvermijdelijk dat ze moesten worden teruggestuurd van het schip waarop ze al waren vertrokken. Als gevolg van dit alles werd Lowe gedwongen zijn beide officieren, Rivarola en Susini, terug te roepen naar Malta. Hoewel de Franse ambassadeur er niet in slaagde Lowe zelf te laten arresteren, moest Lowe toegeven dat zijn missie was mislukt. Uiteindelijk kreeg hij Rossi vrijgelaten, nadat hij de autoriteiten ervan had overtuigd dat hij niet probeerde Napolitanen in dienst te nemen, noch hen enige aansporing bood om uit het Napolitaanse leger te deserteren.

Lowe had ondertussen andere moeilijkheden ondervonden. Hij concurreerde met de Royal Marines, die de bevoegdheid hadden buitenlanders in dienst te nemen op voorwaarde dat het geen Fransen waren. De mariniers probeerden rekruten te werven in de havens van de koninkrijken Napels, Sicilië en Sardinië en hun activiteiten hadden de autoriteiten gealarmeerd voordat er ooit een van Lowe's agenten verscheen. Lowe ontdekte ook dat de Royal Navy niet altijd een bewapend schip kon leveren voor de ontvangst van rekruten of bescherming kon bieden aan kleine schepen, die rekruten uit Corsica vervoerden. Hij vroeg Hobart om toestemming om op kosten van de overheid schepen te huren om deze taken uit te voeren, maar uit een brief, die Lowe in maart 1804 aan Rivarola schreef, blijkt duidelijk dat hij op de toestemming van Hobart had geanticipeerd en al drie Britse kapers in dienst had en twee kleine kapers, schepen

33

onder Franse vlag, om de communicatie met Corsica te openen. Ondanks al deze aanvankelijke obstakels behaalde Lowe aanzienlijk succes bij het tot stand brengen van zijn korps (het maximale aantal dat hij mocht rekruteren). Op 10 februari 1805 werd de De sterkte van de Royal Corsican Rangers was gestegen tot 557, vijftig meer (zoals hij deed om de minister van Oorlog eraan te herinneren) dan hij op zich had genomen te verhogen. Op 1 mei 1806 was het aantal gestegen tot 785 en het aantal vestigingen tot 750.

Wat het officiersbestand betreft: de luitenant-kolonel (commandant), de tweede in bevel, een majoor en een andere majoor waren Engelsen, maar van de tien kapiteins waren er zeven Corsicaans, van de dertien luitenanten waren er tien Corsicaans, van de negen vlaggen waren er tenminste vier Corsicaans en de kwartiermeester was een Corsicaan. Lowe heeft, als het mogelijk was, altijd de voorkeur gegeven aan Corsicanen boven anderen met een andere nationaliteit. Zoals hij zijn vriend luitenant-kolonel Gifford vertelde in zijn schrijven van januari 1804,

Als ik het bijeenbrengen van het korps slechts als een klusje zou beschouwen, dan geloof ik dat ik die snel zou kunnen vervullen en dat tegen weinig kosten, maar ik ben vastbesloten alle middelen te gebruiken om Corsicanen te werven en het maakt me niet uit of mij toestemming wordt verleend om in dienst te treden. anderen.

De gebeurtenissen zouden echter aantonen, dat hij het zich niet kon veroorloven zo onverschillig te zijn, want er bleef een tekort aan Corsicanen. Rekrutering voor het korps op Sicilië, toen het eenmaal onder Britse bezetting stond, zoals het was vanaf februari 1806, leidde tot de eerste van Lowe's ongelukkige ruzies met de GOC Sicilië majoor-generaal Sir John Stuart. Stuart wilde de koning van Sicilië graag aanmoedigen een verdedigingsmacht op de been te brengen, waarvoor de Britse regering de koning een subsidie betaalde en hij had zich bovendien een ongunstig oordeel gevormd over het gedrag van de Corsicaanse troepen,

die de troepen van generaal Craig hadden vergezeld. in de laatste maanden van 1805 bij het naar Napels te trekken. Toen Craig opdracht had gegeven tot terugtrekking uit Napels, waren vierennegentig Rangers gedeserteerd, van wie er vierenveertig Sicilianen waren. Stuart verbood Lowe nu om nog meer Sicilianen in dienst te nemen. Volgens Stuart waren ze al "*in een te groot deel in uw gelederen*". Hij vertelde Lowe dat de rekrutering in de toekomst om de gelederen van de Corsicaanse Rangers te vullen, beperkt zou blijven tot Corsicanen, Maltezen en Sardiniërs en dat alle rekruteringspartijen uit Sicilië zouden worden teruggetrokken. Lowe protesteerde tevergeefs tegen wat hij beschouwde als een omkering van het beleid, geïnitieerd door generaal Sir James Craig (die nu naar huis was gegaan en vervangen door Stuart). Craig had Lowe toestemming gegeven om zowel mannen uit Sicilië als uit Calabrië in dienst te nemen. Lowe herinnerde Stuart eraan dat rekrutering op Malta uiterst moeilijk was geworden gezien het feit dat commissaris Ball twee bataljons Maltese soldaten had bijeengebracht: een Provinciaals en het Royal Malta Regiment.

34 Lowe verdedigde ook de reputatie van zijn korps tegen de kritiek van Stuart door uit te leggen, dat de mannen, die Craigs strijdmacht vergezelden, jong en onervaren waren.

Lowe had twee keer een onderhoud met Stuart, waarna ze op de slechtste voorwaarden uit elkaar gingen. Stuart negeerde het schriftelijke protest van Lowe en stuurde hem een heel kort briefje terug, waarin hij alleen verwees naar zijn eerdere instructies. Lowe uitte al zijn ellende over dit onderwerp in een lange brief aan zijn vriend generaal Craig, bij wie hij klaagde over de manier, waarop hij werd behandeld. Blijkbaar had Stuart in zijn eerste onderhoud tegen Lowe gezegd, dat hij niet het recht had om de onderdanen van de koning van Sicilië in dienst te nemen of hen te straffen voor overtredingen, die zij hadden begaan. Hij beweerde ook dat het rekruteren van hen voor de Corsicaanse Rangers de rekrutering van de koning zelf zou belemmeren (gedaan met de hulp van een Britse subsidie en speciaal voor dat doel bestemd). Volgens Stuart was het in dienst nemen van Sicilianen voor het regiment van Lowe een verspilling van overheidsgeld en Stuart geloofde, dat het zijn plicht was, zoals hij tegen Lowe zei, ervoor te zorgen dat dergelijk geld niet werd misbruikt. De desertie bij het Corsicaanse korps was beschamend en ongekend geweest, vervolgde Stuart en de rekrutering voor dat korps moest daarom worden stopgezet. Toen Lowe op onvoorzichtige wijze het woord 'ongeluk' gebruikte – verwijzend naar het feit, dat die desertie zijn verdere rekrutering in de weg mocht staan – onderbrak Stuart hem en riep abrupt uit dat '*hij niet verplicht was te overwegen of het in mijn voordeel was*'. of niet, dat hij gedwongen was het welzijn van de regering na te streven en niet de geïnteresseerde mening van een luitenant-kolonel van buitenlandse troepen. Lowe protesteerde heftig, dat hij nooit zou proberen zijn privébelang te bevorderen ten koste van het publieke belang, maar hij werd afgebroken door Stuart en het onderhoud eindigde.

Toen Lowe de reeds genoemde schriftelijke instructie ontving, verzocht hij een tweede onderhoud met Stuart, waarin hij de generaal vertelde, dat door diens verbod zijn korps 200 rekruten had verloren. Stuart antwoordde dat dit geen probleem was, aangezien de mannen in kwestie zeer zeker zouden worden gerekruteerd in het koninklijke korps van Sicilianen. Uiteindelijk "*ontsloeg hij mij op beledigde toon*", concludeerde Lowe. Om de een of andere reden vond Lowe het oneerlijk dat de Royal Sicilian Volunteers, voor de opleiding waarvoor majoor Rivarola uit Lowe's regiment was weggehaald, bijna hetzelfde loon en dezelfde voorzieningen zouden genieten als in Groot-Brittannië geboren soldaten, zouden moeten dienen voor slechts twee jaar, terwijl de Corsicanen zich voor zeven jaar moesten engageren, zouden geen jaar moeten duren, eed van trouw

35 af te leggen, zoals de Corsicanen gedwongen waren te doen en alleen op Sicilië zouden moeten dienen, terwijl de Corsicaanse Rangers zich verplichten om in welk deel van de Middellandse Zee dan ook te dienen.

Het blijkt niet uit de archieven, dat Lowe ooit een antwoord van Craig ontving, maar de Corsicaanse Rangers kregen vrijwel onmiddellijk een groter aantal vestigingen (800), wat misschien aangeeft dat generaal Craig inderdaad namens hen tussenbeide was gekomen. Ondertussen was Lowe zo verontwaardigd over de behandeling, die hij van Stuart had gekregen, dat hij zelfs dreigde zijn taak neer te leggen. Hiervan werd hij met succes weerhouden door zijn goede vriend kolonel Henry Bunbury, de plaatsvervangend kwartiermeester-generaal op Sicilië. Bunbury zei tegen Lowe, dat hij zich niet kon voorstellen waarom hij naar Engeland zou willen terugkeren op een moment dat de oorlog tussen Oostenrijk en Frankrijk opnieuw was begonnen en Groot-Brittannië op de rand leek te staan van offensieve operaties in de Middellandse Zee. Hij betuigde echter zijn medeleven aan Lowe voor *'de zware vernederingen waaraan u bent blootgesteld'* en sprak zijn spijt uit dat hij op het algemene hoofdkwartier op Sicilië niet in staat was *'zulke vreemde en onrechtvaardige vooroordelen'* weg te nemen. In de plaats van Lowe, zo voegde hij er tactvol aan toe, zou hij zelf niet zo gematigd en oordeelkundig zijn geweest in zijn reactie op de afkeuring en kritiek van Stuart. Net als de meeste Britse officieren, die destijds op Sicilië dienden, had Bunbury noch genegenheid noch respect voor Stuart.

Twee andere episoden in zijn carrière, die plaatsvinden in dezelfde periode als Lowe's pogingen om de omvang van het Corsicaanse korps te vergroten, zijn opmerkelijk. Ten eerste zijn diplomatieke missie naar Sardinië, die hem in de eerste maanden van 1804 werd toevertrouwd door Hugh Elliot, de Britse minister in Napels. Ten tweede zijn deelname aan de expeditie van generaal Craig naar de baai van Napels in 1805, waarnaar al kort is verwezen en die ertoe leidde dat de Corsicaanse Rangers in maart 1806 deel uitmaakten van het garnizoen van Sicilië. niet Malta.

De diplomatieke missie

36 In de laatste week van januari 1804 had Lowe een brief van Elliot ontvangen, waarin deze hem vroeg, terwijl hij Sardinië bezocht om rekruten te werven voor zijn regiment, om een geheim rapport op te stellen over de staat van paraatheid van de verdediging van Sardinië. Hij moest ook overwegen hoe groot de kans was dat het eiland zou worden aangevallen door de Franse strijdkrachten op Corsica, iets wat Nelson zeer waarschijnlijk achtte. Lowe kreeg de bevoegdheid om de Sardiniërs een bedrag van vijftien- tot twintigduizend pond te betalen, zodat zij zich konden uitrusten om weerstand te bieden aan een hypothetische aanval. Lowe kreeg te horen dat Elliot, hoewel hij volledig op eigen initiatief handelde, er vertrouwen in had dat de regering in eigen land hem volledig zou steunen bij dit aanbod, met respect voor de neutrale status van het koninkrijk, totdat het daadwerkelijk werd aangevallen. Lowe aarzelde er eerst over de rol van geheim agent en diplomaat op zich te nemen. Zoals hij Villetes toevertrouwde, was zijn voornaamste doel bij zijn bezoek aan Sardinië een puur militair doel. Niettemin voelde hij zich in het algemeen belang niet in staat de opdracht te weigeren, vooral omdat hij Hugh Elliot zeer behulpzaam had gevonden bij het rekruteren.

Dienovereenkomstig bracht Lowe in februari 1804 een maand door met reizen over Sardinië, eerst naar Cagliari, waar hij gesprekken voerde met de Britse consul Magnon en de Ierse stalmeester van de koning, die op dat moment in Rome woonde. De stalmeester was een zekere kapitein O'Farrell, die onder generaal Bentinck in Italië had gediend. Zowel Magnon als O'Farrell leken het vertrouwen te delen van de belangrijkste leiders van het eiland, Chevalier Tiesi en Graaf de Revel. Tiesi was de kapitein van de wacht van de onderkoning en een man met aanzienlijke invloed, terwijl Revel inspecteur-generaal was van het eiland, het

leger en de gouverneur was van Sassari. Lowe bracht tien dagen door in Cagliari en reisde vervolgens noordwaarts over het hele eiland om uiteindelijk Maddalena te bereiken.

Hij maakte een zware reis midden in de winter, waarbij hij stromende regen, wind en hagel tegenkwam, de weg verdwaalde over de bergen, een herder inschakelde om als zijn gids op te treden en gedwongen werd een lange omweg te maken toen hij ontdekte dat een brug was weggevaagd. Tijdens zijn verblijf op Sardinië slaagde hij erin onderhouden te verkrijgen met Tiesi, Revel en Desgeneys, commandant van de Sardijnse galeien. Hij vond het vooruitzicht van een Franse invasie veel verder weg dan gevreesd. De voorbereidingen bij Bonifacio leverden geen aanwijzingen op voor een geplande aanval, die, als die al zou plaatsvinden, waarschijnlijker zou worden gelanceerd vanaf Elba of Livorno. De regering van Sardinië was erg arm en financieel zo in verlegenheid gebracht, dat ze zich niet kon veroorloven aan de voorwaarden, die Elliot aan een geldbedrag had gesteld, namelijk dat ze eerst het geld bijeenbrachten en daarna door de Britten werden terugbetaald. De beloning van het leger bleef achter en de mensen die geld hadden, waren niet bereid het aan de regering te lenen. Aan de andere kant ontving Lowe gunstige berichten over de toestand van de Sardijnse militie en hij was onder de indruk van wat hij had gezien. De mensen leken over het algemeen loyaal aan hun koning, maar de regering wilde begripelijkerwijs graag beledigingen vermijden aan Napoleon door elke daad, die kon worden opgevat als een schending van zijn neutraliteit. Hij was het zich er ook van bewust, dat de koning, hoewel hij leefde zoals hij in Rome leefde, een plek die hij sympathieker vond dan Cagliari, uiterst kwetsbaar bleef. De onderkoning gaf toe dat het eiland als geheel niet in staat was zichzelf te verdedigen tenzij het enige buitenlandse hulp kreeg en Nelson, die toen het bevel voerde over de vloot en de Franse vloot in Toulon in de gaten hield, die Lowe in Maddalena ontmoette, was maar al te bereid om dat te doen en marine steun te geven. Hij vertelde Lowe dat de Maddalena-eilanden volgens hem *"de sleutel en het centrum waren van al onze operaties in de Middellandse Zee en ... het enige volledige bolwerk tegen aanvallen op Sicilië en de Levant."* Het was echter duidelijk, dat de tijd nog niet rijp was om de Sardes een subsidie te verlenen en door Elliot van zijn rapport te voorzien, speelde Lowe een belangrijke rol in het kunnen besparen van de Britse belastingbetaler een grote som geld.

De expeditie naar de baai van Napels

In juli 1805 arriveerden er op Malta vijfduizend troepen, onder bevel van generaal Sir James Craig, met instructies om samen te werken met een Russische strijdmacht, die toen op Corfu was gestationeerd om de Fransen uit Italië te verdrijven tijdens een inval van de Franse legers. Craig nam op Malta nog eens negentienhonderd man aan boord, afkomstig uit het garnizoen van dat eiland, waaronder de Royal Corsican Rangers en de expeditie landde op 20 november 1805 in de Baai van Napels.

Kort daarna maakte het nieuws over de slag bij Austerlitz en de tussen Frankrijk en Oostenrijk gesloten vrede, Craig en de Russische commandant duidelijk dat ze binnenkort te maken zouden krijgen met krachtige Franse troepen, die uit Noord-Italië waren vrijgekomen. Het gezamenlijke Anglo-Russische leger van slechts twintigduizend man was duidelijk geen partij voor een Frans leger van dertig- tot veertigduizend man, ook al was het grootste deel van de Russische strijdmacht niet verlamd door een ernstige ziekte. Er werd daarom besloten zich terug te trekken en Craig liet zijn leger opnieuw in Napels aan boord gaan, maar bracht het terug naar Messina in plaats van naar Malta. Het Corsicaanse korps had net als de rest van Craigs leger geen gevechten gedaan op Italiaans grondgebied, maar pas toen het bevel tot terugtrekking werd gegeven, begonnen er deserties in zijn gelederen op te treden (de gelederen waarop Stuart zo'n uitzondering zou maken als eerder in dit hoofdstuk verteld). Later, toen het korps in Capri was geïnstalleerd, vertelde Lowe zijn oude vriend generaal

Moore, dat hij er niet happig op was zijn cijfers aan te vullen met een lijst met alle Calabriërs die door
38 de Britse marine waren overgebracht, ook al was hij bevoegd om ze in dienst te nemen. Hij wilde, zo zei hij tegen Moore, het meest graag een echt goed, betrouwbaar korps hebben: *'Ik wil niet herhalen wat er in Italië is gebeurd.'*

Bij hun terugkeer uit Italië in februari 1806 waren Lowe en zijn korps gestationeerd op Sicilië, in drie dorpen vlakbij de noordoostkust, met het bevel een landing in het gebied af te slaan. Eind mei werden hij en vijf van zijn compagnieën aan boord gebracht in Milazzo en zeilde naar Capri om daar een garnizoen te leggen op dat eiland, dat admiraal Sir Sidney Smith onlangs op de Fransen had veroverd. De resterende compagnieën van het regiment sloten zich daar in augustus daarop aan bij Lowe, nadat ze deel hadden uitgemaakt van de expeditie macht van Sir John Stuart naar Calabrië, waar ze zichzelf in juli onderscheidden op het slagveld van Maida. Een van de eerste compagnieën, die op het eiland arriveerden, stond onder bevel van Richard Church, die later bekendheid zou verwerven als commandant van de Griekse lichte infanterie en nog later als generaal, die voor de Grieken vocht in hun onafhankelijkheidsoorlog tegen de Turken.

In een brief, die Church in oktober 1806 aan zijn familie naar huis schreef, gaf hij een korte beschrijving van het eiland Capri. In lengte vijf en een halve mijl en twee mijl op het breedste punt. Het had, zo schreef hij, drie steden, of liever dorpen, een aantal kloosters en een bisschop, evenals verschillende paleizen. Het hele eiland was een perfecte tuin, bedekt met wijngaarden, olijf- en vijgenbomen. De hoofdplaats, die ook Capri heette, was een havenstad met een eigen fort. Het fungeerde als regeringszetel, telde drieduizend inwoners en was het hoofdkwartier van de Corsicaanse Rangers. De wegen waren erg heuvelachtig en smal en bestonden vaker uit trappen dan landwegen. Boven een steile helling aan de westkant van het eiland lag een andere stad, Anacapri genaamd, die rijk was aan fruit, wijn en olie. Het bezat geen ankerplaats, in tegenstelling tot Capri's Marina Grande, Palazzo di Mare en de baai van Tragara, maar er waren verschillende kleine kreken en baaien, waar de vijand zou kunnen proberen te landen. De enige manier om Capri vanuit Anacapri te bereiken was via een uit de rotsen gehouwen trap, een tocht van zeshonderd treden, die vanaf Capo di Monte naar beneden leidde.

Hoewel Church slechts een junior kapitein was, kreeg hij het bevel over Anacapri. Hij noemde het *'de meest begeerde post op het eiland'*, aangezien het vrijwel een onafhankelijk commando was. Church was een groot bewonderaar van Lowe, een bewondering die Lowe beantwoordde. Bijna zodra Lowe in Capri landde, werd hij geconfronteerd met het vluchtelingenprobleem. Toen bekend werd dat de Britten het eiland veroverd hadden, zochten
39 vierhonderd man, voornamelijk matrozen en schippers uit Napels en het eiland Procida hun toevlucht op Capri om te ontsnappen aan de gedwongen dienst in de gewapende kanonneerboten van de Fransen. Ze hadden noch wapens, noch middelen van bestaan en Lowe had noch de middelen, noch de vereiste autoriteit om ze van beide te voorzien. Het probleem werd nog verergerd door het nieuws, dat Stuart een troepenmacht in Calabrië had laten landen en een grotere Franse strijdmacht had verslagen bij Maida, waardoor de valse hoop werd gewekt dat het Britse leger op het punt stond triomfantelijk Napels binnen te trekken. In feite was Stuart, die over zeer weinig cavalerie beschikte, niet in staat geweest zijn overwinning uit te buiten en was hij gedwongen zich terug te trekken naar Sicilië, maar niet voordat hij de Calabresi een proclamatie had gegeven om in opstand te komen. Admiraal Sidney Smith was ook verantwoordelijk voor het aanzetten tot opstand onder de bevolking en bracht veel leiders van de massa (een term die wordt gebruikt voor Calabrische partizanen) naar Capri over, die zich tevergeefs voorstelden, dat er

een groot Brits leger onder bevel van Stuart dichtbij was. Ondertussen nam de Franse commandant Masséna een verschrikkelijke wraak op francs-tireurs (civiele sluipschutters) en alle andere Calabresi, die de wapens hadden opgenomen. Calabrië werd onder de staat van beleg geplaatst en gruwelijke verhalen over Franse wreedheden bereikten Lowe in Capri via onderschepte brieven. Het waren deze zaken, die Lowe ertoe brachten een brief te schrijven aan generaal César Berthier, de Franse stafchef, waarin hij smeekte om een meer humane behandeling van degenen, die gehoor hadden gegeven aan de oproep van Stuart en waarin hij benadrukte dat Stuart altijd gematigdheid en menselijkheid tegenover zijn vijanden had betoond. Onnodig te zeggen, hij kreeg geen antwoord. Ondertussen deed admiraal Sidney Smith zijn best om een onwillige Lowe ervan te overtuigen onderdak te bieden aan de partizanen, die hij met zijn schepen van het vasteland had meegebracht, maar Lowe kon er niet berusten. Hij had strikte orders om ze naar Sicilië te sturen, tenzij ze ermee instemden zich bij zijn korps aan te sluiten. Vijftig van hen bleken galeislaven te zijn, die Lowe ronduit weigerde te accepteren en van de overige 150 toonden er maar weinig de wens om dienst te nemen, vermoedelijk niet mee willen werkend aan de legerdiscipline. De emigratie van het vasteland ging door tot in oktober van het volgende jaar en bleef een bron van zorg voor Lowe, die zich maar al te goed bewust was van het voortdurende gevaar, dat francofielen het eiland zouden infiltreren. Boten bleven regelmatig heen en weer gaan tussen Capri en de omgeving van Napels – het was alleen zo dat Capri werd bevoorraad – en het feit, dat de Fransen dit lieten gebeuren, kan alleen maar hebben betekend, dat ze een inlichtingennetwerk op het eiland wilden opzetten, zo niet een actieve francofiele partij.

40 In augustus 1806 kreeg Lowe opnieuw ruzie met Stuart. Sinds 1803 had Lowe een vriendschappelijke correspondentie onderhouden met Hugh Elliot, de Britse gezant, die het hof van Napels naar Palermo was gevolgd. In een vertrouwelijke brief aan Elliot op 31 juli, waarin hij zijn spijt uitdrukte, dat de overwinning van Maida niet onmiddellijk gevolg had gekregen, ook al bleef het fort van Gaëta, onder bevel van de Prins van Hessen, een Siciliaanse generaal, een dappere verdediging handhaven. Als dit was gebeurd, meende Lowe in zijn brief: 'Het is niet onmogelijk dat de Fransen gedwongen zouden zijn geweest een derde campagne te ondernemen voor de verovering van dit land.' Elliot liet de brief - ten onrechte (zo bleek) - aan generaal Fox zien, die hem op zijn beurt aan generaal Stuart liet zien, in de veronderstelling dat, zoals Elliot later tegen Lowe zei, iedereen geïnteresseerd en onder de indruk zou zijn van Lowe's '*superieure oordeelsvermogen en capaciteiten*'. Stuart was, zoals te verwachten was, buitengewoon beledigd en vatte de opmerkingen van Lowe op als kritiek op zijn daden of het gebrek daaraan. Generaal Fox schreef vervolgens aan Lowe, waarin hij een tactvolle berisping gaf, maar deze beperkte tot een privébrief, vanwege zijn lange kennismaking en zo schreef de krant, 'de hoge dunk die ik van je heb'. Lowe kreeg te horen dat hij, afgezien van het doorgeven van openbaar nieuws, met niemand anders mocht communiceren dan met de officieren, die het bevel voerden over de land- en zeestrijdkrachten van de Britse soeverein. Er werd een bijzondere uitzondering gemaakt, zo legde Fox Lowe's reflectie op de strategie van Stuart uit.

Toen hij hiervan hoorde, verontschuldigde Elliot zich overvloedig aan Lowe, omdat hij hem in ernstige problemen had gebracht bij zijn militaire superieuren; zoals Lowe Elliot opmerkte, was het hoogst ongelukkig dat het incident had plaatsgevonden net op het moment dat Lowe's relatie met Stuart eindelijk tekenen van verbetering vertoonde. Stuarts eerdere 'afkeer en wantrouwen' jegens Lowe waren nu helaas nieuw leven ingeblazen en hadden '*zijn taalgebruik en [zijn] mening over mij opnieuw verbitterd*'. Lowe vreesde dat zijn carrière nu in gevaar zou komen en dat er mogelijk een negatief rapport over hem naar huis zou worden gestuurd. Stuart werd beloond voor zijn overwinning bij Maida door te worden benoemd tot Riddercommandant van het Bad, maar hij legde kort daarna zijn bevel neer toen hij merkte dat hij werd opgevolgd door Moore, een officier die onder hem stond. Helaas voor Lowe's

carrière in het Middellandse Zeegebied waar Stuart naar zou terugkeren naar Sicilië na het verstrijken van slechts een jaar, toen Moore naar huis werd gestuurd andere taken op zich te nemen.

41 Een oude vriend van Lowe, majoor John Hamill, die het bevel voerde over het Royal Malta Regiment schreef aan Lowe om met hem te condoleren. Hamill zei dat het hem speet te horen dat *'de ridder van Maida de vijandelijkheden tegen u hervat en dat op een ongepaste op een onmannelijke manier.'* Stuart, vervolgdde hij, had dat de laatste tijd ook aanzienlijke invloed bij generaal Fox, maar daar was hij blij dat kon melden dat hij (Stuart) op het punt stond te vertrekken. *'Ik ben er zeker van dat hij de afkeer van het hele leger met zich mee heeft genomen. Als individu wordt hij verafschuwd, en als officier veracht.'* Hamill bekritiseerde vervolgens Stuarts gedrag in de Maida-campagne en zei dat Stuart in actie kwam zonder enige voorafgaande strijdorde. *'Wat is een groter bewijs van zijn onvermogen om te bevelen? Hij is een personage dat ik vanuit mijn ziel veracht.'*

Stuart was ook verontwaardigd over Lowe, omdat hij vond dat Lowe er niet in was geslaagd voldoende publiciteit te geven aan zijn proclamatie, waarin hij de Calabresi aanspoorde om op te staan, hoewel de proclamatie zulke rampzalige gevolgen had gehad dat Stuart door het ministerie thuis werd gecensureerd. Kapitein Charles Pasley, lid van Stuarts staf en een vriend van Lowe, zei tegen laatstgenoemde: *'Je zult gemakkelijk begrijpen dat ik de reden voor je aarzeling niet zou kunnen uitleggen.'* Maar de reden werd door Lowe heel duidelijk gemaakt in een privébrief die hij aan Elliot schreef, namelijk dat hij een demonstratie van de inwoners niet aanbeval tenzij ze werd gesteund door het hele Britse leger. Hij was niet op de hoogte, voegde hij eraan toe, van het operatieplan, maar als de verdediging van Sicilië vereiste dat het land (Calabrië) in een voortdurende staat van alarm moest worden gehouden, wat betekende dat door die opstand en weerstand, het een wrede opoffering van een vijand leek voor mensen wier loyaliteit en genegenheid tot zoveel in staat leken.

Sidney Smith was net zo schuldig als Stuart in het verspreiden van wijdverbreide proclamaties, waarin hij de Calabriërs tot opstand aanspoorde. Uiteindelijk stuurde Fox Moore op onderzoek uit en laatstgenoemde bezocht, nadat hij punten aan de kust had bezocht, Lowe in zijn hoofdkwartier in Capri. Hij was het met Lowe eens dat het niet alleen wreed was, maar ook *'de Britse naam niet betaamde'* om dit soort hopeloze opstanden aan te moedigen, tenzij de Britten van plan waren te blijven. Dienovereenkomstig gaf hij namens Fox opdracht aan Sidney Smith om zich te onthouden van het doen van beloften van militaire hulp aan massale stamhoofden.

42 Als het vasthouden aan Capri enig doel had, dan was het om informatie te verschaffen over wat de Fransen in Italië en zelfs in de hele rest van Europa deden, aangezien het Europese nieuws Lowe in Capri bereikte via de Franse kranten en staatscouranten, lang voordat de Britten het land bereikten. Het hoofdkwartier op Sicilië ontving dit soort mededelingen uit Engeland. Lowe's belangrijkste informatiebron was een man met de naam Suzzarelli, die momenteel in Napels woonde en vrijwel zeker een dubbelagent was). Zowel Elliot als Moore waarschuwden Lowe voor de gevaren van het omgaan met Suzzarelli. Moore vertelde hem dat hij van de man moest krijgen wat hij kon op het gebied van nuttige informatie, maar *'pas op dat hij je niet oppompt [schreef hij] en vertel hem nooit wat we bedoelen of bedoelen'*.

Lowe had een dergelijke vermaning echter niet nodig, omdat hij zich er terdege van bewust was, dat Suzzarelli het soort man was, dat in de gaten moest worden gehouden en wiens rapporten over de Franse krachten en bewegingen notoir onbetrouwbaar waren, hoewel Lowe volhield dat hij dat niet was. Hij was een gewone spion en ontving een geldbedrag van de Britse autoriteiten. Lowe had hem op Sicilië gekend en omdat hij dacht dat hij zowel in Capri als in Palermo van geen nut zou zijn, besloot hij dat hij naar Napels moest worden gestuurd. Zijn belangrijkste waarde als correspondent was het Lowe staatscouranten en proclamaties

sturen. Volgens Lowe was het, aangezien er een geldbedrag op het spel stond, in het belang van de man om eerlijk te zijn. Bovendien zou het zowel moeilijk als duur zijn, zoals Lowe tegen Moore zei, om een andere geheim agent te vinden, die de informatie verstrekke. Uit de papieren van Lowe blijkt duidelijk dat Suzzarelli heel vaak en vaak behoorlijk lang schreef, hoewel de informatie, die hij verstrekke, zelden accuraat bleek te zijn, inclusief wat werd verkregen van agenten van het Siciliaanse hof in Palermo, die regelmatig via Capri naar Napels reisden en van mannen, die van het vasteland waren overgekomen, *'maar moest ik alle absurditeiten schrijven, die ze soms vertellen tegen mij (vertelde hij aan Moore) en vele ervan, waarvan ik weet dat ze in Palermo werden geloofd, zouden boekdelen vullen.'*

Eén bron van schaamte voor Lowe was de werking door de rechtbank van Palermo van haar eigen inlichtingendienst in Napels en het feit dat het Britse hoofdkwartier in Messina geen controle had over de Siciliaanse strijdkrachten, van wie sommigen op het eiland Ponza waren gestationeerd onder het bevel van Prins Antonio Canosa. Er schijnt geen verbinding te zijn geweest tussen de twee hoofdkwartieren in Capri en Ponza, noch tussen de Britse marine, die af en toe een schip voor de kust van Capri stationeerde en het squadron Siciliaanse fregatten en kanonneerboten, dat in Ponza ter beschikking stond van Canosa. Het hof van Palermo voerde zijn beleid om het koninkrijk Napels onafhankelijk van de Britten.

Het Napolitaanse hof in Palermo, wier drijvende kracht de koningin van Napels was, was alleen geïnteresseerd in het heroveren van Napels, waaruit het in 1805 was verdreven. De koningin handelde onafhankelijk van de Britse legeraanvoerders op Sicilië, die haar motieven en acties diep wantrouwden. Ze ontwikkelde haar eigen spionagedienst tussen Sicilië en Napels en gaf ook bevelen aan het Siciliaanse leger en haar marinevloot gebaseerd op Ponza.

43 Lowe meldde in november 1806 dat agenten van de koningin Maria-Carolina en admiraal Sidney Smith, die vleide en op zijn beurt werd gevleid door de koningin en was in Capri aangekomen om de geesten van de Napolitanen voor te bereiden op een invasie die de koningin, met gebruikmaking van haar eigen strijdkrachten, van plan was vanuit Sicilië te lanceren (een invasie, die de volgende maand Mei plaatsvond) en die mislukte op het slagveld veld van Mileto. Enkele weken voor dat militaire debacle arriveerden nog twee agenten op Capri, belast met een missie van de koningin om opstanden te veroorzaken in Castellamare en Positano op het schiereiland van Sorrento. Lowe was ook benaderd door Canosa en door een Siciliaanse generaal om het gebruik van Capri toe te staan als basis voor offensieve operaties tegen het vasteland en voor het gebruik van tien felucca's die moesten helpen bij het vervoeren van troepen. Lowe antwoordde, dat hij niet de bevoegdheid had om dat soort zaken te bespreken en hij was daarom geïrriteerd, toen hij ontdekte dat zijn naam werd geciteerd in correspondentie tussen de agenten van de koningin en haar volgelingen in Napels, die werd gepubliceerd in een door Frankrijk gecontroleerde krant in Napels. Hij had, zoals hij tegen Moore zei, er altijd voor gezorgd dit soort betrokkenheid te vermijden en was daarom geschokt toen hij ontdekte, dat hij kennelijk betrokken was bij projecten, die *'even absurd en berucht'* waren. Een jaar later, in juni 1808, ontdekte hij dat de Siciliaanse rechtbank Canosa een verreikende opdracht had gegeven, zowel civiel als militair, op alle eilanden van de Baai van Napels, inclusief het door de Britten bezette eiland Capri, iets wat hij pas vernam van de civiele gouverneur van het eiland, die een Siciliaanse gezant was.

Het probleem van de contraspionage was ook een probleem, dat Lowe bezighield: hij verdacht de Fransen ervan met succes alle communicatie af te tappen, die tussen Capri en het vasteland van Italië plaatsvond. In het voorjaar van 1807 werden op het eiland vier priesters gearresteerd, omdat ze ervan verdacht werden contact te hebben met de Fransen, waaronder de pastoor van Anacapri. *'Dit is hinderlijk [schreef Richard Church] want we zijn nu verplicht ons te versterken tegen de bewoners aan de kust, maar ook tegen de vijand over zee. Genoeg van dit verachtelijke eiland!'* Lowe verwees de zaak naar de vicaris-generaal, die het ermee

eens was, dat de priesters waarschijnlijk schuldig waren. Lowe stuurde ze naar Sicilië en Messina in plaats van naar Palermo, ‘om schaamte te voorkomen’, zoals hij het noemde, vermoedelijk omdat hij vreesde dat de priesters betrokken zouden kunnen zijn bij de zaak van de intriges van de koningin.

44 In de zomer van 1808, toen het erop leek dat de dreiging voor Sicilië was afgenomen, raakte Stuart, die tegen die tijd naar Sicilië was teruggekeerd om de functie van opperbevelhebber op zich te nemen, geïnteresseerd in de mogelijkheid van offensieve operaties tegen de Fransen. Niet alleen in Calabrië en Napels, maar verder naar het noorden in de Romeinse staten, misschien zelfs in Toscane. In juni had hij instructies van Londen gekregen om zijn discretie te gebruiken met betrekking tot een invasie, maar hij bleef aarzelend over een dergelijke actie, omdat hij, net als Canning, sceptisch was over de bewering van Biancamano, een Napolitaan, die via Lowe's bureau was gepasseerd voordat hij naar Palermo zou worden gestuurd om zich te melden. Biancamano hield vo, l dat verzetsleiders in heel Italië bereid waren in opstand te komen zodra een Brits leger op het vasteland landde. Wat duidelijk werd gemaakt in de instructies van Stuart, was dat elke aanval, die hij zou kunnen ondernemen, niet alleen bedoeld was om Napels te heroveren, maar ook voor "*een doel dat waarschijnlijk tot belangrijke en uitgebreide combinaties zal leiden.*" Dit betekende de bevrijding van Italië, maar voordat hij aan boord ging, moest hij er zeker van zijn dat de Italianen een gecoördineerd plan, een competente generaal en brede steun hadden. Het was om deze reden, dat Stuart Lowe had gevraagd gedetailleerde informatie te verstrekken over de omstandigheden op het vasteland van Italië en de militaire kustinstallaties.

Lowe werd ook gevraagd of er met geld de commandanten van het Gaëta-fort en buitenlandse eenheden konden worden gekocht, die door de Fransen werden betaald. Wat wist hij van Biancamano, van de vestingwerken, de sterkte van de garnizoenen en van de kustverdediging, die zich noordwaarts uitstreckte van Terracina tot La Spezia en welke plaatsen geschikt waren voor landingen (en ook voor evacuaties!), inclusief Civita Vecchia. Moest er een aanval op Rome worden gepland? Bunbury, die ook met Lowe correspondeerde over deze noodplannen, vertelde Lowe dat hij voorstander was van een aanval op Leghorn. Een opstand in het Napolitaanse koninkrijk zou slechts een vertraagd effect hebben op de mensen in de rest van Italië, terwijl een invasie van Toscane tot opstanden in Genua en Venetië zou leiden. Lowe gaf alle mogelijke informatie over de verschillende vestingwerken, maar suggereerde dat Bunbury betere informatie zou kunnen krijgen van de kapiteins van koopvaardij schepen in Messina. De steun van geweevuur van marineschepen zou essentieel zijn voor elke landing en Lowe dacht dat de eilanden Ischia en Procida gemakkelijk verrast konden worden, een inschatting die juist bleek te zijn toen Stuart uiteindelijk een jaar later, in 1809, besloot in beweging te komen.

Stuart wilde propagandafolders verspreiden onder de Napolitanen, maar Lowe vond dit gezien de waakzaamheid van de Franse autoriteiten te moeilijk. Hoe dan ook waarschuwde hij Stuart, dat het onwaarschijnlijk was dat de inwoners van de stad zouden opstaan voordat ze een Brits leger zagen landen en minstens één beslissende veldslag hadden gewonnen. Stuart was ook benieuwd of Saliceti, hoofd van de politie in het hele Napolitaanse gebied, ondermijnd zou kunnen worden door de belofte van geld.

45 Voordat er enige benadering zou kunnen worden ondernomen, zou de rechtbank van Palermo moeten instemmen met het verlenen van amnestie aan de man en het bieden van zekerheid voor zijn toekomst. Lowe antwoordde dat Saliceti zeker grote beloningen zou verwachten als hij ooit zijn jas zou omdraaien en hoewel hij ongetwijfeld wrok voelde, omdat hem door de Fransen het Legioen van Eer werd ontzegd, zou uiterste voorzichtigheid nodig zijn in de omgang met een man, die zo machtig en sluw was. Lowe zette vraagtekens bij het concept van Italiaanse eenheid, zoals naar voren gebracht door Biancamano. Hij vond het vleidend voor

de Italiaanse ijdelheid, *"maar in welke personen, familie of combinatie dit idee gerealiseerd kon worden, is niet gemakkelijk te begrijpen."* Bovendien uitte Lowe ernstige twijfels over het feit, dat Napels het belangrijkste doelwit voor een offensief zou vormen, ook al had het de grootste bevolking en was het de plek waar de invloed van Saliceti het sterkst was, waarbij de belangrijkste forten onder bevel stonden van zijn mannen en veel hoge functionarissen zijn steun waren. Van dit alles is in ieder geval niets terechtgekomen. Stuart, die vertrouwd op de militaire inlichtingen, die Lowe kon verstrekken, besloot dat het te gevaarlijk was om Saliceti te naderen en accepteerde, dat er in Italië geen herhaling zou plaatsvinden van een nationale opstand vergelijkbaar met die in Spanje, tenminste totdat een Brits leger was geland en opmerkelijk militair succes geboekt.

Lowe verveelde zich al lang op Capri en hoopte een actiever commando te krijgen. In juli 1807 had hij zijn oude vriend kapitein Charles Rowley verteld dat *"Capri voor mij zijn charmes begint te verliezen."* Hij hoopte, zo had hij geschreven, dat de Fransen hem spoedig zouden aanvallen, om hem de kans te geven hen af te weren en een tegenaanval uit te voeren. Als er spoedig vrede met Turkije zou kunnen worden gesloten, zou er een kans zijn, zo speculeerde Lowe, om nog meer eilanden in de Middellandse Zee te veroveren. Vermoedelijk denkend aan Corfu schreef hij: *'Het zal zeker veel leuker zijn dan... je voortdurend voorbereiden op de verdediging van één.'* Tien maanden later schreef hij aan Bunbury dat hij *'hier al lang genoeg van had gekregen'*, een plaats, die geen ander interessant doel heeft dan de incidentele communicatie met de naburige hoofdstad en de kans om van daaruit te worden aangevallen. Hij zei dat hij zich volledig afgesneden voelde van het Britse leger en zijn vrienden op Sicilië en hij vroeg om de Gazzetta Britannica, een krant die door de Britten in Messina werd uitgegeven.

46 Bunbury had zijn best gedaan om te helpen. Britse troepen op Sicilië stonden onder tijdelijk bevel van generaal Sherbrooke sinds generaal Moore was vertrokken. Bunbury vertelde Lowe dat de GOC het op dat moment niet gerechtvaardigd vond om het garnizoen van Capri terug te trekken, behalve in extreme noodsituaties, ook al was men het er in algemeen over eens, dat het bezit van het eiland eerder een last dan een voordeel was gebleken. Bunbury had voorgesteld dat mogelijk het regiment van De Meuron van tweehonderdvijftig man, onlangs aangekomen uit Gibraltar, naar Capri zou kunnen worden gestuurd in ruil voor enkele geselecteerde compagnieën van de Corsicaanse Rangers en dat deze compagnieën dan zouden worden toegevoegd aan een strijdmacht van zeshonderd Light Infanterietroepen, geheel onder bevel van Lowe, die de voorhoede moesten vormen van een leger, dat buiten Sicilië zou opereren. Hij had gehoopt dat het idee Lowe zou aanspreken. Voordat Lowe echter had kunnen antwoorden, had Bunbury vernomen dat de gehate Stuart terugkeerde om opnieuw het bevel over de Britse strijdkrachten in de Middellandse Zee op zich te nemen en had hij onmiddellijk moeilijkheden voorzien bij de terugroeping van Lowe uit Capri. – hij kreeg gelijk: toen Stuart hoorde dat Lowe Capri graag voor een korte tijd wilde verlaten, hield hij vol dat hij niet van zijn post gemist kon worden - *'er is niemand die het bedrijf beter kan beheren'*. Hoe oprecht was Stuart bij het maken van deze opmerking? Het is moeilijk om dat te weten, maar men kan niet anders dan vermoeden dat hij Lowe een lastige ondergeschikte vond en blij was met een excuus om hem op afstand te houden, ook al waardeerde hij hem als leverancier van inlichtingen.

Bunbury had Lowe een privébrief geschreven om hem te vertellen, dat Stuart vastbesloten leek dat Lowe het bevel zou blijven voeren over het garnizoen van Capri, *'aan welk eiland hij meer waarde lijkt te hechten dan ik mezelf kan toebrengen te entertainen.'* Omdat hij er spijt van had, dat hij persoonlijk niet meer kon doen, aangezien verdere verklaringen van hem door Stuart verkeerd zouden kunnen worden opgevat, had hij voorgesteld dat Lowe de zaak ter sprake zou kunnen brengen met generaal-majoor Campbell, de adjudant-generaal, of met Stuart zelf. Maar Lowe besloot dat het nutteloos was om dat te doen. In plaats daarvan had hij

generaal Moore geschreven met de vraag of hij onder hem kon dienen in het korps, dat Moore binnenkort naar Spanje zou brengen. Hij bekende tegenover Moore dat hij ongelukkig was met het feit, dat Stuart zijn commandant was, aangezien laatstgenoemde een hekel aan hem had sinds zijn eerdere dienst op Sicilië. Zelfs als Stuart tevreden was met zijn gedrag, zoals nu bleek en beloofde dat bij elke actieve operatie gebruik zou worden gemaakt van de diensten van Lowe, schreef Lowe dat hij niets liever zou willen dan een aanstelling onder Moore te aanvaarden. Het is niet bekend of Moore deze zielige oproep uit ooit heeft ontvangen, want Lowe heeft nooit enig antwoord ontvangen en het volgende dat Lowe wist, was dat Moore was omgekomen de gevechten rond Coruna. De dood van

47 Moore in februari 1809 was een van de grootste tegenslagen, die Lowe in zijn hele carrière zou meemaken, want Moore had veel respect voor Lowe en was de enige hoge officier, die hem op de promotieladder had kunnen helpen.

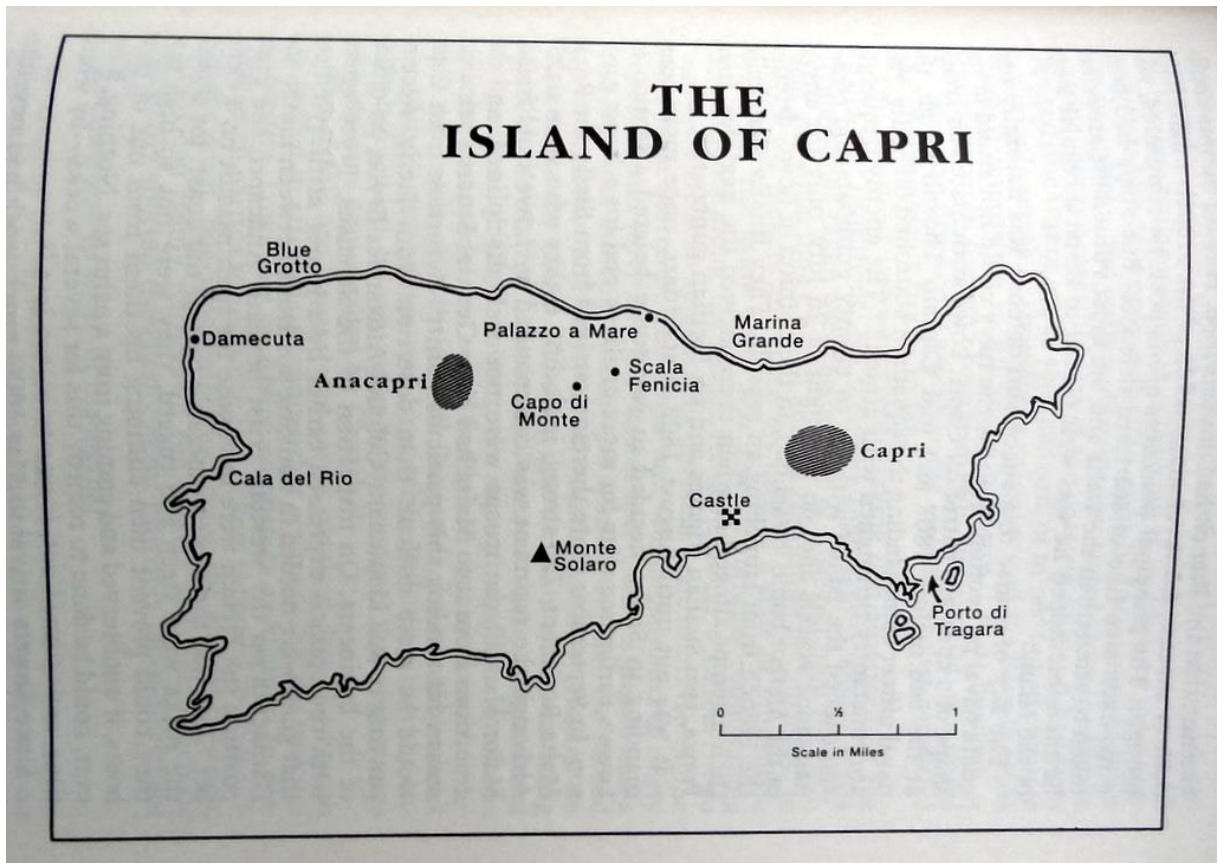
3

Het verlies van Capri, oktober 1808

48 In Lowe's originele instructies van Stuart voor de overname van commando van Capri had hij de opdracht gekregen zich te beschermen tegen een verrassingsaanval van de Fransen op het eiland, de lokale bevolking als milizie in te schakelen, infiltratie door Franse spionnen te voorkomen door alle vluchtelingen naar Sicilië te sturen en de werkzaamheden aan nieuwe vestingwerken uit te stellen totdat Stuart een rapport had gekregen van kapitein Pasley, de genie-officier, die voor inspectie was gestuurd. Maar feit was dat er geen verdedigingswerken waren en dat alle landingsplaatsen open waren. Lowe heeft een aantal tijdelijke verschaningen opgeworpen, maar volgens Pasley zou er voor de Britse strijdkrachten iets meer permanent nodig zijn als de Britten van plan waren voor langere tijd op het eiland te blijven. De aanbevelingen van Pasley werden snel aanvaard en in september 1806 werd begonnen met de bouw van batterijen en werken. In april daarop kon Lowe melden dat de waarschijnlijke landingsplaatsen gesloten waren en dat de hoogten redelijk veilig waren gemaakt. Hij zei tegen generaal Fox dat hij graag meer artillerie en meer troepen wilde hebben om Anacapri te verdedigen, wat naar zijn mening de plaats was, die hij het meest kwetsbaar achtte. *'Want voor een weinig meer dan 500 pond zou dit eiland onneembaar worden.'* Maar het algemene hoofdkwartier op Sicilië besteedde ruim een jaar lang weinig aandacht.

Ondertussen voerden de Fransen in het voorjaar van 1807 een mislukte aanval uit. Twee brikken, een bommenschip, zesendertig kanonneerboten en een verscheidenheid aan kleinere schepen met vijftienhonderd troepen aan boord vertrokken vanuit Napels, maar werden vanwege het stormachtige weer gedwongen terug te keren. Twee kanonneerboten en verschillende kleine vaartuigen gingen verloren en tot honderd Franse troepen verdronken. De expeditie bleef enkele dagen aan boord tot 12 maart, maar toen het stormachtige weer aanhield, verspreidde de expeditie zich en werd de operatie geannuleerd. Church schreef: *'Ik denk niet dat we het eiland hadden moeten verliezen. [Toch] hebben we slechts hoogstens 700 man nodig voor de verdediging en er zijn er 2000 nodig, want de landingsplaatsen zijn ontelbaar.'* Lowe schreef vier maanden later aan Moore, feitelijk opnieuw, blij dat de Fransen niet hadden aangevallen.

49

50 Hij zei dat hij vertrouwde op succes, hoeveel soldaten de Fransen ook hadden meegebracht. De belangrijkste zwakte van zijn post, zo vervolgde hij, was een te uitgebreide linie van verspreide verdedigingswerken, maar er waren stappen ondernomen om de muren en de meest kwetsbare gebieden te versterken en hij hoopte daarom dat het goed geplaatst was om weerstand te bieden aan een regelmatige belegering van het eiland.

De sleutel tot een succesvolle verdediging was natuurlijk adequate bescherming door de marine, maar dit kon de marine zich niet permitteren in de vorm van een voortdurende patrouille bij Capri. Lowe anticepeerde op een aanval eind juli 1807 en zei tegen kapitein Thornborough, de marine-officier, die het bevel voerde over het squadron, dat voor de kust van Sicilië was gestationeerd: *"We worden voortdurend met een aanval bedreigd."* De vijand naderde het eiland regelmatig met wel twintig kanonneerboten en verkenningsvaartuigen en in de nacht van 25 juli had alleen de aankomst van het Meteor-bomschip, naar de mening van Lowe, de Fransen ervan weerhouden een aanval te lanceren. Ze staakten hun poging uiteindelijk helemaal toen er de volgende dag vanuit Ponza twee Siciliaanse fregatten en zes Siciliaanse kanonneerboten arriveerden.

Pas in augustus 1808 besloot Stuart, die opnieuw het bevel voerde over Sicilië, enige late aandacht te schenken aan Lowe's eerdere verzoeken om meer artillerie en een groter garnizoen. In september arriveerde daarom vanuit Sicilië het Royal Malta Regiment, 720 man sterk, waaronder tachtig zieken. Hoewel het regiment onder bevel stond van Lowe's oude vriend, majoor Hamill, waren de troepen niet goed gedisciplineerd en de deserties ervan naar Malta was de voornaamste reden geweest, dat generaal Stuart deze specifieke eenheid had gestuurd: desertie uit Capri zou moeilijker zijn dan desertie uit Sicilië. Zij werd begeleid door luitenant-kolonel Alexander Bryce, een officier van de genie. Bij inspectie van de verdediging stemde Bryce ermee in de eerder door een jonge artillerieofficier geuite mening dat er kanonnen nodig waren in flankerende posities tussen Limbo en Damacuta aan de westkust onder Anacapri, de exacte positie, die de Fransen zouden kiezen voor hun aanval op 4 oktober

op de kust, want hoewel de rotsen steil en ruig waren, waren ze niet zo hoog dat ze konden voorkomen dat mannen er vanuit hun boten naar boven klommen, als ze onopgemerkt bleven en uit een kalme zee kwamen. Gedurende een aantal weken kon er echter niets worden gedaan om dit te verhelpen, tegen die tijd was het, zo bleek, te laat.

51 Sinds Lowe's aankomst in mei 1806 was er toch steeds veel werk verricht om de verdediging van het eiland te verbeteren. Het kasteel boven de stad Capri werd gerepareerd, er waren muren gebouwd langs de kliffen, de Marina Grande was afgesloten door barrières op de wegen, die erheen leidden en huizen waren nu met elkaar verbonden door verdedigingsmuren. Hetzelfde was op andere aanlegplaatsen gedaan en er waren muren gebouwd boven de Limbo-jachthaven. Elk toegankelijk deel van de kust van Anacapri was gescalpeerd (het gras of de bovenste grond was verwijderd) of gedolven of er waren betonnen muren overheen gebouwd, hoewel de ruigheid van de kust van het eiland het onmogelijk maakte om elke opening op te vullen. een militair axioma, dat een obstakel alleen effectief is als het wordt bedekt door defensief vuur en het gebrek daaraan zou de Franse aanvalstroepen in staat stellen te landen.

Op 3 oktober ontving Lowe een waarschuwing dat er een aanval op het eiland op handen was. Daarom zei hij tegen Hamill, wiens Malta-regiment de verdediging van Anacapri had overgenomen van de uitbundige en gedurfde Church en zijn compagnieën Corsicanen, dat hij zijn piketten moest verdubbelen en zijn mannen in een staat van onmiddellijke paraatheid moest brengen; hetzelfde bevel werd gegeven aan officieren die het bevel voerden over detachementen langs de kust. Op 4 oktober werden bij daglicht twee konvooien opgemerkt, die het eiland naderden, een vanuit Napels en de andere vanuit Sorrento. De grotere, die bestond uit dertig kanonneerboden en veertig kleinere schepen, geëscorteerd door een fregat en een korvet, voer in de richting van de Marina Grande; de tweede (zeven kanonneerboden en dertig kleine vaartuigen) voer naar Tragara, in het zuiden van het eiland. In de veronderstelling dat de hoofdaanval gericht was op de Marina Grande en het Palazzo di Mare, gaf Lowe opdracht om het garnizoen van de stad Capri te versterken door twee van de Maltese compagnieën, maar toen het Franse konvooi van richting veranderde en westwaarts vertrok richting Damacuta, beval Lowe de Maltese compagnieën terug en toen hij later hoorde dat de vijand was geland, stuurde hij ter versterking drie compagnieën Corsicanen onder bevel van Church.

De aanval op Tragara werd gemakkelijk afgeslagen, maar de Fransen slaagden er die middag in een landing uit te voeren op de rotsen van Damacuta. Lowe had compagnieën in Anacapri gevraagd om kleine groepen mannen te leveren ter versterking van de piketten, die de kust moesten bewaken, maar blijkbaar had Hamill, toen hij de vijand niet zag naderen, haastig de piketten teruggetrokken en zelfs toen hij uiteindelijk de vijand in het oog kreeg, de meesten niet weer had vervangen.

Zoals Lowe in zijn dagboek zou schrijven:

Misleid door het uiterlijk en de uitgestrekte ligging van de hoogten, had [hij] dit verdedigingsmiddel bedacht, in plaats van mannen in de buurt van de stad te plaatsen vlakbij de punten van ontschepping.

52 Tegen 15.00 uur hadden de Fransen driehonderdvijftig man bij Damacuta doen landen. Die nacht landden er nog eens zevenhonderd in Cala del Rio, ten zuiden van Damacuta, terwijl er nog meer aan land kwamen bij de Blue Grotto. Tegen de ochtend van 5 oktober hadden ze tweeduizend man aan land gezet. De Franse officieren verklaarden later dat als de mannen van Hamill de heuvel af waren gegaan om de indringers af te weren, geen enkele Fransman zou zijn ontsnapt. Maar de Maltese officieren overtuigden Hamill ervan, dat een aanval bij daglicht te gevaarlijk was vanwege het vuur van Franse kanonneerboden en tegen de avond was het al te laat.

De Maltese troepen boden weinig weerstand en gaven zich al snel massaal over. Hun ineenstorting was compleet toen majoor Hamill, die weigerde zijn zwaard over te geven, werd gedood. Church werd gestuurd om hen te versterken, maar hij ontdekte dat het tegen de tijd, dat hij arriveerde al te laat was om de vlucht te stoppen. Lowe stuurde Hamill niet minder dan drie berichten, waarin hij de Maltezers aanspoorde zich terug te trekken op Capri en een vierde om voor te stellen zich terug te trekken naar het aangrenzende hoogtepunt van Monte Solaro, zodra duidelijk was dat Capodimonte stevig in handen was van de Frans en dat Anacapri was afgesneden van Capri. Honderdtien Maltese troepen, zonder begeleiding van enige officier, slaagden erin de trappen naar Capri af te ontsnappen, voordat de Fransen Capodimonte innamen en Lowe kon niet begrijpen, waarom de rest van het regiment dat niet had gedaan. Het leek erop, zo schreef hij, dat ze zich liever overgaven. Church, zijn Corsicanen en honderd Maltezen slaagden erin de Monte Solaro te beklimmen, maar vonden het toen een onverdedigbare positie. Onder dekking van de duisternis slaagde Church er zelf in zijn Corsicanen terug te brengen naar Capri door een gids te vinden, die hen over een zeer smal, steil pad zou leiden, maar de Maltezers gaven er de voorkeur aan te blijven en zich over te geven.

53 Hoewel Lowe zich nu genoodzaakt zag zich te concentreren op de verdediging van de stad Capri, was het verlies van Anacapri niet fataal geweest, zoals generaal Stuart dacht toen berichten van Lowe, waarin om hulp werd gevraagd, hem uiteindelijk in Messina bereikten. Volgens Lowe was Stuart ernstig verkeerd geïnformeerd door iemand van zijn staf, die Lowe kende maar hij weigerde de naam te noemen - dat Anacapri de sleutel tot het eiland was, en om die reden weinig zin zag in het versterken van het militaire falen, vandaar de gewetenloze verdraging. hoewel er ook andere redenen voor waren bij het sturen van versterkingen. Vanwege de afstand was het vuur van de Franse kanonnen vanuit Anacapri niet effectief bij het verwonden van de verdedigers van Capri. Wat echt telde bij de belegering van de stad waren de voorraden en versterkingen, die de Fransen in de daaropvolgende periode na enkele dagen ontvingen, waardoor ze hun troepen konden bevoorraden en batterijen konden vestigen in de vallei, die direct ten westen van Capri lag. Als reactie op Lowe's oproep om hulp verscheen een Brits fregat, Ambuscade en de brik Mercury voor de kust van Capri en bracht op 10 en 11 oktober twee officieren en zestig mariniers aan land. Maar daarna was er een opmerkelijke mislukking om Lowe de marine steun te geven, die hij nodig had. Toen de Fransen via de stranden van Marina Grande en het aangrenzende Palazzo di Mare wapens, munitie en voorraden naar Capri begonnen te brengen, pleitte Ambuscade ervoor dat vanwege de lichte winden het zich uit de omgeving moest terug te trekken via de roeiende bemanning in boten. Mercurius volgde snel zijn voorbeeld. Als gevolg hiervan trokken de Siciliaanse kanonneerboten, die tot op zekere hoogte de Franse schepen op afstand hadden gehouden en de landing van voorraden en kanonnen hadden gefrustreerd, zich op hun beurt terug. Lowe vergaf nooit de manier, waarop de kapiteins van de twee Britse oorlogsschepen zich hadden gedragen; hij vond hun excuses onaanvaardbaar. In de eerste versie van zijn dagboek (hij schrapte de betreffende passage uit de tweede omdat hij te provocerend was) verwees hij naar *'de criminele onverschilligheid of verachtelijke domheid van de tweede, die het bevel voerde over de zeemacht bij Capri [was] gelijk aan die van de eerste.'* *'Vanaf deze dag [vervolgde Lowe in zijn dagboek] voeren boten dag en nacht tussen Napels en Capri. Ze verdwenen en het Siciliaanse squadron was teruggekeerd naar Ponza'.*

Ondertussen was het weer, dat in het voordeel van de Fransen was geweest door hen in staat te stellen duizenden man met artillerie en voorraden aan land te brengen, nu in het voordeel van hen veranderd, waardoor de verdedigers ervan werden weerhouden de versterkingen te ontvangen die ze zo hard nodig hadden. Drie transportschepen, die zonder escorte vanuit Milazzo waren gestuurd, arriveerden uiteindelijk op 15 oktober bij Capri, maar bleven twintig

uur weg, omdat ze geen vriendschappelijk signaal hadden ontvangen van Ambuscade, die nu was teruggekeerd, nadat ze naar Ponza was gegaan om hulp te zoeken en de transportschepen wisten niet of het squadron dat voor Capri lag, vriend of vijand was. Ze hadden een troepenmacht van zeshonderd man aan boord, maar geen artillerie of voorraden en vanwege het weer konden ze slechts tweehonderd van hen aan land brengen. In Milazzo hadden ze al twaalf uur vertraging opgelopen, omdat de dienstdoende officier er niet in was geslaagd het bevel door te geven, dat ze onmiddellijk naar Capri moesten varen. Een andere kleine strijdmacht van honderddertig, samen met kanonnen en artillerievoorraden en onder het bevel van luitenant-kolonel Dalrymple, reisde aan boord van het schip Melopomene, maar legde vervolgens Capri twee hele dagen stil, niet in staat om communiceren met Lowe, vanwege het zeer stormachtige weer. Toen hij landde, bracht Dalrymple Lowe het nieuws dat een contingent van drie bataljons met kanonnen, artillerie en genievoorraden, onderweg was om de verdedigers af te lossen. Dit was helaas te laat om nog van nut te zijn, aangezien Lowe al had ingestemd met overgave. Nog een ander schip met honderd aan boord, artillerie en genie, had Milazzo verlaten vóór Melopomene, maar was vanwege het weer teruggekeerd.

Met zijn verminderde troepenmacht (bijna zevenhonderd van zijn oorspronkelijke garnizoen waren krijgsgevangenen of vermisten) slaagde Lowe erin stand te houden in de stad Capri tot 16 oktober, toen hij om voorwaarden moest vragen. De stadsmuur was doorbroken, de munitie was laag (de voorraad blikken en fruit was uitgeput) en drie van de vier kanonnen op Castle Hill waren buiten werking.

Er waren geen graafwerktuigen (schreef Lowe in zijn dagboek), zandzakken, planken voor platforms, noch enig werktuig of materiaal, dat niet was verbruikt bij opeenvolgende reparaties, aangezien de jassen van de soldaten in zandzakken waren gesneden en de deuren van huizen afgebroken voor platforms, terwijl de ketels en plunjezakken van het kamp dienden om aarde te vervoeren.

Lowe had al twee verzoeken tot overgave van generaal Lamarque, de Franse commandant, afgewezen en geweigerd zijn voorstel te aanvaarden om alleen Lowe en zes officieren als vrije mannen naar Sicilië te laten gaan, terwijl de rest van het garnizoen gevangen zou worden genomen. Pas na langdurige onderhandelingen, waarin Lowe een zeer ferme standpunt in nam, dat Lamarque en Murat woedend maakte (wiens idee de aanval in de eerste plaats was geweest, kort nadat hij de troon van Napels had overgenomen), stemde Lowe ermee in een verdrag te ondertekenen, dat de het Britse garnizoen moet zich terugtrekken zonder ook maar één gevangene af te staan.

Het was een zeer dappere verdediging geweest. Het aantal Britten telde amper veertienhonderd, zelfs voordat het Maltese regiment zich overgaf, terwijl de Franse strijdkrachten in totaal bijna vierduizend man telden. De verliezen van laatstgenoemde bedroegen tussen de vierhonderd en vijfhonderd soldaten. Het aantal Britse slachtoffers bedroeg zevenhonderdvierentwintig, maar van hen werden er slechts vijfenveertig gedood of gewond, de rest werd vermist of gevangen genomen, waaronder achtentwintig officieren en vijfhonderdachtenvijftig soldaten van het Malta Regiment. Tijdens de evacuatie deserterden een officier en zesentachtig man van het Royal Corsican Corps, dat net als dat regiment werd geleid door een Frans korps Corsicanen. Broeders, neven en andere familieleden stonden al twaalf dagen tegenover elkaar en Saliceti had proclamaties uitgevaardigd, waarin hij de Corsicaanse Britten aanspoorde te deserteren en hen het behoud van hun rang en zelfs promotie en medailles voor de verdienstelijken beloofde, zodat wanneer de Fransen de voorwaarden van de conventie braken – ze trokken de stad binnen terwijl de Britten er nog waren en rekruteerden openlijk voor hun leger – de verleiding voor velen te groot was. Maar, zoals Lowe met moeite aangaf, ze hadden geprobeerd te deserteren terwijl de

vijandelikheden nog aan de gang waren en Lowe bracht hulde aan hun loyaliteit in het rapport dat hij naar Stuart stuurde.

Kort na de overgave speelde zich onbedoeld een komische scène af. Zelfs Lowe (die weinig gevoel voor humor had en een zekere gewichtigheid aan de dag legde door naar zichzelf te verwijzen in de derde persoon) ontging niet de ironie ervan in te zien, zoals hij het in zijn dagboek optekende.

Meteen [schreef hij] nadat de ratificatie van de conventie was ontvangen, stroomde een menigte officieren in verschillende uniformen naar de buitenste barrière en drong aan op toelating. Luitenant-kolonel Lowe ging kijken wie ze waren. De eerste, die sprak was een officier van de ingenieurs, die de officier van zijn afdeling wilde spreken en naar zijn plannen, instrumenten en voorraden informeerde. Er was nooit iemand geweest, noch enig papier, kantoor of winkel van die tak van de dienst. Een kapitein van de artillerie sprak vervolgens, maar kreeg te horen dat er geen officier van die afdeling was. Een ander kwam de inventaris opmaken van de inboedel des casernes. Er waren er nooit meer geweest, behalve jassen, die nu allemaal in stukken waren gesneden voor zandzakken. Een officier van de Staf (État-major) informeerde vervolgens naar het Bureau du Major de la Place. Zoiets bestond niet. We hadden geen enkel personeel op het eiland. Vervolgens diende de ziekenhuisafdeling zich aan: de regimentschirurg was de enige met wie zij kon overleggen. Een officier van la Marine informeerde toen naar onze marine voorraden en magazijnen: hier was er nooit een opgeslagen. Een afdeling van de politie werd ook ondervraagd, maar kreeg als antwoord [sic] dat we nooit zoiets hadden gehad, behalve wat was uitgeoefend door een sergeant van het regiment ... de commissaris van voorzieningen was de enige, die een schrijver kon vinden bij een griffier van die afdeling en was daarom, samen met de officieren van de artillerie, de enige die binnen de groep werd toegelaten.

Het was een interessant commentaar op de professionaliteit van de Franse leger, hun officieren moeten verbaasd zijn geweest over wat bleek het amateurisme van de Britten en hun schijnbaar gebrek aan organisatie.

56 Lamarque werd extreem boos, omdat de evacuatie zo lang duurde vanwege het aanhouden van het slechte weer, hij dacht dat de vertraging opzettelijk was. De wind draaide voortdurend en de Britse troepen werden gedwongen zich van de ene kant van het eiland naar de andere te verplaatsen om de boten te bereiken, waarin ze zich moesten inschepen. Het was alles bij elkaar een gevaarlijke, vermoeiende en zelfs uitputtende bezigheid. De soldaten moesten twee of drie nachten op de rotsen blijven liggen zonder voedsel of water, terwijl de boten, die hen zouden wegbrengen vaak het risico liepen te vergaan. Lowe en het konvooi vertrokken uiteindelijk op 22 oktober en kwamen twee dagen later aan in Milazzo.

In zijn dagboek zou Lowe de redenen samenvatten waarom, naar zijn mening, het eiland Capri verloren was gegaan. Deze waren: het ontbreken van patrouillerende oorlogsschepen, de vertraging bij het sturen van het garnizoen met de artillerie en het verschansingswerktuig, waar ze om hadden gevraagd, het negeren van de bevelen van het Malta Regiment om de buitenposten langs de rotsen te bemannen en nadat de vijand was geland, een aanval uit te voeren. ordelijke terugtrekking naar Capri, de fouten en onnodige vertragingen bij het sturen van hulp vanuit Sicilië, het weer en het allerbelangrijkste: het gedrag van de Britse oorlogsschepen. Toen Stuart hem vroeg om zijn verklaring uit te werken over Ambuscade, die besloot zich terug te trekken vanwege *lichte winden* een cruciaal moment van de belegering, iets waarover Lowe persoonlijk verbitterd was, antwoordde laatstgenoemde: *'Het leek mij een*

delicatere kwestie om dergelijke punten van professionele uitleg over te laten aan zijn [Stuart's] eigen rapport.

57 Stuart bracht publiekelijk hulde aan Lowe's aanpak van de verdediging van Capri: in een brief aan hem uitte hij zijn tevredenheid over Lowe's "*bekwame, dappere en oordeelkundige gedrag*" en complimenteerde hem met de eervolle voorwaarden, die hij had veiliggesteld in de conventie van overgave: de artikelen daarin, die voorzagen in de bescherming van het bevolking van Capri, werden bijzonder verwelkomd door het hof van Palermo. Maar Lowe bleef diep ongemakkelijk over de manier waarop met de publiciteit was omgegaan en hij had het gevoel, dat hem onrecht werd aangedaan, want in december had Stuart geen enkel document gepubliceerd, waarin de werkelijke oorzaken van de ramp werden uitgelegd. Lowe besloot daarom een dagboek samen te stellen van de gebeurtenissen, die tijdens het beleg hadden plaatsgevonden. In deze vorm kon hij zich vrijer uiten dan in zijn officiële berichten. Vervolgens stuurde hij het dagboek naar zijn militaire vrienden in de hoop dat zijn superieuren er uiteindelijk van zouden horen. Er was zeker vertraging opgetreden bij het informeren van het Engelse publiek van alle omstandigheden rond de val van Capri en de geleden verliezen en het duurde in feite tot april 1809 voordat de papieren aan het Lagerhuis werden voorgelegd. Toen hij alleen hoorde dat de minister van Buitenlandse Zaken op een parlementaire vraag had geantwoord, dat hij nog geen berichten over Capri had ontvangen, vroeg Lowe toestemming om naar huis te gaan om de zaak uit te leggen. In een brief aan Stuart van 7 mei klaagde hij erover dat er zes maanden waren verstreken zonder dat er een officieel document aan het publiek beschikbaar was gesteld en dat er intussen aanvallen waren gepleegd in het Parlement (wat niet waar was) in sommige kranten op Lowe en het gedrag van de Corsicaanse troepen. Hij klaagde ook over de luchthartige manier, waarop een kapitein Fluker van Stuarts staf in een brief, die hij aan Lowe had geschreven, had verwezen naar het niet arriveren van Stuarts ondersteuning. Stuart antwoordde dat hoewel al zijn berichten tot 11 oktober jl. blijkbaar in Engeland waren aangekomen, de latere, inclusief het rapport van Lowe en de berichten die verwezen naar de conventie van overgave, helaas tijdens het transport verloren waren gegaan. Hij sprak bovendien enige verbazing uit over het feit, dat Lowe om verlof vroeg op een moment, dat een gelegenheid voor actieve dienst ophanden leek.

Lowe schreef een bitter gedesillustioneerde brief aan zijn vriend kolonel Bunbury, waarin hij zei dat hij de luchthartige stijl van Fluker niet kon verwerken. "*Maar of mijn verlof nu wordt verleend of geweigerd, ik zie niets anders dan ergernis, problemen en teleurstelling en de mogelijke ondergang van mijn belangen en die van mijn korps.*" Hij vroeg om uit zijn huidige brigade te worden verwijderd en een onafhankelijk bevel te krijgen, indien mogelijk onder een officier, die hij al enige tijd kende, zoals generaal Macfarlane of brigadegeneraal Oswald. Zijn gevoeligheid op dit moment kan zeker gedeeltelijk worden toegeschreven aan het diepe gevoel van verlies, dat hij voelde bij de recente dood van Sir John Moore. '*Ik zou [hij had aan generaal Oakes geschreven] mijn eigen bestaan hebben opgeofferd om de klap te kunnen redden die het zijne bedreigde.*' Hij had nu het gevoel, zo vervolgde hij, dat hij niet langer iemand had tot wie hij zich kon wenden voor steun of bescherming en hij omschreef zichzelf als '*een vriendloze officier die niet het voordeel had van geboorte of persoonlijke gunst.*'

Bunbury antwoordde in een lange brief. Ten eerste, zo schreef hij, was hij ervan overtuigd dat Stuart inderdaad de berichten en de berichten naar huis had gestuurd, berichten over de val van Capri, maar dat de ministers zo bezorgd waren over de zaken van het leger in Spanje (de dood van Moore en de evacuatie van het grootste deel van zijn leger uit Coruña in februari) dat ze het verlies van Capri hadden genegeerd als onderwerp van minder belang en de minister in het Lagerhuis had dat ook zo beschouwd.

Zij weigerden berichten te ontvangen louter om te voorkomen, dat er vragen zouden worden gesteld door een zeer kritische oppositie, die niet alleen gekant was tegen de oorlog, maar ook tegen de manier, waarop die werd gevoerd.

Ten tweede drong Bunbury er bij Lowe op aan zijn verzoek om thuisverlof uit te stellen, niet alleen omdat er een vooruitzicht leek op actieve dienst in het Middellandse Zeegebied, maar ook omdat de zaken in Engeland in een zo onzekere staat leken dat *'de aanspraken van een individu op aandacht en gerechtigheid verloren zal gaan onder het rumoer en de kliek, die de overhand heeft.'* Lowe liet zich overtuigen, hoewel hij heel graag naar Engeland wilde terugkeren. Omdat hij inmiddels al tweeëntwintig jaar in het buitenland was, wilde hij bij de Horse Guards een pleidooi houden voor meer medewerking bij de rekrutering van zijn korps, en hij wilde ook de tijd hebben om zijn puur persoonlijke zaken te regelen. Dienovereenkomstig deelde hij Bunbury mee dat hij zijn aanvraag voor verlof opschortte. Tegelijkertijd was hij verbijsterd en ontevreden over het feit dat zijn eigen rapport over Capri de bureaus van de ministers niet had bereikt en zinspeelde hij erop, dat Stuart het had achtergehouden.

Generaal Oakes, die het bevel voerde over de troepen op Malta, betuigde Lowe ook zijn medeleven, maar vertelde hem, dat hij te gevoelig was over de behandeling, die hij van Stuart kreeg, toen deze het punt had bereikt, waarop Lowe blijkbaar overwoog zijn legeropdracht neer te leggen.

Het gebeurt soms [schreef Oakes] dat politieke zaken, die geen verband houden met militaire operaties, het noodzakelijk maken om de details van diensten te onderdrukken, hoe verdienstelijk ze op zichzelf ook zijn... en ik veronderstel dat dit het geval kan zijn waarom de verslagen over het verlies van Capri is nooit gepubliceerd.

Lowe echter, bleef er niet van overtuigd dat de motieven voor het uitstel geen privé-motieven waren, vooral omdat Stuart een vriend was van de bevelvoerende officier van Ambuscade, kapitein Durban, op wie Lowe de voornaamste schuld legde voor wat er op 13 oktober was gebeurd.

In het openbaar nam Lowe alle schuld op zich, die op andere mensen zou kunnen zijn gevallen, vooral op majoor Hamill, die een persoonlijke vriend van hem was geweest en wiens dood hem erg van streek had gemaakt. *"Waar er mogelijk een tekortkoming aan het licht was gekomen [had hij op 18 oktober aan Stuart geschreven), moet de schuld bij mij gelegen hebben, want de steun, die ik kreeg van zowel officieren als manschappen was van dien aard, dat ze niets anders dan goedkeuring overlieten."* Het waren echter niet zijn collega-officieren of superieuren, die Lowe de schuld gaven. Speciaal Brigadier Lumley, onder wiens bevel Lowe en zijn korps bij hun recente terugkeer uit Capri op Sicilië waren geplaatst, schreef Lowe een persoonlijke brief, waarin hij hem vertelde, dat hij blij, was dat ze bij zijn brigade waren geplaatst. Hij ging ervan uit dat Lowe niet dol was op complimenten, vooral niet op valse en verzekerde hem, dat die van hem zeer oprecht waren. In brigadeorders had hij ook een publiek eerbetoon gepubliceerd aan Lowe en zijn korps voor hun vastberaden verdediging van Capri en voor de eervolle overeenkomst, die Lowe met de Fransen had gesloten. Het gedrag van het korps had zijn waarde bewezen en hoezeer men er op kon vertrouwen, hoe moeilijk de situatie ook was. Het was Lowe's ongeluk geweest, niet zijn schuld, dat hij gedwongen was het eiland te evacueren. Campbell en Bunbury brachten soortgelijke eerbetoon. Maar het was het nageslacht, dat kritiek bleek te hebben. *'De overgave van Capri (in de woorden van Sir John Fortescue) werd tot het einde van zijn leven tegen Lowe herdacht, zeer onrechtvaardig, want hij had alles gedaan wat een mens kon doen.'* De overgave had ook ongelukkige gevolgen vanwege het feit, dat er in de hoofden van het publiek een diep wantrouwen jegens buitenlandse troepen was ontstaan.

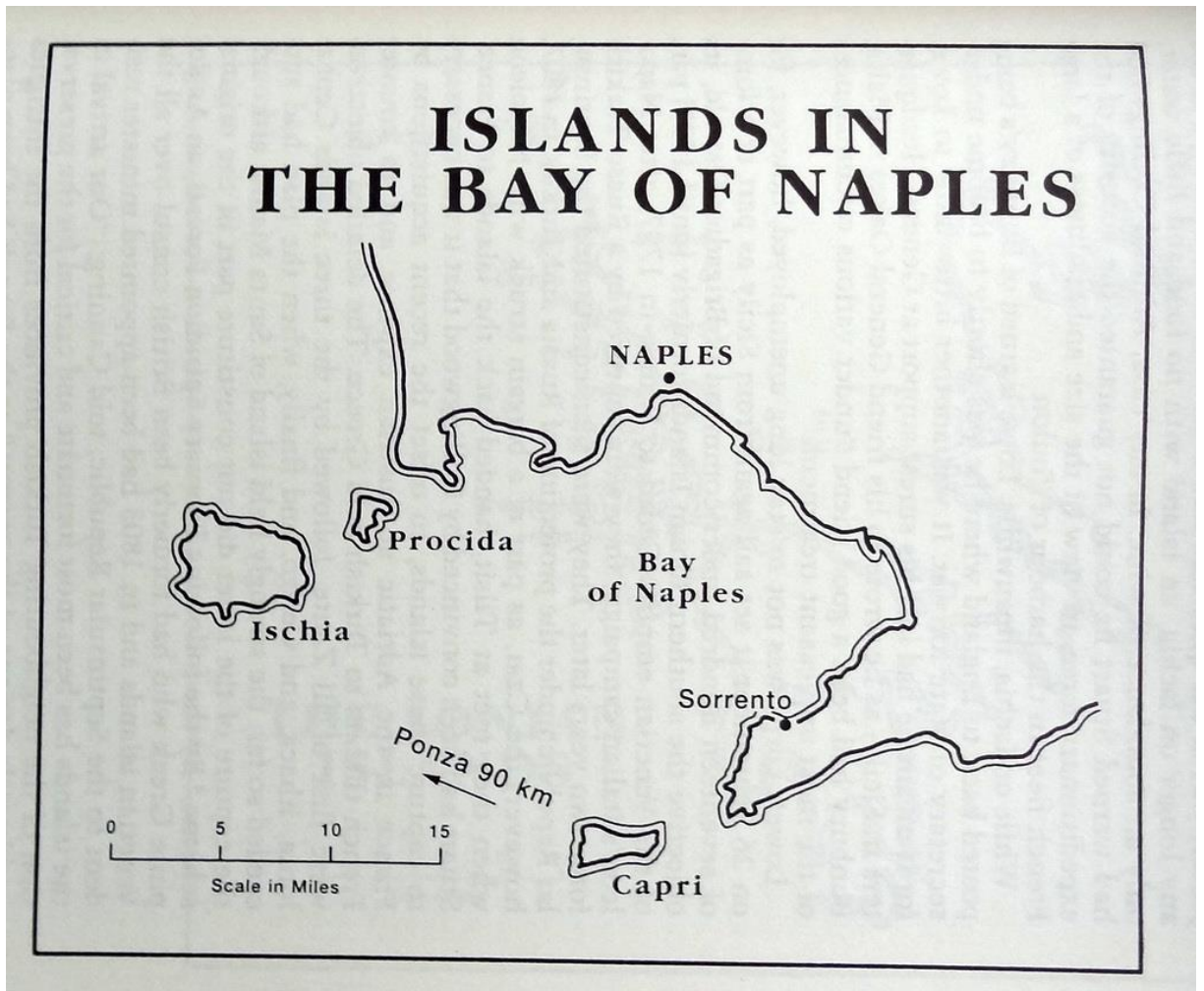
Maar één officier, die geen spijt had van het verlies van Capri, was admiraal Collingwood, commandant van de Middellandse Zeevloot. Hij had de verovering ervan in de eerste plaats afgekeurd en had dat destijds tegen Hugh Elliot gezegd. Het was een eiland zonder haven of rede en het had niet eens veel nut bij het belemmeren van de doorgang van het Franse kustverkeer. Het had een beslag gelegd op de middelen van de marine en hij was blij dat hij ervan verlost was.

4

Actieve dienst in de Middellandse Zee, 1809-1812: Ischia en de Ionische eilanden

60 Nadat ze de winter van 1808 en de eerste vijf maanden van 1809 in en rond Taormina waren gestationeerd, moesten Lowe en zijn korps Corsicanen deel gaan uitmaken van een strijdmacht van dertienduizend mensen, die onder bevel van generaal Stuart zeilden om twee eilanden in de regio te veroveren in de Baai van Napels, Ischia en Procida. Het korps van Lowe maakte deel uit van een lichte brigade, die als voorhoede van de expeditie fungeerde. Oorspronkelijk was het plan geweest om samen te werken met de Oostenrijkers onder aartshertog Karel in het noorden van Italië, zodra Oostenrijk de oorlog met Frankrijk hernieuwde, maar toen hij het nieuws vernam van de Oostenrijkse nederlaag en de intocht van Napoleon in Wenen, besloot Stuart, dat het enige wat hij kon doen afleiding in de omgeving van Napels en misschien een landing in de Romeinse staten (voorheen pauselijk grondgebied). Hij voerde in vooraf een verkenning uit om te ontdekken of het Italiaanse volk bereid was tegen de Fransen in opstand te komen.

Hoewel de vijand ruimschoots gewaarschuwd was - de reis vanuit Sicilië duurde veertien dagen vanwege ongunstige windomstandigheden - bood het garnizoen weinig weerstand toen op 25 juni de Britse strijdmacht voor Ischia verscheen en de stad Porto en zijn kasteel al snel in handen viel van de indringers. Lowe uitte in zijn verslag van de actie zijn spijt, dat de Britse vlag niet over de plaats kon worden gehesen in plaats van de Siciliaans/Napolitaanse kleuren, ervan overtuigd dat dit alleen nodig was om het hele koninkrijk Napels te laten opstaan. en de hoofdstad om zijn poorten te openen. Lowe was en zal een enigszins onrealistische optimist blijven over de waarschijnlijkheid van een wijdverbreide verzetsbeweging in Italië op de schaal, die men in Spanje zag, als een Brits leger voet zou zetten op het vasteland. . Kort na de overgave van Ischia werd hij ziek (een herhaling van malaria?). Hij nam dus niet deel aan de verovering van Procida en bleef op de ziekenlijst tot half juli, toen hij met het leger terug naar Sicilië voer.

62

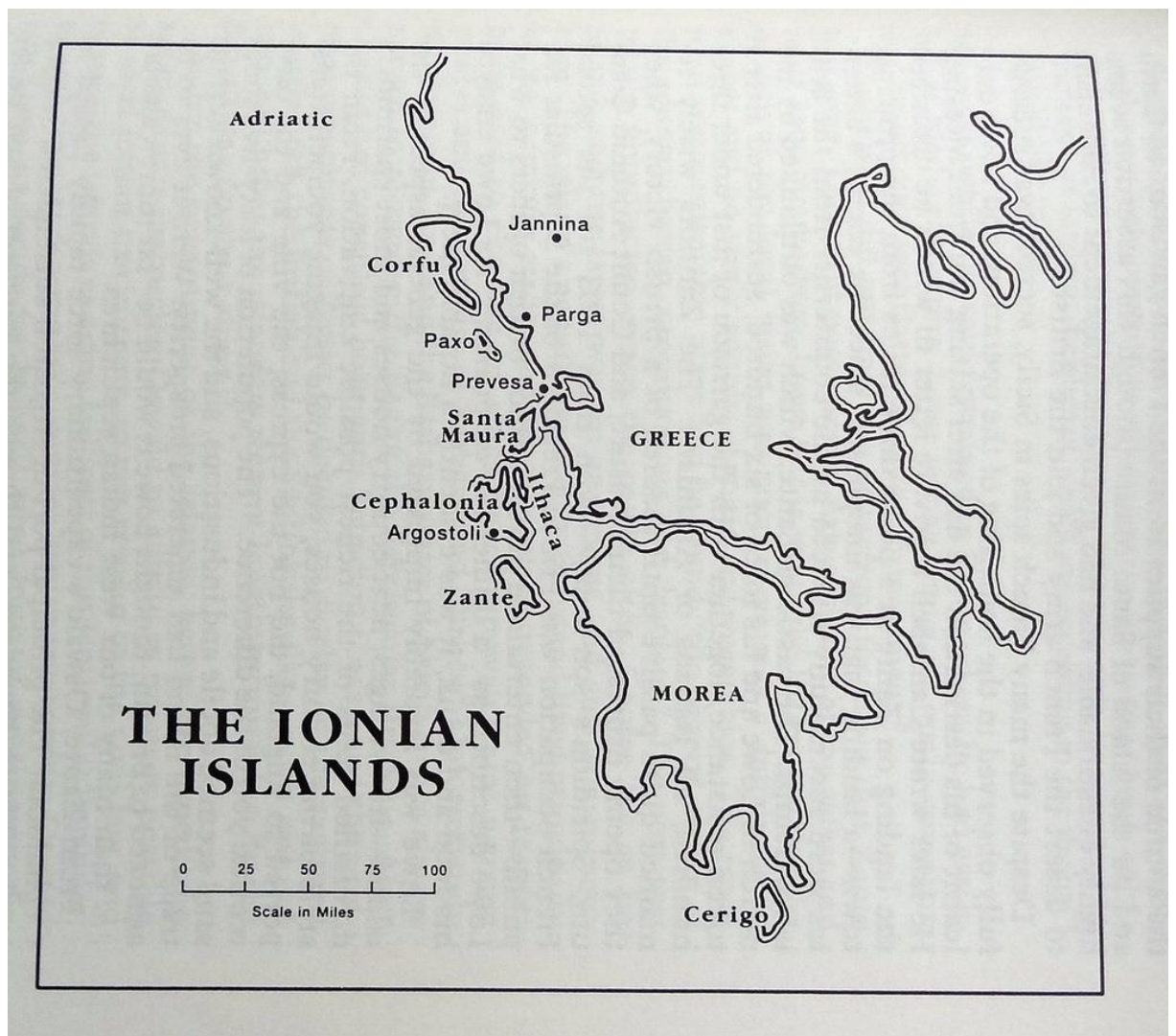
Het was werd pijnlijk duidelijk geworden, dat elke directe aanval op Napels, waar de Fransen een leger van vijftienduizend man hadden, nu volkomen uitgesloten was en dat Stuarts strijdmacht niet langer op Ischia kon blijven, een eiland zonder voedsel en weinig water, alleen een overvloed aan wijn. Hoe dan ook had admiraal Collingwood Stuart gewaarschuwd, dat hij de veiligheid van de expeditie macht niet kon garanderen, gezien de omvang en paraatheid van een grote Franse vloot in de haven van Toulon.

Ondertussen hoorde Lowe terwijl hij op Ischia was, dat Bunbury werd teruggestuurd naar Engeland, waar hij binnenkort onderminister van Buitenlandse Zaken voor Oorlog zou worden. Het was opnieuw een bittere klap voor Lowe, want het betekende dat hij zijn zekerste steun op het algemene hoofdkwartier op Sicilië had verloren, zoals hij aan zijn vriend generaal Oakes op Malta schreef: Bunbury was een goede vriend geweest *'onder verschillende omstandigheden van de meest onaangename behandeling'*. ."

Het korps van Lowe zou echter niet lang werkloos blijven, want op 26 september vertrok het opnieuw vanuit Sicilië als onderdeel van een troepenmacht van zeventienhonderd onder bevel van brigadegeneraal Oswald, met als doel de zuidelijke Ionische eilanden die voorheen (tot 1797) deel uitmaakten van de Venetiaanse Rijk. Na de Italiaanse campagne van Napoleon in 1797 afgestaan aan Frankrijk, werden ze twee jaar later gevangengenomen door een Russisch-Turkse strijdmacht. Zij vormden vervolgens de Septinulaire Republiek onder de bescherming van Rusland en Turkije. In 1807 droeg de tsaar echter, als onderdeel van een overeenkomst, die met Napoleon was gesloten, toen ze elkaar in Tilsit ontmoetten, de eilanden terug aan Frankrijk. Stuart was er door Collingwood van overtuigd dat het noodzakelijk was om deze eilanden te veroveren, om de recente overnames door Frankrijk in

de Adriatische Zee op kosten van Oostenrijk te compenseren en om de Franse bedreigingen voor het door Turkije bezette Griekenland tegen te gaan. De gedetailleerde doelstellingen waren in de eerste plaats Zante, gevolgd door de drie eilanden Kefalonia, Ithaca en Cerigo, en ten slotte, toen het plan tot nu toe was geslaagd, het sterk bezette eiland Santa Maura, hoewel de verovering van laatstgenoemde geen deel uitmaakte van de oorspronkelijke regeling. In februari daarop zei Spiridion Foresti, een anglofiele Griek, die vroeger Brits consul was geweest over alle Venetiaanse eilanden en in 1803 was benoemd tot minister woonachtig in de Septinsulaire Republiek, tegen Canning: *‘Onze aankomst op de eilanden was zeer bijzonder. gelukkig en van cruciaal belang voor het behoud van de aangrenzende Turkse provincies tegen de intriges en vijandige plannen van de vijand’*, aangezien de Fransen een expeditie hadden gepland om een Griekse strijdmacht in Zuid-Griekenland aan land te brengen en de forten op de landengte van Griekenland te veroveren op de Isthmus van Korinthe. Het Britse bezit van de vier eilanden, zo beweerde Foresti, sneed de bevoorrading

63

64 van de Franse garnizoenen op Corfu en op het eiland Santa Maura af (hoewel deze bewering hoogst twijfelachtig lijkt) en had de Albanezen aangemoedigd om het Franse leger te verlaten en zich bij de Britten aan te sluiten.

Ondanks de vele Franse spionnen op Sicilië was geheimhouding een succes bij de

lancering van de operatie, en Lowe hoorde pas de dag nadat hij vanuit Messina was vertrokken van zijn bestemming. Later schreef hij Campbell een privébrief, waarin hij de landing op Zante beschreef op een punt vijf mijl van de belangrijkste stad - een landing daar was geen tegenstand voor ons, aangezien de batterijen van de vijand met succes tot zwijgen werden gebracht door het tegenvuur van de Britse oorlogsschepen. Het kasteel van Zante, dat werd omsingeld door de mars van Lowe en zijn troepenmacht van zeshonderd, gaf zich na een symbolisch verzet over, samen met het garnizoen van iets minder dan driehonderd, allemaal Italianen of Albanen. De Zantiots bleven wijselijk tamelijk passief, totdat ze verzekerd waren van een Britse overwinning, toen uitten ze openlijk hun genoegen en graaf Antonio Comuto, de schoonzoon van Spiridion, die van 1803 tot de tweede Franse bezetting prins-president van de Septinsular Republic -onthaalde vervolgens alle hoge Britse officieren met wat Lowe omschreef als *'een diner... en prins'*. Terwijl Lowe van zijn eten en drinken genoot, was het kennelijk een opmerkelijke maaltijd.

Lowe was positief onder de indruk van het algemene toestand van het eiland: zijn *'dorpen, nette landhuizen en de meest charmant gediversifieerde plekken met de rijkst mogelijke bebouwing. de cipres, de wijnstok en de olijf herinneren je aan het verschil.'* De bevolking van vijfenveertigduizend leek volzaam en ijverig en de bekende bessenhandel op het eiland had welvaart voortgebracht. Als het ooit bij Groot-Brittannië zou worden gevoegd, dacht Lowe dat het *"veel waardevoller zou zijn ... dan veel van onze West-Indische koloniën."*

Vanuit Zante trok Oswalds expeditieleger snel naar Kefalonia. De belangrijkste havenstad Argostoli gaf zich onmiddellijk over aan het Britse squadron en hoewel het garnizoen van iets minder dan tweehonderd, wederom Italianen en Albanen, zich terugtrok naar het kasteel van St. George, ongeveer tien kilometer buiten de stad, besloten ze al snel dat het verzet nutteloos was en gaf het zichzelf over aan Lowe en zijn troepen. Lowe werd benoemd tot commandant van het eiland en Oswald, die het feit aan Stuart rapporteerde, vertelde hem dat hij *'er zeker van was dat zo'n kwetsbaar vertrouwen niet in bekwaamere handen kon worden gelegd'*. Lowe zelf was er niet helemaal blij mee een civiele rol vervullen in combinatie met een militaire rol, hij voorzag (zoals hij Campbell toevertrouwde)

65 *een oneindige hoeveelheid problemen met heel weinig plezier of voordeel, aangezien de inwoners slechts een halfbeschaafd ras zijn, opgesplitst in partijen, die alleen kunnen worden geregeerd door geweld of intriges, die geen van beide volgens de regels zijn, die ik graag zou willen gebruiken.*

Terwijl Oswald echter in Zante bleef, waar hij zijn hoofdkwartier had gevestigd, had Lowe het gevoel dat hij niet terecht kon klagen en zich alleen maar geveid kon voelen door de afspraak.

Kefalonia had niet de aantrekkingskracht voor Lowe, die Zante had gehad. Hoewel het in Argostoli een van de veiligste en ruimste havens bezat, had Lowe het gevoel dat deze weinig gebruikt zou worden, want de kwaliteit van het plaatselijke water was slecht, er was een tekort aan hout en er was geen directe aanvoer van vlees en groenten. De stad zelf was een ellendige plaats en hij vond *'het algemene aspect van het land dor, bergachtig en verlaten'*. De haven was totaal onbeschermd, aangezien het kasteel van St. George zo ver landinwaarts lag en laatstgenoemde was in ieder geval oud en in een ruïneuze staat. De vijftigduizend inwoners van het eiland leefden voornamelijk van de vrachthandel en zijn welvaart was afhankelijk van het respect, dat werd betoond aan de vlag, die de schepen voerden door kapers van strijdende machten en de zeerovers van Barbarije en Turkije. Helaas hebben de Ottomaanse Turk en de Barbarijse staten van Noord-Afrika altijd geweigerd de vlag van de Septinsulaire Republiek te erkennen. Nadat Oswald zowel Spiridion Foresti als de voornaamste bewoners van Zante had geraadpleegd, besloot hij op de veroverde eilanden zowel de Britse als de Septinsulaire vlag te

tonen, maar het duurde tot 1812 voordat de eilandbewoners eindelijk toestemming kregen om met de Britse vlag te hijsen op hun schepen.

Wat het bestuur van de eilanden betreft, droeg Stuart, voordat de expeditie vertrok, Oswald op om zich zoveel mogelijk aan de plaatselijke Ionische instellingen te houden, het burgerlijk recht te respecteren en de eilanden te behandelen als nog steeds onderdeel van de Septinsulaire Republiek. Ze stonden tijdelijk onder Britse bescherming. Oswald verliet Lowe om zelf te beslissen welke regeringsvorm hij het beste achtte voor het eiland Kefalonia, maar hij bepaalde dat alle uitgaven voor het repareren van de forten en de soldatenverblijven moesten worden betaald uit de inkomsten van het eiland. moeilijk af te dwingen. Lowe ontdekte al snel dat de financiën van het eiland zich in een zo precaire toestand bevonden dat er geen serieuze uitgaven konden worden gedaan. Wat de regering betreft, probeerde Lowe deze aan te passen aan de grondwet, die in Zante van kracht was namelijk een raad van vier om hem bij te staan en een vergadering, die slechts sporadisch bijeen zou komen.

66 Lowe besloot dat laatstgenoemde nauwelijks kon verwachten, dat hij vaak zou worden opgeroepen, aangezien de bevolking wijd verspreid was en hoe dan ook, waar konden ze over debatteren, behalve of ze een of ander project moesten ondernemen, waarvoor Lowe niet de tijd of de middelen had om het uit te voeren? Het gebrek aan inkomsten was te wijten aan de onderbreking van de handel door de oorlog en hiervoor bestond duidelijk geen onmiddellijke oplossing. Lowe zag in dat hij strikt zuinig moest zijn, geen moedwillige uitgaven aan forten moest doen - hoewel deze laatste helaas aan reparatie toe waren (*"de hoofden van de ingenieurs- en artillerieafdelingen lijken uit het zicht van hen te zijn gevluht"*) en te waken voor *"fraude, oplegging en nalatigheid, waarvan ik weet dat deze zich waarschijnlijk zullen voordoen."* Wat de verdediging in het algemeen betreft: *"Dit is een eiland [vertelde hij aan Oswald] waar van alles te creëren valt. De grondstoffen bestaan, maar ze liggen verspreid en zijn moeilijk te verkrijgen."*

Lowe was er zeker van, dat er een of andere vorm van verklaring aan de eilandbewoners moest worden afgelegd, waarin de Britse intentie duidelijk werd gemaakt om hen bescherming te bieden totdat ze vrij waren van de dreiging van een invasie door de Fransen en om hen hun onafhankelijkheid te garanderen, telkens wanneer er een algemene vrede werd ondertekend. Want als ze dachten dat de Britse regering er geen scrupules zou hebben om hen in de steek te laten als de oorlogsstrategie dat vereiste, kon nauwelijks van hen worden verwacht dat ze zich in enige mate zouden inspannen voor de Britse zaak. Wijze woorden, die op harde grond vielen, want de regering in Londen zweeg over de kwestie. Ondertussen kwam Lowe ook met enkele financiële voorstellen, zorgde ervoor dat zijn raadsleden ermee instemden en kreeg zo hun stem voor de besteding van geld aan vitale militaire werken en voor de betaling van salarissen aan ambtenaren. Lowe weigerde persoonlijk het salaris te accepteren dat voor hem bestemd was (het prinselijke bedrag van zes dollar per dag), deels vanwege het gebrek aan inkomsten en deels, omdat de Britse regering zichzelf niet had beloofd op de eilanden te blijven, want als de Britten ooit zouden vertrekken, wilde Lowe niet dat dit zo zou zijn en men zou zeggen dat elke Britse officier zijn zakken op eigen kosten had gevuld. De raadsleden, die minder scrupules hadden, bestemden voor zichzelf twee dollar per dag, een bedrag dat Lowe overdreven vond. Hij was openlijk kritisch over deze mannen en vertelde Oswald, dat hij hen *'noch tot de eerlijkste noch wijste'* vond, maar dat hij moest accepteren wat hem werd aangeboden. Ithaca, het kleine, aangrenzende eiland, waarvoor Lowe ook verantwoordelijk was, had zelfs minder geld dan Kefalonia en omdat beide eilanden in die tijd een wanhopig tekort aan maïs hadden, kocht Lowe wat van een Maltees schip puur op zijn persoonlijk krediet.

Lowe bracht de winter van 1809 door met het beheer van Cephalonia, maar in februari 1810 drong Oswald – puur uit zelfverdediging – aan op de noodzaak om het naburige eiland Santa Maura te veroveren voordat de Fransen daar versterking kregen en probeerden de eilanden, die ze hadden verloren te heroveren. Bovendien zou het Britse bezit van Santa Maura het patrouilleren in de wateren tussen Kefalonia en dat eiland besparen en geld besparen, dat vervolgens aan de forten van Kefalonia en Ithaca zou worden uitgegeven. Oswald liet zich gemakkelijk overtuigen en op 21 maart 1810 verliet een troepenmacht van 2.550 man, waaronder Lowe en zijn Corsicaanse korps, Zante om Santa Maura aan te vallen, een eiland, dat veel sterker bezet was dan alle eilanden, die tot nu toe waren aangevallen.

Santa Maura (het moderne Lefkas) was een ruwe langwerpige rechthoek van twintig bij zeven kilometer. In de noordwestelijke hoek lag de stad Amaxichi, de enige nederzetting van enige omvang. Twee mijl ten westen ervan liep een landtong, die zich anderhalve kilometer naar het noorden uitstrekte in een smalle landengte, vervolgens naar het oosten draaide als een lage zandtong, nog een mijl naar de haven liep en vervolgens naar het noordoosten liep en een zandbank werd. Zo werd een vierzijdige lagune gevormd, in het zuiden begrensd door het vasteland van Griekenland, in het westen door een landtong en in het noorden door een zandspit, een fort dat de noordoostelijke hoek bezette en Amaxichi de zuidoostelijke hoek. De oostkant van de vierhoek werd afgesloten door een dertienhonderd meter lang aquaduct dat water van de stad naar het fort voerde. De toegang tot het fort verliep langs de zandtong, die op zijn breedst dertienhonderd meter was en op zijn smalst slechts driehonderd meter. Deze doorgang werd verdedigd door twee schansen, evenals door een systeem van loopgraven en de Fransen hadden berekend, dat als het fort werd belegerd, deze buitenwerken elke aanvalsmacht wel een maand konden vertragen.

De Britten landden ten zuiden van de stad, op een plaats, die ze eerder hadden verkend en ondervonden helemaal geen tegenstand. De weg naar Amaxichi liep zes kilometer lang over een vlakte, die dicht bebost was en werd doorsneden door afwateringssloten met aan de ene kant de lagune en aan de andere kant een reeks heuvels. Omdat de Fransen de stad al snel verlieten en zich terugtrokken binnen hun vestingwerken, verliet Oswald Lowe om de stad te bewaken, terwijl hij een aanval op de schansen leidde. Toen Oswald en zijn lichte infanterie werden opgehouden door de tweede schans, hielp Lowe de vijand te dwingen zich terug te trekken binnen de muren van hun fort, door een gedurfde flankaanval te leiden langs de top van het aquaduct, dat erg smal en extreem kwetsbaar was. . Daarna gingen nog twee weken voorbij voordat het fort capituleerde, toen Lowe, in gezelschap van kapitein Eyre, de aanwezige senior marine officier de overgave van het vijandelijke garnizoen accepteerde dat iets meer dan zevenhonderd telde.

Er moesten nu nieuwe regelingen worden getroffen voor de regering van de vijf eilanden. Zante en Cerigo bleven onder Oswald, terwijl de andere drie onder Lowe werden geplaatst. Omdat alle vijf eilanden één hele administratieve eenheid vormden, moest het financiële tekort van één eiland worden gecompenseerd door de andere vier. Een belangrijke bepaling, die vooral Lowe trof, want Santa Maura, met zijn grote fort en weinig middelen om in het onderhoud ervan te voorzien, zou moeten worden bijgestaan door de rijkere eilanden. Lowe behield zijn hoofdkwartier in Santa Maura, terwijl het bevel over de andere twee eilanden werd gedelegeerd aan twee onderofficieren, in het geval van Kefalonia aan majoor de Bosset. De Bosset zou een echte doorn in het oog van Lowe blijken te zijn, omdat hij een overenthousiaste officier was, die vastbesloten was naam te maken door de eilandbewoners een verlichte regel op te leggen, of ze dat nu wilden of niet.

Aanvankelijk had Lowe enige sympathie voor de moeilijkheden, die De Bosset tegenkwam, namelijk de jaloezie, rivaliteit en eigenbelang die de raadsleden van het eiland motiveerden en

na een bezoek aan Kefalonia in augustus 1810 prees Lowe, toen hij zijn rapport aan Oswald opstelde, de *'ijver en het verlichte oordeel van De Bosset*. Hij waarschuwde Bosset echter tegen de gedachte aan enig geweld, hij zei hem dan de Cephalonische raadgevers niet zo slecht waren als hij (De Bosset) dacht. Een maand later vertelde hij De Bosset, die had geklaagd over zijn gebrek aan succes bij zijn pogingen om hervormingen door te voeren, dat *'de obstakels die je tegenkomt laten zien dat de mensen de pijn die je tegenkomt niet echt verdienen'*. Het rechtssysteem, dat was nagelaten door de Venetianen, die tot 1797 bijna vierhonderd jaar over de eilanden hadden geregeerd, was volgens Lowe zo gebrekkig dat *'niets anders dan een geleidelijke verandering het gewenste effect kan hebben.'* Hij waarschuwde De Bosset dat de magistraten van Cephaloniot niet konden worden afgezet door de wil van de commandant alleen, maar als hij dacht dat ze corrupt waren, mocht het gebruik van zijn voorrecht alleen met de grootste voorzichtigheid worden uitgeoefend. Ondanks zijn eerdere bedenkingen vertelde Lowe nu aan Oswald, dat hij vond dat Kefalonia civiel bestuurd moest worden, waar De Bosset zeer terughoudend in was. Over het algemeen beschouwde Lowe de lokale bevolking als zeer capabel om hun eigen zaken te regelen en hen uitsluiten van de burgerregering kon alleen maar resulteren in wat hij omschreef als *'onwetendheid en onvermogen'* van de kant van de Britse regering.

69 De Bosset besteedde echter weinig aandacht aan het advies hem gegeven, ging ruzie maken met zijn raadsleden en kwam in actie zonder ze te raadplegen. Hij reageerde niet op brieven van Lowe en leek in de ogen van laatstgenoemde een veel willekeuriger bestuurssysteem te voeren dan het systeem dat hem oorspronkelijk voor ogen stond toen het voorlopige regeringsplan werd opgesteld, of dat de gewone principes van de Britse gerechtigheid konden verdragen. Lowe drong tevergeefs bij De Bosset aan op een beleid van verzoening en hij sprak zijn afkeuring uit over de manier waarop De Bosset de lokale financiën beheerde, bijvoorbeeld door de mensen te laten betalen voor het verlichten van de straten van Argostoli, een voorziening die Lowe als een voorziening beschouwde. Omdat hij had besloten Lowe te omzeilen, ging De Bosset naar Zante zonder hem hiervan op de hoogte te stellen en deed boven zijn rug om een beroep op Oswald, ging vervolgens naar Smith (de opvolger van Oswald) en ten slotte naar generaal Stuart, die op dat moment aan de macht was. Hoewel Stuart de klacht van De Bosset afwees en hem zei de instructies van Lowe uit te voeren, werd Lowe ongerust toen deze tijdens een ontmoeting met Stuart de kwestie nooit ter sprake bracht, waardoor Lowe geen gelegenheid kreeg om de aantijgingen van De Bosset over de eilanden te weerleggen. Terwijl hij zich over dit onderwerp uitsprak tegenover Smith, die de hele tijd achter hem bleef staan, haalde Lowe toepasselijk een opmerking aan, die zijn marine-vriend kapitein Charles Rowley tegen hem had gemaakt, namelijk dat *'de voornaamste moeilijkheid bij het leidinggeven het corrigeren van de fouten is van degenen die onder u staan'.* ."

Het willekeurige gedrag van de Bosset was duidelijk een van de redenen geweest waarom er in november 1811 een deputatie van de eilanden naar Londen reisde, grotendeels bestaande uit hoofdzakelijk edelen en geleid door graaf Demetrio Foscardi, die hun algemene ontevredenheid wilde uiten over de manier waarop de eilanden werden geregeerd. Het ministerie in Engeland gedroeg zich arrogant en liet de delegatie vier maanden wachten voordat ze ermee instemde de brief te ontvangen. Toen de delegatie uiteindelijk werd ontvangen, werd in het door Foscardi aan de Britten overhandigde briefje de vraag gesteld of het Ionische volk ooit een beroep op Groot-Brittannië zou hebben gedaan als ze in ruil daarvoor geen stevige steun hadden verwacht. Toch had Groot-Brittannië, nadat het de eilanden had overgenomen, geen enkele bindende belofte gedaan om ze in de toekomst niet over te geven aan de Fransen, de Russen of zelfs de Turken. Hoe konden de Britten, zo vroegen de indianen zich af, trouw en loyale gehechtheid verwachten onder voorwaarden als deze? (Dezelfde woorden die Lowe twee jaar eerder privé had gebruikt.) Het Ionische volk,

vervolgden de indianen, was bovendien diep bezorgd over de weigering van Groot-Brittannië om hen toe te staan de Britse vlag te gebruiken op hun schepen en over haar falen tot nu toe om hen een reguliere regeringsvorm te verlenen. Als gevolg hiervan verleende het Britse ministerie de Ionische eilandbewoners het recht om de Britse vlag te voeren en stemde er uiteindelijk mee in om hen een civiele commissaris naar Maltees model te verlenen. Helaas was de eerste commissaris, generaal-majoor James Campbell, tot voor kort de adjudant-generaal van de Britse strijdkrachten in de Middellandse Zee, volgens Lowe een zeer ongelukkige keuze gebleken. *'Streng, ernstig en tamelijk fantasieloos'*, paste hij blijkbaar niet bij het Ionische temperament en oefende hij geen enkele dwang uit op De Bossets ijver voor militair bestuur. Lowe, die tegen die tijd al lang geleden was teruggekeerd naar de slagvelden van Noord-Europa, schreef in de herfst van 1814 vanuit Brussel aan Smith (nu generaal-majoor):

Ik hoor de meest betreurenswaardige verhalen over de zaken op de Ionische eilanden van een intelligent en respectabel persoon, die daar onlangs vandaan komt. Het volk werd teruggebracht tot een staat van zeer verachtelijke militaire onderwerping. ... belastingen geheven en inkomsten toegeëigend zonder enig overleg met de lokale autoriteiten. De Bosset werd vergeleken met Davoust in Hamburg, waardoor de meest respectabele inwoners lasten op hun schouders droegen om de wegen aan te leggen en huizen werden opgetrokken met de inscriptie van zijn naam om de door hem gemaakte werken te herdenken.

Als gevolg hiervan stond de Grieks-Ionische bevolking nu volkomen vijandig tegenover de Britten. In een andere brief in dezelfde geest vertelde Lowe aan Bunbury dat, hoewel hij niet ondankbaar wilde lijken tegenover generaal-majoor Campbell, die hem in het verleden op veel manieren had geholpen, hij geloofde dat het hele systeem, dat was aangenomen voor het besturen van de Ionische Eilanden, was gebaseerd op een ernstige fout.

Tijdens zijn verblijf op de eilanden was Lowe altijd voorstander van een aanval op Corfu, hoewel hij zeker erg misleid was, toen hij dacht dat dat bolwerk op het eiland met enig gemak kon worden opengebroken. In de herfst van 1810 lobbyde hij bij al zijn vrienden in invloedrijke posities om het idee te steunen om de plaats aan te vallen. Hij vertelde Campbell dat als het niet werd ingenomen, Ali Pasha, de heerser van Albanië en de effectieve controleur over het grootste deel van Griekenland, openlijk de kant van de Fransen zou kiezen. Corfu *"werd [schreef hij] heel terecht de sleutel van de Adriatische Zee genoemd, maar als we hem niet uit de handen van de vijand nemen, zullen ze er verschillende andere deuren mee ontgrendelen."* In een brief aan Oswald in oktober hekelde Lowe de huidige verhalen over de sterkte van de vestingwerken van Corfu en benadrukte hij het nieuws. dat hij eerder had vergaard over het tekort aan voedsel op het eiland en het zeer ontevreden garnizoen van het eiland. Goed bijgestaan door de Royal Navy, samen met zesduizend troepen uit Sicilië, samen met de Ionische strijdkrachten kon de plaats binnen zes weken worden veroverd. Hij drong er bij kapitein Mowbray, een hoge marineofficier, die op het punt stond naar Engeland terug te keren, op aan om de admiraliteit te overtuigen van de noodzaak van een onmiddellijke aanval op Corfu. De Franse marine voorbereidingen in de Adriatische Zee zouden spoedig een formidabele vorm aannemen en niets kon ze zo mislukt maken als een succesvolle aanval op dat eiland. In een brief aan een andere marinevriend, kapitein Rowley, verzekerde Lowe hem dat hij ervan overtuigd was, dat Corfu *'zonder schot van ons is, als er voldoende troepen zijn geland'* geen versterkingen voor het uitbreiden van de Ionische inzet, dat het garnizoen van de eilanden moet worden teruggebracht tot het kleine aantal van dertienhonderd, en dat de veiligheid van Sicilië en Malta de belangrijkste doelstellingen

waren in dat gebied, de belangrijkste inspanning van de Britten. leger wordt nu gericht op Spanje en Portugal.

72   Lowe was zich niet bewust van deze instructies en vergezelde Rowley in het voorjaar van 1811 aan boord van de Eagle om een persoonlijke verkenning te maken van de verdediging van Corfu, voor zover deze zichtbaar was vanaf het achterdek van een Brits oorlogsschip. In een brief aan generaal Oswald in Engeland beschreef hij de reis die hij met Rowley had gemaakt en schreef hij dat de vestingwerken van Corfu minder formidabel waren dan gedacht. Als de Britten, na de mislukte poging van de Fransen om Sicilië binnen te vallen in september 1810 en de daaropvolgende terugtrekking van hun leger uit Calabrië, al hun troepen hadden geconcentreerd in een vastberaden aanval op Corfu, "*zou de plaats van ons zijn geweest*", aldus Lowe en hoewel de moeilijkheden sindsdien waren toegenomen (de Fransen hadden hun vestingwerken versterkt en de omvang ervan vergroot) bleef het doel haalbaar. Het was deels de hoop een effectievere blokkade van Corfu tot stand te brengen, die Lowe ertoe bracht de zaak van de Paxiots te steunen, inwoners van het kleine eiland Paxo, vijftien kilometer ten zuiden van Corfu. In de eerste week van mei 1811 ontving Lowe een verzoek van de Paxiots om Britse bescherming, aangezien de Fransen zich samen met de meeste van hun functionarissen hun troepen van het eiland hadden teruggetrokken. Lowe verwees de zaak naar Oswald, waarbij hij de erbarmelijke toestand van de Paxiots schetste en benadrukte dat, als hulp werd geweigerd, hun uiteindelijke lot erger zou kunnen zijn dan hun huidige. Paxo, zo voegde Lowe eraan toe, was in staat een handige haven te bieden aan alle kanonneerboten en kleine kruisers, die Corfu blokkeerden en niet meer dan een paar troepen zou dat kunnen doen en nodig zijn om de lokale militie van het eiland op te leiden. Het antwoord van Oswald was niet bemoedigend. Het eiland had geen verdedigbare haven en ook geen fort van welke aard dan ook, waarvoor hij geen sterke strijdmacht kon missen voor haar verdediging en een zwakke zou alleen maar tot een staatsgreep uitlokken. Stuart had nu alle artillerie van Oswald teruggetrokken en keurde in ieder geval elke verlenging van zijn verplichtingen af. Alles zou daarom afhangen van de mening van de marineofficier, kapitein Eyre, die het bevel voert over het Adriatische Squadron. Als hij daarmee instemde en de noodzakelijke marine bescherming kon bieden, zou Oswald instemmen met het voorstel van Lowe.

Begin juni arriveerde er in Santa Maura nog een deputatie van Paxiots. Ze lieten Lowe weten dat er een revolutie was uitgebroken en dat er op hun eiland anarchie heerste. Zij pleitten dringend voor Britse interventie. Als gevolg daarvan, door de misvatting dat Kapitein Eyre het project had goedgekeurd, stuurde Lowe een voorhoede naar Paxo en bereidde zich voor om dit te ondersteunen met een detachement van veertig soldaten, deels Corsicaans en deels Albanees. Toen echter duidelijk werd dat Eyre helemaal geen voorstander was van het plan, moest de voorhoede worden teruggetrokken en werd er geen detachement soldaten gestuurd. Lowe kreeg vervolgens van Oswald toestemming om te onderhandelen met generaal Donzelot, de Franse commandant op Corfu, om ervoor te zorgen dat de ellendige Paxiots niet het slachtoffer zouden worden van Franse represailles. Lowe kon geen contact opnemen met Donzelot, aangezien er geen Brits oorlogsschip in de buurt was, maar werd niettemin gecompimenteerd met de rol, die hij in de hele zaak had gespeeld, waarbij Oswald zijn genoegen uitsprak over de "*oordeelkundige maatregelen die u hebt genomen in alle stadia van deze gênante transactie.* ." Uiteindelijk migreerden drie- tot vierhonderd Paxiots naar de havenstad Prevesa op het vasteland om te voorkomen dat ze door de Fransen zouden worden gestraft en Donzelot verleende gratie aan degenen die waren achtergebleven en niet de hulp van de Britten hadden gezocht.

Een groot deel van Lowe's tijd in Santa Maura werd in beslag genomen door onderhandelingen met Ali van Tebelen, die heerser was over Albanië, hoewel nog steeds een

onderdaan van de sultan van Turkije. Ali was een pasja, die in 1805 het grootste deel van Griekenland onder zijn controle had gebracht, rechtstreeks of via zijn zonen. Hij was een meester in vleierij en intriges, plausibel, welsprekend en overtuigend, maar ook wreed, wraakzuchtig en jaloers, gierig en buitengewoon ambitieus. Uit angst voor de macht van Napoleon wendde Ali zich tot de Britten voor steun, maar hij intrigeerde voortdurend met de Fransen en speelde de ene kant tegen de andere uit. Wat hij van de Britten wilde, afgezien van wapens waarmee hij zijn privévijanden kon onderwerpen, was dat ze Corfu van de Fransen zouden overnemen en hem de haven van Parga zouden geven, waar de Fransen bleven een garnizoen bleven houden.

- 73 De belangrijkste kwesties, die de belangen van Ali en de Britse strijdkrachten verdeelden waren: ten eerste het fort dat Ali had gebouwd, tegenover en dominerend over het fort Santa Maura en ten tweede de kwestie van de terugkerende vluchtelingen, mannen die waren gevlucht om te ontsnappen aan Ali's wraak en opname op de door de Britten bezette eilanden - mannen van wie Ali erop stond dat ze naar hem zouden worden teruggestuurd. Ali had aanvankelijk een ambivalente houding aangenomen ten opzichte van de verovering van Santa Maura, totdat het veilig in Britse handen was. Op dat moment besloot hij zijn fort op te richten, ogenschijnlijk om de Britse suprematie uit te dagen, maar waarschijnlijk in feite om een vorm van chantage uit te oefenen. Oswald had oorspronkelijk ingestemd met de bouw van een militair gebouw op een andere locatie dan de door Ali gekozen locatie, omdat hij dacht dat het alleen als kazerne zou dienen. Toen echter duidelijk werd dat het gebouw, dat haastig was gebouwd, van twintig kanonnen moest worden voorzien en duidelijk een offensief doel had, werd Ali benaderd om zijn bedoelingen te weten te komen. Onderhandelingen via George Foresti, de zoon van Spiridion en de Septinsulaire consul in Jannina, leverden de Britten precies niets op en uiteindelijk liet Lowe Oswald weten, dat de kwestie eigenlijk het beste door de regeringen van de respectieve landen kon worden beslist, omdat de vernietiging van het fort een oorlog zou uitlokken en bovendien een oorlog met iemand met wie het in het belang van Groot-Brittannië was om op goede voet te blijven.

De andere oorzaak van onenigheid was de bescherming van Ali's vijanden. Hij noemde ze 'bandieten, en sommigen waren dat inderdaad ook. Voordat Santa Maura door de Britten werd ingenomen, had Lowe instructies van Oswald ontvangen om geen Albanezen uit te leveren, maar tegelijkertijd Ali te verzekeren, dat de Britten in de toekomst zouden weigeren zijn opstandige onderdanen te beschermen of te huisvesten. Dit kon hem niet bevredigen en de klachten in dit verband bleven gedurende de hele tijd, dat Lowe op de Ionische eilanden verbleef, aanhouden. Sterker nog, er werd pas een bevredigende conclusie getrokken nadat Lowe naar Engeland was teruggekeerd. Lowe maakte duidelijk dat hij bereid was ermee in te stemmen, dat de families van de overvallers zouden worden uitgeleverd – tenzij hun leiders beloofden de roof op te geven en zich vreedzaam op de eilanden te vestigen – maar hij was niet bereid om enig individu aan Ali uit te leveren.

- 74 Hierover kreeg Lowe ruzie met George Foresti, van wie hij oorspronkelijk erg onder de indruk was geweest. Hij prees zijn ijver, intelligentie en goede trouw, hoewel hij vreesde dat de sluwe Franse consul Pouqueville, die ook in Jannina hem zou kunnen opdringen, omdat hij een intelligenter man was dan Foresti. Lowe werd later tot de conclusie gedwongen dat de jonge George Foresti alleen geïnteresseerd was in het bevorderen van zijn eigen voordeel. Lowe vertelde het Kolonel Smith, die zowel een goede vriend als zijn bevelvoerend officier was, vertelde dat zijn bereidheid om mensen louter bij de eerste kennismaking te vertrouwen ernstig geschokt was door zijn ervaringen sinds hij naar de eilanden kwam: *wat Rousseau de heureuse onwetendheid van de méchanceté du coeur humain noemt, is snel aan het verdwijnen sinds ik naar dit deel van de wereld kwam, hoewel ik moet oppassen dat ik mensen niet te snel verdenk.*

George Foresti drong er bij Lowe op aan om aan Ali's verzoeken te voldoen; George's vader Spiridion adviseerde precies het tegenovergestelde, dus Lowe bevond zich in een dilemma. Wat zeker is, is dat hij zich altijd heeft gerealiseerd hoe belangrijk het was om Ali's goede wil te behouden. Zoals hij Oswald in 1809 had verteld, bleef de gewapende bevolking van Albanië, die zo'n dertigduizend bedroeg, vrijwel de enige barrière voor een Franse opmars naar Constantinopel.

Het leek erop dat Lowe goede persoonlijke relaties met Ali had onderhouden, hoewel de echte beslissingen op de verschillende conferenties, die Lowe bijwoonde in Prevesa of Jannina (*NB. Deze stad komt ook voor in de Graaf van Momtecristo, rkv*), niet door hem werden genomen, maar door zijn superieuren, Oswald, Smith en brigadegeneraal Airey. (die Smith opvolgde als commandant op de eilanden), of, bij één gelegenheid, generaal Stuart. Lowe was aanwezig, toen Oswald Ali ontmoette, kort nadat Santa Maura was ingenomen, bracht twee bezoeken aan Jannina in de zomers van 1810 en 1811 en speelde een belangrijke rol bij het regelen van een ontmoeting tussen Stuart en Ali in het laatste jaar. Bij de eerste poging om zo'n afspraak te maken, slaagde Stuart er niet in zich aan de afspraak te houden en weigerde hij vierentwintig uur te wachten, toen Ali te laat arriveerde. Lowe was bang dat een dergelijke onbeschoftheid fataal zou kunnen zijn (alhoewel dat in het geval niet het geval zou blijken te zijn): *'geen mantel van diplomatie [Lowe schreef aan een vriend] kan gebreken als deze verbergen... een betreuenswaardig gebrek aan lokale kennis.'* Lowe had, net als veel Britse officieren, al de laagst mogelijke mening over Stuart. De verovering door de Britten van Santa Maura had in feite geleid tot een nieuwe confrontatie tussen Lowe en generaal Stuart. Lowe had voortdurend geklaagd dat hem de kans werd ontzegd om uit

75 krijgsgevangenen Corsicanen en Sicilianen voor zijn eigen korps te rekruteren. Toen Ischia werd ingenomen, hadden tweehonderd gevangenen ermee ingestemd dienst te nemen bij de Corsicaanse Rangers; Maar toen het leger terugkeerde naar Messina, werden de beste van die gevangenen door Stuart toegewezen aan andere buitenlandse regimenten en Lowe had de honderd slechtste gekregen ("de slechtste regimenten ooit gekregen"). Dus bij de overgave van Santa Maura probeerde Lowe, zo niet de eerste keuze, tenminste iemand te laten zeggen wie hij rekruteerde uit de gevangenen, die op het eiland waren meegenomen. Dit veroorzaakte echter een uitbarsting van Stuart, die vond dat Lowe zich zijn gezag had toegeëigend.

Generaal-majoor Campbell, Stuarts adjudant-generaal en gewoonlijk bondgenoot van Lowe's aanhangers, vertelde Lowe in een privébrief, dat hij, wetende hoe delicaat de staat van Lowe's betrekkingen met de GOC was, verrast was dat Lowe ervoor had moeten kiezen generaal Stuart nieuwe gronden voor klachten te geven door zich krijgsgevangenen toe te eigenen. Het zou, voegde Campbell eraan toe, beter zijn geweest als Lowe had gewacht op zijn quotum aan rekruten, net als commandanten van andere buitenlandse korpsen. Dit bericht ontlokte Lowe een lange en klagerige klaagzang over de behandeling die zijn korps had ondergaan vanaf het moment, dat het voor het eerst werd opgericht. Hij schreef dat de Corsicaanse Rangers voortdurend obstakels hadden ondervonden bij hun rekrutering, hoewel het korps vaker in algemene dienst in de Middellandse Zee was ingezet dan enig ander buitenlands korps, dat bij het leger in dat gebied diende. Hij herinnerde Campbell eraan dat het hem verboden was om op bevel van Stuart meer Sicilianen in dienst te nemen en hoe hij £ 150 van zijn eigen geld had uitgegeven om te proberen meer Corsicanen binnen te halen. Maar zijn voorstellen om rekruten te werven waren *'met minachting afgewezen'* en er werd in de meest minachtende bewoordingen over hem, zijn officieren en onderofficieren gesproken. Toen het korps voor het eerst toestemming kreeg, was bepaald dat al zijn officieren Brits of Corsicaans moesten zijn, maar bij de ontbinding van Frobergs regiment (dat in 1807 op Malta had gemuit) was hij gedwongen om van die eenheid zeven Zwitserse en Duitse officieren te gebruiken, terwijl bij de Zwitsers-Duitse regimenten van de Roll en de Watteville geen van

deze officieren was geplaatst. Het regiment van De Roll was meer dan verdubbeld door het aantal krijgsgevangenen en het regiment van De Meuron was uitgebreid tot een aantal van duizend. Als andere buitenlandse korpsen aldus hun quota ontvingen, waarom mocht zijn korps dat dan niet doen? De rekruten die in Santa Maura waren ingelijfd, hadden nu de helft van hun jaarlijkse geld ontvangen en Lowe was beloofd hen het restant te betalen; ze hadden ook hun uniform gekregen. Welke indruk zou het maken op hun landgenoten in het garnizoen van Corfu als ze hoorden dat ze, nadat ze als rekruten waren ontvangen om in een korps van het Britse leger te dienen, ze nu zouden worden teruggebracht tot de status van gevangenen?

76 Stuart gaf kennelijk toe, onder druk van generaal Oswald, die Lowe zijn oprechte steun verleende. Oswald had Stuart verteld, dat van alle gevangenen, die waren meegenomen toen Santa Maura zich overgaf, Lowe niet de eerste keus had gekregen, dat weinig van die gevangenen zich vrijwillig hadden aangemeld als ze op het eiland moesten blijven en dat de plaatselijke omstandigheden hem ertoe hadden gedwongen om alle eerdere bevelen met betrekking tot gevangenen op te schorten totdat Stuart de zaak had overwogen. Lowe kreeg dienovereenkomstig van Oswald de verzekering dat het ertoe zou leiden dat hij zijn rekruten zou mogen behouden, zodra Stuart zich realiseerde dat er geen poging was gedaan om zijn eigen gezag in twijfel te trekken. Stuart zou er zelfs, zo suggereerde Oswald ironisch genoeg, toe kunnen worden gebracht een buitenlands korps, dat onder bevel stond van Britse officieren, op gelijke voet te plaatsen met het korps dat onder bevel stond van een verzameling baronnen en graven, mannen wier campagnes zich niet uitstrekten tot buiten het terrein van de Horse Guards. in Londen en *'wiens ruime en zekere lucratieve beloningen het gebrek aan eervolle onderscheidingen compenseren'*. Lowe was natuurlijk opgelucht, toen hij hoorde dat hij zijn rekruten zou kunnen behouden, hoewel de beslissing helaas te laat was gekomen om te voorkomen dat vijftien van hen zouden deserteren.

De kwestie van het ontvangen van de rekruten, die Lowe het meest wilde, werd echter niet terzijde gelegd. Na de mislukte Franse invasie van Sicilië in september 1810 waren zeshonderd Corsicanen gevangen genomen. Lowe was verontwaardigd toen hij hoorde – opnieuw van Rivarola, zijn rekruteringsagent op Sicilië, nu het Royal Malta Regiment was ontbonden – dat van het totaal van die zeshonderd er slechts zes waren toegewezen aan de Corsicaanse Rangers. Zestig hadden zich aangemeld voor de algemene diens, en de rest was blijkbaar naar Engeland verscheept, omdat er geen plek was om hen te huisvesten en er geen troepen beschikbaar waren om ze te bewaken. Lowe werd bijna wanhopig, toen zijn officiële verzoeken werden genegeerd en hoewel hij het persoonlijke advies van Campbell opvolgde, dat hij in zijn eigen belang zijn mond moest houden, kon hij het niet nalaten de adjudant-generaal te vertellen dat *'er iets moet worden toegestaan voor de werking van iemands gevoelens, als iemand ze heeft laten verscheuren zoals bij mij, kan worden gezegd om er nog wat over te houden.'*

Op het gebied van de rekruten was alles echter niet zo slecht als Lowe leek te denken. De gevangenen, die naar Engeland waren teruggestuurd, kwamen niet verder dan Gibraltar en waren vervolgens opnieuw naar Malta verscheept. Daar mocht Rivarola vrijwilligers werven voor de Corsicaanse Rangers, en tegen eind maart 1811 stuurde hij Lowe vijfenveertig Corsicaanse rekruten.

77 In juli van dat jaar was de sterkte van Lowe's korps was gestegen tot 1.095, waarbij met vertrouwen meer rekruten werden verwacht en de geautoriseerde oprichting van het korps was verhoogd tot een totaal van 1.200.

Na een jaar op de Ionische eilanden had Lowe er al genoeg van. Verveeld en volkomen gedesillusioneerd, gezien het gebrek aan mogelijkheden voor actieve dienst of voor het verkrijgen van enige promotie, vroeg hij eind augustus 1810 bij Oswald om verlof van zes maanden. Stuart wees de aanvraag af, omdat Lowe's aanwezigheid niet gemist kon worden. Volgens Lowe kreeg hij te horen, dat de Britse regering toekomstige maatregelen op de

eilanden overwoog, die een aanval op Corfu leken te impliceren en Stuart kon daarom niet zonder iemand met Lowe's '*lokale ervaring en bekwaamheid*'. Zoals we weten had de Britse regering een dergelijke offensieve actie niet in gedachten, dus Stuart vertelde duidelijk een leugen en lijkt Lowe zijn welverdiende verlof te hebben ontzegd louter uit motieven van persoonlijke wrok.

Zes maanden eerder had Lowe Bunbury verteld dat hij hoopte met verlof naar huis te mogen:

Ik heb met zulke bijzondere moeilijkheden moeten worstelen in alles wat met mijn korps te maken had [hij had geschreven]... dat niets anders dan mijn persoonlijke aanwezigheid in Engeland deze problemen uit het verleden kon verhelpen of een herhaling ervan in de toekomst kon voorkomen.

Het enige dat hem zou kunnen tegenhouden zou het vooruitzicht op een actieve baan zijn, maar hij zag de mogelijkheid daarvoor niet, althans in de nabije toekomst. Lowe vertelde een van zijn vrienden dat hij zich (begrijpelijkerwijs) geïsoleerd voelde, vast zat zoals hij in Santa Maura was en binnen de nauwe grenzen was opgesloten van wat hij '*de Ionische cirkel*' noemde. Hij contrasteerde zijn positie nu met die welke hij had genoten op het eiland Capri, waar hij regelmatig het laatste Europese nieuws ontving.⁴⁶

Toen Oswald eind mei 1811 met ingestemd verlof naar huis ging, was Lowe duidelijk teleurgesteld, dat hij niet als zijn opvolger werd genoemd. In een brief aan Oswald (tegen die tijd terug in Londen) uitte hij zijn teleurstelling, dat hij werd gepasseerd. Toen Oswald en zijn troepen Messina hadden verlaten om de Ionische eilanden te veroveren. Stuart had Lowe blijkbaar laten weten dat hij Oswalds onderbevelhebber was. Maar sindsdien werd hij door Stuart behandeld als '*een absolute nietigheid*', behalve toen hij om verlof had gevraagd, toen was hem verteld dat hij onmisbaar was. Pas nadat Stuart was vervangen als bevelhebber van het leger in de Middellandse Zee door een meer sympathieke Lord William Bentinck in de herfst van 1811 werd Lowe's aanvraag voor verlof uiteindelijk ingewilligd.

78 Lowe had gehoopt vóór generaal Stuart terug te kunnen keren naar Engeland en in Londen zou kunnen aankomen om eventuele negatieve berichten, die Stuart over zijn gedrag zou kunnen verspreiden, tegen te gaan. Hierin zou hij teleurgesteld worden, aangezien zijn verlofaanvraag pas op 7 januari 1812 werd ingewilligd, maar uit alle verslagen blijkt niet dat Lowe's reputatie op enigerlei wijze werd geschaad door iets wat Stuart zou hebben gezegd bij de Horse Guards of in officiële documenten en kringen in Londen. Misschien was Stuart zich ervan bewust dat Lowe in Bunbury, nu onder staatssecretaris van Oorlog, een invloedrijke aanhanger had. In ieder geval hadden alle andere superieuren van Lowe in het Middellandse Zeegebied de grootste achting voor hem opgevat. Oswald had, voordat hij Zante verliet, geschreven, dat het feit, dat hij Lowe als zijn onderbevelhebber had, hem '*al je verdiensten had laten waarderen en een band en vriendschap had gevormd op basis van wederzijdse waardering, waarvan ik hoop dat die intiem en blijvend zal zijn.*' Kolonel Smith, de tijdelijke vervanger van Oswald, vertelde Lowe in een privébrief, dat hij '*niet meer vertrouwen had in uw ijver dan in uw oordeel erover en dat ik het gevoel heb dat ik u in alle opzichten veel verschuldigd ben.*' En toen Lowe uiteindelijk vertrok, terwijl hij op 12 februari 1812 aan boord van Perseus voer, liet Airey, de opvolger van Smith, in General Orders (bevelen uitgevaardigd door de opperbevelhebber) zijn spijt publiceren over het vertrek van Lowe: '*een officier met zoveel ervaring en bekwaamheid en wiens perfecte kennis van de Ionische eilanden hem bijzonder kwalificeerde voor de situatie waarin hij verkeerde.*'

Het was de pech van Lowe geweest dat zijn vele verdiensten niet waren gewaardeerd door Stuart, die gedurende een groot deel van de tijd, dat Lowe bij het leger in de Middellandse Zee had gediend, leiding had gegeven aan het algemeen hoofdkwartier op Sicilië. Toen kolonel Bunbury, toen terug in Londen, had vernomen van Lowe's oorspronkelijke benoeming tot onderbevelhebber van brigadegeneraal Oswald, had hij geschreven om zich te verheugen over Lowe's geluk:

ondanks de laster van mijn overleden commandant [Stuart] betreur ik het echter dat hij moet blijven waar hij is, om de Engelse militaire naam belachelijk te maken en om u en andere van mijn vrienden te kwellen door zijn ongerechtvaardigde vervolgingen.

5

Campagne voeren in Duitsland en Frankrijk, 1813-1814

- 79   Lowe, nu gepromoveerd tot kolonel, had niet verwacht dat hij meer dan zes maanden met verlof in Londen zou doorbrengen om zijn privé zaken op orde te brengen en die van zijn Corsicaanse korps te regelen, voordat hij terugkeerde naar de Middellandse Zee. Eind juni 1812 schreef hij aan een van zijn officieren: *'Ik zal zeker zeer binnenkort weer op pad gaan'*, waarin hij zijn tevredenheid uitte over de manier waarop zijn reis naar Engeland hem in staat had gesteld een verscheidenheid aan zaken te regelen. Afgezien van zes maanden in 1802 was dit de eerste periode van verlof, die Lowe in vierentwintig jaar had opgenomen. Aan een andere van zijn officieren schreef hij: *'Mijn eigen zaken gaan net zo voorspoedig en zo goed als ik ooit had kunnen verwachten.'* Hij had *"veel beleefdheid en aandacht gekregen in alle kringen en van elke persoon naar wie ik keek en dat verwachtte... van degenen die ik niet respecteerde, heb ik er niet naar gezocht"* (hier duidelijk een verwijzing naar generaal Stuart). Hij eindigde met het aanbevelen aan de zorg van majoor Schummelkettel, de officier aan wie hij de brief richtte, *"de arme inwoners [van Santa Maura] ... wetende hoezeer ze worden blootgesteld aan infrazioni en onderdrukking door hun lastige burens [de Albanese bandieten]"*. En in een andere brief aan luitenant-kolonel McCombe, waarnemend commandant van de Corsicaanse Rangers tijdens de afwezigheid van Lowe, legde Lowe uit dat hij extra uitrusting en nog eens honderd geweren naar het regiment zou sturen. Uit al deze correspondentie blijkt duidelijk, dat Lowe's geest vastbesloten bleef om terug te keren naar het strijdtoneel dat hij het beste kende en hij zei tegen Bunbury, dat hij er het meest naar verlangde dat zijn korps zou deelnemen aan alle operaties, die Lord William Bentinck zou ondernemen, waarmee hij vermoedelijk bedoelde dat zijn korps zou deelnemen aan welke operatie dan ook in Spanje of Italië. De enige reden dat hij in de herfst van dat jaar niet terugkeerde, zoals hij had gepland, was dat het ministerie van Buitenlandse Zaken van het Ministerie van Oorlog erop stond zijn rekeningen aan te passen, waarvan sommige een looptijd van zeven jaar hadden. Lowe vond dit allemaal uiterst irritant, maar ook eindeloos tijdrovend.
- 80   *"Nee, er wordt eerder de ene verklaring aangeboden dan de andere wordt gevraagd dit zonder einde."* Lowe voelde dat hij werd bedrogen door de overheid, want er werden nu claims tegen hem ingediend voor geld, dat hij in het verleden had uitgegeven aan kleding en uitrusting van zijn Corsicaanse korps, hoewel hij in ruil daarvoor nooit een adequate beloning had ontvangen voor de extra taken, die hij op zich had genomen. Toen hij het bevel voerde in Capri, had hij geen enkele cent extra loon ontvangen, hoewel een detachementsofficier normaal gesproken een speciale toelage zou verwachten en terwijl hij optrad als militair en civiel gouverneur van drie Ionische eilanden met een bevolking van tachtigduizend, hij had slechts vijf shilling per dag meer betaald gekregen. Hij was erin geslaagd een onderhoud te krijgen met Lord Palmerston, minister van Buitenlandse Zaken in oorlog, maar dit had niets

bijgedragen aan de bespoediging van de zaken en intussen had zijn gedwongen aanwezigheid in Londen om deze financiële zaken op orde te brengen hem er niet alleen van weerhouden Engeland te verlaten. maar door het weerzien van een aantal van zijn vrienden en relaties. Dit alles betekende dat hij eind 1812 nog steeds in Londen woonde, toen hij op 9 januari plotseling een bevel ontving van de minister van Buitenlandse Zaken. De benoeming, die hij op het punt stond te krijgen, was er een, die hij te danken had aan zijn vriend Henry Bunbury, aan wie hij later zijn dank stuurde. Hij zou een geheime missie ondernemen om het Russisch-Duitse Legioen te inspecteren, een korps bestaande uit Duitse soldaten (deserteurs of krijgsgevangenen), dat tijdens de Franse terugtrekking uit Rusland op bevel van de tsaar was gevormd. Omdat het de bedoeling was dat de kroonprins van Zweden, graaf Jean-Baptiste Bernadotte (voorheen maarschalk in het leger van Napoleon) het bevel zou voeren over het legioen, werd Lowe aanvankelijk naar Zweden gestuurd. Hij reisde daarheen in het gezelschap van luitenant-generaal Sir Alexander Hope, aan wie een diplomatieke missie was toevertrouwd om Zweden bij de geallieerde zaak te brengen door dat land een subsidie aan te bieden en de belofte van steun voor zijn aanspraak op het bezit van het koninkrijk Noorwegen, toen een deel van Denemarken. Lowe kreeg te horen dat het Russisch-Duitse Legioen tienduizend man zou tellen, zo hoopte men en dat het, als er positief over werd gerapporteerd, uiteindelijk in Britse loondienst zou worden opgenomen. In Stockholm zou Lowe besprekingen voeren over de details van de oprichting ervan en vervolgens naar St. Petersburg gaan, waar hij verdere bevelen van Lord Cathcart, de Britse ambassadeur in Rusland. Bij het bereiken van Rusland moest Lowe verslag uitbrengen over de cijfers en efficiëntie van het legioen en over welke wapens, uitrusting en paarden er nodig zouden zijn om het geschikt te maken om het slagveld te betreden.

81 Hij moest ook ontdekken hoeveel gevangenen of deserteurs met de Zwitserse of Duitse nationaliteit zich nog op vrije voeten bevonden in de provincies van Rusland en hoe ver ze verwijderd waren van een handige haven, voor het geval ze met succes konden worden gerekruteerd in een van de Britse buitenlandse korpsen. Terwijl hij aldus in dienst was, zou Lowe het loon en de rang van kolonel bij de generale staf krijgen.

Waarom was Lowe voor deze taak geselecteerd, op aanbeveling van Sir Henry Bunbury? Vermoedelijk vanwege zijn kennis van het Frans, want hoewel hij weinig Duits en geen Russisch sprak, bleef de beleefde taal van ontwikkelde mannen in heel Europa Frans en het was in die taal, dat hij aan het hof van Zweden sprak. met de geallieerde vorsten met wie hij spoedig vertrouwd zou raken (hoewel tsaar Alexander hem in het Engels toesprak) en later met de generaals van het Pruisische leger. Misschien beseftte Bunbury ook dat het oorlogsterrein in de Middellandse Zee nu een achterland was geworden, dat er geen militaire toekomst voor Lowe was als hij terugkeerde naar de Ionische eilanden en dat beslissende acties in Noordoost- en Midden-Europa moesten plaatsvinden als Napoleon wilde overleven om niet overwonnen te worden. Lowe kreeg aldus de kans (een die hij niet naliet te grijpen) om zich in de hoogste diplomatieke en militaire kringen aan de geallieerde zijde te begeven en om rechtstreeks verslag uit te brengen aan de minister van Oorlog in Londen, waar hij werkte onder tamelijk losse teugel, eerst van Lord Cathcart en vervolgens van Sir Charles Stewart, de Britse gezant aan het Pruisische hof en halfbroer van Lord Castlereagh.

Lowe schreef op 15 februari en opnieuw op de zeventiende van die maand aan Bunbury en gaf een interessante en gedetailleerde beschrijving van zijn reis naar de Zweedse hoofdstad en enkele van zijn ervaringen daar. Hij verliet Göteborg op 7 februari, waar hij aan land ging vanaf een Brits oorlogsschip en arriveerde op de tweeëntwintigste van die maand in Stockholm, na driehonderdveertig mijl te hebben afgelegd. Hij vond de wegen net zo goed als in Engeland en het postsysteem net zo snel, zo niet sneller. Hij werd beleefd ontvangen door Bernadotte en hoewel deze tijdens het diner heel weinig sprak, werd hij daarna spraakzamer en vroeg Lowe naar de Corsicaanse Rangers. Vond Lowe het niet moeilijk, vroeg hij, om

bevel te over te geven aan wat hij liever omschreef als muiters, raisonneurs indisciplinés? Lowe ontkende enige problemen te hebben ondervonden, zoals hij ook ontkende, toen Bernadotte hem vroeg, dat zijn troepen ooit over Napoleon spraken. Lowe was duidelijk erg onder de indruk van het opvallende uiterlijk van Bernadotte:

- 82 *Ik heb nog nooit zo'n opmerkelijk gezicht gezien... een arendsneus met de meest bijzondere projectie-ogen vol vuur, doordringend, beslissend - een gezicht donkerder dan dat van welke Spanjaard dan ook en haar zo zwart dat de portretschilders dat kunnen. vind geen kleur om het de juiste tint te geven. Als er een enorme, bossige omtrek rond zijn hoofd ontstaat en hij doet er ongewoon veel moeite voor, begrijp ik, om het in de juiste vorm te laten krullen en ordenen.*

Tijdens nog twee onderhouden, die Lowe met de kroonprins kreeg, uitte laatstgenoemde zeer precieze opvattingen over de organisatie van het Russisch-Duitse Legioen, opvattingen, waarmee Lowe instemde om ze door te geven aan Lord Cathcart. Lowe was blij dat Bernadotte hem op een vriendelijke en minzame manier behandelde en was aangenaam verrast, toen laatstgenoemde erop stond, dat hij tijdens de onderhouden bleef zitten.

Het andere hoogtepunt van zijn bezoek aan Stockholm was dat van Lowe ontmoeting met Mme. de Staël en haar dochter had, toen zestien jaar oud. De Staël was een bittere vijand van Napoleon, een grote bewonderaar van Bernadotte met wie ze sinds 1797 bevriend was en een ballingschap uit Frankrijk sinds 1810. Ze onlangs haar toevlucht gezocht in Stockholm, waar ze leiding gaf aan briljante salons, Bernadotte moedigde haar aan 'de bevrijder van Noord-Duitsland' te worden en ze had zelfs de wens had geuit om de kroonprins in de strijd te volgen. Tijdens een diner was Lowe aanwezig, Mme. de Staël nam levendig deel aan het algemene gesprek, waarvan de toon de hele tijd anti-bonapartistisch was en op een ander feest, gegeven in het huis van graaf Engelström en bijgewoond door de koningin en Bernadotte, Mme. de Staël en haar dochter "*maakten een van de mooiste scènes van Athalie en Iphigénie mee en later danste de dochter een Kozakkenlavendans.*" Lowe genoot er duidelijk van.

Lowe verliet Sir Alexander Hope in Stockholm en reisde in zijn eentje naar Sint-Petersburg, maar omdat hij de tsaar daar niet aantrof, drong hij door naar het geallieerde hoofdkwartier in Kalisch en reisde via Memel en Königsberg. Hij arriveerde op 22 maart in Kalisch en verraste Cathcart door de snelheid van zijn reis. In een brief aan Bunbury op 13 maart, terwijl hij nog op reis was naar Kalisch, beschreef hij de ontvangst die hij onderweg had gehad:

In Memel was de aankomst van een Engelse officier bijna een gelegenheid tot publieke vreugde. De magistraten kwamen naar de herberg, zodra ze hoorden dat er iemand was aangekomen. Het is moeilijk om u de schijnbare gevoelens van deze personen te beschrijven: zij overwegen het gunstige vooruitzichten die, voor hen openstaan als een verlossing uit de slavernij.

- 83 Hij had een officier van het Russisch-Duitse Legioen ontmoet, die duizend man had ingezet, verwachtte binnenkort nog eens vijftienhonderd man te ontvangen en als hij kleding, wapens en geld had, kon hij er zeker van zijn nog eens drieduizend man te werven. Geld was in die streken een schaars goed. In de duizend mijl die hij van Göteborg naar Sint-Petersburg had gereisd, had Lowe geen enkele munt gezien, tussen Sint-Petersburg en Riga, een afstand van driehonderdzesstig mijl, had hij geen munt gezien met een waarde van meer dan een cent en van Riga tot Königsberg had hij veel basismunten gezien, maar geen spoor van papiergeld.

Bij aankomst in Kalisch vond hij Lord Cathcart een beetje onzeker, over de rol van Lowe was niet veel te zeggen, maar zijn ontvangst door tsaar Alexander bleek enthousiaster. De

tsaar leek graag verantwoording te willen afleggen over de slechte toestand van het Duitse legioen, dat toen tussen de twee- en drieduizend telde en zei dat het veel door ziekte had geleden. Hij vroeg Lowe's mening over het Russische leger en was verheugd over Lowe's antwoord. Deze kon oprecht antwoorden, dat de Russische troepen, die hij had gezien, beslist een enorme indruk op hem hadden gemaakt, vooral omdat ze de afgelopen elf maanden onafgebroken onderweg waren geweest. Lowe vertelde Bunbury dat de tweeëntwintig bataljons Russische Grenadiers en Garde die hij in de wijk Kalisch had gezien *'de beste mannen waren die ik bijna ooit heb gezien en (bovendien) in prachtige staat'*. De goede relaties, die Lowe met Alexander maakte, duurden het gehele leven van laatstgenoemde.

Om uit zijn eigen mond te horen [enthousiaste Lowe] dat hij hoopte dat het Engelse volk tevreden zou zijn met wat hij had gedaan, aan mij overgebracht in mijn eigen taal met een gelaat dat straalde van openheid, oprechtheid en innerlijke voldoening, dat hij die koers had gevolgd, die voor hem de goede wil van het volk zou moeten opleveren ... was zeer bevredigend.

Hier verwees Lowe naar Alexanders besluit om Napoleon buiten de grenzen van het Russische Rijk te achtervolgen om een einde te maken aan de dreiging, die Napoleon vormde voor de vrede van Europa en de wereld, in plaats van zich terug te trekken, zoals veldmaarschalk Kutusov (held van de oorlog van 1812- campagne) had aangespoord, naar de vastheden van zijn geboorteland. De eerste indrukken waren blijvend en het respect en zelfs de gehechtheid, die Lowe nu voor de Russische heerser voelde, werd in de loop van de jaren versterkt en bevestigd.

84 Tussen 14 en 30 april kon Lowe een inspectie uitvoeren van het Russisch-Duitse Legioen tijdens de mars tussen Narva en Koningsberg, hoewel het, omdat het verspreid was over achthonderd kilometer, dat noodzakelijkerwijs als een groot nadeel werd gezien. Het bestond voor het grootste deel uit Duitsers, hoewel er zich onder de geleerden ook Zwitsers, Nederlanders en Vlamingen bevonden en een paar uit landen uit heel Europa. Hun algemene uiterlijk leek Lowe erg goed en afgezien van de wapens waren ze volledig uitgerust. De officieren waren echter zeer gemengd: sommige waren mannen, die geen actie hadden gezien, sommige fortuinlijke soldaten en sommige jonge mannen, die deserteur waren of hun land hadden verlaten, toen het Franse leger zich eruit terugtrok. De totale sterkte van het Russisch-Duitse Legioen bedroeg tot nu toe iets minder dan zevenendertighonderd, inclusief officieren en onderofficieren en de kosten voor de uitrusting ervan, dacht Lowe, werden nu geschat op £ 141.000. Lowe ontmoette ook de hertog van Oldenburg (zwager van tsaar Alexander), onder wiens algemeen toezicht het Duitse Legioen werd gevormd. De hertog was blijkbaar niet op de hoogte gebracht van de opdracht van Lowe om namens de Britse regering het legioen te inspecteren, maar bleek niettemin vriendelijk en behulpzaam.

Lowe trok nu verder naar Saksen om zich daar bij het geallieerde hoofdkwartier te voegen. Tegen die tijd was hij zeer sceptisch geworden over de omvang van de Russische reserves en hij contrasteerde zijn huidige waarnemingen met zijn optimistische schattingen, die hij eerder bij Kalisch had gemaakt: *'door vermoeidheid, ziekte en gebrek aan systeem is het korps geslonken tot louter skeletten. voordat ze bij een hoofdkwartier aankwamen'*, waren hun bestemmingen soms twaalf tot vijftienhonderd mijl verwijderd van de plaats, vanwaar ze vertrokken. Ook zette hij de toestand van de Russen tegenover wat hij had waargenomen over het Pruisische leger. Elke stad en elk dorp in Pruisen (zo merkte Lowe op) was bezig met het bijeenbrengen van troepen, allemaal vrijwilligers – en bovendien opgewekt. De wijdverbreide Pruisische verzetsbeweging verschilde van de Spaanse in die zin dat *'ze gesystematiseerd is. De jonge mannen schijnen het nodig te vinden dat ze in uniform gekleed moeten gaan en hun*

oefeningen moeten kennen, voordat ze soldaten kunnen worden genoemd.' Later zou hij aan Bunbury schrijven dat Pruisen 'het enige land was waar de mensen zich inzetten voor de zaak van de oorlog'. Zo begon Lowe's 'liefdesrelatie' met het Pruisische leger en al het Pruisische.

85 *Engeland (dacht hij) kan niet al te grote offers brengen ter ondersteuning van Pruisen. Het is de enige hefboom (onafhankelijk van Oostenrijk,) die dat kan zijn met enige hoop op succes, aangewend om de macht van Frankrijk in Duitsland omver te werpen.*

Rusland zou natuurlijk het voortouw moeten nemen, maar als Oostenrijk dat zou doen omdat het zich niet bij de geallieerden zou aansluiten, vreesde hij, dat Rusland *'in de strijd zou winnen'*. Lowe was te laat op het geallieerde hoofdkwartier aangekomen om aanwezig te zijn bij de slag om Lützen - iets waar hij zeer veel spijt van had, want hij werd opgewonden door de geur van kruitdamp. Het was een strijd, waarin de Pruisen de dupe waren van de Franse aanval, een strijd, die ertoe leidde dat de geallieerde legers zich terugtrokken in Dresden. Maar Lowe was aanwezig bij de slag bij Bautzen, die op 20 en 21 mei werd uitgevochten, waarvan hij een grafisch verslag naar huis stuurde. De geallieerde legers hadden een sterke positie ingenomen over Silezië, maar waren in de minderheid tegenover het leger van Napoleon (115.000 tot 100.000). Napoleon voerde een verrassingsaanval uit op de rechterkant van de geallieerden, waardoor ze zich moesten terugtrekken, maar net op tijd om te voorkomen dat ze overweldigd en vernietigd zouden worden. *'De gecombineerde legers zijn teruggetrokken maar nog niet verslagen'*, meldde Lowe op 22 mei.

Napoleon Bonaparte moest duidelijk te onderscheiden zijn op een verhoging vóór het centrum. Hij rukte op en bleef bijna een uur [dit was voordat de strijd begon], enkele stappen voor zijn staf, vergezeld door slechts één generaal of maarschalk.

Het tafereel was verschrikkelijk. Het land is een van de mooiste ter wereld met herenhuizen, boerderijen en dorpen. Alles wat de legers doorkruisten of wat er tussen hen in lag, was een toneel van algemene brand en het vuur van de artillerie was bijna overal langs de hele linie. Ik denk 4 of 500 kanonnen.

Het gedrag van de geallieerde troepen maakte enorme indruk op Lowe.

Hun moed [schreef hij] is het meest opvallend... de Russische soldaat is boven alle lof verheven. Onder de duizenden gewonde mannen, die ik op het veld zag wegwijnen of tijdens de mars zag passeren, heb ik nooit een zucht van pijn of een klacht gehoord, noch heb ik een gewonde man gezien zonder zijn wapens en uitrusting. Ze lijken nogal ongevoelig.

Lowe's verslag van de slag bij Bautzen zou in Londen veel lof ontvangen. Bunbury liet het zien aan de hertog van York, die toen opperbevelhebber was en aan verschillende ministers, waaronder Bathurst, de minister van Oorlog en het werd *'gelezen en herlezen [schreef Bunbury] en met gretig enthousiasme geprezen.*

86 Tijdens de wapenstilstand die op de slag volgde, tussen 4 juni en 10 augustus, werd Lowe door Sir Charles Stewart gevraagd het Hannoveraanse Legioen en het regiment Anhalt-Dessau te inspecteren, hoewel Cathcart al had ingestemd met een verzoek van graaf Walmoden om Lowe te vragen een korps te inspecteren, dat hij aan het vormen was uit Duitse deserteurs van de Rijnbond. Lowe werd nu duidelijk beschouwd als een soort expert op dit gebied. Reeds eind juli had het Russisch-Duitse Legioen zijn aantal vergroot tot 6.964 en de sterke punten van de Hannoveraanse lichten (5.478), het Hanzelegioen (3.472) en het Anhalt-Dessau-regiment (613) hadden het totaal van de Duitse strijdkrachten op 16.527

gebracht, die allemaal ten goede zouden komen aan de Britten, als zij een gunstig rapport zouden ontvangen. Lowe ontmoette Walmoden toen hij door Berlijn trok en hij vergezelde hem naar Stralsund, waar ze Sir Charles Stewart ontmoetten. Stewart zelf had het Russisch-Duitse Legioen al geïnspecteerd en er positief over gerapporteerd en adviseerde het over te dragen aan het bevel van het keurvorstendom Hannover. Omdat er echter enige tijd moest verstrijken voordat deze overdracht kon plaatsvinden, moest Groot-Brittannië een verdrag met Rusland ondertekenen, waarin werd overeengekomen het legioen, dat al was opgetrokken om zich aan te sluiten bij het leger van Bernadotte dat vanuit Berlijn opereerde, te subsidiëren, totdat Hannover de macht kon overnemen. Het berekenen van het bedrag van de subsidie bleek een langdurige en moeizame aangelegenheid te zijn, die Cathcart graag aan Lowe overdroeg, dankbaar voor wat hij omschreef als Lowe's *'zeer vele moeizame en ingenieuze berekeningen'*. Cathcart liet Lowe de brief zien, die hij aan Castlereagh had geschreven, waarin hij deze diensten prees, die Lowe had verricht, maar Lowe vond er weinig vreugde in. *'Ik zou echt willen dat [vertrouwde hij aan Bunbury toe] dat hij een andere manier kon vinden om ze in dienst te nemen.'* Lowe vond het duidelijk vervelend om gereduceerd te worden tot de rol van slechts een accountant; hij verlangde naar een actievere baan als de beroepsmilitair, die hij was.

Hoewel Stewart Lowe overlaadde met complimenten over zijn hulp bij het treffen van alle regelingen voor de verschillende Duitse korpsen (*"Ik vertrouw zo erg op uw ervaring voor het helpen van mij bij deze grote onderneming"*), zei Lowe tegen Bunbury dat hij er niet happig op was zijn baan voort te zetten, als inspecteur van de legioenen. Zijn gebrek aan kennis van de Duitse taal, samen met zijn gebrek aan hogere rang *"zou mijn omgang met de troepen verhinderen of communiceren zoals ik met het volk zou willen doen."* Hij wilde, zo schreef hij, een actieve afspraak met een door Groot-Brittannië gesubsidieerde strijdmacht aan de grenzen van Italië of de Adriatische Zee, waar hij zich competent en dichter bij zijn korps zou voelen, de Corsicaanse Rangers

87 Maar omdat hij zoveel te danken had aan Bunbury en Lord Bathurst, voegde hij eraan toe, was hij bereid alles te doen wat nodig was in het belang van de openbare dienst. Op 26 september, het moment van schrijven, vertrok hij om zich bij zowel Cathcart als Stewart te voegen, maar hij was van plan niet langer bij hen te blijven dan nodig was om deze zaken af te ronden. Ondertussen heeft Lowe gedetailleerde rapporten ingediend bij Bathurst (staatssecretaris voor oorlog) over de kleding, voorraden, uitrusting en sterkte van de verschillende korpsen, die hij had moeten inspecteren. Op 21 september meldde hij, dat de rekrutering voor het Russisch-Duitse Legioen goed verliep en dat het spoedig een sterkte van tienduizend zou moeten bereiken, het aantal dat was vastgelegd in het verdrag dat Groot-Brittannië met Rusland had ondertekend. Vanaf begin december 1813 werd het gehele Duitse korps, dat in Rusland en Duitsland was opgericht, overgedragen aan het electoraat van Hannover en Groot-Brittannië stemde ermee in het een bedrag van zeshonderdduizend pond per jaar te betalen voor het in het veld houden van een troepenmacht van vijftienduizend. Voor zijn werk als inspecteur van dit korps ontving Lowe nooit enige geldelijke beloning, een ander voorbeeld, zo vond hij, van de oneerlijke behandeling die hij door de autoriteiten thuis had ondergaan.

In oktober had hij zich als boventallige waarnemer aan het hoofdkwartier van het Pruisische leger verbonden, terwijl zijn taak als inspecteur feitelijk, hoewel nog niet officieel, ten einde was. Zo kwam het dat hij persoonlijk aanwezig was tijdens een zeer cruciale fase van 'de Slag om de Volkeren' die bij Leipzig werd uitgevochten, de strijd die het lot van Duitsland besliste. Het geallieerde plan om Napoleon te verpletteren door een gezamenlijke aanval vanuit drie richtingen liep bijna op niets uit en zou Napoleon in staat hebben gesteld te doen wat hij wilde, namelijk elk geallieerd leger afzonderlijk verpletteren. De geallieerden werden

alleen van vernietiging gered door de zeer snelle opmars van het leger van Blücher vanuit het noorden, waarbij het, in de zeer zwaarbevochten slag om Möckern, verhinderde dat het korps van Marmont zich bij Napoleon zou voegen. Lowe, die getuige was van de slag bij Möckern, vertelde hoe dat dorp werd veroverd, verloren en opnieuw veroverd in de loop van één dag, toen het Pruisische korps onder bevel van Yorck verliezen van 40 procent leed. Met Albuera (uitgevochten door generaal Beresford tegen de Fransen in Portugal in 1811) blijft Möckern, volgens professor Holland Rose, de bloedigste veldslag van alle Napoleontische oorlogen. *Vijf keer werd het dorp ingenomen en opnieuw ingenomen, maar de Pruisen onder een zo gerespecteerde leider mochten niet worden afgestoten [schreef Lowe].*

- 88 Uiteindelijk dreven ze de vijand voor zich uit. Hij trok zich wanordelijk terug en liet de grond bezaaid achter met doden en gewonden, met kanonnen en munitiewagens en zijn verspreide vliegende troepen ten prooi aan de aanvallen van de cavalerie, die hen bleef achtervolgen tot aan de dekking van een dicht bos en een stroom, die er door liep, bood hen bescherming. Ongeveer 1500 gevangenen en acht kanonnen met een adelaar waren de trofeeën van de overwinnaars. Het verlies van een derde van de kracht die bij de aanval werd ingezet, getuigt in opmerkelijke mate van de grote moed en het nobele patriotisme van het Pruisische leger. Bijna alle officieren, die het bevel voerden over brigades en korpsen, raakten gewond. De overwinning verdreef de vijand uit alle dorpen aan de noordkant van Leipzig en bracht het Silezische leger dicht onder zijn muren. Lowe beschreef vervolgens (soms nogal onsamenhangend en met een onverschilligheid voor de syntaxis, wat waarschijnlijk de stress van het moment weerspiegelt) de geallieerde inval in Leipzig:

De keizers van Oostenrijk en Rusland en de koning van Pruisen kwamen de stad binnen via de ene poort, de Koninklijke Prins van Zweden via een andere en generaal Blücher via een derde. De toejuichingen waarmee ze allemaal werden ontvangen, overtroffen elke uitdrukking, maar er waren er meer waarbij hun uiterlijk meer enthousiaste gevoelens van vreugde en dankbaarheid leek op te wekken dan de ervaren krijger [Blücher] wiens prachtige en heroïsche prestaties zo duidelijk hadden bijgedragen aan het succes van de dag. Er deden zich scènes voor, die de mensheid verborgen zou willen hebben, de doden en stervenden blokkeerden absoluut de doorgang in de poorten en straten en het was moeilijk om de talrijke groepen van Golgotha, die binnenkwamen ervan te weerhouden over hun verminkte, verwrongen gestalten te rijden.

Opnieuw gaf Lowe bij het beschrijven van de Franse terugtocht, nadat Napoleon opdracht had gegeven tot terugtrekking uit Leipzig, het tafereel levendig weer, dit keer in spaarzaam en krachtig proza:

De vijand was tot ver in de vlaktes tussen de bergen doorgedrongen en pas tijdens de mars van de twee daaropvolgende dagen werden de overgehaastheid en de ramspoed van zijn vlucht duidelijk. Over een afstand van bijna vijftig mijl van Eisenach tot Fulda lagen de karkassen van dode en stervende paarden, dode lichamen van mannen, die waren neergeschoten of omgekomen van honger, ziekte of vermoeidheid, die op de wegen lagen of in de greppels waren geworpen, gevangenen aangevoerd door de Kozakken of lichte troepen, opgeblazen of vernielde munitie- en bagagewagens in zodanige aantallen, dat ze de weg absoluut blokkeerden, wat voldoende bewijs vormde van het lijden van de vijand, terwijl geplunderde en in brand gestoken steden en dorpen tegelijkertijd gemarkeerd werden door wreedheid waarmee hij had zichzelf geleid.

- 89 In een privébrief vertelde Lowe aan Bunbury, dat hij dacht dat de berichten van Stewart, waarin hij het verloop van de slag om Leipzig rapporteerde, te gunstig waren geweest voor

Bernadotte, wiens late aankomst op de plaats van het conflict de geallieerden bijna van de overwinning had beroofd. Engeland, zo vervolgde Lowe, hoeft nauwelijks verrast te zijn als het weinig medewerking krijgt van de prins en zijn leger als het gaat om het bevrijden van de monding van de Schelde en de zaak zou beter zonder hem gedaan kunnen worden. Wat Bernadotte tot nu toe had bereikt, was vooral te danken aan het feit, dat hij Stewart respecteerde en het militaire bevel weer wilde hervatten en niet uit enig enthousiasme voor de zaak van de omverwerping van Napoleon. De beloften beloofden haalbaar te zijn. Lowe was er zeker van, zo schreef hij, zoals hij vanaf het begin al had gedaan, dat de genegenheid van de prins voor Frankrijk aan het herleven was, hoewel hij beloofde, dat niet publiekelijk te zeggen of enige indiscrete opmerkingen te maken. Door deze ongunstige kijk op Bernadotte in te nemen, had Lowe zich bijna zeker vergist. De prins had in augustus goed gepresteerd met generaal Bülow in Oranienburg en er is geen bewijs, dat hij lauw was tijdens de campagne, vooral omdat zijn eigen voortbestaan als heerser van Zweden op het spel stond. Lowe weerspiegelde hier slechts de opvattingen van de Pruisische commandanten met wie hij samenleefde en die Bernadotte hadden bekritiseerd vanwege zijn verstandig voorzichtige opmars naar Leipzig, hoewel hij dat, toen hij het Franse leger had aangevallen, krachtig en resoluut had gedaan. Het is waar dat Bernadotte aarzelde om zijn geboorteland Frankrijk binnen te zien vallen en zijn latere proclamatie aan het Franse volk, voordat zijn leger de Rijn overstak, dat 'alle verlichte mannen de wens koesteren om Frankrijk behouden te zien', maakte de Pruisen enorm boos, maar Bernadotte had zeker geen wens dat Napoleon zou slagen. Een overwinning voor Napoleon kon alleen maar het teloor gaan van de Zweedse onafhankelijkheid en zijn eigen onderwerping aan de vergelding van Napoleon betekenen.

Lowe's militaire toekomst leek nu twijfelachtig. Eind december was hem opgedragen naar Nederland te komen om generaal Thomas Graham te helpen bij het innen van heffingen van de plaatselijke bevolking, maar dit bevel werd vervolgens ingetrokken en hij werd door Bunbury persoonlijk op de hoogte gebracht, dat Lord Bathurst hem naar Engeland wilde hebben om een afspraak te bespreken in de Middellandse Zee. Opnieuw kwam hier niets van terecht, hoewel Lowe nog steeds naar die operatie hunkerde. Hij had van generaal Nugent, een oude vriend, die toen als officier diende bij het Oostenrijkse leger in Italië en vrijwilligers bijeenbracht om tegen de Fransen te vechten, een uitnodiging ontvangen om zich bij hem te voegen in Italië, een aanbod dat Lowe buitengewoon verleidelijk vond. Lowe was van mening dat de Italiaanse

90 onafhankelijkheid alleen door de inspanningen van de lokale bewoners zou kunnen worden veiliggesteld (een zaak, die hem nauw aan het hart bleef) en zei tegen Bunbury ,dat hij hoopte dat Castlereagh de kwestie Italië zou oppakken, wat hem (Lowe) bijna net zo belangrijk leek te zijn als de kwesties van de bevrijding van Nederland en de Schelde, de belangrijkste doelstellingen van het Britse buitenlandse beleid.

Helaas voor Lowe's aspiraties om een van de Italiaanse bevrijders te worden, was als reactie hierop Stewart van plan hem als officiële verbindingsofficier naar het hoofdkwartier van maarschalk Blücher te sturen. Nadat hij had gehoord dat Blücher de Rijn was overgestoken, hoopte Stewart, dat Lowe geen tijd zou verliezen met het regelen van de zaken van de Duitse legioenen, als dit niet al was gebeurd en zich onmiddellijk zou melden bij het hoofdkwartier van Blücher. Omdat Lowe nog steeds onder Stewarts bevel stond, hij had geen andere keus dan te gehoorzamen.

Lowe leefde opnieuw in het gezelschap van hoge Pruisische officieren en vond zijn omgeving prettig. Zijn bewondering voor het Pruisische leger werd hartelijk beantwoord, zoals blijkt uit een uitbundige brief die hij eind november had ontvangen van generaal

Gneisenau, de stafchef van Blücher. Gneisenau betreurde het dat Lowe het Pruisische hoofdkwartier had verlaten en zei verder:

Uw loyaliteit en vriendelijke service hebben alle harten veroverd. U deelde onze hoop en angst en verheugde zich met ons in onze overwinning en triomf. Dergelijke gebeurtenissen moeten degenen, die dezelfde zaak dienen altijd met oprechte toewijding samenbinden. Wees verzekerd van onze achting en gehechtheid en vooral die van mij.

Het was een genereus eerbetoon, dat Lowe niet naliet te waarderen. Lowe voegde zich op 24 januari 1814 bij het Pruisische hoofdkwartier en zou daar blijven totdat de geallieerden Parijs veroverden. Tijdens deze veldtocht in Noord-Frankrijk had Lowe, net als bij de veldtocht in Duitsland, die zijn hoogtepunt had bereikt in de slag om Leipzig, naar eigen zeggen:

mijn volledige aandeel in de militaire verantwoordelijkheid, naast het feit dat ik werd blootgesteld aan alle gewone oorlogsgevaaren, omdat ik voortdurend in de buurt was geweest van de persoon van maarschalk Blücher, die de ene keer aanwezig was, toen hij gewond raakte, de andere keer toen zijn Kozakkenverpleegkundige naast hem werd neergeschoten en op twee andere, waar hij ternauwernood ontsnapte aan gevangenneming, omdat hij verplicht was er met zijn hele gevolg dwars door een deel van de vijand te vluchten.

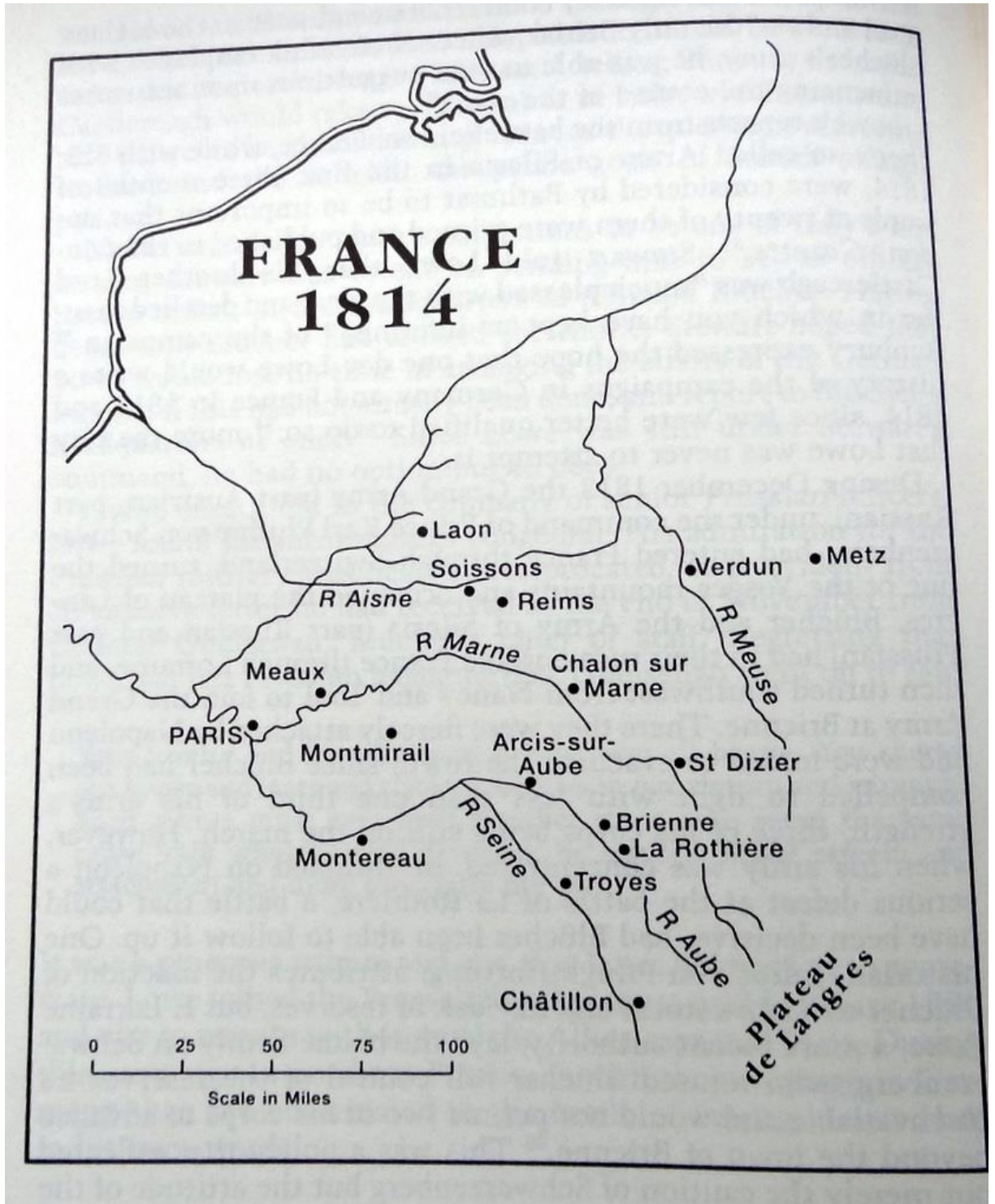
- 91 Hij was aanwezig bij militaire conferenties die op het hoogste niveau werden gehouden en als "de enige Britse officier van welke rang dan ook, die in dienst was bij het leger van Blücher, kon hij suggesties doen voor maatregelen die het verloop van de oorlog beïnvloedden".

Lowe's rapporten van de slagvelden van Frankrijk, terwijl hij deel uitmaakte van Blüchers zogenaamde leger van Silezië in de eerste drie maanden van 1814 werden door Bathurst als zo belangrijk beschouwd, dat ruim twintig ervan werden gedrukt en gepubliceerd in de London Gazette. Stewart vertelde, Lowe dat zijn broer Lord Castlereagh "zeer tevreden was met de duidelijke en gedetailleerde manier waarop u ons op de hoogte hebt gehouden" van de campagne. Bunbury sprak de hoop uit dat Lowe op een dag een geschiedenis zou schrijven van de campagnes in Duitsland en Frankrijk in 1813 en 1814, aangezien weinigen daartoe beter gekwalificeerd waren; en het was vooral jammer dat Lowe dit nooit zou proberen.

Gedurende december 1813 was het Grote Leger (deels Oostenrijks, deels Russisch), onder bevel van prins Karl Philipp von Schwarzenberg, via Zwitserland Frankrijk binnengekomen, had de grens van de Vogezen opengebroken en het plateau van Langres bezet. Blücher en het leger van Silezië (deels Russisch en deels Pruisisch) waren op hun beurt via Lotharingen Frankrijk binnengekomen en draaiden vervolgens vanuit Nancy en Toul naar het zuidwesten om zich bij Brienne bij het Grote Leger te voegen. Daar werden ze hevig aangevallen door Napoleon en werden ze gedwongen de stad te evacueren, aangezien Blücher gedwongen was te vechten met minder dan een derde van de sterkte van zijn leger, terwijl drie van zijn korpsen nog onderweg waren. Toen zijn leger echter geconcentreerd was, bracht hij Napoleon een ernstige nederlaag toe in de slag bij La Rothière, een slag die beslissend had kunnen zijn als Blücher deze had kunnen winnen. Eén historicus, Julius von Pflugk-Hartung, schrijft de passiviteit van Blücher toe aan een sneeuwstorm en zijn gebrek aan reserves, maar F. Lorraine Petre, een recentere autoriteit, legt de schuld stevig bij Schwarzenberg, die Blücher de volledige controle over het leger ontzegde. over de reserves, waarover hij beschikte en hij wilde niet toestaan dat twee van zijn korpsen verder zouden oprukken dan de stad Brienne. Dit was een beleid, dat niet alleen de voorzichtigheid van Schwarzenberg weerspiegelde, maar ook de houding van de Oostenrijkse keizer, die er geen zin in had Napoleon te onttronen door hem te resoluut te verslaan en was voorstander van een onderhandelde vrede. Lowe beschreef in zijn verslag van de slag bij La Rothière hoe

Bonaparte was aan het hoofd van zijn Jonge Garde..... Hij deed er alles aan om zijn Garde ertoe te bewegen op te rukken, maar het vuur waarmee ze werden ontvangen maakte hen nutteloos en om negen uur 's nachts was het dorp volledig in bezit van de geallieerde troepen na een enorme slachting aan beide kanten. Dit maakte de overwinning op elk punt compleet.

92

93

Beide partijen verloren ongeveer zesduizend man, de Fransen verloren ook vijftig tot zestig kanonnen en twaalfhonderd Franse soldaten werden krijgsgevangen gemaakt. Lowe dacht dat

de slag de geschiedenis in zou gaan als een van de belangrijkste van de oorlog vanwege de verliezen, die de Fransen hadden geleden. Hoewel hij zich op dit punt vergiste, leverde zijn verslag van de strijd hem de onvoorwaardelijke lof van Stewart op. Laatstgenoemde vertelde Bathurst, dat hij hem een veel beter rapport had kunnen sturen over het verloop en de uitkomst van de recente strijd dan wanneer hij persoonlijk aanwezig was geweest, uitsluitend vanwege Lowe's bericht.

Na La Rothière werd besloten met ongelukkige resultaten, zoals later bleek, dat de twee legers zich moesten scheiden, waarbij het leger van Silezië naar het noorden marcheerde en zich richtte op de stad Meaux, op de linkeroever van de rivier de Marne, terwijl de Het Grote Leger zou naar Troyes trekken. De redenen voor dit plan zijn niet geheel duidelijk. Schwarzenberg stelde dat de moeilijkheden bij de bevoorrading van de legers, wanneer ze geconcentreerd waren, te veel problemen opleverden, maar Petre is van mening, dat elke legeraanvoerder er vertrouwen in had, dat hij Napoleon in zijn eentje zou kunnen verslaan en Blücher was er hoe dan ook blij mee om dat te kunnen doen, vrij van de voorzichtige methoden van Schwarzenberg. Lowe, die zijn ideeën aan Stewart toevertrouwde, keurde de geallieerde strategie af. In een opmerkelijk vooruitziende analyse van de strategie van Napoleon en de tegenmaatregelen, die van de geallieerden nodig waren om hun overwinning veilig te stellen, schreef hij op 10 februari aan Stewart:

Alles lijkt mij de extreme vrees van Bonaparte te verraden over een van de legers, die Parijs nadert, waar hij het tij van de revolutie meer vreest dan dat van de oorlog die hem tegemoet rolt.

Het plan van Napoleon was heel duidelijk om beide geallieerde legers onder controle te houden, in welk geval het verenigen van de legers en het scheiden van Napoleon en zijn strijdkrachten van Parijs en hem vervolgens dwong hen te volgen, Lowe verreweg de beste methode leek *'om de zaken naar voren te brengen, een snelle en gelukkige conclusie.'* Stewart was het daar echter niet mee eens. Hij vertelde Lowe, dat hij hem *'nogal te warm vond voor Parijs, aangezien we zo weinig geest onder de mensen hebben gezien, moeten we geen 225 guineas verdienen en er 200 opgeven'*. Toch was het Lowe die uiteindelijk gelijk had.

- 94 De verdeling van de geallieerde legers bood Napoleon de kans, die hij zocht. Hij keerde zich naar het noorden tegen het leger van Silezië, joeg de Russen bij Champaubert op de vlucht en versloeg vervolgens de Pruisen en Russen bij Montmirail en later bij Vauchamps. Het leger van Blücher was in ernstig gespleten toestand opgeraakt en had het geluk aan de totale vernietiging te kunnen ontsnappen. Op een totaal leger van zesenvijftigduizend verloor hij zestien duizend man, vier keer zoveel als Napoleon verloor op zijn totaal van dertigduizend. Lowe, die de hele tijd bij Blücher was gebleven, bracht in een van zijn berichten hulde aan de vechtkwaliteiten van de Russische soldaten, vooral na hun ernstige nederlaag, toen ze bij Champaubert werden aangevallen en omsingeld door wat een enorm superieure kracht bleek te zijn. Vijftienhonderd Russen hadden zich met de bajonet een weg naar buiten gevochten en tweederde van hun kanonnen meegenomen.

Er waren weinig nationale troepen [schreef hij] van wie net als van de Russen kan worden gezegd dat hun moed onder de slechtste leiding en onder de meest wanhopige omstandigheden nooit heeft gefaald.

De schittering van de overwinningen van Frankrijk in het verleden was ontsierd door haar smadelijke nederlaag, zoals die bij Rosbach (overwinning van Frederik de Grote) en Vitoria (de recente triomf van Wellington in Spanje), *'maar de Russische vastberadenheid straalt er*

niet van af, minder bij Zorndorf dan bij Künersdorf [nederlaag en overwinning in de Zevenjarige Oorlog], bij Friedland dan bij Treb[b]ia [nederlaag door Napoleon in 1807 en overwinning in Italië in 1799], bij Champaubert dan bij Leipzig "

Lowe was kritisch over elke beslissing, die Napoleon op de troon van Frankrijk zou achterlaten. In een bericht, dat hij op 28 februari naar Stewart stuurde, drong hij aan op de onttroning van Bonaparte, hoewel de relevante passage werd weggelaten in de versie, die in de London Gazette werd gepubliceerd.

Zo heeft Bonaparte (zei deze passage) met dat ijdele en aanmatigende vertrouwen, dat gedeeltelijk succes inboezemt, het leger van Silezië toegestaan zich volledig aan zijn aandacht te onttrekken en zichzelf in een positie geplaatst, die, als hij er naar behoren van profiteert, zijn positie zal bedreigen zowel op politiek vlak als op militair vlak. De vooruitzichten van de geallieerden om Frankrijk binnen te komen hebben zelden zo waarschijnlijk tot een gunstig resultaat geleid.

95 Na de val van Napoleon merkte Lowe naar eigen zeggen aan *"een belangrijk militair en diplomatiek personage"* dat dit was onderdrukt. *'Hoe konden we anders doen (was het antwoord) toen we de pen in onze handen hadden, klaar om een vrede met hem [Napoleon] te ondertekenen?'* *'De reden waarom ik het schreef,' antwoordde Lowe, 'ik wist dat je dat ook had gedaan.'*

Blücher trok naar het noorden om zijn troepen te bundelen met die van Winzingerode en Bülow, wier korps onlangs was losgemaakt van Bernadottes leger in Nederland. Toen Napoleon probeerde hem te omsingelen, trok Blücher zich via Craonne terug naar het heuvelstadje Laon, hoog boven de vlakte van de Champagne. Na het behalen van een Pyrrusoverwinning bij Craonne probeerde Napoleon, maar slaagde er niet in, Laon in te nemen, waarna hij meedogenloos had moeten worden achtervolgd. Helaas was Blücher op dat moment ziek, gekweld door koorts en tijdelijke blindheid en zijn bevelen tot achtervolging werden door Gneisenau ingetrokken, waardoor Napoleon zich in goede orde kon terugtrekken. Lowe schreef hierover in latere jaren (opnieuw met een vreemde minachting voor syntaxis):

De passiviteit, die volgde na de slag bij Laon, lijkt volledig toe te schrijven aan zijn [Blüchers] verouderde lichaam en verouderde hersenen, door de vermoeidheid en opwindning van de campagne. Het lijkt erop dat hij tijdelijk bijna tot een staat van hebzucht is teruggebracht.

Ondertussen stonden de Parijse kranten vol met verhalen over wreedheden, die zouden zijn begaan door het leger van Silezië. Lowe sprong in ter verdediging van deze troepen met wie hij dagelijks contact had. Hij vertelde Stewart, dat Blücher en zijn ondercommandanten alle mogelijke stappen hadden ondernomen om te voorkomen, dat excessen zouden worden gepleegd, hoewel het erg moeilijk was, omdat de bevoorradingsregelingen zo chaotisch waren en het leger uit zoveel verschillende nationaliteiten bestond, van wie velen werden gegrepen door wraak. Maar, zo hield Lowe vol, er waren *'geen koelbloedige en opzettelijke verschrikkingen'* geweest zoals de Fransen, die in praktijk hadden gebracht en hij had niet gehoord van erkende plunderingen of toegestane moordaanslagen, zoals gevolgd in de voetstappen van de indringer van Egypte, Italië, Spanje of Rusland. Na de nederlaag van Napoleon voor Laon kreeg hij opnieuw te maken met een tegenslag door Schwarzenberg bij Arcis-sur-Aube, maar hij mocht opnieuw in goede orde terugtrekken. Nu probeerde hij de geallieerden naar het oosten te trekken met als doel ze uit Parijs weg te houden en om zich

aan te sluiten bij de garnizoenen, die hij in de Vogezen en de Jura had achtergelaten. Zijn plan werd echter bekend werd bij de geallieerden via onderschepte communicatie, en toen inlichtingen werden ontvangen over de wanhopige situatie in Parijs, waar sprake was van een lege schatkist, lege arsenalen en een algemene roep om vrede onder het volk, overtuigde de tsaar de koning van Pruisen en de hogere militaire bevelhebbers (de keizer van Oostenrijk had zich nu teruggetrokken) om zich te verenigen voor een algemene opmars naar Parijs, een strategie die Lowe al weken adviseerde. Maarschalk Blücher was natuurlijk opgetogen.

Tijdens de daaropvolgende opmars van het leger van Silezië door de vallei van de Marne vond een incident plaats, dat Lowe met zijn gebruikelijke oog voor dramatische gebeurtenissen in details heeft beschreven. Een Franse divisie van vijfenveertighonderd werd omsingeld, terwijl ze een depot met voorraden in het dorp Ecury-le-repos bewaakten. Nadat de Kozakken hadden geprobeerd de divisie te vernietigen, maar er niet in waren geslaagd, werd Lowe gestuurd om versterkingen te halen van het Beierse Korps van generaal Wrede. Toen ook dit het Franse verzet niet kon breken, beval de tsaar, die op het toneel was verschenen, de kanonnen het vuur te openen op de verzamelde maar nog steeds uitdagende vijandelijke gelederen. Verzwakt door de ontlading van de artillerie stemden enkele Fransen ermee in zich over te geven nadat de tsaar duidelijk had gemaakt, dat hij de cavalerie zou bevelen hen af te maken, maar sommigen zetten hun verzet voort. De soldaten in de laatste Franse vierkante formatie vochten door tot ze werden afgeslacht en bijna de hele oorspronkelijke divisie werd gedood, gewond of gevangengenomen. Lowe beschreef de laatste afschuwelijke scènes met oprechte emotie:

De gehavende, gebroken en nu volledig wanordelijke colonne, die bij elke stap, die ze optrok een breed spoor van dode en gewonde mannen achter zich liet, kon nauwelijks weerstand bieden aan de enorme cavalerie, die ze omsingelde... ontsnapte aan de slagen, die in het midden waren ingesloten en beschermd door de verminkte lichamen van de mannen in de voorste gelederen, die zo dik over de grond verspreidden, dat noch de lange pieken van de Kozakken en Lansiers noch de zwaarden van de Dragoons voorbij hen konden reiken .

De bestorming was zo onstuimig, dat velen gewond raakten door hun eigen metgezellen. Een voorbeeld hiervan is kolonel Neil Campbell (later de ongelukkige Britse commissaris tijdens de ballingschap van Napoleon op Elba), die overleefde, toen hij werd overreden door een Kozak, nadat hij werd aangezien voor een Fransman.

Lowe was zelf naar voren gereden met een van de belangrijkste cavaleriedivisies en bevond zich dus dicht bij de vijandelijke colonnes, toen de algemene aanval daarop begon.

97 *'Het bloed stroomde naar mijn gezicht [schreef hij en ik bloosde vanwege mijn aard als man, toen ik getuige was van het toneel van bloedbad, dat daarop volgde.'*

Ook de intocht van de geallieerden in Parijs op 30 en 31 maart werd door Lowe pakkend beschreven. Eerst kwam de beklimming van de hoogten van Montmartre, toen voordat de orders konden worden gecommuniceerd, hadden de troepen elk obstakel overwonnen, de vijand van elk punt verdreven en met hoera en uitroep, waarvan het effect en de sensatie onmogelijk te beschrijven is, de hoogten veroverd, waardoor de stad Parijs (dat voorheen geheel aan hun zicht onttrokken was) nu geheel als kaart voor hen uitgestald lag.

Daarna volgde de ceremoniële intocht van de geallieerde vorsten in de hoofdstad.

De grote stoet (Lowe schreef aan Bunbury op de dag van de gebeurtenissen) kwam de Faubourg St. Martin binnen. De bevolking van Parijs stortte als een stroom uit alle kanalen

naar buiten. Aanvankelijk was alleen de bevolking waarneembaar, maar toen de kolonne de boulevards naderde, werd deze al snel gemengd met en bijna overklast door personen uit de betere klassen. De kreten van "Vive l'Empereur Alexandre-le Libérateur-la Paix" scheuren bijna de lucht. De menigte raakte zo vastgeklemd, dat er regelmatig onderbrekingen volgden. Bij zulke gelegenheden was het onmogelijk de mensen in bedwang te houden. Ze wierpen zich voor de keizer en de koning van Pruisen, grepen hun handen, die ze neerbuigend lieten kussen door zovelen die maar konden naderen, totdat nieuwe en luidruchtige indringers, die het risico liepen dood te worden vertrappt, die toegeeflijkheid niet langer mogelijk maakten. Ze beschouwden de troepen als hun vrienden. Hun mooie uiterlijk wekte universele verrassing [sic] en bewondering. De enorme Russische gardisten marcheerden als bewegende muren voor de tsaar uit.

Lowe zou de opvallende onderscheiding ontvangen, dat hij de eerste brenger was van het nieuws aan de prins-regent en het Britse kabinet, dat de oorlog voorbij was en Napoleon afstand had gedaan. Door Lowe te sturen met elk officieel document, dat hij had kunnen bemachtigen, evenals een kopie van de nieuwe Franse grondwet, zei Stewart tegen zijn broer Castlereagh:

Kolonel Lowe, die ooggetuige is geweest van al deze grote gebeurtenissen en deze prachtige revolutie, zal u alle informatie verschaffen, die kan worden verkregen van een waarnemer met veel intelligentie, ervaring en vaardigheid.

98 Met een Kozak als escorte en zijn paspoort met het opschrift "De par l'Empereur et roi", ondertekend door de Russische commandant van Parijs, reed Lowe naar Calais, waar hij erin slaagde een vissersboot te huren. De schippers beseften duidelijk dat hun passagier een belangrijke man was en eisten daarom een grote som geld, voordat ze hem in Dover aan land zouden zetten. Bij aankomst in Londen op 9 april na een reis van twee dagen ging hij rechtstreeks naar Carlton House, waar hij door de regent in zijn slaapkamer werd ontvangen en werd uitgenodigd om die avond met hem te komen dineren. Tijdens het diner, waar hij tussen de regent en de kanselier zat, die hem beiden voortdurend met vragen bestookten, was hij zo moe dat hij nauwelijks wakker kon blijven, omdat hij non-stop had gereisd sinds hij Parijs had verlaten.

Een paar weken later keerde hij terug naar Parijs, nadat hij op 26 april tot ridder was geslagen, op tijd om getuige te zijn van de ceremoniële intocht van koning Lodewijk XVIII in zijn hoofdstad. In een andere lange beschrijvende brief, op 5 mei aan Bunbury geschreven, bracht Lowe opnieuw op zeer levendige wijze de sfeer en het gevoel van de Parijse scene over. Hoewel de koning door de menigte met toejuichingen werd begroet, merkte Lowe op dat de soldaten onverschillig en terughoudend leken om deel te nemen aan het algemene vertoon van euforie.

Wat mij het meest opviel... was de aanwezigheid van de keizerlijke garde en een deel van de ervaren cavalerie van Napoleon met de littekens en voren van twintig campagnes erop, met een werkelijk fijne krijgskunst, die respect van iedereen eiste en afdwong, die hen aanschouwden, met een verheven minachting neerkijkend op de onervaren, gladde Nationale Garde van Parijs, wier bosjes witte veren elke straat vulden waar ze doorheen liepen en dreigden de anderen aan het publieke zicht te onttrekken. Dit zijn mannen die het meest waarschijnlijk zullen verliezen door de verandering. De Russische Garde zijn fijnere mannen, beter uitgerust en even moedig, maar ze hebben onder hen niet dat individuele karakter dat alle anderen leken te bezitten.

De volgende dag vond de formele parade van geallieerde troepen plaats in aanwezigheid van de koning van Frankrijk, die de hele ceremonie bleef zitten (met veel overgewicht en nogal jichtig - "Le Gros Cochon"- , zoals Lowe hem later noemde) en van de heersers van Rusland, Oostenrijk en Pruisen, die drie uur lang bleven staan, terwijl de verschillende Garderegimenten van Rusland en Pruisen voor hen paradeerden. De hertog van Wellington arriveerde op het laatste moment om getuige te zijn van de parade,

99 *in een effen blauwe overjas en een ronde hoed bedekt met stof, terwijl hij ernaar streefde zichzelf aan de aandacht te onttrekken, maar elk moment [werd] opgemerkt door de met sterren bezaaide en geborduurde gastheer om hem heen, die hem zijn eerbetoon bracht.*

's Avonds woonde Lowe het bal bij, dat werd gegeven in het landhuis van Sir Charles Stuart, de Britse ambassadeur aan het Bourbon-hof. Alle geallieerde gekroonde hoofden, de militaire commandanten en het diplomatieke korps waren aanwezig, alleen Bernadotte ontbrak, omdat hij had besloten Parijs te verlaten vóór de komst van de Bourbon-koning. De dames toonden 'alles wat Parijs zich kon veroorloven op het gebied van mode, klasse en schoonheid, maar op dit punt zou de tentoonstelling in Londen zonder vergelijking veel mooier zijn.'

Lowe's verblijf in Parijs liep ten einde en voordat mei voorbij was, werd hij bijna overgeplaatst naar Noord-Amerika, waar de oorlog met de Verenigde Staten voortduurde. Bathurst had gewild dat Lowe benoemd zou worden tot kwartiermeester-generaal van een strijdmacht, die afkomstig uit het leger van het leger van Wellington in Spanje, binnenkort vanuit Bordeaux vertrok, maar de hertog van York had blijkbaar bezwaar gemaakt tegen de aanstelling van een stafofficier met een hogere rang dan die van een stafofficier als plaatsvervanger en het werd niet juist geacht Lowe een inferieure situatie te bieden. Er werd echter al snel een betere baan voor hem gevonden. Op 4 juni werd hij gepromoveerd tot generaal-majoor en een maand later werd hij kwartiermeester-generaal (voor de geallieerde strijdkrachten in Nederland, onder bevel van de Prins van Oranje), terwijl zijn recente diensten in Noordwest-Europa werden erkend door twee geallieerde vorsten in de onderscheidingen, die hem werden toegekend: het Russische Kruis van St. George en de Pruisische militaire orde 'Pour le Mérite'.

6

Nederland en Zuid-Frankrijk,

1814-1815

100 Na Lowe's benoeming tot kwartiermeester-generaal van de geallieerde strijdkrachten in Nederland, een veeltalige strijdmacht van zevenenzestigduizend Britten, Duitsers, Belgen en Nederlanders, ontving hij een felicitatiebrief van zijn oude vriend, de Pruisische maarschalk Blücher.

De herinnering [schreef Blücher] aan een man, die we tijdens een zo gedenkwaardig tijdperk als de laatste campagne hebben leren waarderen en respecteren, blijft ons dierbaar en zal gedurende het leven altijd zeer gewaardeerd worden - op zulke gronden waarop u kunt vertrouwen in de voortzetting van mijn gehechtheid en vriendschap.

De persoonlijke vriendschap waarnaar Blücher verwees zou belangrijke militaire resultaten opleveren in de negen maanden na Lowe's aankomst in Brussel.

Lowe's positie was belangrijk, omdat hij, zoals professor Holland Rose heeft opgemerkt, op dat moment vrijwel de enige hoge officier was met enige actieve militaire ervaring, die diende bij het geallieerde leger, de opperbevelhebber, de Prins van Oranje, was zowel jong als onervaren. Het was ook geen gemakkelijke positie, zo ontdekte Lowe al snel, de prins was 'niet communicatief' en het ontbrak de Nederlandse regering aan sterke leiding.

Ik spreek soms met de prins (schreef Lowe eind januari 1815 aan Bunbury), maar hoewel hij niet gereserveerd is, is hij niet conversibel, denkt hij niet aan de gemeenschap. Hij... houdt de verschillende afdelingen te veel van elkaar geïsoleerd, zodat ik weinig of geen relatie heb met de civiele autoriteiten en soms alleen bij toeval te weten kom over de aanwijzingen, die hij mogelijk aan andere afdelingen van het leger heeft gegeven.

101 Twee maanden later klaagde Lowe opnieuw, hoewel hij Bunbury graag wilde verzekeren dat hij in werkelijkheid niet klaagde:

De Prins is buitengewoon beschaafd... maar hij handelt voor zichzelf en de Britse departementen hebben er geen controle over en, zo mag ik zeggen, ook geen kennis van, de bewegingen van de Nederlandse en Belgische strijdkrachten. Hij is de opperbevelhebber van het geheel, maar er is geen generale staf voor het geheel. De algemene disposities zijn dus feitelijk de zijne.

Lowe beweerde dienovereenkomstig uit te kijken naar de komst van de hertog van Wellington om het bevel over het hele geallieerde leger op zich te nemen. Het zou, zo schreef Lowe, 'alles in orde brengen', zoals nu niet het geval was, maar niet, zoals later bleek, voor Lowe zelf.

Lowe bracht de eerste paar maanden in het land door met het maken van rondreizen langs de Frans-Belgische grens en later de valleien van de twee grote rivieren, de Maas en de Moezel, om uit te monden in de Rijn in Koblenz. Na het voltooien van de eerste van deze tours, stelde hij voor aan Bunbury, dat de Nederlandse grens zich zou moeten uitstrekken tot Luxemburg. Dat, zo dacht hij, zou het land een sterke continentale invloed geven in plaats van het te laten zoals het was, afhankelijk van de maritieme omstandigheden, waarbij het alleen naar Groot-Brittannië zou kijken voor steun en meer geneigd zou zijn, wanneer de Britse troepen vertrokken, bescherming te zoeken tegen zijn buurland Frankrijk. Hij erkende echter dat zijn ideeën over dit onderwerp waarschijnlijk weinig steun zouden krijgen op het Congres van Wenen, dat toen bezig was met het hertekenen van de kaart van Europa.

Tijdens zijn tweede rondreis ontmoette Lowe in Aix de Pruisische commandant, generaal Kleist en zijn stafchef, generaal Müffling en leerde hij hun opvattingen over de verdediging van Nederland kennen. Ze stelden voor om de vallei van de Rijn te bezetten met een leger van meer dan honderdduizend man, gestationeerd ten westen van de rivier en één van achteenvijftigduizend man ten oosten ervan, maar Lowe voerde aan dat het belangrijk was, dat slechts één macht beide oevers van de Maas zou bezetten, in plaats van dat er, zoals nu, een lappendeken van autoriteiten, die elkaar onderweg kruisen. Wat hij wilde, was dat de Pruisen de verdediging van de Maas op zich zouden nemen, waardoor ze veel verder naar rechts zouden opschuiven dan ze bereid waren te overwegen, terwijl een gemengde Britse en Duitse strijdmacht, in totaal vijftwintigduizend man, onder bevel van een Britse generaal de belangrijkste Belgische forten bezette. Hij was zich terdege bewust van het gevaar, dat inherent was aan het opsluiten van een groot deel van het Britse leger op plaatsen, die

geïsoleerd konden worden, maar als dit niet gebeurde, meende hij dat België zou verloren kunnen gaan. Zolang de Britten goede betrekkingen bleven onderhouden met de Pruisische commandanten, achtte hij het gevaar niet groot, dat deze garnizoenen niet zouden worden afgelost. Pruisen, we kunnen ons net zo goed terugtrekken uit de strijd, tenzij we een strijdmacht in het veld brengen, die voldoende is om op eigen kracht op te treden en de Belgen en de Nederlanders hetzelfde doen.

In het eerste rapport over de grensforten, dat hij in augustus aan Londen voorlegde, adviseerde hij reparaties uit te voeren aan de forten van Bergen en Doornik, maar privé deelde hij Gneisenau mee, dat er geen sprake kon zijn van een volledig herstel van de forten, zo nutteloos verwoest door wijlen keizer Jozef, maar als er genoeg geld beschikbaar kwam, veronderstelde hij, dat er enkele reparaties konden worden uitgevoerd. Ondertussen beschouwde hij het als essentieel, dat er een sterke groep geallieerde troepen in Namen, Bergen, Ieper en Doornik zou worden geplaatst.

Na de ontsnapping van Napoleon van Elba in februari 1815 en voordat bekend was hoe Frankrijk zou reageren, bezocht Lowe het Pruisische hoofdkwartier. Kleist toonde zich zeer bereid om mee te werken, zoals Lowe had gevraagd, op het moment dat de driekleur in Frankrijk werd getoond, maar zoals Bunbury aan Lowe schreef voor opheldering, wilde Kleist zeer graag voorkomen, dat er jaloezie of achterdocht zou worden gewekt bij Franse troepen, die nog steeds loyaal waren aan hun land en koning en moet dus afzien van het voortijdig overschrijden van de grens naar Frankrijk of België. Omdat hij niet vloeiend Duits sprak, had Lowe de Duitstalige kapitein Scharnhorst, een officier in de Hannoveraanse dienst en een verbindingsofficier van de Britten, naar het hoofdkwartier van Kleist gestuurd om er bij Müffling op aan te dringen het leger van Kleist naar de Maas bij Luik en Namen te verplaatsen. Maar Müffling aarzelde om dat te doen, deels omdat hij geen Franse argwaan wilde wekken over Pruisische plannen met de forten Luik en Valenciennes en deels omdat hij geloofde dat Napoleon via Zwitserland naar het noorden zou aanvallen. Om deze redenen moet het Pruisische leger in zijn huidige posities blijven om het hoofd te kunnen bieden aan elke dreiging, die zich tegen Mainz of Brussel ontwikkelde.

In een reeks brieven aan Müffling en Kleist, na zijn eerdere bezoek aan Kleist, deed Lowe zijn best om de Pruisen ervan te overtuigen van gedachten te veranderen en zich aan zijn strategie te conformeren. De Britten, zo schreef hij, hadden niet de middelen om de Belgische forten te bewaken en ook een leger in het veld te plaatsen, maar als het Pruisische leger bij de hand was, konden deze forten met succes worden bemand om zowel België als het Rijnland te verdedigen. Stilstaan bij de politieke gevaren die inherent zijn aan het overlaten van België aan Frankrijk zou onder revolutionaire
103 invloed vallen en zeker door Napoleon worden geannexeerd - hij pleitte dringend dat *'de strijd in een meer voorwaartse positie moest worden gevoerd'*, waarbij de Pruisische troepen westwaarts trokken om de Franse rechterflank te bedreigen. Omdat hij het gevoel had dat hij nergens toe kwam in zijn correspondentie met generaal Müffling, richtte Lowe zich ten slotte tot Kleist: *'Zonder de medewerking van het Pruisische leger... zullen al onze inspanningen machteloos zijn'*, schreef hij. Het was de aankomst kort daarna van de hertog van Wellington om het bevel over het geallieerde leger op zich te nemen (april 1815) en de opvattingen, die hij uitte over de strategie, die identiek bleken te zijn aan die van Lowe, die de Pruisen er uiteindelijk van overtuigden hun strijd op te geven en over de Maas te trekken. In de woorden van professor Holland Rose:

Het is duidelijk, dat de argumenten van Sir Hudson Lowe en het prestige van de hertog zelfs in die tijd hun twijfels hadden weggenomen over de wijsheid om de Rijnprovincies vrijwel onbewaakt te laten... De belangrijke rol die hij [Lowe] speelde bij het bepalen het

algemene karakter van de campagne is vrijwel geheel vergeten ongetwijfeld deels omdat Lowe kort daarna een nieuwe afspraak kreeg.

104 Lowe was bij alle onderhandelingen gehinderd door de houding van de Nederlandse koning, die hem, bij monde van de Prins van Oranje, had gevraagd zijn verzoek aan de Pruisen om samen te werken door de grens over te steken, te herroepen. Sir Charles Stuart schreef ook vanuit Brussel aan Lowe, waarin hij hem vertelde over het Nederlandse alarm over de intocht van de Pruisen in Nederland: hij vreesde dat ook Pruisische bewegingen de Belgen van streek zouden maken. Lowe had echter geweigerd toe te geven en in correspondentie met de Prins van Oranje had hij geschreven, dat het een politieke kwestie was en had hij gesuggereerd, dat als er een mededeling aan het Pruisische hoofdkwartier moest worden gedaan, zoals de koning verlangde, het beter was gemaakt door de prins zelf. Daar liet men de zaak rusten totdat de komst van de hertog van Wellington de zaak stilletjes tot een einde maakte. Geen moment te vroeg echter, zoals blijkt uit de correspondentie van Lowe. *'Je zult nauwelijks geloven [j vertelde hij Bunbury, schrijvend op 7 april 1815] dat hij [de koning, die uiteindelijk had ingestemd met een Pruisische strijdmacht, die Namen zou bezetten] de komst ervan daarna tot een onderwerp van verwijt aan de Pruisische generaal zou maken. Hier vertelden ze hem dat zij (de Pruisen) alleen maar wilden binnenkomen om het land op te eten.'* Het was betreurenswaardig, vervolgde Lowe, dat zulke *"wantrouwen en jaloezie"* de geallieerde bondgenoten zouden schaden, want alleen als de geallieerden samen opraden, hadden ze de kracht om de Fransen te verslaan.

Hierbij kan worden opgemerkt dat er geen actie was ondernomen met betrekking tot de eerdere aanbeveling van Lowe om de Mont St. Jean te versterken, hoewel dit duidelijk het controlepunt was op de kruising van de twee hoofdwegen, die vanaf de grens met Frankrijk naar Brussel leidden via Namen en Charleroi en dat was de richting, die Napoleon moest inslaan. Of de heuvelrug ervoor, als deze versterkt was geweest, door Sir William de Lancey, de opvolger van Lowe, zou zijn uitgekozen voor de plek waar het geallieerde leger op 18 juni tegenover Napoleon zou staan, moet een kwestie van speculatie zijn. Wellington had de positie eerder geïnspecteerd en had het idee verworpen, dat er schansen zouden worden gebouwd, *'omdat ze Napoleon alleen zouden dwingen deze te omzeilen en vervolgens zijn [Wellingtons] kwetsbare rechterflank aan te vallen.'* Norwood Young dacht dat als Lowe als kwartiermeester-generaal van het leger van Wellington, Blücher en zijn Pruisen was gebleven, hij uren eerder op het slagveld van Waterloo zou kunnen zijn aangekomen dan zij deden. Zoals het echter was, wantrouwde Gneisenau, de stafchef van Blücher, Wellington en vertraagde de beweging van de het leger van de Pruisen werd met enkele uren, totdat hij tot zijn tevredenheid had vastgesteld, dat Wellington in de strijd was verwickeld en niet simpelweg de Pruisische strijdkrachten gebruikte om een terugtrekking naar het noorden van Brussel te dekken. Aan de andere kant had Gneisenau altijd een volledig vertrouwen gehad in de goede trouw van Lowe. Zoals de Pruisische generaal tegen het einde van 1814 aan Lowe had geschreven: *'Ik groet u... Ik heb een onverstoorbaar karakter en een diepzinnig oordeel herkend en heb altijd een raad gekend, die tegengesteld was aan die van zwakke geesten.'*

Toen Wellington arriveerde om het bevel over het leger in Nederland op zich te nemen, werd al snel duidelijk dat hij en Lowe onverenigbaar waren. Eerst maakte hij bezwaar tegen het grootste deel van Lowe's staf en vertelde Lowe dat hij over hen aan de hertog van York zou schrijven, omdat ze naar zijn mening veel te talrijk waren. Vervolgens, volgens een verhaal verteld door Sir John Colborne (die later Veldmaarschalk Lord Seaton zou worden) werd hij ongeduldig door de aarzelende manier van doen van Lowe. Lowe was gestopt om een kaart te raadplegen toen hem door de hertog een directe vraag werd gesteld op de weg waarop ze reden naar toe leidde *'Verdomde oude dwaas'*, mompelde Wellington en... grijsde. (Terzijde zou kunnen worden opgemerkt, dat de leeftijd van Wellington dezelfde

was als die van Lowe.) Ten slotte, als gevolg van een brief die Wellington had geschreven aan de hertog van York, Sir Henry Torrens, kwam de secretaris van de hertog van York kwam uit Brussel om de zaken op te helderen en het werd al snel duidelijk dat Lowe zou moeten gaan, omdat hij vervangen zou worden door een officier met wie Wellington gewend was samen te werken. De eerste keuze van de hertog was Sir George Murray, zijn kwartiermeester-generaal op het Iberisch schiereiland, maar aangezien Murray nog in Canada was en niet bekend was hoe snel hij zou terugkeren, stemde Wellington ermee in om Sir William de Lancey als plaatsvervanger te accepteren totdat Murray arriveerde.

Het lijkt erop dat Lowe zich niet volledig realiseerde welke antipathie Wellington tegenover hem voelde; een antipathie die zo'n drie jaar later aan het licht kwam in een gesprek dat Wellington had met die oude roddelaar Thomas Creevey.

Wat Lowe betreft [vertelde Wellingtonaan Creevey], hij een verdomde dwaas. Toen ik in 1815 vanuit Wenen naar Brussel kwam, vond ik hem hier kwartiermeester-generaal van het leger (Wellington sprak toen in Brussel) en al snel ontdekte ik, dat de verdomde kerel mij zou instrueren over de uitrusting van het leger, waarbij hij altijd de Pruisen ter sprake bracht voor mij als voorbeeld, dus was ik verplicht hem te vertellen dat ik het bevel had gevoerd over een veel groter leger in het veld dan welke Pruisische generaal dan ook en dat ik van hun dienst niet mocht leren hoe ik een leger moest uitrusten. Ik dacht dat dit hem zou hebben tegengehouden, maar kort daarna was die verdomde kerel weer bij mij over de uitrusting etc. van de Pruisen, dus ik was verplicht om naar huis te schrijven en over hem te klagen en de regering was zo vriendelijk om hem van mij af te nemen.

Hoewel Torrens Lowe, toen hij zijn bezoek aan Brussel bracht, had laten weten dat Wellington wilde dat Sir George Murray naar hem werd teruggestuurd als kwartiermeester-generaal, wist Lowe niets anders dan dat hem de keuze werd geboden tussen een post in de Middellandse Zee (tactvol beschreven door Bunbury beschreven als zijnde 'een zeer belangrijk bevel') of, als hij daar de voorkeur aan geeft, een baan 'bij de grote legers in het veld'.

De Mediterrane post waarnaar werd verwezen, was het bevel over een strijdmacht in Genua, voorheen (en nog steeds in naam) onder bevel van Lord William Bentinck. Het bestond uit veertienhonderd Britse en drieduizend Italiaanse troepen, hoewel de hoop werd geuit (tevergeefs zoals bleek) dat de sterkte van de Italiaanse heffing kon worden vergroot tot een cijfer van vijfduizend. Bentinck was bevolen naar huis te gaan, nadat hij met de regering de zwaarden had gekruist over zijn gedrag jegens de Italianen. Lowe vond het aas te verleidelijk om te weerstaan, gezien zijn vaak geuite wens om terug te keren naar het Middellandse Zeegebied en het bevel te voeren over de Italiaanse troepen, hij aanvaardde het aanbod onmiddellijk. Het leek erop dat Wellington erin was geslaagd zijn obsessie voor Lowe verborgen te houden en zij gingen op minnelijke wijze uit
106
elkaar. Lowe bood aan om indien nodig aan te blijven tot Murray uit Canada arriveerde, maar Wellington maakte op de meest beleefde manier duidelijk, dat dit niet nodig zou zijn. Volgens Lowe's eigen verhaal aan Bunbury antwoordde Wellington, dat hij wat hulp nodig zou hebben, maar Sir William de Lancey werd over een dag of twee verwacht, hoewel hij niet kon zeggen hoe snel laatstgenoemde officier vertrouwd zou raken met zijn nieuwe taken. Zoals de hertog uitlegde, was Murray al zes jaar bij hem, gedurende welke tijd de hertog aan hem gewend was geraakt. Ook Wellington deed veel van zijn eigen zaken zelf en 'kon met iedereen zaken doen' (hoewel het duidelijk was dat hij met iedereen zaken wilde doen. maar niet met Lowe!). Toen Wellington verder zei dat hij dacht dat Bathurst speciale redenen moest hebben om Lowe voor de functie in Genua te selecteren, zei Lowe dat hij zich tevreden voelde, want:

het verminderde de onaangename gevoel, dat ik anders zou hebben gevoeld door de hertog zo plotseling te verlaten en de manier, waarop hij mijn ontoereikendheid heeft verdragen, maakt dat ik er natuurlijk naar verlang hem op dit punt niet in de steek te laten.

Uit de laatste zin blijkt misschien dat Lowe, ondanks de uitgebreide uitwisseling van beleefdheden, het gevoel had dat hij er niet in was geslaagd aan de veeleisende normen van de hertog van Wellington te voldoen.

Toen Lowe begin juni eindelijk afscheid nam van Wellington, terwijl De Lancey inmiddels was gearriveerd, liet hij de hertog zijn instructies voor Genua zien. Volgens Lowe leek de hertog *"niet ontevreden over de aard van de operatie die voor mij was ontworpen"* en merkte hij in zijn laconieke stijl op: *"Heel juist, heel correct."* De twee gingen dus duidelijk op de beste manier uit elkaar.

Lowe's verhuizing van Nederland naar Zuid-Frankrijk via Genua, in mei 1815, betekende dat hij geen deelnemer was aan de veldslagen, die tot de omverwerping van Napoleon leidden. Napoleon had zijn troepen met een karakteristieke snelheid geconcentreerd op de Frans-Belgische grens en hij viel België binnen voordat Wellington of de Pruisen zich bewust waren van zijn aanwezigheid of zelfs hun legers konden verenigen. Hij versloeg de Pruisen beslissend bij Ligny op 16 juni en twee dagen later was hij dicht bij de nederlaag van Wellingtons leger bij Waterloo. Alleen de komst van Pruisische troepen op het slagveld redde de dag voor Wellington. Napoleon keerde op 20 juni terug naar Parijs, vastbesloten de campagne voort te zetten, maar zijn politiechef Fouché, en de Kamer van Afgevaardigden waren hem te slim af door hem te dwingen af te treden ten gunste van zijn zoon. Vervolgens vluchtte hij naar de kust bij Rochefort, maar kon er geen doorgang vinden doorgang naar de Verenigde Staten

107 van Amerika en gaf zich op 15 juli over aan kapitein Maitland, commandant van het slagschip Bellerophon.

De Franse voorlopige regering onder Fouché gaf zich op 3 juli over aan de geallieerden en kwam overeen dat het Franse leger, dat nog steeds enkele honderdduizenden man sterk was, zich zou terugtrekken naar de linkeroever van de Loire. De volgende dag werd een conventie bekrachtigd, waardoor de Franse troon voor Lodewijk XVIII werd hersteld. Toch waren niet alle Fransen bereid dit te aanvaarden en zoals in dit hoofdstuk zal worden aangetoond, duurde het tot 1 augustus voordat Lowe's kleine leger in Zuid-Frankrijk, gesteund door een Britse vloot, de overgave van de marinebasis van Toulon veiligstelde.

De benoeming in Genua, die Lowe zou aannemen, was niet zo hoog als op het eerste gezicht leek, aangezien het algehele bevel over de Britse troepen in Italië nu was overgedragen aan generaal-majoor Macfarlane, de onderbevelhebber van Bentinck, die op dat moment nog steeds bij een leger zat in Napels. Toch was Lowe erg blij met zijn nieuwe baan. Hij had zijn belangstelling – en zelfs zijn enthousiasme voor – de zaak van de Italiaanse bevrijding nooit opgegeven, een zaak, die ook Lord William Bentinck was bevoordeeld en die in feite had geresulteerd in zijn terugroeping, want laatstgenoemde had in 1814 geprobeerd de voormalige Republiek van Genua nieuw leven in te blazen. en hoewel daarvoor berispt, was hij een concilie in Milaan gaan aanmoedigen om een vrij en verenigd Italië uit te roepen. Op 18 april van dat jaar had Lowe Bunbury à propos op de hoogte gebracht van de dood van een van zijn Corsicaanse officieren, dat deze laatste in ieder geval de versterving van het leven was bespaard om te zien wat er gebeurde in Italië, waar de Oostenrijkers, na de troonsafstand van Napoleon bezig waren hun heerschappij te herstellen. In het verleden was gebleken dat de aanwezigheid van Oostenrijk in Italië geen garantie bood tegen de agressie van Frankrijk in dat land, vervolgde hij. *"De enige veilige garantie is de onafhankelijkheid van Italië zelf – als*

die niet algemeen kan worden verkregen, dan tenminste in het noorden van het land.” Hij had de hoop uitgesproken, dat de gebeurtenissen in Milaan (uiteraard verwijzend naar de vrijheidsverklaring van het concilie) de Oostenrijkers opnieuw tot nadenken zouden aanzetten *‘voordat ze zouden vasthouden aan punten, die te weerzinwekkend waren voor de algemene principes en wensen van het volk’*. vertelde generaal Smith (zijn oude vriend uit de Ionische tijd, die hij bijna dagelijks had gezien toen hij in Engeland was in 1814) waarvan hij het betreurde dat het Britse ministerie Bentinck in Italië niet had gesteund. Het kan zijn dat er fouten zijn gemaakt bij de uitvoering van wat Bentinck had geprobeerd te doen, maar *‘de schuld moet rusten op krachten die hoger zijn dan de zijne.’* Het Britse beleid in Italië was ongelukkigerwijs in het voordeel van de

- 108 Oostenrijkers en hiervoor gaf Lowe Lord Liverpool de schuld. Hier had Lowe zeker gelijk. Zoals Castlereagh aan Bentinck had geschreven, toen hij hem ter verantwoording riep wegens handelen tegen de wensen van het ministerie van Liverpool: *"Het is geen opstand die we in Italië willen... we willen gedisciplineerd geweld onder vorsten die we kunnen vertrouwen."*

Lowe was zich er duidelijk niet van bewust dat William Bentinck was teruggeroepen, toen hij vorig jaar, oktober 1814, aan Bunbury had geschreven dat hij hoopte dat hij, als de vijandelikheden zouden hervatten, zou worden beschouwd als een officier die Bentinck van dienst zou kunnen zijn:

Ik ben er tevreden mee alle voordelen van mijn huidige functie op te geven... en me bij hem aan te sluiten, hetzij zonder enige specifieke baan, maar om te worden gebruikt als de omstandigheden daartoe aanleiding geven of als generaal-majoor in de sta, of als zijn Ormeester-generaal.

Lowe was klaar om binnen een mum van tijd te vertrekken en had er verontschuldigend aan toegevoegd, dat hij hoopte dat Bunbury dit niet zou zien als een blijk van wispelturigheid van zijn kant of ontevredenheid met zijn huidige positie. Een maand later hamerde hij nog steeds op de noodzaak van een onafhankelijk Italië, *‘waarvan de emancipatie zou zijn gekroond met een krans van onvergankelijke glorie, predikanten wier hart en hoofd dit hadden gepland’*, zoals hij dat ook had gedaan.

Zoals Bunbury eerder had verteld nadat hij een officier van Bentincks hoofdkwartier had gezien, bevestigde alles wat die officier hem had verteld, vooral over de impopulariteit van buitenlandse troepen onder het Italiaanse volk in het algemeen – behalve alleen de Engelsen – en de verontwaardiging die hij al zo lang had gevoeld over de onverschilligheid, waarmee de zaken van dat land zijn bekeken... *Bonaparte zal niet in een gunstiger positie verkeren om het roer over te nemen als de storm waait.*

Lowe was niet voorbestemd om in Italië te vechten. Zijn taak, zo bleek al snel, was louter het helpen bij de bevrijding van strategisch belangrijke plaatsen in Zuid-Frankrijk, die door de Bourbon-koning waren aangewezen. De instructies, die hij op 29 mei 1815 ontving, waren om te weigeren samen te werken met de Sardiniërs of de Oostenrijkers bij een expeditie door de Alpen of bij enige andere landoperatie met wat Bathurst nu omschreef als *‘onze onbeduidende kracht’*, een uitdrukking, die nauwelijks kan worden gebruik om Lowe plezier gegeven. In plaats daarvan moest hij zich gereed houden om deel te nemen aan de Koninklijke Marine in een zee-operatie in Zuid-Frankrijk.

- 109 Lord Exmouth, de opperbevelhebber van de Britse Middellandse Zeevloot, beschikte over een aanzienlijke hoeveelheid wapens waarmee hij de Franse royalistische strijdkrachten kon bevoorraden en hen kon helpen bij elke poging, die zij zouden kunnen doen om een belangrijke haven veilig te stellen. Het zou zelfs wenselijk kunnen zijn troepen uit Genua te

verwijderen op het moment, dat Marseille of Toulon zich ten gunste van de koning verklaarden en zonder de aankomst van generaal Macfarlane en zijn troepen uit Napels af te wachten. Een dergelijke actie werd op zijn minst aanbevolen, op voorwaarde dat er plaatselijk geen tegenslagen waren geweest en dat de Sardijnse koning instemde met een verzwakking van het garnizoen van Genua. Lowe had een vraag gesteld over het helpen van de Corsicanen - van wie sommigen bekend stonden als vijandig tegenover Bonaparte en voorstander waren van een heropleving (als dat mogelijk was) van het voormalige Anglo-Corsicaanse koninkrijk, maar kreeg een nauwelijks verholde afwijzing, waarbij hij zeer duidelijke instructies kreeg en voorwaarden, dat hij niet zou proberen op hun eiland te landen. *"Al uw standpunten moeten op Frankrijk gericht zijn en al uw middelen moeten op het hoofddoel worden gericht."* Als een partij op Corsica zich ten gunste van de Bourbon-koning zou verklaren, zou er maritieme hulp kunnen worden gegeven en wapens kunnen worden gestuurd, als een dergelijke gift de hulp aan de royalisten in Frankrijk niet zou schaden, maar de regering was niet van plan een nieuw korps van soldaten te vormen. Corsicanen voor Britse dienst, en de zorgen van dat eiland moeten (althans voorlopig) als een zeer secundaire overweging worden beschouwd.

Lord Exmouth kreeg op zijn beurt van Bathurst te horen, dat elke strijdmacht, die werd gedetacheerd met het oog op gecombineerde operaties in Zuid-Frankrijk noodzakelijkerwijs klein moest zijn met inachtneming van de veiligheid van Genua. Het zou niet verstandig zijn een landing te proberen, tenzij de inwoners een welkom beloofden, maar er zouden vijftienduizend musketten naar hem worden gestuurd om te helpen bij het bewapenen van de Franse royalisten. Marseille werd aangewezen als de haven, waarop Exmouth zijn aandacht moest richten, deels omdat die stad hoogstwaarschijnlijk sympathiseerde met de Bourbon-zaak, maar ook omdat het aanwijzen van Toulon zou kunnen suggereren dat Groot-Britannië de bedoeling had van uitbreiding van de marine in dat gebied. Intussen was Lowe op tamelijk langzame etappes op weg naar Genua. Hij bezocht het keizerlijke hoofdkwartier in Heidelberg en zag zowel de tsaar als Schwarzenberg, voerde gesprekken, die hij vervolgens aan de hertog doorgaf, aan Wellington en de minister van Buitenlandse Zaken. De tsaar sprak met Lowe over de zeer reële noodzaak om de kracht van de geallieerde legers op peil te houden en voegde eraan toe dat *'zo lang de mens leefde, er geen hoop op rust zou zijn voor Europa.'*

- 110 Lowe kon hem geruststellen over de kracht en kwaliteit van de strijdkrachten in Nederland en meer in het bijzonder van het leger, dat nu onder bevel stond van de hertog van Wellington. Schwarzenberg schetste op zijn beurt de Oostenrijkse plannen voor operaties in het zuiden, waardoor Lowe privé opmerkte, dat Oostenrijk zich vooral bezig leek te houden met de bescherming van Italië en haar eigen bezittingen. Lowe reisde vervolgens verder naar Milaan, waar hij de twee Oostenrijkse commandanten, generaal Bellegarde en generaal Fremont, zag. Hoewel Bellegarde niet bereid leek zijn plannen bekend te maken, zei Fremont, dat hij van plan was een colonne in de richting van Nice te sturen. Lowe sloeg later een verzoek van hem af om een detachement naar Ventimiglia te sturen om een doorgang naar Frankrijk te bewaken, aangezien een dergelijke afleiding van zijn troepen in strijd was met de instructies die hij eerder van Bathurst had ontvangen. Toen hij uiteindelijk op 16 juni in Genua aankwam en het bevel over het garnizoen overnam van generaal Hunstedt (de officier die het stokje van Bentinck had overgenomen), ontdekte hij al snel dat de Sardiniërs geloofden dat zijn leger zich in de eerste plaats in Genua bevond om hun troepen te ondersteunen en om op te treden als controle op de activiteiten van de Genuese republikeinen.
- Macfarlane en zijn contingent in Napels, samen met de Oostenrijkse strijdkrachten daar onder bevel van maarschalk Bianchi, zouden pas over een aantal weken arriveren en Macfarlane schreef aan Lowe, dat hij vond dat Lowe pas met actieve operaties moest beginnen als de troepen arriveerden. Lowe had echter al afzonderlijke instructies van Bathurst

ontvangen om onafhankelijk van Macfarlane op te treden als de omstandigheden dit rechtvaardigden en niet om de komst van die generaal af te wachten, laat staan die van de Oostenrijkers. Lord Exmouth, die inmiddels ook in Genua was aangekomen, wilde net zo graag als Lowe naar Frankrijk vertrekken, toen eenmaal vernomen werd dat de haven van Marseille zijn steun had betuigd aan de Bourbon-koning en dat heel Zuid-Frankrijk, behalve Toulon, royalistische sympathie toonde. Dus nadat hij de noodzakelijke toestemming had gekregen van de Piemontese gouverneur van Genua en van de Oostenrijkse ambassadeur in Turijn, die op dat moment in Genua verbleef, ging Lowe met een troepenmacht van drieduizend man aan boord van de Britse schepen onder het bevel van admiraal Exmouth en voer naar Marseille op 4 juli, hijzelf reisde aan boord van het vlaggenschip van de admiraal. Toen hij op 9 juli Toulon passeerde, waar hij de driekleur zag vliegen vanaf alle forten en schepen in de haven, waarvan sommige het vuur openden op het konvooi, vervolgde hij zijn reis langs de kust en merkte op dat overal behalve in Antibes, waar de driekleur ook wapperde, was de witte Bourbon-vlag duidelijk zichtbaar. Op 10 juli kwamen hij en het konvooi veilig aan bij Marseille werd hartelijk verwelkomd door de inwoners, die Lowe echter een

- 111 beetje in verlegenheid brachten door vooral om Britse troepen te vragen. (Helaas viel minder dan de helft van de strijdmacht, die Lowe had meegebracht in deze categorie.) Nadat hij de plaatselijke behoeften had beoordeeld, schreef Lowe onmiddellijk naar Genua een verzoek om meer artillerie, wat cavalerie en ook muilezels. Omdat de schepen niet voldoende ruimte hadden, waren de muilezels achtergebleven en was elke hoop om lastdieren ter plaatse te vinden tot teleurstelling gedoemd. *'Niets kan de berooide staat overtreffen waarin dit deel van Frankrijk is achtergelaten voor transportmiddelen,'* klaagde Lowe, nadat het Franse leger het land van paarden had ontdaan. Lowe vroeg ook dat tenten en een stormtrein van artillerie gereed zouden worden gehouden, mocht het nodig blijken om Toulon te belegeren, een fort met een garnizoen van vijfduizend mensen onder bevel van maarschalk Brune.

Generaal-majoor Phillips, de plaatsvervanger van Macfarlane, die nu het bevel in Genua op zich had genomen, stuurde Lowe, in reactie op diens verzoeken, nog eens vijf compagnieën Italianen, wat niet bepaald was waar Lowe op had gehoopt. Hij stuurde echter dertig muilezels, hoewel hij geen stormtrein kon sturen. Tegelijkertijd deelde hij Lowe mee dat vijf- tot zesduizend Oostenrijkers, waaronder vijf- tot zeshonderd goede cavalerie, onlangs in Genua waren aangekomen en binnenkort in Savona van boord zouden gaan onder het bevel van Lowe's oude vriend Nugent. Phillips voegde eraan toe dat hij zich niet kon voorstellen, dat Lowe veel te doen had, behalve zich te laten zien voor Toulon, aangezien hij niet over voldoende middelen beschikte om dat in te nemen. Hoe dan ook, zo concludeerde hij, als de berichten waar zouden zijn, dat de geallieerde legers nu Parijs hadden bereikt, zal heel Frankrijk binnenkort tot bezinning komen en de zaak van zijn wettige soeverein weer omarmen.

In Toulon bleek het gedrag van maarschalk Brune zo grillig, toen hij werd opgeroepen zich over te geven, dat het voor Lowe moeilijk was om te weten of een aanval moest worden gepland of niet. Brune vroeg Exmouth eerst om een wapenstilstand onder dezelfde voorwaarden, die onlangs in Parijs waren gesloten, wat Exmouth moest weigeren, omdat de Britse operaties nauw verbonden waren met die van de Oostenrijkers en de Piëmontezen, die door Savoye en de Alpen oprukten. Op 24 juli leek het erop dat dat Brune ermee had ingestemd zich over te geven. Tegen die tijd had Lowe een deel van zijn troepen naar de hoge grond boven Toulon en een deel langs de kust naar de buitenwijken van de stad laten gaan, terwijl Exmouth zijn slagschepen daarbuiten had gestationeerd, dus Brune moest accepteren

112 dat de voorwaarden, die hij had gevraagd, onaanvaardbaar waren, namelijk toestemming om de driekleur te laten wapperen, terwijl Lodewijk XVIII als koning werd erkend en de terugtrekking van de Britse troepen. Maar drie dagen later leken de overgaveregelingen in een impasse te zijn beland. Er was een schot afgevuurd op een Brits fregat en een majoor van het Franse zestiende regiment had, toen hij hoorde dat er bevel was gegeven om de driekleur en de adelaars niet langer te voeren, tegen zijn soldaten gezegd 'de adelaars in hun zakken te stoppen', dat ze al een keer eerder hadden geslapen en misschien weer wakker zouden worden. Ook de royalistische officier, de markies de Rivière, via wie Exmouth en Lowe onderhandelden met de steeds glibberiger Brune, had het moeilijk. Hij had zich verzet tegen het voorstel dat de forten van Toulon samen met de Franse royalisten zouden worden bezet door Britse troepen en hij moest er zeker van zijn, dat dit geen poging was om de haven over te nemen van de Britse soeverein, maar alleen bedoeld was om de Britten te helpen. Omdat de Britten nu weigerden rechtstreeks met Brune zaken te doen, werden er twee ultimatus naar Rivière gestuurd, voordat uiteindelijk werd overeengekomen, dat de Britten Toulon mochten binnenkomen, dat Brune onmiddellijk naar welke bestemming dan ook zou worden overgebracht en dat Franse linieregimenten die, die zich slecht gezind jegens de royalisten hadden getoond, naar kantonnementen buiten het fort moesten worden verplaatst. Uiteindelijk stuurde Exmouth op 1 augustus zijn oorlogsschepen de haven in en werd het bevel over het garnizoen van Toulon overgedragen aan Rivière. Lowe vertelde Bathurst op 31 juli dat hij dacht dat de redenen voor Brune's gedrag, door af te zien van wat hij eerder had beloofd (onderdrukking van het vertoon van de driekleuren en de adelaars), de veronderstelde dreiging waren van Oostenrijkse troepen, die nu de stad hadden bezet, enkele kantonnementen bestemd voor de regimenten van Toulon, gebrek aan geld om de troepen te betalen - wier lonen al achterstallig waren - en zijn koppigheid en ongerustheid, omdat hij een versterkte plaats in een minder verdedigbare toestand moest verlaten dan voorheen was toen hij het had overgenomen.

Lowe bleef niet om getuige te zijn van de overgave. Op 1 augustus had hij een belangrijk bericht ontvangen van Bathurst, de minister van Buitenlandse Zaken, waarin hij hem beval zo snel mogelijk naar Londen terug te keren, waarbij hij onderweg alleen Parijs aandeed om instructies te ontvangen van de hertog van Wellington en van Lord Castlereagh persoonlijk. Hij kreeg alleen te horen, dat hij was uitgekozen om als bewaarder van Napoleon op te treden, maar waar en wanneer zou hem nog verteld moeten worden. Lowe verzocht daarom luitenant-kolonel Burrowes, de hoge militaire officier, die in Toulon aanwezig was, het bevel over zijn leger op zich te nemen, een volledige overdracht moest aan het zijn militaire secretaris majoor Gideon Gorrequer worden overgelaten.

113 Het is niet duidelijk wanneer precies toen Lowe Gorrequer voor het eerst ontmoette, maar in de loop van de volgende zes jaar zou die jonge officier een belangrijke, je zou kunnen zeggen een cruciale rol spelen in de carrière van Sir Hudson Lowe.

Iemand van Lowe's staf (waarschijnlijk majoor Reade, zijn adjudant-generaal) schreef aan Lowe nadat hij naar Engeland was vertrokken:

Uw vertrek werd volkomen geheim gehouden totdat het op het juiste moment werd aangekondigd. Ik verzeker u dat er geen officier of persoon in het leger is die zich niet helemaal gelukkig voelde toen u ons verliet. De spijt was overal universeel ... het rapport hier is dat u naar huis gaat om Sir Henry Bunbury op te volgen; de arme Gorrequer is behoorlijk in de wolven [sic] en weet niet wat hij ervan moet denken.

Een maand later sprak Lord Exmouth persoonlijk zijn bewondering uit voor de manier, waarop Lowe zich had gedragen gedurende de drie maanden, dat hij het bevel voerde over de

kleine gemengde strijdmacht aan de Franse Rivièra en voegde daar verder zijn felicitaties aan toe met de benoeming van Lowe tot gevangenenbewaarder van Napoleon.

Ik verzeker u [schreef Exmouth] dat geen van u vrienden ernstiger of oprechter is in hun goede wensen. U, mijn beste Sir Hudson, mijn volledige achting en bewondering en ik ben er zeker van dat het lot ons meer briljantere dienst zal geven, zodat we ons vertrouwen hadden kunnen verweven in de meest perfecte en duurzame vriendschap. Ik heb tot nu toe nog nooit een man met wie ik hartelijker of plezieriger oorlog zou kunnen voeren... Zo lang Boney zal leven, ben ik blij dat mijn land dat hij in jouw handen is.

(De enigszins onregelmatige syntaxis in deze brief en enige onhandige uitdrukkingen kunnen, net als bij veel van de andere brieven in de correspondentie van Lowe, eenvoudigweg het gevolg zijn van verkeerd kopiëren.)

Exmouth uitte ook publiekelijk zijn bewondering voor Hudson Lowe in een bericht aan de Admiraliteit, dat in de London Gazette werd gepubliceerd:

Ik kan mijn brief niet afsluiten zonder in de krachtigste bewoordingen de grote voldoening en het plezier uit te drukken, die ik heb ervaren in mijn diensttijd bij generaal-majoor Sir Hudson Lowe, aan wiens actieve, intelligente geest de dienst elk voordeel heeft gehad.

De gemeente Marseille sprak ook haar dank uit aan Lowe en overhandigde hem een zilveren urn als dank voor zijn 'conduite Personnelle'.

- 114 Lowe was duidelijk teleurgesteld, dat de rol die hij, zo laat, in de Middellandse Zee moest spelen, zo klein was gebleken, waardoor hij er niet in was geslaagd zijn talenten voor bevelvoering in actieve gevechten uit te oefenen. Als bijlage bij zijn officiële rapport aan de minister van Oorlog, een privébrief gericht aan Bunbury, schreef Lowe dat er niets toe te voegen was "na de grote gebeurtenissen in Vlaanderen" en hij hoopte dat zijn rapport niet zou worden beschouwd als een rapport, dat was geschreven voor publicatie. 'Er is niets gedaan [schreef hij en dit is dan ook een punt waarover ik werkelijk onverschillig ben.' Hij erkende dat de vlucht naar het zuiden van Frankrijk enig goed effect had gehad door te voorkomen dat Brune Marseille zou straffen voor zijn verklaring ten gunste van de Bourbons door middel van plunderingen en roofzucht en dat het de overgave van Toulon had teweeggebracht. Er bestond geen twijfel over, om zijn eigen woorden te gebruiken, 'dat de militaire oogst voorgoed voorbij was'

Pag. 115-118 afbeeldingen

7

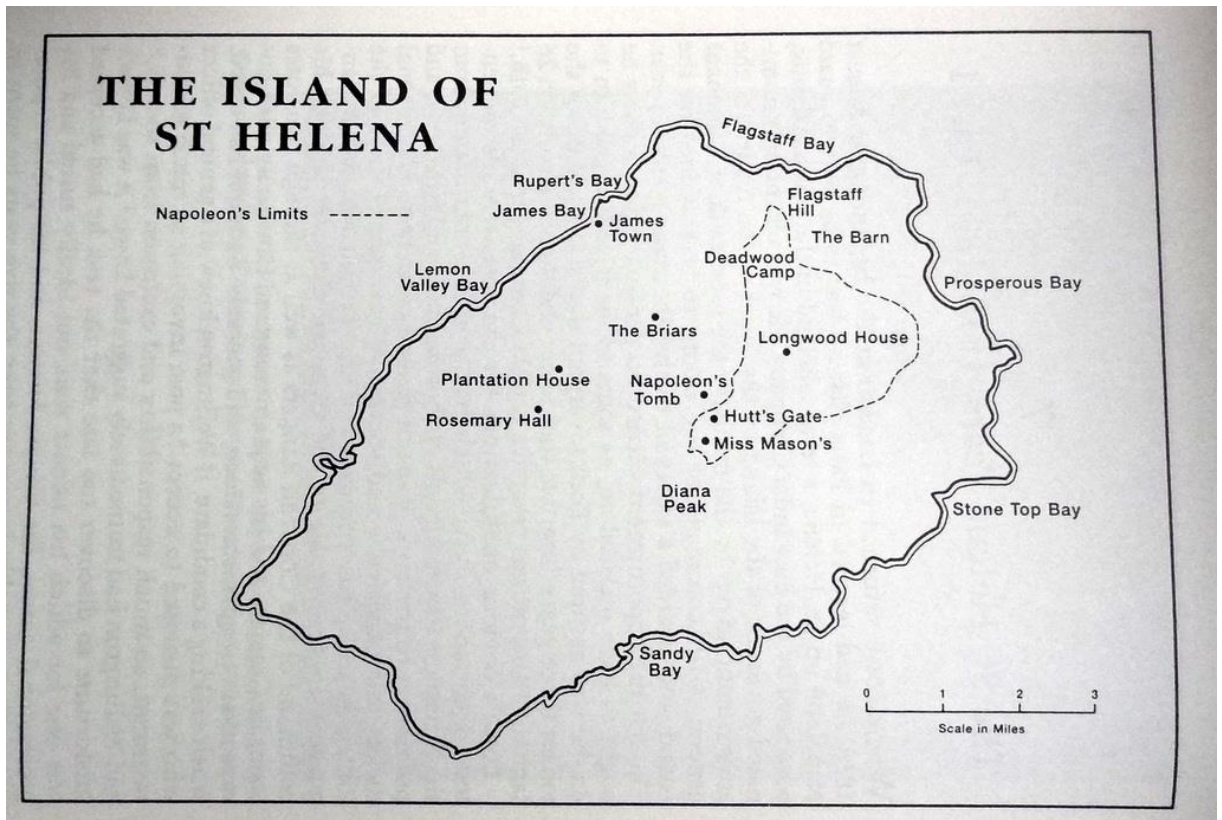
De Sint-Helena-jaren, 1815-1821: deel 1

- 119 Toen Lowe begin augustus 1815 naar Londen terugkeerde, had hij in Parijs vernomen dat hij gestuurd zou worden om Napoleon te bewaken naar St. Helena, een afgelegen eiland in de zuidelijke Atlantische Oceaan, dat eigendom was van de Oost-Indische Compagnie. Dienovereenkomstig werd hij op verzoek van de regering door laatstgenoemde compagnie benoemd tot gouverneur van het eiland, kreeg hij van het ministerie de plaatselijke rang van luitenant-generaal, met bevel over de troepen die op het eiland zouden worden gestationeerd en kreeg hij een salaris van twaalfduizend. pond per jaar. Hoewel de aanstelling geen

pensioenrechten met zich meebracht, een punt waarop hij had moeten aandringen, zoals sommige van zijn vrienden hem hadden aangespoord, kreeg hij van Lord Liverpool de verzekering, dat als hij de baan drie jaar zou volhouden, 'de zaak daar niet zou eindigen.' Ten slotte werd hij op 26 januari 1816 benoemd tot Riddercommandant van de Bath.

Lowe's voor de hand liggende kwalificaties voor de post waren zijn zorgvuldigheid, grote plichtsbetrachting, die hem bewondering had opgeleverd van de Pruisen (die modellen van grondigheid en efficiëntie) en promotie tot de rang van generaal-majoor, geheel op basis van zijn persoonlijke verdiensten, zijn ervaring en succes als gouverneur van drie van de Ionische eilanden, zijn beheersing van de Franse en Italiaanse taal, zijn kennis van het Corsicaanse karakter door zijn bevel over de Corsicaanse Rangers en door zijn twee jaar doorgebracht op Corsica en zijn kennis en vertrouwde met Europese vorsten, staatslieden en generaals. Bathurst had bij het zoeken naar een kandidaat gevraagd of Wellington een algemeen officier kende, die bereid was *'een post te aanvaarden die zoveel schaamte, zoveel verantwoordelijkheid en uitsluiting van de samenleving met zich meebracht'* en Wellington had onmiddellijk Lowe voorgesteld. Lowe's ongeluk was dat hij te laat ontdekte dat de taak die hij op zich had genomen, er een was waarvoor zijn talenten niet bij uitstek geschikt waren en dat zijn professionele carrière, zijn privéfortuin en zijn publieke reputatie zich nooit konden herstellen van de vijf jaar die hij op St. Helena doorbracht.

120

121 Gedurende de zes maanden dat hij in Engeland verbleef, ter voorbereiding op zijn bijzondere post, had hij niet alleen een aantal ontmoetingen met leden van het kabinet, maar ontdekte hij ook dat hij een sociale leeuw was geworden, die zeer gewild was in de Londense samenleving. Lowe was vooral het doelwit van Lady Holland en haar man, leden van de Whig-aristocratie die lange tijd tegen voortzetting van de oorlog waren gekant en die sinds de Vrede van Amiens in 1802, toen ze Napoleon heel kort hadden ontmoet, tot de zijn meest toegewijde bewonderaars behoorden. Het is waar dat Lord Holland de tirannie van Bonaparte nooit heeft gesteund, maar hij weigerde niettemin mee te doen aan wat hij *'de vulgaire*

lasterpraatjes tegen de grote heerser van de Franse natie’ noemde – die hij beschouwde als *‘de grootste staatsman en de bekwaamste generaal van de oudheid en de moderne tijd.’*

De oom van Lord Holland, Charles James Fox, was tot aan zijn vroege dood in de herfst van 1806 de leider geweest van een Whig-oppositie tegen Pitt en hij had consequent campagne gevoerd voor vrede met Frankrijk, wat hij in 1806 bijna had bereikt, toen hij diende als secretaris van buitenlandse zaken. In navolging van zijn oom bleef Lord Holland zelf de rest van de oorlog werken aan spoedige vrede, de introductie van meer liberale maatregelen – zoals die van de katholieke emancipatie en de afschaffing van de doodstraf voor diefstal – en op humanitaire gronden: toen de oorlog met Frankrijk eenmaal voorbij was, kreeg Napoleon een veel sympathiekere status dan die van krijgsgevangene van de geallieerden. Geconfronteerd met ernstige economische ontevredenheid moest de Tory-regering in de naoorlogse jaren in plaats daarvan haar toevlucht nemen tot repressieve wetgeving, die grote impopulariteit veroorzaakte en de Whig-partij aarzelde niet om de vermeende mishandeling van Napoleon in zijn eilandgevangenis Sint-Helena als excuus aan te wenden. nog een zeer nuttige stok waarmee je het ministerie kon geselen.

Ondertussen liep de romantische Lady Holland over van menselijke gevoelens jegens haar held, de gevallen keizer en ze besloot Hudson Lowe voor zich te winnen voor de zaak van het verlichten van de ballingschap van Napoleon, zodra ze hoorde van Lowe's benoeming op St. Helena. Op precies dezelfde manier had ze zes maanden eerder, toen ze in Florence woonde, de ongelukkige Neil Campbell voor zich gewonnen, die toen verantwoordelijk was voor het bewaken van Napoleon op Elba. Ze was er bijvoorbeeld in geslaagd Campbell ervan te overtuigen haar toe te staan kranten naar Napoleon te sturen en dat gebeurde, toen ze rapporten in *The Courier* las over het plan van de geallieerde vorsten om de Napoleon te verplaatsen van het eiland naar St. Helena of misschien St. Lucia -

122

dat Napoleon uiteindelijk besloot te ontsnappen uit zijn eilandkoninkrijk. Tussen september 1815 en januari daaropvolgend nodigde Lady Holland Lowe maar liefst acht keer uit om in Holland House te komen dineren. Daar werd hij gedwongen een aantal fervente ‘Napoleonisten’ te ontmoeten, onder wie Lord Byron en zijn vrouw, kapitein Maitland van HMS *Bellerophon* (het schip dat Napoleon van Frankrijk naar Plymouth had gebracht, waar hij niet had mogen landen, maar was overgebracht naar de Northumberland en naar Sint-Helena gestuurd), Robert Adair en Lord John Russell. Lady Holland probeerde echter tevergeefs Lowe ertoe te brengen in te stemmen met regelingen voor haar correspondentie met Napoleon; hij vertelde haar, dat dit een zaak van de regering was en niet van hemzelf. Tegen die tijd had hij feitelijk gedetailleerde instructies ontvangen van Lord Bathurst over zijn toekomstige gedrag als gevangenenbewaarder van Napoleon. Bij de laatste keer dat Lowe met de Hollands dineerde, was hij blijkbaar gereserveerder dan gewoonlijk in het gezelschap van zijn ‘Napoleonistische’ gastheren en dat was niet verrassend: pas onlangs had hij er bij Bathurst op aangedrongen om Napoleon vogelvrij te laten verklaren door wet van het parlement, “om de twijfels van factieuze of tegengestelde individuen over hem weg te nemen” (Napoleon Bonaparte) – individuen onder wie Lord en Lady Holland zeker een prominente rol moeten hebben gespeeld.

In de tijd van dit diner was Lowe een getrouwde man, hoewel hij ervoor zorgde zijn vrouw niet mee te nemen (ze vond een nuttig excuus om te weigeren) uit angst het hof van St. James te beledigen. Susan Johnson met wie hij op 30 december 1815 trouwde, was een weduwe van middelbare leeftijd en had twee dochters, Charlotte en Susanna, de een van veertien en de andere twaalf. Ze was de vrouw geweest van een legerofficier, kolonel William Johnson, die vier jaar eerder was overleden en was de zus van Sir William de Lancey, de officier die Lowe had vervangen als kwartiermeester-generaal van Wellington en zijn dood op het veld had ontmoet te Waterloo. Susan Lady Lowe, zoals ze nu werd, werd door Basil Jackson, een lid

van Lowe's staf, die hem naar St. Helena vergezelde, beschreven als mooi, elegant en bezat een opgewekte humor: ze was een vrouw, die schitterde in gesprekken. Ze heeft veel gedaan om de kwaliteit van het leven op het afgelegen station van Sint-Helena te verbeteren, niet alleen voor haar man, maar voor alle officieren en hun vrouwen, die aan de tafel van de gouverneur dineerden. Een andere Britse officier, legerchirurg Walter Henry, eveneens gestationeerd op Sint-Helena, beschreef haar als *'een zeer boeiende vrouw'*, met *'een mooi gezicht, lachende ogen... een mooie nek en een mooie arm'*. Lowe, met zijn stijve, gereserveerde en onhandige manier van doen, had het geluk een vrouw te vinden, die alle goede eigenschappen bezat die hij miste. Terwijl ze op Sint-Helena was, zou ze hem drie kinderen baren, twee zonen en daarna een dochter.

Lowe kon de officieren van de staf selecteren, die hij mee zou nemen naar het eiland. Uiteraard waren het allemaal oude vrienden, die met hem in verschillende gebieden hadden gediend. Ze waren het met admiraal Sir John Fisher, misschien wel de meest vooraanstaande zeeman van Groot-Brittannië sinds Nelson, eens dat *'favoritisme het geheim van efficiëntie is.'* De man die zijn meest bekwame luitenant zou worden in de functie van plaatsvervangend adjudant-generaal was luitenant-kolonel Sir Thomas Reade, die met hem in de Middellandse Zee en meest recentelijk in Zuid-Frankrijk had gediend. Lady Lowe merkte ooit gekscherend op dat Reade *'de echte gouverneur was'*. Zeker vertrouwde Lowe op hem als zijn hoofd van de inlichtingendienst en later van de politie en hij werd door graaf Balmain, de Russische commissaris op Sint-Helena, beschreven als *'de goede vriend en raadslid van de gouverneur, en zijn enige vertrouweling'*. Brevet-majoor Gideon Gorrequer, zijn militaire secretaris in Marseille, zou in dezelfde hoedanigheid optreden tijdens de benoeming van Lowe op Sint-Helena. Gorrequer had een fenomenaal geheugen en een perfecte kennis van het Frans en Italiaans. Hij was duidelijk persoonlijk toegewijd aan Lowe met een sterke emotionele ondertoon. Hij stelde de meeste berichten en brieven van Lowe op, was aanwezig bij belangrijke ontmeotingen - waarbij hij notulen maakte van alles wat er werd gezegd - en werd bij talloze gelegenheden door Lowe gestuurd om namens Lowe mensen te ondervragen. Zonder zo'n bekwame en ijverige assistent, die de hele tijd schromelijk overwerkt was (een punt waarop Lowe uiterst ongevoelig bleek), is het moeilijk in te zien hoe Lowe het had kunnen redden. Uit Gorrequers dagboek, dat niet voor het nageslacht is geschreven en pas de afgelopen dertig jaar openbaar is gemaakt, blijkt echter dat hij privé kritisch stond tegenover Lowe en kon schrijven met een pen, die in boosaardigheid was gedoopt. Zowel de Russische als de Oostenrijkse commissarissen op Sint-Helena beschouwden hem terecht als een sluwe vos. Een andere oude vriend was Alexander Baxter, die chirurg was geweest bij de Corsicaanse Rangers en bij Lowe was geweest, toen Capri zich overgaf. Hij werd benoemd tot plaatsvervangend inspecteur van ziekenhuizen en zou, als Lowe zijn zin had gekregen, een van de medische begeleiders van Napoleon zijn geworden. Basil Jackson, die pas negentien was toen hij zich bij Lowe's nieuwe team voegde, had in Nederland bij Lowe's staf gezeten als plaatsvervangend assistent-kwartiermeester-generaal. Hij was een andere bewonderaar van Lowe, sprak vloeiend Frans en kreeg de leiding over de gebouwen waar Napoleon en zijn gevolg waren ondergebracht. Luitenant-kolonel Edward Wynyard, die Lowe in de Middellandse Zee had gekend, net als Reade en Gorrequer, kreeg de post van militair secretaris. Hij bleek echter te onafhankelijk naar de zin van Lowe. Lowe stuurde hem in 1820 naar huis en zijn baan werd officieel gegeven aan Gorrequer, die deze de afgelopen vier jaar onofficieel had vervuld. Ten slotte was er luitenant-kolonel Thomas Lyster, een officier van het vijftigste regiment, die bij Lowe had gediend in Gibraltar, Corsica en Egypte; op Sint-Helena kreeg hij de benoeming tot inspecteur van de militie van het eiland, een man met zijn vijftig jaar was hij veel ouder dan de rest van Lowe's staf, die voor het grootste deel in de dertig was.

De plaats waar Lowe naartoe zou reizen en waar Napoleon zijn leven zou beëindigen, was een klein eiland ter grootte van Jersey, 1800 kilometer van het dichtstbijzijnde land in Afrika, 3000 kilometer van Zuid-Amerika, 2750 kilometer van Kaapstad en 4.400 mijl van Groot-Brittannië. Gelegen in de baan van de zuidoostelijke passaatwinden werd het sinds het midden van de zeventiende eeuw, toen het werd overgenomen van de Nederlanders, gebruikt als aanloophaven voor schepen van de Oost-Indische Compagnie, die van en naar India en China reisden. Het was gekozen als de meest geschikte plaats voor de opsluiting van Napoleon, omdat het, zoals Castlereagh tegen de premier zei, *'de enige plaats was waar neutrale personen zonder ongemak konden worden uitgesloten'*, aangezien het eigendom was van een particulier bedrijf. Volgens de rapporten van de admiraliteit was het gezond en volgens Beatson, een voormalige gouverneur, was het op de kust moeilijk aan land te komen en vanaf de hoge punten kon men gemakkelijk een schip waarnemen, dat van een afstand van honderd kilometer naderde. Vanaf de zee het leek een dorre rots, met kliffen die steil omhoog rezen tot ruim driehonderd meter – in de woorden van chirurg Henry: *'de lelijkste en verste rots die je maar kunt bedenken... die als een enorme zwarte wrat uit de diepte oprijst.'* Maar Henry zelf ontdekte later dat *'het ruige omhulsel wat pit bevatte'*: een aangenaam en 'glimlachend land met groene velden en beboste heuvels.' De enige stad en haven was Jamestown, gelegen op de bodem van een steil ravijn en bestaande uit 160 huizen, een botanische tuin, een ziekenhuis, een herberg, een kazerne en een kasteel, waarbij de laatste de stadsresidentie van de gouverneur was. Het grootste deel van de bevolking van het eiland (in 1815 iets minder dan drieduizend, waaronder bijna veertienhonderd zwarte slaven) woonde in dit uitgestrekte dorp, maar verspreid over het platteland stonden huizen van ambtenaren. De residentie van de gouverneur stond bekend als Plantation House, een aangename achttiende-eeuws herenhuis gelegen in een aantrekkelijk park. De residentie van de luitenant-gouverneur bevond zich in Longwood, acht kilometer van Plantation House en zes kilometer van de haven van Jamestown. Het was hier, dat Napoleon zou worden gehuisvest samen met zijn gevolg van tweeënvijftig personen. Omdat bijna alles moest worden geïmporteerd, waren de kosten van levensonderhoud extreem hoog en het werd nog erger, toen de bevolking verdubbelde zoals het geval was met de komst van Napoleon, zijn gevolg en een garnizoen van bijna drieduizend man. Afgezien van vis was het voedsel schaars en duur, en de brandstof buitengewoon kostbaar, omdat steenkool vanuit Engeland moest worden verzonden op een reis die soms wel vier maanden kon duren. Wegen waren erg primitief, voertuigen op wielen waren een zeldzaamheid. De enige koetsen op het eiland waren een heel oud exemplaar, dat werd getrokken door ossen (exclusief gebruikt door Lady Lowe en haar vrouwelijke gasten toen ze Jamestown bezochten) en het rijtuig van Napoleon, dat vroeger de rode barouche van kolonel Wilks was geweest, het rijtuig van de vorige gouverneur van het eiland. Later, toen de wegen onder toezicht van Lowe werden verbeterd, brachten Britse officieren meer rijtuigen naar het eiland.

Toen Lowe op 14 april 1816 vanaf het Britse oorlogsschip Phaeton op Sint-Helena landde, was Napoleon daar al zeven maanden. Hij was vanuit Plymouth vertrokken met het oorlogsschip Northumberland en stond onder de hoede van admiraal Sir George Cockburn, die zijn onderkomen en dat van zijn persoonlijke suite en bedienden had geregeld. Napoleon had een kleine kring van toegewijde volgelingen mogen meenemen: graaf Henri Bertrand, een generaal, die erop stond zijn voormalige keizerlijke titel van Grootmaarschalk van het Paleis (een titel die niet door de Britten werd erkend) te behouden, samen met zijn vrouw en haar twee kleine kinderen; Charles Graaf de Montholon, die in 1815 maréchal de camp was geweest, samen met zijn vrouw en een van haar drie kinderen; Generaal Gaspard Gourgaud, die ongehuwd was en Emmanuel Graaf de Las Cases, een historicus en gerenommeerd auteur, die tussen 1792 en 1802 tien jaar in ballingschap in Engeland had doorgebracht en dus Engels

sprak en verstond. Hij was een ervaren gesprekspartner en Napoleon genoot van zijn gezelschap; hij bracht zijn vijftienjarige zoon mee, die hij als manusje van alles in dienst nam. In de entourage van Napoleon bevond zich ook een Poolse officier, graaf Piontkowski, die zich op de een of andere manier aan het gezelschap had verbonden, Louis Marchand, de bediende van Napoleon; Giovanni-Natale Santini, een soort butler en Cipriani Franceschi (altijd bekend als Cipriani), die de functie van majordomo vervulde en die jaren daarvoor in Capri tijdens de Britse bezetting op trad op als spion voor Saliceti.

126 Napoleon werd ook bijgestaan door Barry O'Meara, een Ierse arts in de geneeskunde. O'Meara was chirurg in het leger geweest en had gediend in Sicilië, Calabrië en vervolgens in Egypte, maar nadat hij bij een duel betrokken was geraakt, had hij zichzelf overgeplaatst naar de marine. Hij was chirurg aan boord van de Bellerophon, het schip dat Napoleon na de slag bij Waterloo van Frankrijk naar Engeland bracht en daar ontmoette hij Napoleon. Hij sprak vloeiend Italiaans en bezat een zeer boeiende manier van spreken, waardoor hij het vertrouwen won van Napoleon, die in hem een man zag die hij kon gebruiken als hij hem als zijn persoonlijke arts kon verwerven. O'Meara overtuigde admiraal Keith, die zag dat Napoleon aan boord van Northumberland ging, om hem toe te staan ontheven te worden van zijn plicht om op te treden als medisch adviseur van Napoleon (de kapitein van O'Meara had dit al goedgekeurd), op voorwaarde dat hij een Britse officier bleef tot maritieme discipline.

De instructies, die Bathurst aan Lowe gaf voordat hij naar Sint-Helena vertrok, waren in de meeste opzichten identiek aan de instructies die al waren gegeven aan Cockburn (verantwoordelijk voor Napoleon totdat Lowe op het eiland arriveerde), waarvan een kopie aan Lowe werd getoond, hoewel een paar maanden later Bathurst hem vertelde dat er *"natuurlijk veel dingen waren [die] bepaald moesten worden door lokale omstandigheden."* Napoleon, zo was de regering vastgelegd, moest altijd worden begeleid door een officier, die was aangesteld door de admiraal of gouverneur, als er schepen in het zicht van de kust waren, Napoleon en zijn gevolg moesten worden beperkt tot Longwood en mochten geen contact hebben met de plaatselijke bevolking. Inwoners; alle mededelingen van Napoleon en zijn gevolg en alle aan hen gerichte mededelingen moesten eerst door de admiraal of de gouverneur worden gelezen en elke verklaring van Napoleon gericht aan de regering thuis moest eerst worden gelezen door de admiraal of gouverneur, die er zijn commentaar op moest toevoegen. Op geen van deze punten was afwijking toegestaan. Met andere woorden, Napoleon moest op het eiland worden behandeld alsof hij krijgsgevangene was, hoewel hem elke toegeeflijkheid moest worden toegestaan, die verenigbaar werd geacht met zijn veiligheid. Iedereen, die zijn ontsnapping hielp of aanmoedigde of een complot beraamde om dit te bewerkstelligen, zou zich schuldig maken aan een misdrijf, een misdrijf waarop de doodstraf stond en iedereen, die ongeoorloofde communicatie met Napoleon en zijn gevolg maakte of probeerde, moest van het eiland worden gedeporteerd. De volgelingen van Napoleon moesten allemaal gedwongen worden hun handtekening te zetten onder een verklaring, waarin stond dat zij vrijwillig bleven. Toen ze dat eenmaal hadden gedaan, konden ze niet meer klagen dat beperkende regelgeving oneerlijk voor hen was. Als een van de volgelingen werd weggestuurd, moest hij eerst naar de Kaap worden gestuurd en pas na een paar maanden daar te hebben doorgebracht, mochten ze naar Europa terugkeren. Dit was

127 een extra veiligheidsmaatregel voor het geval de ballingen op illegale wijze berichten van Napoleon terug naar Europa zouden brengen. Het was ook bedoeld om toe te staan dat berichten van de gouverneur, waarin werd uitgelegd waarom mensen van het eiland waren verdreven, Engeland eerder konden bereiken dan zij.

Het was in de eerste plaats de kwestie van de grenzen aan het vrije verkeer van hemzelf en zijn gevolg, die Napoleon in conflict bracht met Lowe; de grenzen, die Cockburn oorspronkelijk oplegde, waren twaalf mijl rond Longwood, onbeledied te paard, maar

aanzienlijk verder te voet. Slechts een maand na zijn aankomst vertelde Lowe dat aan Bathurst:

het zou moeilijk zijn om rekenschap te geven van de buitengewone wrok, die hij [Napoleon] aan de dag legt bij de meest gebruikelijke voorzorgsmaatregelen, die worden genomen voor zijn persoonlijke veiligheid ... Ik voel het steeds moeilijker om de uitoefening van mijn plicht te verzoenen met het grote respect, respect en aandacht, die hij nodig lijkt te hebben. Zijn doelstellingen zijn klaarblijkelijk een grotere mate van persoonlijke vrijheid en een grotere kans op persoonlijk contact met die klasse van personen aan wie het meest waarschijnlijk met hem wordt gewerkt. Als je mijn grenzen niet kunt verleggen, kun je niets voor mij doen, was een opmerking tijdens mijn tweede gesprek met hem. Al het overige beschouwt hij, zo begrijp ik, als een vorm van waanvoorstellingen, zo niet als een belediging en hij voelt zich geïrriteerd, terwijl zijn ontwerpen tegelijkertijd hadden moeten worden doorzien en zijn toepassingen mislukt blijken.

Verdere beperkingen in de bewegingen van Napoleon werden in oktober 1816 door Lowe opgelegd, nadat hij instructies van Londen had gekregen om aanvullende voorzorgsmaatregelen te nemen, aangezien de ministers informatie hadden ontvangen over complotten, die in Amerika waren beraamd om te proberen Napoleon te redden. Wachtposten moesten nu bij zonsondergang in plaats van om negen uur 's avonds rond de tuin van Longwood worden geplaatst; passen, die waren afgegeven om Napoleon te bezoeken, mochten niet worden gebruikt om ook zijn gevolg te bezoeken en de grenzen waarbinnen hij zich onbeperkt kon verplaatsen, waren beperkt, hoewel ze slechts twee maanden later werden versoepeld. In oktober 1817 werden de oorspronkelijke grenzen verruimd en in 1819 ook opnieuw aanzienlijk uitgebreid. Toen Napoleon voor het eerst zijn verontwaardiging uitte over de aanvullende beperkingen, die in oktober 1816 werden opgelegd - overgebracht in brieven aan Lowe geschreven door Bertrand of Montholon, maar duidelijk geschreven als dictaat van Napoleon, in een stijl die uniform scheldend was - probeerde Lowe redelijk te blijven via lange antwoorden. Maar hij werd steeds onrustiger:

128 *"Het zou ongepast van je zijn [schreef hij] om te reageren op de onbeschaamdheid waartoe ze van nature (ik had bijna nationaal geschreven) geneigd zijn."* Blijkbaar was er geen hoop dat Napoleon zich ooit zou verzoenen met de door Groot-Brittannië opgelegde regels. Hij nam zijn standpunt in volgens het principe, dat Lowe niet het recht had om beperkingen op te leggen of hem als krijgsgevangene te behandelen. Lowe kreeg van Bathurst het advies zich te beperken tot droge communicatie en te bedenken, dat voor iemand, die zou klagen dat de beperkingen te streng waren, er duizend anderen zouden zijn, die zouden klagen dat ze verwijtbaar waren versoepeld, als er enige kans was dat die beperkingen zouden worden afgezwakt.

Met de schande, die Neil Campbell had opgelopen vanwege de ontsnapping van Napoleon uit Elba altijd in gedachten, nam Lowe, niet vreemd, geen enkel risico. Overdag waakten zestien schildwachten over Longwood en kwamen bij het vallen van de avond dichterbij om het huis te omsingelen. In de stallen bevonden zich overdag drieëntwintig schildwachten, die na het vallen van de avond werden teruggebracht tot veertien, terwijl rond de buitenste Longwood-grens vier schildwachten waren geplaatst, die bij het vallen van de duisternis tot achtentwintig werden verhoogd. In totaal werden 125 schildwachten ingezet om de wacht te houden over Longwood.

Twintig jaar later maakte de hertog van Wellington de ernst van de beperkingen, die aan de bewegingen van Napoleon werden opgelegd, belachelijk. *'Als ik Lord Bathurst was geweest [zo zegt hij] zou ik een ander plan hebben gemaakt voor zijn opsluiting', namelijk het*

plaatsen van strenge bewaking op een paar waarschijnlijke landingsplaatsen en erop aandringen dat Napoleon zich dag en nacht zou laten zien aan een Engelse officier. De rest van de tijd kon hij gaan waar hij wilde.

129 Maar ontsnappen was gemakkelijker dan Wellington had gedacht. Kolonel Wilks, de gouverneur van Sint-Helena totdat Lowe arriveerde om het van hem over te nemen, berekende dat, hoewel het eiland een kustlijn scheen te hebben, die op slechts enkele punten na ontoegankelijk was, er niet minder dan veertien plaatsen waren waar het behoorlijk gemakkelijk was koud was voor iemand om te landen en nog eens drie, waar het nog mogelijk was. Lowe vond dat Wilks de toegankelijkheid had onderschat. Nadat hij de kust persoonlijk had geïnspecteerd, kwam hij tot de conclusie, dat er drieëntwintig punten waren waar een landing bij mooi weer kon worden uitgevoerd onder dekking van boten van een oorlogsschip; er waren voldoende troepen nodig om een plotselinge staatsgreep te voorkomen. De soldaten werden onvermijdelijk verspreid om de voor de hand liggende landingsplaatsen te bewaken en de communicatie was moeilijk vanwege het bergachtige karakter van het land. Hij betreurde daarom elke vermindering van het garnizoen totdat de verdedigingswerken van het eiland in een acceptabele staat waren om een aanval te weerstaan. Hij had de fortificaties over het algemeen in een zeer vervallen staat aangetroffen en de kanonbatterijen slecht gesitueerd om oorlogsschepen met succes aan te vallen. Het garnizoen werd in feite niet verkleind en Lowe kon een groot deel van zijn tijd besteden aan het herplaatsen van batterijen en het verbeteren van verdedigingswerken. Balmain, de Russische commissaris, schreef in februari 1818 aan Nesselrode:

Hij [Lowe] werkt koortsachtig aan de vestingwerken van Sint-Helena en zet op verschillende plekken signaalstations en batterijen op... Ik zie hem altijd te paard, omringd door ingenieurs, met halsbrekende snelheid rijdend, nu hierheen, nu daarheen .

Lowe was niet bereid enig risico te lopen en hij had duidelijk gelijk toen hij dat deed. Er was ruimschoots bewijs van een complot om de redding van Napoleon te bewerkstelligen met een strijdmacht die zich in Zuid-Amerika had verzameld. Het is echter moeilijk in te zien hoe een zeemacht anders dan een zeer krachtige een landing op het eiland had kunnen bewerkstelligen, aangezien deze voorstander van de redding van Napoleon ontdekt zou worden door drie fregatten, die op de twee kwetsbaarste punten voor anker lagen en door zes brigades, waarvan er twee dag en nacht rond het eiland voeren. Geen enkel schip mocht tijdens uren van duisternis naderen of aan land komen en om dit te garanderen hielden twee geladen kannoneerboden de kust tot het ochtendgloren in de gaten. Bovendien kon bij daglicht een naderend schip op een afstand van honderd kilometer worden opgemerkt

Er is veel aandacht besteed aan de wederzijdse antipathie, die zich al snel manifesteerde tussen Napoleon en de nieuwe gouverneur. Napoleon van zijn kant noemde Lowe in zijn gesprek een hoofd van de politie-spionnen, een Calabriër, een bewaarder van galerijslaven, een beul; zelfs een moordenaar en bij één gelegenheid, zoals hieronder weergegeven, sprak hij Lowe zelfs persoonlijk aan met soortgelijke beledigingen. Hij vertelde O'Meara (volgens laatstgenoemde) dat hij de persoonlijke verschijning van Lowe niet kon verdragen: *"Het is het gezicht van een hyena die in de val zit."* Lowe deed zijn best om hoffelijk en correct te zijn, maar toen het eenmaal duidelijk was, dat persoonlijk contact onmogelijk was geworden, vertelde hij O'Meara bij één gelegenheid (als diens letterlijke verslag te vertrouwen is) dat hij Ali Pasha, een veelbesproken persoon, beschouwde als respectabeler schurk dan Bonaparte. Napoleon koos ervoor om duidelijk te maken, dat de fout geheel aan de kant van Lowe lag, die hij verantwoordelijk hield voor het wijzigen van de regels over zijn vrijheid in het

algemeen – vrijheid van beweging en communicatie – oorspronkelijk opgelegd door admiraal Cockburn. Maar in feite had Napoleon zijn afkeer voor de admiraal al getoond:

130 *Ze stuurden een matroos met mij mee (naar verluid heeft hij dat gezegd), die niet weet hoe hij een man als ik moet behandelen en die een kamp onder mijn neus opzet (een verwijzing naar het regiment dat gestationeerd was in Deadwood, anderhalve kilometer van Longwood maar in het volle zicht), zodat ik mijn hoofd niet naar buiten kan steken zonder mijn gevangenenbewaarders te zien, worden we hier behandeld als misdadigers, een proclamatie om niemand om bij ons in de buurt te komen of ons aan te raken, alsof we zoveel melaatsen waren, of de jeuk.*

Het was Cockburn die, in overeenstemming met de instructies, die hij van de regering thuis had gekregen, had geweigerd een verzegelde brief over te brengen, die Napoleon had geprobeerd de prins-regent te sturen en als gevolg daarvan werd hij door Napoleon misbruikt. En het was aan Cockburn, dat generaal Bertrand vele bittere brieven schreef over het feit dat Napoleon overal vergezeld moest worden door een Britse officier en dat alle brieven van en naar Longwood aan censuur onderworpen waren. Met andere woorden, zoals William Forsyth heeft opgemerkt, waren de beweringen, dat alle aan Napoleon opgelegde beperkingen te danken waren aan Lowe en dat hij onder Cockburn veel meer vrijheid had genoten, zoals uit het bewijsmateriaal blijkt, niet waar. Brigadegeneraal Sir George Bingham, een hoge militaire officier tot de aankomst van Lowe op het eiland, schreef over Napoleons grofheid jegens Cockburn: 'Je hebt geen idee van de smerige kleine intriges van hemzelf [Napoleon] en zijn gezelschap; als Sir H. Lowe vastberaden genoeg is om niet aan hen toe te geven, zal hij hem binnen korte tijd op dezelfde manier behandelen.' Cockburn zei tegen Bathurst dat hoewel hij had geprobeerd het Napoleon en zijn volgelingen zo op hun gemak te stellen als de omstandigheden dat toelieten, *'ik vind dat hun verzoeken en klachten... maar toe nemen met elke gunst en aandacht, die eraan wordt betoond.'* De beschuldigingen tegen Lowe, dat hij van plan was Napoleon te vergiften, waren al gericht, terwijl Cockburn bleef, tegen de officier, die verantwoordelijk was voor zijn veiligheid en de door Lowe getoonde beleefdheid - die Napoleon zo woedend maakte zodra hij had besloten ruzie met hem te maken - was al "een extra klacht" toen hij eerder werd geuit door Cockburn, volgens Las Cases. Nadat hij had ontdekt dat Cockburn geen man was, die hij met charme kon omzeilen, zoals hij de goedgegelovige Campbell op Elba had beheerst, verwelkomde Napoleon aanvankelijk de komst van Lowe, van wie hij ten onrechte dacht dat hij flexibeler was. Hij vertelde Bingham, dat hij uitkeek naar de komst van Lowe:

131 *Ik ben de admiraal beu [zei hij] en er zijn veel punten die ik heb en graag met Sir Hudson Lowe willen bespreken. Hij is een soldaat en heeft gediend, hij was bij Blücher, bovendien voerde hij het bevel over het Corsicaanse regiment en kent veel van mijn vrienden en kennissen.*

En Las Cases schreef dat in zijn dagboek:

Er is een man aangesteld om hier het bevel op zich te nemen, die een vooraanstaande rang in het leger bekleedt; hij dankt zijn fortuin aan zijn persoonlijke verdiensten; zijn leven heeft hij doorgebracht in diplomatieke missies op het hoofdkwartier van de vorsten van het continent, waar de naam, de rang, de macht, de titels van keizer Napoleon zijn hem bekend geworden. Alleen al zijn komst is daarom een voldoende onderpand voor de gunstige aard van zijn instructies voor ons. 'Heb je mij niet verteld (zei de keizer op een dag tegen ons) dat hij in

Champaubert en in Montmirail was? We hebben al een paar kanonskogels met elkaar uitgewisseld en dat is in mijn ogen altijd een nobele relatie om in te staan.."

Maar op 30 april, toen Lowe zijn tweede onderhoud met Napoleon had gehad, had laatstgenoemde besloten, dat hij zich niet aan hem kon binden, omdat hij beseftte dat Lowe onbuigzaam was met betrekking tot de instructies van de regering en zijn interpretatie ervan. Alles bij elkaar had Lowe tussen april en augustus 1816 slechts zes onderhouden met Napoleon, waarna ze elkaar nooit meer ontmoetten. In het laatste onderhoud, ook bijgewoond door admiraal Sir Pulteney Malcolm, die Cockburn had vervangen als commandant van het Zuid-Atlantische marine-eskader, verloor Napoleon volledig zijn geduld en mishandelde Lowe in de grofste bewoordingen, waarbij hij ervoor koos zijn opmerkingen grof tot Malcolm te richten. ze waren natuurlijk tegen Lowe gericht. Sommige woorden van Napoleon werden door Malcolm opgetekend in het dagboek van zijn vrouw.

Er valt niet met u te praten [zei Napoleon] je bent behoorlijk hardnekkig. U verdenkt alles en iedereen. U bent luitenant-generaal, maar u doet uw werk als een gevangenisbewaker (sic), u heeft nooit het bevel gevoerd over andere mannen dan Corsicaanse deserteurs; u kwelt ons elk uur met uw kleine manieren; u weet niet hoe je je moet gedragen tegenover mannen van eer, u ziel is te laag. Waarom behandelt u ons niet als krijgsgevangenen? U behandelt ons als Botany Bay-gevangenen. U bent geen generaal, u bent slechts een ambtsschrijver.

Volgens Lowe's eigen verhaal had Lowe er geen zin in om het onderhoud voort te zetten. Hij zei tegen Napoleon, dat hij hem aan het lachen maakte: *'Uw misvatting over mijn karakter en de grofheid van uw manieren wekken mijn medelijden op'*, en daarop draaide hij zich om en ging.

132 Het doet Lowe's zelfbeheersing grote eer dat hij, een man door alle verslagen (inclusief die van mensen die hem het beste kenden zoals zijn oudste zoon en majoor Gorrequer) met een humeur dat 'gewelddadig en haastig genoeg' was, had zijn humeur ervan moeten weerhouden zich te manifesteren onder de meest extreme provocatie. Het was deze koudbloedigheid, die Napoleon bijzonder irritant had gevonden, zoals hij Las Cases in mei toevertrouwde, na hun derde onderhoud, waarin Lowe probeerde te achterhalen wat Napoleon nodig had voor een nieuwe woning ter vervanging van Longwood. Napoleon was een woedende tirade begonnen, maar Lowe had geweigerd op dezelfde manier te reageren. Lowe toonde voortaan geen enkele neiging om de ruzie met Napoleon goed te maken via de tussenkomst van admiraal Malcolm, die probeerde zijn diensten aan te bieden. Negen maanden later vertelde Lowe aan Bathurst dat *"de zaken zo ver zijn gegaan en dat schriftelijk misbruik erin is geslaagd om verbaal te spreken, ik me eerder geneigd voel de zaken aan hun natuurlijke gang te laten dan om verzoening te zoeken op twijfelachtige gronden"*.

De zaken, die Napoleon woedend maakten en de regels die hij als beledigend beschouwde, hielden verband met het verlenen van passen aan Longwood en toestemming om Napoleon te zien, de weigering van Lowe om pogingen toe te staan om geheime correspondentie te initiëren tussen degenen in Longwood en mensen daarbuiten en meer in het bijzonder de weigering om het gebruik van de keizerlijke titel toe te staan. Deze laatste weigering volgde op de uitdrukkelijke instructies van Bathurst, volgens welke Lowe zich verplicht voelde de levering te verbieden van boeken, die waren aangeboden door weldoeners en met de inscriptie 'Imperator Nap'. En nadat John Elphinstone, tot voor kort de president van de Oost-Indische Compagnie, Napoleon een kist met schaakstukken uit China had gestuurd, gemarkeerd met

het keizerlijke wapen en Lowe (zoals hij tegen Bertrand vertelde) aarzelde, voordat hij ze naar Longwood stuurde, kreeg Lowe een woedend antwoord, duidelijk gedictieerd door Napoleon. Lowe kreeg te horen, dat hij niet het recht had om cadeaus aan wie dan ook achter te houden, dat Napoleon weigerde enige gunst te ontvangen of schuldig te zijn aan iemands grillen. Het gebruik van de titel 'Generaal Bonaparte', waarop de Britse regering aandrong, was een andere bron van kritiek en grote irritatie. Uiteindelijk vond Lowe een compromisoplossing door Napoleon 'Napoleon Bonaparte' te noemen, zonder ook maar enige titel toe te passen en dit leek te zijn aanvaard. Maar het heeft lang geduurd voordat deze oplossing tot stand kwam.

133 De bitterheid die de betrekkingen van Napoleon met Sir Hudson Lowe kenmerkte, werd verergerd, toen Napoleon de inhoud hoorde van een toespraak die Lord Bathurst in maart 1817 in het House of Lords had gehouden. Dit gebeurde na een brief van protest, opgesteld door Montholon en terug gesmokkeld naar Engeland – dit werd gedrukt in de Morning Chronicle en er kwam een boek uit, getiteld 'An Appeal to the British Nation', naar verluidt geschreven door de analfabete Santini, die onlangs naar Engeland was teruggestuurd. Beide leidden tot een motie in het Parlement, ingediend door de Whig-collega Lord Holland, waarin werd opgeroepen tot het overleggen van papieren, dat wil zeggen de officiële documenten om de behandeling van Napoleon door de Britse regering te rechtvaardigen. Toen was Bathurst, voorzien van zijn antwoorden door Lowe, in staat Lord Holland's pleidooi te slopen. Napoleon was buitengewoon verontwaardigd. Lowe schreef dat aan Bathurst:

Ooit had ik gehoopt dat ik hem zou kunnen helpen zijn grote tegenslag te verwerken, maar ik ontdekte al snel dat het zijn eerste en belangrijkste wens was om de grieven van zijn situatie te verergeren en te vergroten en dat de grootste onvriendelijkheid, die ik kon doen schuldig aan was hem geen reden tot klagen geven.

En in een privébrief aan O'Meara (de eerste die Lowe ooit aan de chirurg schreef) zei Lowe dat om met Napoleon te kunnen behandelen, 'men óf een blinde bewonderaar van zijn vermogens moet zijn, óf een meegevend instrument om mee te werken, in gedachten was hij slechts een slaaf.' Lowe had zijn tegenstander met succes ingeschat.

134 De meeste klachten van Napoleon lagen buiten de controle van Lowe, aangezien hij gebonden was aan de instructies van Bathurst. Dit gold voor de behandeling van Napoleon als krijgsgevangene en alles wat daarmee gepaard ging, voor het feit dat hij elke ochtend en elke avond door een Britse officier moest worden gezien, voor het feit dat hem de titel van "Keizer" werd ontzegd, omdat sommige van zijn volgelingen werden gedeporteerd (een maatstaf voor de zuinigheid van de regering, behalve alleen in het geval van Las Cases en zijn zoon, die Lowe het land uitzette, omdat hij probeerde een brief naar buiten te smokkelen); voor de censuur van correspondentie in en uit Longwood, voor zijn onderkomen in Longwood (een huis waarover hij veel klachten had) en voor het klimaat van St. Helena, zoals ervaren op het blootliggende Longwood-plateau, waar weinig beschutting was tegen de zon en helemaal geen bescherming tegen de constante wind, die soms erg vochtig kon zijn en en waar het bovendien vol ratten zat. Wat betreft bepaalde andere klachten met betrekking tot tekorten aan voedsel en brandstof, deed Lowe wat hij kon om de zaken recht te zetten, maar de meeste gebreken waren grotendeels te wijten aan de incompetentie of oneerlijkheid van de leverancier en zijn personeel. De leverancier was een man genaamd William Balcombe, zeer persona grata met Napoleon en later bleek hij geld van Napoleon te hebben ontvangen en dat bleek pas, toen hij uit zijn functie werd ontheven als officiële leverancier van Longwood toen de klachten over de kwaliteit van het voedsel werden stopgezet.

Lowe had in een vroeg stadium van zijn gouverneurschap de vergunning gekregen, toen de toelage van Longwood toe nam van achtduizend tot twaalfduizend pond en de voedselvoorraad ruimschoots voldoende was. De officieren van het zesenzestigste regiment, dat het drieënvijftigste regiment in het Deadwood-kamp verving, waren in feite jaloers op de kwaliteit van het voedsel van Longwood en chirurg Baxter had eerder geklaagd, dat dit het monopolie was van de Longwood-leveranciers, dat daar onvoldoende melk beschikbaar was om voor de zieken van zijn regiment te zorgen, stukje propaganda om haat tegen de gouverneur aan te wakkeren en de Britse regering in verlegenheid te brengen. O'Meara, die permanent in Longwood woonde, beschreef alles, dat daar regelmatig werd geconsumeerd: twee maaltijden per dag plus ontbijt en lunch (Napoleon zelf at en dronk spaarzaam) waren 'op één of twee na de grootste gulzigheid en levensgenieter die ik ooit heb gezien.' Het was Lowe's verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen, dat het Napoleon niet aan eten en drinken ontbrak, aangezien Bathurst hem verzocht de Longwood-tafel niet te beperken omwille van het bewerkstelligen van zuinigheid: *Napoleon, zo schreef Bathurst, 'zou moeten leven zoals een Britse generaal-officier zou leven, die van een goed leven houdt.'*

Een andere beruchte episode, die van het kapotmaken van meubilair om brandstof te leveren, die zou ontbreken, was een propaganda-oefening om Lowe in diskrediet te brengen. O'Meara was vrijwel zeker verantwoordelijk voor het verspreiden van dit verhaal over het eiland. Lowe had een grotere hoeveelheid steenkool besteld vanwege het plaatselijke tekort aan hout, maar Napoleon had een hekel aan de geur van steenkool. Lowe vertelde Bathurst achteraf dat als hij op de hoogte was gesteld van het tekort aan hout, hij stappen zou hebben ondernomen om het te verhelpen.

De verdrijving van Emmanuel Las Cases en zijn zoon, waarover Napoleon zo verontwaardigd werd, was grotendeels het werk van Las Cases zelf, die het leven in ballingschap en de claustrofobische sfeer in Longwood, met alle jaloezie en eindeloze ruzies, die dat met zich meebracht, allang beu was geworden. Het broeide. Hij wilde een excuus bieden voor zijn arrestatie en daaropvolgende deportatie van het eiland door de ontdekking van illegale communicatie te regelen. Toen alle papieren van Las Cases in beslag werden genomen, inclusief de memoires gedicteerd door Napoleon (die vervolgens werden terug gegeven, enigszins met tegenzin door Lowe), stelde Napoleon vast dat de actie
135 illegaal was en ingegeven door Lowe's persoonlijke haat:

In beschaafde landen vallen gevangenen, zelfs criminelen, onder de bescherming van de wetten. Op deze rots handhaaft de man, die de meest absurde regels maakt, deze met geweld.

Een andere grote bron van verontwaardiging van de kant van Napoleon was het besef dat boeken en papieren, die hem door weldoeners waren toegezonden, door Lowe voor hem werden achtergehouden. Het was Bathurst, die Lowe opdroeg de namen van schenkers van boeken achter te houden, tenzij ze familie van Napoleon waren, nadat Lord Holland en de hertog van Bedford, beide leiders van de Whig-oppositie, cadeautjes naar Napoleon hadden gestuurd. Het zou, zo schreef Bathurst, alleen maar de 'visionaire hoop' op een overdracht naar Europa aanmoedigen. Hoewel hij dit ontkende, toen hij door Montholon werd uitgedaagd, hield Lowe op eigen initiatief een aantal boeken en papieren achter, waaronder nummers van de Edinburgh Review en van de Morning Chronicle, beide organen van de Whig-oppositie en sympathiserend met Napoleon. Gorrequer schreef op 10 april 1819 in zijn dagboek dat er in Plantation House in een kamer op de bovenverdieping 'een behoorlijk grote doos stond die bijna (zo niet helemaal) vol was met Morning Chronicles van 2 en 3 jaar, opgestapeld en voor hen opgestuurd, die hij [Lowe] wilde niet sturen met de vraag: 'Wat voor

nut heeft het om oude papieren naar hen te sturen? Het zijn niet de papieren die ze willen hebben!!." Hij schreef echter in 1821 aan Lady Holland een brief, waarin hij zich verontschuldigde voor het achterhouden van twee documenten aan Napoleon, karikaturen die ze had gestuurd, omdat ze te sympathiek tegenover de gevangene stonden. Hij hoopte dat ze zijn motief zou begrijpen, dat geen 'enige oprechte veroordeling' zou moeten verdienen. Maar zijn protesten later in de brief, dat de discretie, die de regering had die hem in deze kwestie werden gegeven, 'zeer zelden door mij uitgeoefend' enigszins hol klonken in het licht van wat Gorrequer twee jaar eerder in zijn dagboek had opgeschreven.

136 Wat alternatieve huisvesting betrof, weigerde Napoleon te antwoorden op Lowe's vragen over de planning van een nieuw huis in Longwood en weigerde hij extra kamers te laten bouwen op de bestaande ontwerp, die ongetwijfeld veel te krap en verre van waterdicht was; hij kon het lawaai, dat de werklieden moesten maken niet verdragen. Zoals Norwood Young schrijft, stelde Napoleon zich dat altijd voor, voordat het nieuwe huis voltooid zou zijn hij dood zijn of het eiland verlaten had. Hij was niet geïnteresseerd in verbeteringen, in een nieuw huis of een zomerresidentie, een woning zoals die Lowe hem aanbood in Rosemary Hall of de aangename woning van juffrouw Mason, die heel graag haar huis wilde verhuren, omdat hij een klagen wilde. Hij had zijn volgelingen vanaf het begin gezegd, dat het "zijn plicht was om te klagen". Hij beweerde dat hij Plantation House wel leuk zou vinden, waarschijnlijk, omdat hij moet hebben geweten, dat Lowe om verschillende redenen zou weigeren er uit te verhuizen, maar vanwege de locatie ervan zou het strengere toezicht en nauwere grenzen met zich meebrengen. Lowe vertelde Balmain, de Russische commissaris, dat als hij het Plantation House aan Napoleon moest laten, Napoleons mensen:

alles zouden verpesten. Het onderhoud van het huis, de tuinen en de boerderijen kost veel geld. Het is een schitterend instituut en de Oost-Indische Compagnie zou een te groot verlies lijden. Bovendien zou ik verplicht zijn zelf in Longwood te gaan wonen. Lady Lowe zou het daar niet zo goed hebben en ik zal de gezondheid van mijn vrouw nooit opofferen aan het genoegen van Bonaparte.

Napoleon koos ervoor veel ophef te maken over de installatie van ijzeren hek rond het terrein van het nieuwe huis in Longwood. Lowe had hierop aangedrongen, omdat dit zou betekenen dat er minder schildwachten zouden worden geplaatst, maar misschien was hij ongevoelig voor het bezwaar van Napoleon, dat het hekwerk diende om zijn verafschuwde status als krijgsgevangene te benadrukken. Lowe gaf uiteindelijk toe en liet de hek terugschuiven en dieper zinken, zodat deze vanuit het huis onzichtbaar was.'

Als antwoord op de meer algemene vraag of Lowe zijn instructies voor de behandeling van Napoleon eerder met hardheid dan met mildheid heeft geïnterpreteerd, wijst het bewijsmateriaal naar het laatste. Luitenant Jackson vertelde chirurg Henry, dat Lowe hem herhaaldelijk had opgedragen de luxe van Napoleon te bezien, aandacht te schenken aan de suggesties, die laatstgenoemde zou kunnen doen en zijn verblijf zo aangenaam mogelijk te maken. Henry ontving dezelfde garanties van twee van de ordelijke officieren van het zesenzestigste regiment, Blakeney en Nicholls. De getuigenis van bezoekers aan het eiland ondersteunde ook de opvatting dat, zoals Robert Farquhar, gouverneur van Mauritius, het uitdrukte nadat hij in 1817 St. Helena had bezocht, Lowe zijn instructies "op de mildste verzoenende manier" interpreteerde; terwijl Robert Spencer, kapitein van de Owen Glendower, die bij zijn aankomst in oktober 1820 ervan overtuigd was dat Napoleon hardhandig werd behandeld, vertrok met volkomen tegenovergestelde opinie. Lowe was, zoals Bathurst hoopte, 'te veel vrijgevigheid van de geest, die door de sombere en zure mensen tot ruw gebruik wordt uitgelokt als humor van een gevallen leider."

137 Hij verwachtte ook geen dankbaarheid voor enige toegeeflijke daad jegens Napoleon - het was inderdaad veiliger als hij die niet ontving: *"meer bevredigend voor jou [schreef Bathurst] maar gevaarlijker voor de vervulling van je plicht. "*

Er zou een echte klacht van enige inhoud kunnen worden toegepast op de variaties, die zijn aangebracht in de regelgeving met betrekking tot Longwood en de onnodige irritatie, die Napoleon door deze variaties veroorzaakte. Toen hij in juli 1817 aan Nesselrode schreef, was de Russische commissaris zeer kritisch over het 'willekeurige' en 'grillige' gedrag van de gouverneur:

Mensen zijn onderworpen aan zijn grillen, aan elk dwaas idee, dat door zijn hoofd flitst. Tot nu toe heeft hij nog niets definitief geregeld. Hij heeft geen enkel bevel gegeven, dat hij de volgende dag niet heeft ingetrokken. Niemand weet wat mag en wat verboden is.

Hoewel dit duidelijk overdreven was, maakte de ongelukkige besluiteloosheid van Lowe een ongunstige indruk, zelfs op mensen als graaf Balmain, die niet strikt aan de regelgeving onderworpen waren.

Lowe's taak tijdens zijn eerste vijftien maanden als gouverneur van Sint-Helena werd niet gemakkelijker gemaakt door de houding van admiraal Sir Pulteney Malcolm, de commandant van het marine-eskader, gestationeerd op Kaapstad en Sint-Helena, die Cockburn in juni 1816 opvolgde en deze behield zijn bevel nog eens twaalf maanden. Malcolm bezat wat Lowe niet had: een knappe en imposante aanwezigheid gecombineerd met gemakkelijke en boeiende manieren. Tijdens een gesprek keek hij een man in de ogen, iets wat de geremde Hudson Lowe altijd onmogelijk vond. Napoleon viel Malcolm meteen aan (hoewel hij hem later als 'een dwaas' omschreef), al was het maar, omdat hij in hem iemand zag, die hij zou kunnen beïnvloeden. Juist omdat Hudson Lowe duidelijk niet iemand was, die beïnvloed kon worden, vond Napoleon hem zo onaangenaam. Napoleon richtte al zijn grote krachten op het gebied van charme en vleierij op admiraal Malcolm; Lowe zag dit en had er een hekel aan. Toen hij de scène van zijn laatste onderhoud met Napoleon vertelde, vertelde hij Bathurst dat laatstgenoemde zijn opmerkingen tot Malcolm had gericht *'om mij in de mening van de admiraal te verlagen en een beledigend onderscheid tussen ons te maken'*. Het was niet verrassend dat Lowe Malcolms houding betuttelend vond; de admiraal vertelde hem bijvoorbeeld, dat hij had geprobeerd Napoleon de goede punten van Lowe te laten zien:

138

Hij zou merken dat u aanzienlijke talenten bezat, grote prestaties had geleverd en een bijzondere kennis had van de gebeurtenissen in de periode waarin hij zo opviel; misschien was u een beetje te snel met uw reactie, maar voor zover ik wist en gehoord, ik geloofde dat u een goed hart had.

Lowe moet vooral een hekel hebben gehad aan elke verwijzing naar zijn gehate humeur, aangezien hij er nauwgezet op had toegezien, dat onder controle te houden als hij in de aanwezigheid van Napoleon was. En in dat verband vond hij ook de felicitaties van Malcolm met Lowe's kalmte tijdens het laatste interview, toen het Napoleon was, die zijn geduld verloor, neerbuigend.

Lowe's betrekkingen met Malcolm verslechterden, toen de laatste in strijd met Lowe's uitgesproken wens, uitdrukte dat hij, gezien het onbeleefde gedrag van Napoleon tijdens het genoemde laatste onderhoud, Napoleon niet zou bezoeken om afscheid te nemen voordat hij naar de Kaap vertrok voor wat een periode van twee maanden zou duren. Lowe raakte verder geïrriteerd door de daaropvolgende acties van Malcolm op de Kaap, waarvan er één

betrekking had op het feit, dat Malcolm toestond, dat goederen uit de Kaap op schepen werden geladen ten behoeve van een particuliere aannemer, terwijl de regering van Sint-Helena ernstig behoefte had aan dergelijke goederen. Lowe kwam er later ook achter dat Malcolm hem, terwijl hij op de Kaap was, in gesprek met Britse officieren de schuld had gegeven en bekritiseerd. Toen Malcolm uiteindelijk terugkeerde en zichzelf aanbood als tussenpersoon in de ruzie tussen Napoleon en Lowe, gaf Lowe te kennen dat hij niet bereid was het aanbod aan te nemen, aangezien hij geen vertrouwen stelde in het oordeel van de admiraal. Hij vertelde Bathurst over zijn *'besef dat [Malcolm] te uitsluitend vanuit zijn eigen ideeën sprak en handelde en dat hij niet voldoende op zijn hoede was in wat hij over mij rapporteert en zegt.'* Lowe vertelde O'Meara, dat hij dacht dat Napoleon alleen maar had gevraagd om meer van de admiraal te zien 'omdat hij denkt dat hij hem voor de gek kan houden, wat hij mij niet kan doen' - wat duidelijk waar was.

139 Nadat Malcolm Napoleon in juni 1817 een bezoek had gebracht, dat twee tot drie uur duurde, begon Lowe aan een langdurige correspondentie met de admiraal, waarbij hij de noodzaak van een dergelijk bezoek aan zo'n man in twijfel trok, die, sinds Lowe's eerste aankomst, zijn best had gedaan om de problemen van het gezag van de gouverneur opzij te zetten. Lowe had Malcolm in maart en april van dat jaar al aan een even lange correspondentie onderworpen over instructies, die Malcolm had gegeven. Terwijl hij op de Kaap verbleef, had Malcolm Las Cases en zijn zoon toegestaan met een Brits oorlogsschip terug te reizen naar Engeland zonder contact met St. Helena, zoals Lowe eerder had benadrukt. Malcolm schreef aan Lowe dat hij een einde wilde maken aan wat hij omschreef als "deze onaangename correspondentie" - kritiek lag niet in zijn aard, hij was geen advocaat, maar was eerder openhartig en open en dat zou altijd zo blijven. Lowe's stijl van schrijven aan hem vond hij 'zo weerzinwekkend' en Lowe's manier van doen jegens hem 'zo weerzinwekkend' dat het pijnlijk duidelijk was dat er een bres was ontstaan, die niet kon worden gerepareerd.

Toen Lowe klaagde, dat Malcolm had nagelaten alles te melden wat Napoleon tijdens hun onderhoud had gezegd (een feit dat hij van iemand anders had ontdekt), raakte Malcolm geïrriteerd en vertelde hij zijn vrouw, dat hij er nu van overtuigd was, dat Lowe een systeem van spionnen hanteerde (iets dat Lowe en zijn handlanger Reade deden dat ongetwijfeld in het belang van de veiligheid) en dat hij dit verfoeilijk vond.

Uit de getuigenissen van generaal Gourgaud en van twee van de Europese commissarissen, die Lowe naar Sint-Helena vergezelden (van wie nog veel meer in een later hoofdstuk), blijkt dat Malcolm Napoleon liet geloven, dat hij van plan was naar Engeland terug te keren om Lowe te laten terugroepen en dat hij zelf Lowe waarschijnlijk zou vervangen als gouverneur van Sint-Helena, hij had kennelijk ook aangeboden Lowe's plaats voor drie jaar in te nemen tegen slechts de helft van zijn salaris op voorwaarde dat de commissarissen zouden worden teruggeroepen. Hij deelde de mening van Lowe, dat laatstgenoemden bemoeizuchtige en bemoeizuchtige personen waren. Er is geen schriftelijk bewijs om deze beschuldigingen te ondersteunen en bij zijn terugkeer naar Engeland (volgens wat Lowe door Bathurst werd verteld) maakte Malcolm nooit melding van zijn meningsverschillen met Lowe en zelfs tijdens een audiëntie bij de prins-regent prees hij Lowe's gedrag op St. Helena. Maar hij bleef corresponderen met marineofficieren op het eiland, wat suggereerde, dat de beperkingen in de bewegingen van Napoleon grotendeels onnodig waren en de eilandbewoners medelijden hadden. vanwege het gebrek aan gelicentieerde verzending. Lowe hoorde hiervan en klaagde bij Londen, erop wijzend, dat de enige keer, dat het eiland in nood verkeerde door gebrek aan scheepvaart, was, toen Malcolm zelf de leiding had over de regelingen.

Lowe was een hekel aan Malcolm gaan krijgen. Volgens Gorrequer noemde hij de admiraal, toen hij privé met Gorrequer sprak, een 'verdomde schurk' en 'verdomde klootzak' en zei dat als Malcolm niet was vertrokken, hij zelf zijn functie zou hebben neergelegd, omdat hij niet met 'zo iemand' kon handelen. Hij had het gevoel, dat Malcolm de oorzaak was geweest van al zijn moeilijkheden met Napoleon, omdat hij zijn hoop bleef koesteren, door te zeggen, dat zijn zaken in Engeland niet langer ondersteund zouden worden.

140 Toch was het simplistisch van Hudson Lowe om al zijn moeilijkheden met Napoleon toe te schrijven aan de machinaties van Sir Pulteney Malcolm, aangezien het was wat 'het systeem van Longwood' werd genoemd, dat Lowe tijdens zijn eerste twee jaar zo'n zware route had bezorgd als gouverneur en bleef hij zijn gezag ondermijnen. Het bestaan van een dergelijk systeem werd later door Montholon erkend, toen hij Basil Jackson in 1828 in Parijs ontmoette. Volgens Jackson ging Montholon 'uit over wat hij de politiek van Longwood noemde, sprak hij niet onvriendelijk over Sir Hudson Lowe en liet hij toe, dat hij een moeilijke taak had uit te voeren, aangezien een engel uit de hemel hem niet had kunnen behagen." Toen Jackson liet doorschemeren dat niets leugens bij het uitvoeren van een dergelijk beleid kon rechtvaardigen, haalde Montholon zijn schouders op en herhaalde: 'C'était notre politique et que voulez-vous?' Las Cases schreef in een passage in zijn dagboek die vóór publicatie werd weggelaten: 'Het was noodzakelijk om ons gedrag, onze woorden, onze gevoelens en zelfs onze ontberingen in een systeem te brengen', om de belangstelling van de Europese bevolking en de Engelse oppositiepartij te wekken Gourgaud vermeldt dat Napoleon zei: *'Ik kan doen wat ik wil met de reputatie van de gouverneur. Alles wat ik in zijn nadeel zeg, zijn mishandeling van mij, zijn ideeën over het vergiftigen van mij, zal worden geloofd.'*

Dit 'systeem van Longwood' heeft zeker een aantal tendentieuze publicaties opgeleverd, waarnaar later zal worden verwezen en het leidde tot een debat in het House of Lords over de motie van Lord Holland, die de regering won, hoewel Holland later in zijn memoires beweerde, dat zijn toespraak "een effect had gehad bij het verlichten van zijn behandeling van een groot man." Voordat hij ruzie kreeg met Lowe, gaf O'Meara toe dat de Fransen in Longwood leugenaars waren en zei tegen Sir Thomas Reade, à propos de de aanval op Lowe vanwege het gebrek aan proviand (iets dat geheel de schuld van Balcombe was): *'Elke kleine omstandigheid wordt rechtstreeks opgedragen. aan Bonaparte met elke verergering van die kwaadaardigheid en onwaarheid doen aan kwade en verdorven geesten.'*

141 Het laatste schot in de Longwood-affaire viel op het Congres van Aix-la-Chapelle, dat in de herfst van 1818 werd bijeengeroepen om onder meer over de toekomst van Napoleon te beslissen. Gourgaud, die naar Engeland was teruggekeerd, koos aanvankelijk de kant van de Engelsen, maar keerde vervolgens terug naar het bonapartisme. Hij schreef brieven aan de vrouw van Napoleon, waarin hij haar smeekte naar het congres te komen om 'daar te smeken om de beëindiging van het lijden van de keizer' "en voor de overdracht van de voogdij van Napoleon aan de keizer van Oostenrijk. Hij schreef ook aan Metternich en aan de tsaar over de behandeling van Napoleon door Lowe, *'een man wiens enige bezigheid het is om elke dag nieuwe beperkingen of vernederingen te bedenken'*. De moeder van Napoleon sloot zich aan bij het koor van petitieën en een brief met dezelfde strekking als die welke Bertrand aan Las Cases had geschreven, werd doorgestuurd naar Lord Liverpool en naar alle vorsten, die het congres bijwoonden. Toch liep al deze activiteit op niets uit. Op 31 november 1818 vaardigde het congres een protocol uit, waarin het de acties van de Britse regering steunde en duidelijk maakte dat Napoleon nooit meer naar Europa zou mogen terugkeren. Daarna leek Napoleon afgezet te zijn en volgens graaf Balmain, de Russische commissaris op het eiland, 'zijn zijn geschillen met Sir Hudson volledig gestaakt'. In ieder geval waren, zoals Norwood Young heeft opgemerkt, de belangrijkste vredesverstoorders verdwenen, namelijk Las Cases, Sir

Pulteney Malcolm, de Oostenrijkse commissaris (van wie later meer) en de verraderlijke chirurg Barry O'Meara, die een jaar eerder met Lowe had gebroken. Aan de eerste hiervan schreef Lowe de ergste leugens en verkeerde voorstellingen toe. Hij had de woede van Napoleon aangewakkerd over de maatregelen die de Britse regering had genomen om hem in veilige hechtenis te nemen, terwijl hij op het eiland was, had Malcolm hem tegen de gouverneur uitgespeeld en het idee verspreid, dat Lowe van plan was de dood van Napoleon teweeg te brengen. De laatste beschuldiging zou worden gemaakt, toen O'Meara het bevel kreeg St. Helena te verlaten. Napoleon weigerde lange tijd zich door een andere dokter te laten onderzoeken en Montholon stelde vast, dat Napoleon, als hij beroofd zou worden van O'Meara, de enige arts die hij zei te kunnen vertrouwen, zichzelf als vermoord zou beschouwen. O'Meara zelf verspreidde, toen hij St. Helena verliet, het verhaal dat Lowe hem had voorgesteld Napoleon van het toneel te laten verdwijnen.

8

De Sint-Helena-jaren: deel 2

142 Gedurende de eerste twaalf maanden van Lowe's gouverneurschap vond Lowe in chirurg Barry O'Meara een nuttige bron van informatie over alles wat er in Longwood gebeurde. O'Meara was zeer bereid de essentie van Napoleons gesprekken en diens denigrerende opmerkingen over de gouverneur en zijn regime openbaar te maken, aangezien Napoleon zeer vrijuit met hem sprak. Wat Lowe zich al een tijdje niet realiseerde, was dat O'Meara, vanaf het moment dat hij Engeland verliet, een geheime correspondentie had gevoerd met een klerk bij de admiraliteit genaamd John Finlaison - een correspondentie die de goedkeuring had van niet alleen de secretaris van de Raad van Admiraliteit, maar van de First Lord van de Admiraliteit zelf, een post die toen werd bezet door Lord Melville. Omdat O'Meara een literaire gave had, waren zijn brieven aan Finlaison zowel amusant als een bron van informatieve roddels over wat de bewoners van Longwood deden en wat ze over de gouverneur zeiden. O'Meara voelde zich vrij om openhartig te schrijven en aarzelde niet om zijn kritiek te uiten op de daden van Sir Hudson Lowe, ook al wist hij dat zijn brieven werden gelezen door ministers en zelfs door de prins-regent zelf, die ze een bron van vermaak vond. . Toen Lowe uiteindelijk het bestaan van deze correspondentie ontdekte, beval hij O'Meara deze te beëindigen, een bevel dat O'Meara negeerde, wetende dat hij kon rekenen op de steun van Lord Melville.

Hoewel Lowe graag had gezien dat zijn vriend chirurg Baxter als coadjutor van O'Meara had opgetreden bij het verlenen van de medische zorg van Napoleon, vermoedde hij O'Meara niet van ontrouw. Ironisch genoeg was het Lord Bathurst, die voor het eerst voelde dat O'Meara gevaarlijk zou kunnen zijn en hem er sterk van verdacht een brief te hebben verzonden (mogelijk zelfs geschreven) die in een krant in Portsmouth was verschenen en die kritisch stond tegenover de behandeling van Napoleon. Lowe kreeg de opdracht O'Meara te deporteren, tenzij deze een bevredigende verklaring kon geven en dat gebeurde tijdens dit verhoor dat O'Meara zijn

143 correspondentie met Finlaison openbaarde, hoewel hij elk verband met de brief ontkende. Hij bood aan af te treden, maar moet geweten hebben, dat Lowe zijn ontslag nooit zou aanvaarden, aangezien hij de enige arts was in wie Napoleon enig vertrouwen stelde en zowel Lowe als Lord Bathurst geloofden, dat de gezondheid van Napoleon afhing van zijn medisch advies. O'Meara had zich vanaf het begin schuldig gemaakt aan ontrouw jegens Lowe als gouverneur en vertelde Finlaison, dat Napoleon onder Cockburn nooit 'gekweld was met onnodige, frivole en vervelende beperkingen', zoals Lowe zichzelf in oktober 1816 verplicht had op te leggen. Ernstiger en directer in strijd met een bevel, dat Lowe hem had gegeven,

had hij het gehele protest dat Montholon in opdracht van Napoleon had opgesteld, doorgestuurd naar de raad van Admiraliteit in Londen; tegelijkertijd verzocht hij Finlaison om geheimhouding over deze kwestie. Bij Lowe werden voor het eerst vermoedens gewekt over de betrouwbaarheid van O'Meara door de openbaarmaking van zijn correspondentie met Finlaison en deze werden kort daarna versterkt door O'Meara's gedrag ten opzichte van de jonge Las Cases, toen laatstgenoemde en zijn vader gearresteerd waren en wachtten op hun arrestatie en deportatie. O'Meara's bewering, dat de jongen zo ziek was, dat hij rechtstreeks naar Engeland moest worden teruggestuurd - in plaats van eerst naar de Kaap te reizen, in overeenstemming met de vaste instructies van Bathurst - deed Lowe twifelen aan de deugdelijkheid van het medische advies en bracht hem tot nadenken, dat O'Meara onder de invloed was gekomen van degenen in Longwood. Deze indruk werd bevestigd toen hij ontdekte dat O'Meara kranten, die hij van admiraal Malcolm had ontvangen rechtstreeks naar Longwood had gebracht zonder ze eerst aan Lowe's onderzoek te onderwerpen, zoals hij volgens de regelgeving verplicht was te doen. *"Steeds meer voelde ik [Lowe tegen Bathurst] dat hij de spreekbuis van Bonaparte was."*

O'Meara was een volmaakte bedrieger. Door aan Lowe te melden, dat Napoleon had aangeboden hem om te kopen om niets te onthullen van wat hij (Napoleon) tegen hem had gezegd, tenzij het verwees naar plannen om te ontsnappen, kon O'Meara van Lowe een aanzienlijke salarisverhoging afdwingen en dus bleef de essentie van Napoleons gesprekken doorgeven, zowel aan Lowe als aan Finlaison. Toch speelde O'Meara een dubbelspel. Toen in juli 1817 onder enigszins verdachte en onregelmatige omstandigheden een marmeren buste van de zoon van Napoleon (de koning van Rome) voor Napoleon arriveerde, probeerde Napoleon erachter te komen, dat Lowe het verzenden van de buste naar Longwood had uitgesteld en er zelfs aan had gedacht deze open te breken. Hoewel O'Meara geloofde dat er geen waarheid in deze beschuldigingen zat door Lowe om deze beschuldigingen te erkennen en Napoleon daartoe te hebben aangemoedigd. Uitgedaagd bood O'Meara aan om af te treden, maar opnieuw werd op het aanbod niet ingegaan. In O'Meara zag Napoleon de mogelijkheid om een medische begeleider te krijgen, die de slechte gezondheid, waaraan hij af en toe leed (bijna volledig te wijten aan een gebrek aan lichaamsbeweging dat hij nu weigerde te nemen) zou overdrijven en die zijn kwaal zou diagnosticeren als een ernstige leveraandoening, waardoor hij uit Sint-Helena moest worden verwijderd. In september 1817 werd O'Meara uiteindelijk voor Napoleon gewonnen met het aanbod van nog grotere geldelijke steekpenningen dan hem eerder was aangeboden en hij beloofde de details van Napoleons gesprekken niet aan Lowe bekend te maken. Twee maanden later werd Lowe achterdochtig, ervan overtuigd, dat O'Meara dingen voor hem verborgen hield, die hij eerder bereid was te onthullen met betrekking tot de gesprekken van Napoleon en hij daagde de chirurg uit tot een gewelddadig gesprek. Toen O'Meara Lowe kort daarna liet weten, dat hij weigerde de rol van een 'mouton' te spelen, een persoon, die zichzelf het vertrouwen van anderen insinueert om informatie uit hen te halen en vervolgens herhaalt wat hij heeft gehoord, was Lowe niet in staat zichzelf in bedwang te houden en beval O'Meara het huis te verlaten. Drie weken later gaf O'Meara toe, dat hij Napoleon een belofte had gedaan om niet openbaar te maken wat laatstgenoemde hem had verteld, tenzij het betrekking had op plannen om te ontsnappen, waarbij hij pleitte dat elke medische begeleider onder ede verplicht was het vertrouwen, dat een arts in hem stelde, te behouden. Voor Lowe was dit excuus pure casuïstiek, aangezien O'Meara een Britse officier bleef, wiens eerste loyaliteit bij zijn superieuren had moeten liggen, maar desalniettemin kon Lowe weinig aan de situatie doen, omdat hij wist dat Bathurst de plannen bleef goedkeuren. [O'Meara's correspondentie met Finlaison.]

In april 1818 greep Lowe echter een kans aan om O'Meara te dwingen af te treden wegens overtreding van de regelgeving. O'Meara had aan de twee Engelse aalmoezeniers, eerwaarde

Richard Boys en eerwaarde Bowater Vernon, een zilveren snuifdoos van Napoleon gegeven, omdat zij hadden opgetreden bij de begrafenis van Napoleons geliefde chef-kok Cipriani. Toen zijn assistent Vernon hem vertelde, dat het ontvangen van het cadeau een overtreding van de regelgeving was, gaf Boys de snuifdoos terug aan O'Meara, die er vervolgens bij hem op aandrong het de gouverneur niet te vertellen, maar tegen die tijd had Lowe gehoord wat er was gebeurd. O'Meara nam ontslag en bij deze gelegenheid werd zijn ontslag aanvaard, maar op zijn verzoek om thuisverlof had Lowe het gevoel, dat hij zijn toestemming pas kon verlenen nadat hij instructies uit Londen had gekregen. Ondertussen werd O'Meara opgesloten in Longwood.

145 Lowe's actie provoceerde Napoleon zo, dat hij weigerde O'Meara te raadplegen over zijn medische toestand, terwijl laatstgenoemde onder deze beperkingen viel. Vervolgens werd door O'Meara een alarmerend rapport gestuurd over de gezondheidstoestand van Napoleon en hij suggereerde dat als Napoleon zou sterven voordat er antwoord uit Engeland was ontvangen over wat er met hem zou gebeuren, de gouverneur verantwoordelijk zou worden gehouden. Hij was Lowe duidelijk te slim af geweest en daarom besloot Lowe, dat hij geen andere keus had dan de beperkingen op te heffen over de bewegingen van O'Meara, in afwachting van een antwoord van Lord Bathurst.

Toen laatstgenoemde voor het eerst hoorde van O'Meara's ontslag, was hij niet bereid Lowe het te laten accepteren, aangezien de rol van de chirurg als informant van de Admiraliteit en als de vertrouwde arts van Napoleon te waardevol werd geacht om achterwege te laten. Bathurst hoorde later echter van Gourgaud, die tegen die tijd op zijn eigen verzoek Napoleon in de steek had gelaten en naar Engeland was teruggekeerd, dat de ziekte van Napoleon allemaal een schijnvertoning was en dat O'Meara's medische rapporten over de fysieke achteruitgang van Napoleon en zijn zogenaamde infectie van de lever onwaarheden waren die, op wens van Napoleon naar voren waren gebracht, gaf Bathurst daarom opdracht om O'Meara op bevel van de Admiraliteit terug te sturen naar Engeland.

Gedurende de maanden, die onvermijdelijk verstreken voordat het bevel tot uitzetting van O'Meara vanuit Engeland op St. Helena arriveerde, vond er nog een incident plaats dat door O'Meara en zijn vrienden werd gebruikt om Lowe's reputatie nog verder zwart te maken. Lowe had majoor Lascelles, de officier die het bevel voerde over het zesenzestigste regiment, dat momenteel in Deadwood Camp was gestationeerd, gevraagd om O'Meara uit te sluiten van hun regimentsmess, waar hij erelid was geweest. De redenen die Lowe opgaf, waren dat O'Meara had geprobeerd de bewoners van het eiland ertoe te bewegen cadeautjes van Napoleon aan te nemen en herhaaldelijk gesprekken had gevoerd, die hij in de eetzaal had afgeluisterd, waarmee hij misbruik maakte van zijn voorrecht als erelid. Zonder eerst zijn officieren op de hoogte te stellen van de redenen, die Lowe had gegeven voor de uitsluiting van O'Meara, vertelde Lascelles, die een nogal domme man was, vervolgens aan O'Meara, dat zijn aanwezigheid niet langer welkom zou zijn in de mess. O'Meara besloot het verzoek te negeren en toen hij verscheen, werd hij niet alleen verwelkomd, maar kreeg hij ook een schriftelijke getuigenis, ondertekend door zeven officieren van het regiment. Het was een berekende kritiek op Lowe. Later, toen de redenen voor Lowe's verzoek aan alle officieren van het regiment bekend werden gemaakt, ondertekende de grote meerderheid een brief gericht aan brigadegeneraal Bingham, waarin de daden van de kleine minderheid, die O'Meara's getuigenis had ondertekend, van de hand werden gewezen en die geleid was door luitenant Reardon,

146 onnodig te zeggen een goede vriend van O'Meara. Als Lowe's schriftelijke actie aan Lascelles onthult wat misschien een enigszins wraakzuchtige kant van zijn aard lijkt, versterkt door wat hij vervolgens deed, maakte die indruk, want hij liet zowel Reardon als de ongelukkige Lascelles uit hun regiment verwijderen en naar huis sturen. O'Meara zelf was nu een gruwel voor Lowe. Toen O'Meara was vertrokken, vertelde Lowe aan Bathurst, dat nadat de chirurg

zijn belofte aan Napoleon had geopenbaard, hij het gevoel had gehad, dat hij hem niet als officier of als heer kon behandelen en dat hij hem had verboden Plantation House binnen te gaan, behalve via de deur van het secretariaat. Volgens Gorrequer, die aanwezig was bij alle onderhouden van Lowe met O'Meara, was eerstgenoemde zo verontwaardigd geworden, dat *'hij soms nauwelijks adem had om te articuleren'*, terwijl hij de vertrekkende chirurg toeschreeuwde: *'Oneerlijke, beschamende, onoprechte gedrag... Verlaat het huis, meneer.'*

Maar als Lowe wraakzuchtig was in zijn behandeling van O'Meara, moest laatstgenoemde bewijzen, dat hij in dat opzicht meer was dan Lowe's gelijke. Op de terugreis naar huis verspreidde hij het verhaal, dat Lowe had geprobeerd hem ertoe te brengen Napoleon vergif toe te dienen. Toen hij Engeland bereikte, herhaalde hij de smaad in een brief aan de Admiraliteit. Als gevolg van deze laster kon zelfs Lord Melville hem niet redden en werd hij op staande voet uit de dienst ontslagen. Maar zijn echte wraak kwam vier jaar later, met de publicatie van zijn boek, getiteld *'A Voice from St Helena'*, een onderwerp dat in het volgende hoofdstuk wordt besproken.

Lowe bleef ervan overtuigd, dat hij nooit enig probleem zou hebben gehad met O'Meara, van wie hij maanden eerder af had kunnen komen, zonder de steun, die de chirurg had gekregen van ministers thuis en meer in het bijzonder van Lord Melville. . *'De hoop op steun van de superieuren van zijn eigen dienst' was 'een primaire oorzaak van veel van de problemen die hij heeft veroorzaakt'*, schreef Lowe in een bericht aan Lord Bathurst. (Het woord 'primary' op zijn eigen kopie ervan veranderde Lowe later in 'sole'. En zes jaar later vertelde hij Lord Liverpool

dat deze ongelukkige procedure de uitvoering tienvoudig moeilijker maakte de werkzaamheden van Sir Hudson Lowe op Sint-Helena uit te voeren en werden stopgezet en het was bijna onmogelijk om tot een juist begrip met de personen te komen onder zijn hoede – en dat ontdeed hem in het geheim van een van de belangrijkste attributen van zijn gezag, terwijl hij nog steeds de verantwoordelijke persoon bleef voor het onheil dat zou kunnen voortkomen uit een dergelijke inmenging.

- 147 Er waren twee aspecten van de O'Meara-affaire, die licht werpen op de moeilijkheden, die Lowe tegenkwam bij zijn pogingen om zijn taken gewetensvol uit te voeren. Eén daarvan is de manier, waarop Napoleon, met zijn zeer aanzienlijke persoonlijke rijkdom, zelfs Britse officieren kon omkopen om de beperkingen op de communicatie te omzeilen en hen ertoe te brengen brieven en papieren naar Europa te vervoeren. Nadat hij had geprobeerd twee van de chirurgen van het leger (Henry en Verling) om te kopen, maar daar niet in was geslaagd, slaagde Napoleon er wel in om John Stokoe, de marine chirurg van de 'Veroveraar', de officiële leverancier William Balcombe en een aantal kapiteins van koopvaardij schepen om te kopen. Gourgaud zei tegen Gorrequer: *"Als ik dat had gewild, had ik elke week een pakketje naar Engeland kunnen sturen"* en kapitein Ripley van het Oost-Indische schip 'Regent' weigerde een steekpenning van zeshonderd pond (een zeer aanzienlijke som geld) om een brief terug te brengen naar Engeland, maar vertelde Reade, dat hij ervan verzekerd was, dat twee andere kapiteins van schepen van de Oost-Indische Compagnie deze dienst bij een eerdere gelegenheid hadden verricht. Lowe vertelde Bathurst in juni 1819 dat hij *'bepaalde kennis bezat dat het vervoer van een enkele brief groter voordeel oplevert voor de kapiteins van passerende schepen dan die van vele tonnen vracht.'* Hij had zich al lang gerealiseerd, als gevolg van gesprekken met Gourgaud, hoe gemakkelijk was het zestien maanden eerder voor Napoleon om niet alleen met de wereld te communiceren; twee exemplaren van zijn brief aan Liverpool, die Lowe Bathurst verzegeld en ongelezen had gestuurd, waren privé naar Engeland gestuurd voor publicatie in Whig-kranten, maar ook geld in handen te krijgen. Lowe was al gewaarschuwd door James Urmston, een lid van de commissie van de Oost-Indische

Compagnie, die toezicht hield op de supercargo's in Canton, dat Napoleon brieven naar Europa had laten vervoeren via Chinezen die aan boord van Chinese schepen werkten met wie contact werd opgenomen door Chinese bedienden in Longwood, toen de schepen St. Helena aandeden: *"de Chinezen [schreven Urmston] doen alles voor geld."* Het is in de context van deze frequente schendingen van de communicatieregels, waarvan Lowe zich pijnlijk bewust was dat het bijna paranoïde vermoeden dat hij aan de dag legde voor iedereen en iedereen kan het gemakkelijkst worden verklaard en verontschuldigd.

Het andere aspect van de affaire O'Meara betreft de gezondheid van Napoleon, waarvoor de regering en als gevolg daarvan Lowe, verantwoordelijk werd gehouden, voor zover het menselijkerwijs mogelijk was om ervoor te zorgen dat al het mogelijke werd gedaan om hem te voorzien van voldoende medische zorg. De zogenaamde ongezondheid van Sint-Helena was de enige beschuldiging van Napoleon, waarbij Lowe niet persoonlijk betrokken was, hoewel de medische begeleiders het daar niet mee eens waren, aangezien Lowe altijd van Baxter verlangde dat hij zou samenwerken met

148 O'Meara als de arts van Napoleon. Napoleon zou nooit een man accepteren, die de gouverneurskandidaat was. O'Meara was een man, die Napoleon kon vertrouwen om de medische bulletins uit te geven, die hij wilde – bulletins, die de regering ertoe zouden kunnen aanzetten de locatie van zijn gevangenschap te verplaatsen van Sint-Helena naar ergens in Europa. Hij vertelde O'Meara dat *'slechts een dwaas een arts door toedoen van zijn vijand accepteert'* en hij probeerde duidelijk te maken dat Baxter een gifmenger was, gestuurd door Lowe om van hem af te komen.

Tot de laatste zes maanden van zijn leven, toen maagkanker zich voor het eerst openlijk openbaarde, was de slechte gezondheid van Napoleon te wijten aan zijn weigering om aan enige oefening te doen, een politieke zet die erop gericht was de beperkingen op zijn bewegingen te krijgen. opgeheven. Toen Lowe voor het eerst door O'Meara werd geïnformeerd, dat Napoleon aan een leverkwaal leed, versoepelde hij deze beperkingen tot op zekere hoogte en verwijderde een aantal schildwachten in Longwood wier aanwezigheid, zo beweerde Napoleon, hem belemmerde bij het oefenen. Napoleon kon nu in absolute privacy wandelen of rijden binnen een straal van zes kilometer rond zijn huis, maar hij sloeg een aanbod van een hut af die Lowe bereid was op te richten, waardoor hij in de omgeving had kunnen lopen. Schaduw had en hij reageerde niet op een ander aanbod om een alternatief huis te bouwen in Rosemary Hall, dat zowel schaduwrijk als beschut was. Het maakte allemaal deel uit van de truc van Napoleon om Lowe te bedreigen, dat hij zou sterven, tenzij alle beperkingen op zijn bewegingen werden opgeheven en dat als ze dat niet waren en hij stierf, Lowe verantwoordelijk zou worden gehouden. Toen echter via Gourgaud bekend werd dat Napoleon in een vrij goede gezondheid verkeerde en dat alle O'Meara's bulletins over hepatitis totale onwaarheden waren, werd O'Meara van het eiland verwijderd. Maar niet eerder, zoals eerder beschreven, werd hij van het eiland verwijderd en had hij zijn positie als medisch adviseur teruggewonnen en had zichzelf beloofd, in opdracht van Napoleon, geen schriftelijke bulletins uit te geven, waardoor Lowe gedwongen werd om op de informatie te vertrouwen over de gezondheid van Napoleon op basis van wat O'Meara mondeling aan Baxter vertelde.

Na het vertrek van O'Meara raakte Napoleon gefrustreerd in zijn pogingen om niet alleen James Verling (assistent-chirurg van de Royal Artillery die met de Keizer op Northumberland was gekomen), maar om admiraal Plampin zover te krijgen, dat hij John Stokoe, marinechirurg aan boord van de Conqueror, het vlaggenschip van admiraal Plampin, toestond zijn persoonlijke medische assistent te worden op voorwaarden, die hem tot 'Napoleons man' zouden hebben gemaakt, een slaaf van Napoleon en Lowe was woedend toen hij later hoorde dat Stokoe het de Russische commissaris had verteld:

149 "Ze zullen niet geloven dat hij [Napoleon] ziek is totdat ze hem dood in zijn bed vinden." In een commentaar op de poging van Napoleon om de loyaliteit van chirurg Verling te winnen, schreef Lowe dat:

niets zou voldoening geven dan dat de medische man aan hen [Napoleon en zijn volgelingen] zou worden overgeleverd, [sic] aan handen en voeten vastgebonden - zijn mond hermetisch gesloten, zowel met mijn toestemming als met de zijne, zodat hij die nooit zou kunnen openen over onderwerpen van zijn beroep, behalve over de gegeven toestemming en dan over wat hij mocht zeggen.

Afgezien van de bezoeken van John Stokoe in de derde week van januari 1819 ontving Napoleon geen medisch advies vanaf het moment dat O'Meara Longwood op 25 juli 1818 verliet tot september 1819, toen een Corsicaanse arts Francesco Antommarchi, vanuit Europa aangekomen op Sint-Helena. Zowel O'Meara als Stokoe hadden verklaard dat de gezondheid van Napoleon zo precair was, dat hij voortdurend medische hulp nodig had, maar Napoleon had gedurende die veertien maanden geen last van ernstige problemen. Geen wonder dus dat Lowe, toen hij een jaar later werkelijk ziek werd, weigerde te accepteren dat er iets ernstig mis was. Hij vertelde Gorrequer dat hij Napoleon ervan verdacht de indruk te wekken, dat hij ziek was. Het was, zo vond Lowe, 'zijn laatste spel.' En zelfs in de tijd waarin Napoleon op sterven lag, kon hij niet geloven, dat de rapporten van Montholon ook maar een beetje waarheidsgetrouwer waren dan de vorige, die Longwood al jaren uitbracht. Hij zei tegen Gorrequer dat naar zijn mening: *'Als iemand daar [de slaapkamer van Napoleon] naar binnen zou gaan en veel lawaai zou maken, het meest waarschijnlijk zou zijn dat hij weer tot leven zou worden gewekt.'* Achteraf gezien lijkt deze opmerking ongevoelig, maar in het licht van Lowe's ervaring begrijpelijk en misschien verschoonbaar. Hoewel hij sceptisch stond tegenover de medische rapporten die hem in maart tot april 1821 door Montholon werden gestuurd, verzekerde Lowe Bathurst op 24 maart, dat hij medische hulp zou blijven bieden (iets wat Napoleon altijd had geweigerd) en

in strikte overeenstemming met de geest van alle instructies, die ik heb ontvangen, blijf ik alles doen, wat in mijn macht ligt om hem te helpen op dezelfde manier alsof alles wat mij over zijn situatie is verteld, afkomstig is van een onbetwistbare bron.

150 Een week later stemde Napoleon ermee in de diensten van te aanvaarden chirurg Arnott, senior medisch officier op het eiland, wel sloeg Montholon het aanbod van Lowe van de goede diensten van twee andere doktoren af (Shortt, arts bij de strijdkrachten en onlangs aangekomen en Mitchell, chirurg van het vlaggenschip *Vigo*), tenzij Napoleon het bewustzijn verloor. Wat het comfort betreft, stuurde Lowe fazanten over - hoewel van Napoleon nauwelijks kon worden verwacht dat hij ze zou opeten, gezien de aard van zijn klacht - en deed hij een aanbod om koemelk te leveren. Het is moeilijk in te zien wat hij nog meer had kunnen doen.

In verband met de eerdere valse berichten over de slechte gezondheidstoestand van Napoleon had Lowe veel geleden onder de goedgelovigheid van de Russische commissaris, graaf Balmain. Balmain had de kant van O'Meara gekozen en had geluisterd naar wat Bertrand, Montholon en Las Cases tegen hem zeiden, vooral met betrekking tot de gezondheid van Napoleon en Lowe vermoedde dat hij al hun verhalen aan tsaar Alexander en het hof van Sint-Petersburg had doorgebriefd. De drie Europese commissarissen – de Rus, de Oostenrijker (Baron Bartholomäus von Stürmer) en de Fransman (de markies de Montchenu) waren, ieder op verschillende manieren, een doorn in het oog van de gouverneur. Er werd nooit een Pruisische commissaris gestuurd, iets wat Lowe ten zeerste betreunde, aangezien

zijn eerdere goede betrekkingen met de Pruisen hem deden geloven, dat hij met zo iemand tot overeenstemming had kunnen komen. Het sturen van commissarissen naar Sint-Helena was het idee van Castlereagh, hoewel Liverpool er vanaf het begin tegen was.

Een dergelijke regeling (schreef de laatstgenoemde) zou voor een paar maanden kunnen worden toegestaan, maar als zulke personages op een plek verblijven, waar ze niets te doen hebben, raken ze al snel verveeld, vaker wel dan niet maken ze ruzie onder elkaar en dit gekibbel kan beschamend zijn voor de officiële bewaker van de gevangene.

151 In 1815 was een verdrag ondertekend, waarin werd vastgelegd dat Napoleon als de gevangene van alle vier de machten moest worden beschouwd, hoewel alleen Groot-Brittannië de voogdij kreeg. Pruisen, Oostenrijk en Rusland moesten elk commissarissen naar Sint-Helena sturen, die, hoewel ze niet verantwoordelijk waren voor de veiligheid van Napoleon, zichzelf moesten verzekeren van zijn aanwezigheid. Het doel was om de zaak een Europees karakter te geven en te waken tegen elke regeringswisseling in Groot-Brittannië, die een wijziging van het beleid zou kunnen voorstellen. Frankrijk werd ook uitgenodigd een commissaris te sturen, een uitnodiging die zij accepteerde, hoewel de Pruisische regering dit om economische redenen weigerde. De instructies van elke regering aan haar commissaris bleek niet identiek te zijn noch werd Lowe op de hoogte gebracht van wat zij waren: de Fransen en de Oostenrijkers kregen te horen dat zij zich met eigen ogen moesten verzekeren van de voortdurende aanwezigheid van Napoleon op het eiland en maandelijkse rapporten naar Europa moesten terugsturen, medeondertekend door de gouverneur, iets dat Lowe weigerde te doen, misschien gezien als een belediging. De Rus kreeg te horen, dat hij niet mocht zoeken naar mogelijkheden om Napoleon te zien noch dat hij hem anderzijds moest vermijden, maar dat hij respect moest tonen voor de voorschriften van de gouverneur met betrekking tot bezoeken aan Longwood House.

De voorgevoelens van Liverpool dat de commissarissen de gouverneur door hun ruzies in verlegenheid zouden brengen, kwamen uiteindelijk niet uit. Ze brachten Lowe echter in verlegenheid met hun pogingen om Napoleon te bezoeken onder omstandigheden, die Lowe niet kon accepteren en toen ze hierover gefrustreerd raakten, drongen ze aan op hun recht om met zijn staf te praten. Napoleon zelf weigerde vanaf het begin hen in hun officiële hoedanigheid te ontvangen: door dit te doen leek hij te erkennen dat hij de jure krijgsgevangene was. Stürmer en Montchenu probeerden Lowe zover te krijgen, dat hij een privé-onderhoud voor hen regelde, maar ze werden gedwarsboomd, toen Lowe erop stond, dat hij persoonlijk aanwezig moest zijn om hen voor te stellen, iets wat Napoleon nooit zou toestaan. De enige manier waarop de commissarissen erin hadden kunnen slagen Napoleon te zien, was door eerst door generaal Bertrand te worden geïntroduceerd als ‘Grootmaarschalk van het Paleis van de Keizer’, een titel waar Napoleon op aandrang, maar die noch Lowe noch zij ooit bereid waren te erkennen. Hoe dan ook kreeg Lowe van Bathurst te horen, dat hij hen moest ontmoedigen privébezoeken te brengen. De commissarissen konden over het algemeen slecht met Lowe overweg, grotendeels omdat hij zo weinig communicatief was en weinig moeite deed om het feit te verhullen dat hij hun aanwezigheid onnodig en ergerlijk vond.

Baron von Stürmer, een professionele Oostenrijkse diplomaat wiens Franse vrouw Napoleon bewonderde, werd buitengewoon verontwaardigd op Lowe, toen deze aarzelde om zijn vragen te beantwoorden. Hij schreef naar prins Metternich dat de gouverneur

trouw blijft aan zijn systeem van huichelarij, terughoudendheid en wantrouwen. Wanneer iemand hem de meest onbelangrijke vraag stelt, wordt zijn gezicht donker en na lang aarzelen om te antwoorden, besluit hij uiteindelijk dat hij niet wil. antwoorden.

Onder de zaken van Lowe's wantrouwen bevonden zich de gesprekken van de commissarissen met de Franse officieren in Longwood, verdacht hij de commissarissen ervan dat deze van deze officieren op het regime van Lowe zouden doorgeven aan hun meesters in de Europese rechtbanken. Lowe was van mening dat dit alleen maar kon resulteren in het spelen van het spel van de Whig-oppositie en het aanmoedigen van valse hoop in de Longwood-mensen. Hij werd vooral boos, toen de commissarissen misbruik maakten van de paardenrennen die soms in Deadwood werden gehouden om de Franse generaals en hun soldaten te ontmoeten noch was hij blij toen ze andere gelegenheden zochten om met de Fransen op het Longwood-terrein te praten. Toen de commissarissen, toen ze later werden ondervraagd, weigerden Lowe precies te vertellen wat het onderwerp van zo'n gesprek was geweest en hem verzekerden, dat het van geen belang was, ging hij boos weg met de woorden: *'Je weet net zo goed als ik, heren, dat wat er in Longwood gebeurt evenzeer in strijd is met de regels als het gedrag van Dr. O'Meara.'* Lowe bereikte bijna het punt waarop hij de communicatie met elk van de drie commissarissen verbrak, zeker na juni 1818 hield hij op hen uit te nodigen om met hem te dineren, hoewel Montholon in 1820, na het vertrek van zowel Stürmer als Balmain, zijn ruzie goedmaakte met Lowe en in Plantation House kwam wonen.

Lowe's vermoedens over de loyaliteit van Stürmer werden gewekt, toen Las Cases intrigeerde om zijn kennismaking met de Franse vrouw van baron Stürmer te hernieuwen als een mogelijke manier om geheime communicatie met Europa tot stand te brengen - zonder succes, zo bleek, Mme. Stürmer was geen verrader. Ernstiger was de poging van een botanicus genaamd Welle, die Stürmer naar het eiland had vergezeld, om een pakje naar de bediende van Napoleon te brengen met daarin een haarlok van Napoleons zoon. Stürmer maakte de hele zaak luchtig, maar Lowe beschouwde het uiterst serieus als de zoveelste poging om een geheim communicatiekanaal met de buitenwereld te openen. Stürmer betwistte tevergeefs het recht van Lowe om Welle persoonlijk te ondervragen, en uiteindelijk kreeg de botanicus de opdracht het eiland te verlaten, hoewel hem een dispensatie van zes maanden werd toegestaan om een studie van het plantenleven te voltooien, die van groot belang was voor de Oostenrijkse keizer. Vanaf dat moment probeerde Stürmer het gezag van Lowe te ondermijnen in de berichten, die hij naar Wenen stuurde en een paar maanden later maakte een geweldige ruzie tussen hem en de gouverneur een einde aan de benoeming van de Oostenrijker. In een onderhoud tussen hen op 5 mei 1818 beschuldigde Stürmer Lowe van opzettelijke onbeschoftheid, toen hij de commissaris een keer met zijn armen over elkaar ontving (een bekende houding van Lowe) en nauwelijks moeite om zijn aanwezigheid op te merken. Toen Lowe aan de beurt was, beschuldigde Stürmer hem ervan de regels te overtreden, in de geest, zo niet in de brief, antwoordde Stürmer, dat het hem niets kon schelen wat de geest was waar Lowe naar verwees. Gorrequer, die de hele tijd aanwezig was, schreef dat Lowe met volmaakte koelte sprak, terwijl *'de baron zich met grote irritatie en op luide toon uitdrukte'*. Lowe vertelde Stürmer dat het niet zozeer het gesprek tussen de commissarissen en het Longwood-gevolg was, waarop hij een uitzondering maakte – nadat Stürmer Lowe had verzekerd dat er niets van belang was besproken dat hij niet aan de gouverneur had gerapporteerd – maar de manier van doen van de commissarissen en de mogelijkheden voor ontmoetingen, waarnaar zij op zoek waren. Enkele weken later, op 29 mei, was er opnieuw een boze ontmoeting. Stürmer zei tegen Lowe, dat hij niet zijn gevangene was - *'Ik zit niet in een inquisitie of in een kerker'* - en bovendien, zoals hij tegen Lowe zei: *'Je hebt geen angstgevoelens, je verliest je geduld zodra de discussie begint. Kort na uw aankomst zei u dat Montholon zo'n leugenaar was, dat Cockburn nooit met hem zou spreken, behalve in aanwezigheid van getuigen.* (Het laatste punt was een pijnlijk punt, niet alleen bij Baron Stürmer maar ook bij de andere twee commissarissen.) Uiteindelijk moest

Stürmer gaan. Lowe had bij Bathurst over hem geklaagd en laatstgenoemde vroeg Metternich hem terug te roepen. Stürmer kreeg niet te horen dat hij was ontslagen, maar werd eenvoudigweg overgeplaatst naar Rio de Janeiro voor een diplomatieke benoeming: hij verliet Sint-Helena op 11 juli 1818.⁴² Zijn vertrek was een opluchting voor Lowe, maar Lowe's belangrijkste tegenstander bleef, de Russische commissaris graaf Balmain.

Zevenendertig jaar oud in 1815 werd Alexandre Antonovitch graaf de Balmain beschreven als "slim, gewetenloos, ambitieus en [extreem] sociaal." In dat laatste geval moet hij het leven op Sint-Helena kennelijk zowel beperkend als saai hebben gevonden. Hoewel hij van de Russische minister van Buitenlandse Zaken de opdracht had gekregen om niet de schijn te wekken, dat hij tussenbeide kwam in de regels voor de hechtenis van Napoleon of daar uitspraken over te doen, kwam Balmain al snel in conflict met Lowe. Hij bespote de maatregelen, die Lowe afdwong en schreef naar huis dat "*er geen extravagantie bestaat waarvan hij [Lowe] niet in staat is zichzelf te verzekeren van de veiligheid van de gevangene.*" Balmain ging verder met het hekelen van:

154 *het lege, warrige, onevenwichtige brein van Hudson Lowe... in wie een bodemloze put van alledaagse ideeën, een koud achterdochtig karakter en een aanmatigende manier van doen worden gecombineerd met een verlangen om aardig te zijn en een tirannieke plichtsgetrouwheid. Lowe toont in alles zijn bekrompenheid, zijn verantwoordelijkheden verstikken hem, doen hem beven, hij is voor het minste bang en pijnigt zijn hoofd over kleinigheden.*

Verlangend naar een meer sociaal leven, waarin de Franse officieren en hun vrouwen konden worden ontvangen in Plantation House en bereid zouden zijn uitnodigingen te accepteren, probeerde hij Gourgaud zover te krijgen, dat hij Napoleon ervan overtuigde Lowe opnieuw te ontvangen en vrede te sluiten. met hem mee, maar Gourgaud antwoordde dat dit onmogelijk was.

Balmain vond het leuk om alle drie de Franse officieren te ontmoeten en als gevolg daarvan werd hij gewantrouwd door Lowe, die hem al in de zomer van 1818 had veroordeeld, omdat hij de rol van de in ongenade gevallen chirurg Barry O'Meara op zich had genomen. Er volgde een boos onderhoud, toen Balmain was berispt vanwege zijn voortdurende omgang met de inwoners van Longwood, tegen Lowe zei dat hij er alleen mee zou ophouden als zijn eigen hof hem daartoe opdracht zou geven. Lowe vertelde Bathurst, dat hij er lang over had nagedacht of Balmain een dubbelspel speelde

een man die ik werkelijk beschouw als een zeer intrigerend en gevaarlijk karakter, sterk doordrenkt, zo niet met Franse revolutionaire principes, dan toch met sterke bewondering voor de voornaamste Franse revolutionaire karakters.

Toen Balmain na de affaire met chirurg Stokoe had laten weten, dat hij niet dacht dat Stokoe de schuldige was, schreef Lowe naar huis dat de Russische commissaris *'lijkt te handelen alsof er tegenstrijdige belangen tussen de twee landen waren en zichzelf als een persoon, die hier is geplaatst met geen ander doel dan naar mij te kijken.'* De woede die wordt opgewekt door Balmains gedrag en onafhankelijke houding wordt getrouw, maar pijnlijk weergegeven op de pagina's van Gorrequeurs geheime dagboek:

Een complete schurk (Lowe noemde Balmain), een gemene en smerige kerel, een verdomde kleine schurk, [die] om zijn ijdelheid te bevredigen, alle valse verhalen naar huis stuurde om

ministers en hovelingen van de tsaar tevreden te stellen en obstakels opwerpt tegen de gouverneur, die zijn plicht vervult.

155 Lowe ging zelfs zo ver dat hij de voortdurende vijandigheid van Napoleon jegens hem toeschreef aan de houding van graaf Balmain (en in mindere mate de andere commissarissen), die hem aanmoedigden te denken dat al zijn grieven aan de hoven van Europa werden doorgegeven. Bathurst gaf Lowe persoonlijk de raad zich niet al te veel zorgen te maken over wat Balmain zei en deed, aangezien de tsaar zijn ongenoegen over hem had geuit en had beloofd hem maanden geleden terug te roepen. Als Alexander echter privé zou goedkeuren, wat hij publiekelijk verloochende, kon hij niet van Lowe en de regering verwachten dat ze zo'n agent met respect zouden behandelen. Tot slot stelde Bathurst Lowe voor dat hij zo min mogelijk van Balmain moest zien.

Het kwam daarom enigszins als een schok toen Balmain in maart 1820 Lowe om toestemming vroeg om met Charlotte Johnson, Lowe's oudste stiefdochter, te trouwen. Ondanks de eerdere spanningen bleek het een voorstel, dat te mooi was om te worden afgewezen, aangezien Balmain niets vroeg in de zin van een bruidsschat, aanbood een schikking te treffen over zijn bruid en haar uitnodigde hem naar Europa te vergezellen. Lowe was duidelijk blij, dat zijn stiefdochter kosteloos trouwde en hij was duidelijk meer dan blij om het laatste van zijn toekomstige schoonzoon te zien. Het stel trouwde eind april en verliet Sint-Helena op 3 mei. Balmain en zijn vrouw kunnen het leven op St. Helena echter niet zo onaangenaam hebben gevonden, want een jaar later diende de graaf een aanvraag in voor een vaste post als commissaris op het eiland. Zijn aanvraag werd uiteindelijk ingewilligd in juni 1821, een paar dagen voordat het nieuws over de dood van Napoleon Sint-Petersburg bereikte. Er is geen verslag van hoe Lowe reageerde op het vooruitzicht Balmain weer te zien in zijn voormalige rol als commissaris, maar je kunt je niet voorstellen dat het hem plezier deed.

Met de Franse commissaris, de markies de Montchenu, die een oudere, nogal onintelligente man was, bouwde Lowe iets betere relaties op dan met de andere twee commissarissen, waarschijnlijk omdat Montchenu geen politieke of diplomatieke opleiding had genoten en geen Engels sprak of verstond en een grotere bereidheid toonde om samen te werken. Lowe vond dat hij hem niet erg serieus hoefde te behandelen en zei tegen zijn oude vriend Sir Henry Bunbury, in een zeer zeldzaam vertoon van humor:

De Franse markies, die dertig jaar lang geëmigreerd was, zegt: *"Dit zijn de mensen van de geest, die de revolutie hebben veroorzaakt." Hij heeft er duidelijk geen hand in gehad."*

156 Op zijn beurt was Montchenu van mening dat Lowe, hoewel hij een goede man was – loyaal en eervol – hij onaangenaam ongemanierd was in zijn gedrag en omgangsvormen en hij in slaagde er als gouverneur in iedereen te mishagen. Hij schreef spottend naar huis over Lowe's gedrag:

Het zou mij niet verbazen als ik snel zou vernemen, dat zijn kleine brein is bezwaken onder de enorme last van verantwoordelijkheid bij het bewaken van deze ontoegankelijke rots, verdedigd door een leger en een marine. Ah! Wat een man! Ik ben ervan overtuigd dat, als je zoekt waar je ook zou zoeken, je nooit iemand zoals hij zou kunnen ontdekken!

Toen Montchenu een ondoordachte poging deed om onbeperkte toegang tot Longwood te krijgen, werd Lowe gedwongen voet bij stuk te houden en werd de markies gedwongen zijn

uitspraak te aanvaarden, een uitspraak waarin Lowe krachtig werd gesteund door de binnenlandse regering. Vertegenwoordigingen van de Fransen op dit punt moeten worden gedaan (schreef Bathurst) via hun ambassade in Londen en Lowe moet zich niet laten beïnvloeden door de pretenties van de Franse commissaris. Maar toen hij zich uiteindelijk realiseerde, dat Montchenu onschadelijk was, deed Lowe een ongebruikelijke poging om hem te vleien en toen de markies zijn bezorgdheid uitte over een anoniem pamflet, dat hij had gelezen, waarin Lowe zijn wens zou hebben geuit dat de geallieerden zich zouden terugtrekken. Hun commissarissen, schreef Lowe dat hij nog nooit zo'n verlangen ergens had horen uiten:.

Ik heb altijd geweten (Lowe verzekerde hem) hoe ik de eer en het voordeel kon waarderen, dat werd verleend door hun aanwezigheid [de commissarissen] op het eiland, aangezien ik alle bewijzen waardeer, die zij hebben gegeven van hun goede wil.

Het is moeilijk te zeggen of men meer verbaasd zou moeten zijn over de flagrante onoprechtheid van de gevoelens, die Lowe hier uitte of over de goedgegelovigheid van de markies bij het aanvaarden van deze vleierij op het eerste gezicht, in de veronderstelling dat hij dat wel deed. Hoe dan ook, het lijkt er niet op, dat hij de gouverneur nog meer problemen heeft bezorgd. De belangrijkste reden voor Lowe's afkeer van de commissarissen, was het feit dat zij de enige mensen op het eiland waren die niet onder Britse jurisdictie vielen. Hoewel al vroeg werd vastgesteld, dat hun bedienden onder de wet van april 1816 vielen, die straffen voorschreef, waaronder de zwaarste, voor overtredingen van de voorschriften van de gouverneur, werden de commissarissen zelf als vrijgesteld beschouwd. Lowe werd het daarom nooit moe om hen te vertellen dat zelfs als hun gedrag in strijd leek te zijn met zijn regels, hij ze daarvoor niet kon ophangen, een soort galgenhumor, die ze niet op prijs stelden.

157 Een andere doorn in het oog van Lowe op St. Helena was de senior kapelaan van de East India Company, eerwaarde Richard Boys, wiens strikte evangelisme de man niet aan Lowe aanbeval; zijn vriendschap met Sir Pulteney Malcolm hielp niet. In een lang bericht, dat hij in april 1818 schreef, vertelde Lowe over de verschillende wandaden van Boys. Hij had Lowe geïrriteerd door zijn wekelijkse prediking tegen de goddeloosheid van admiraal Plampin, de officier, die Malcolm had vervangen en die openlijk samenleefde met zijn minnares en door zijn buitensporige ijver bij het voorlezen van gebeden in de kerk ter bescherming tegen de pest, toen er na een uitbraak van ziekte op het eiland hij de overtreding van het veroorzaken deed van onnodig alarm, nog verergerd door niet eerder met Lowe te overleggen in diens hoedanigheid van burgerlijk gouverneur. Erger volgde toen Lowe dat ontdekte, totdat zijn assistent erop had gewezen dat hij in strijd was met de regelgeving, Boys had ingestemd een snuifdoos van Napoleon te accepteren, zoals eerder in dit hoofdstuk vermeld. Lowe ontdekte later dat, toen Boys met verlof ging, wat hij in april 1818 deed, hij pakketten mee terugnam naar Engeland. O'Meara had Lowe, wellicht terecht, van overtuigd, dat deze pakketten smaadstukken bevatten, die hem en zijn regime aanvielen, want, zoals hij later aan Edward Thornton, de Britse minister in Rio, vertelde, pas toen deze in Engeland arriveerden, *'Begon de pers duizend tongen van laster tegen mij te roeren.'* Boys ging later met verlof naar Rio, maar keerde in het voorjaar van 1820 terug naar het eiland. Net succesvol in het zover krijgen, dat Bathurst de kapelaan verbood voortaan met de inwoners van Longwood te communiceren.

Lowe overtuigde zichzelf er ook van dat Boys, samen met zijn vriend Sir Pulteney Malcolm, verantwoordelijk was geweest voor het creëren van een klik onder de directeurs van de Oost-Indische Compagnie, die rechtstreeks vijandig tegenover Lowe stond en had geprobeerd duidelijk te maken dat de belangen van het bedrijf en die van de gouverneur verschillend waren; een beschuldiging, die de directeurs krachtig ontkenden. Het burgerlijk

bestuur van het eiland berustte bij de gouverneur en een raad. De raad bestond uit plaatselijke bewoners, een betaalmeester, Sir William Doveton, een accountant, Robert Leech, bij zijn overlijden in januari 1818 vervangen door Dovetons schoonzoon Thomas Greentree, een secretaris, Thomas Henry Brooke en brigadegeneraal Sir George Bingham. die in mei 1818 als officieel lid werd beëdigd. Bevestiging van diens benoeming werd geweigerd door de directeuren van de Oost-Indische Compagnie (misschien omdat ze dachten dat hij slechts een handig spreekbuis was voor gouverneur Lowe).

- 158 Bingham ging in mei 1819 met medelevend verlof naar huis, nadat hij uit de raad was verwijderd op een manier, die Lowe onbeleefd en onnodig vond. Lowe werd gesteund door de secretaris van de raad, net als door Greentree en de lokale bewoners, maar het Hof van Bestuur probeerde – onder invloed van bonapartistische sympathisanten als de Elphinstones, Sir Pulteney Malcolm en generaal Beatson (een voormalige gouverneur van het eiland) tevergeefs om een wig te drijven tussen Lowe en het lichaam van zijn ambtenaren. Of zo wist Lowe, met zijn manie voor achterdocht, zichzelf ervan te overtuigen. Lowe verzekerde Bathurst in juli 1820 dat het zijn beleid was geweest om zich zo min mogelijk te bemoeien en rekening te houden met de zorgen van de compagnie en de steun, die hij had gekregen van zijn raad en van hogere dienaren van de compagnie toonden aan, dat er niets was gedaan, dat in strijd was met de algemene opvattingen van de Oost-Indische Compagnie. Lowe hield zichzelf voor de gek of was zuinig met de waarheid. Hij had eerder de heer Breame, een huurder van de Oost-Indische Compagnie, die het landgoed Longwood had beheerd, geschorst wegens vermeende corruptie, frauduleuze verkopen en onregelmatigheden bij het bijhouden van zijn rekeningen. Breame keerde daarom terug naar Engeland en riep de steun in van het Court of Directors, dat de zaak tegen hem niet bewezen achtte. Lowe had de directeuren al van streek gemaakt vanwege de aanstelling van majoor Hodson om het bevel over de plaatselijke artillerie op zich te nemen, in plaats van majoor Pritchard, de voorkeurskandidaat van het Hof, die er een hekel aan had om gepasseerd te worden en geklaagd had. Er volgde een bittere correspondentie tussen Lowe en het Hof van Bestuur, waarin Lowe zich helaas op zijn meest slechtgehumeurde en eigenwijze toonde. Het eindigde allemaal met een brief van de directeuren, verzonden drie dagen voordat Napoleon stierf, waarin zij de toon en de stijl van Lowe's brieven en van de berichten, die in naam van de gouverneur en de raad werden verzonden, betreurden. De opstellers waren er zeker van, zeiden ze tegen Lowe, dat het niet zijn bedoeling was respectloos te zijn, maar toch verscheen hij als zodanig:

We kunnen ons niet laten dicteren over de manier, waarop we informatie zoeken over de zaken van Sint-Helena of over de personen aan wie we informatie vragen.

Ze waren er zeker van, dat Lowe zich nu moest realiseren, dat hij een ernstige fout had gemaakt over de manier, waarop hij het recht had om de bevelen van het bestuur te behandelen en ze sloten af met de oprechte hoop dat 'dit niet zou lukken en dat de onprettige correspondentie zal hier eindigen.'

- 159 Het meest positieve bewijs, dat de acties van Lowe, in zijn hoedanigheid van burgerlijk gouverneur, de steun hadden gekregen van de plaatselijke bewoners, ook al was dat niet altijd van de directeuren in Londen, was de manier waarop hij de eigenaren van slaven overhaalde om slavenkinderen te bevrijden. Op 13 augustus 1818 kreeg hij een bijeenkomst van de grond van de belangrijkste slaveneigenaren en van de andere belangrijkste bewoners om overeen te komen een dergelijke emancipatie op puur vrijwillige basis tot stand te brengen. Hij vertelde hen dat de rechtbank van het bedrijf het betreurde, dat Sint-Helena de enige plaats was, die onder hun jurisdictie bleef waar de slavernij mocht voortduren en hij liet doorschemeren dat

het binnenkort een decreet zou uitvaardigen om daar een einde aan te maken. Als reactie hierop koos het publiek van Lowe een commissie, die een paar dagen later een resolutie aannam om de kinderen te bevrijden van alle slaven op het eiland geboren op en na de volgende kerstdag en Lowe vaardigde vervolgens een verklaring uit, waarin hij verkondigde, dat dit de wet van de eiland was.

De lijst met verbeteringen, die tijdens Lowe's gouverneurschap op Sint-Helena zijn aangebracht, levert een behoorlijk indrukwekkend totaal op. Plantation House werd aanzienlijk vergroot, er kwamen een bibliotheek en meer slaapkamers bij. De stallen werden uitgebreid tot achtentwintig in plaats van slechts negen paarden, het erf van de stal werd geplaveid en drooggelegd, de gebouwen voor de slaven gerepareerd en vijfenveertig hectare grond werd opnieuw beplant. Het kasteel in Jamestown werd vergroot om plaats te bieden aan een schatkamer en aan de haven werden grote pakhuizen gebouwd ter vervanging van de bestaande die *"een particuliere koopman te schande zouden hebben gemaakt"*. Het schoolgebouw en het ziekenhuis werden gerepareerd, er werd een nieuw schoolgebouw op het platteland gebouwd – net als een herstellingsziekenhuis – om de slaven en de armere inwoners te dienen. Er werd gewerkt aan de wegen van het eiland, zodat ze onder alle weersomstandigheden dienst konden doen en in een betere staat van onderhoud werden dan ze in vele jaren waren geweest en de hooglanden van het eiland werden geïrrigeerd, inclusief de vlakten van Longwood en Deadwood en de hoger gelegen gebieden van het eiland. Plantation House, waar vroeger water door Chinese arbeiders met de hand moest worden gebracht. Daarnaast werden de verdedigingsbatterijen gerepareerd en werd een aantal nieuwe begonnen en voltooid. De Oost-Indische Compagnie had reden om dankbaar te zijn voor zo'n actieve en ondernemende gouverneur. Wat de populariteit van Lowe bij de lokale bevolking betreft, schreef Brooke hem in 1823 dat hij niet in een positie verkeerde om alle argumenten tegen te spreken, waarmee Lowe momenteel werd geconfronteerd, maar:

160 *het spontane adres van de inwoners bij uw vertrek en de daaropvolgende instemming van de Sint-Helena-mess om uw afbeelding te hebben, die in hun eetzaal is opgehangen, zijn voldoende feiten om het vertrouwen in de laster tegen u te doen wankelen.*

En zes jaar later, toen Lowe op weg naar huis vanuit Ceylon drie dagen op het eiland stopte, ontving hij van de hele bevolking – burgerlijk, militair en koopman – een even oprecht als spontaan onthaal. In de woorden van de kapelaan, dominee Bowater Vernon:

Er werd in de eetzaal en in de herberg gegeten, zonder dat er één tegenstem was. Bij het bespreken van zijn gezondheid, waarop herhaaldelijk werd geproost, zinspeelden de sprekers op zijn rechtvaardigheid en onpartijdigheid als gouverneur, en op zijn vrijgevigheid en vriendelijkheid als mens.

De redenen voor Lowe's populariteit werden jaren later beschreven in een brief aan The Times door iemand, die zichzelf omschreef als 'een oude inwoner van Sint-Helena'. De anonieme schrijver verwees naar de

menselijke aandacht van de gouverneur voor de armen en noodlijdenden, wat hem ertoe bracht niet alleen grote sommen geld uit te geven aan liefdadigheid (in die tijd niet altijd bekend), maar ook in zeer veel gevallen hulp te bieden aan de families van mensen uit een hogere klasse, die in ziekte hadden, die dingen nodig hadden, die moeilijk te verkrijgen waren op een plaats waar het leven duur was en nieuwe voorzieningen soms schaars.

Vervolgens prees hij Lowe's onpartijdigheid en rechtvaardigheid, werden gecombineerd met de grootst mogelijke aandacht en vriendelijkheid, terwijl 'zijn gastvrijheid grenzeloos was (zonder rekening te houden met zijn privéfortuin)'. Zoals Gorrequer aan het eind van zijn dagboek schreef, was Lowe:

een man, die ernaar verlangt geliefd te worden in plaats van gevreesd te worden, in plaats van de beschuldiging te krijgen een man te zijn, die er genoeg mee neemt zijn angst en wanhoop te verspreiden, iemand die een instinct voor vriendelijkheid heeft.

9

St. Helena-oordeel en nasleep

- 161 Napoleon stierf op 5 mei 1821. De oorzaak van zijn dood was vrijwel zeker maagkanker, mogelijk veroorzaakt door een maagzweer. De Franse historicus Gilbert Martineau, die jarenlang de functie bekleedde van ere-Frans consul op Sint-Helena en per definitie een overtuigd 'Napoleonist' was, bracht in zijn 'Napoleon's Sint-Helena' de opvatting naar voren, dat een maagzweer de doodsoorzaak was en werd vrijwel zeker veroorzaakt door een psychologische depressie, die werd veroorzaakt door de manier waarop hij door Lowe en zijn regering werd behandeld. Martineau haalde ter ondersteuning van zijn theorie de diagnose aan van een zekere Dr. Turner, een patholoog en een vriend van hem. Maar om deze redenering te weerleggen, houdt James Kemble, een medisch historicus, vol dat op basis van het bewijsmateriaal van alle artsen, die aanwezig waren bij de autopsie die de dag na de dood van Napoleon werd uitgevoerd, de oorzaak van laatstgenoemde zeker kanker was. Dit advies kreeg ook de steun van de Franse patholoog Pierre Hilleman. Kemble gelooft ook dat het klinische beloop van de laatste ziekte van Napoleon, waarover overvloedig bewijs bestaat, suggereert dat deze voortkwam uit een primaire groei en niet uit een kwaadaardige verandering in de aard van een chronische maagzweer. De theorie, die in 1960 naar voren werd gebracht door de Zweedse toxicoloog Sven Forshufrud en vervolgens breed werd gepubliceerd door Ben Weider en David Hapgood, dat Napoleon stierf aan arseenvergiftiging – een idee gebaseerd op een onderzoek van specimens van Napoleons haar – heeft nooit veel kritiek gekregen of steun van Franse wetenschappers of medische autoriteiten. In ieder geval heeft niemand ooit gesuggereerd dat Hudson Lowe er verantwoordelijk voor zou kunnen zijn voor het toedienen van het gif, als er gif aanwezig was. Op de dag waarop Napoleon stierf, was Lowe er eindelijk van overtuigd, dat het einde van zijn gevangene nabij was, en hij bracht de dag door in het nieuwe huis in Longwood. Toen hij hoorde dat Napoleon was overleden, gaf hij de doktoren Shortt en Mitchell opdracht het lichaam te onderzoeken en de dood vast te stellen. Na de autopsie wilde Shortt hebben toegevoegd in het doktersrapport: *'De lever was iets groter dan natuurlijk'*, een mening, die niet werd ondersteund door zijn medische
- 162 collega's. Lowe stond erop dat de zinsnede werd geschrapt, omdat het de diagnose van de in diskrediet geraakte Dr. O'Meara leek te doen herleven, dat Napoleon aan hepatitis leed, veroorzaakt door het klimaat van Sint-Helena en dus zou terug ketsen op de Britse regering. Shortt heeft Lowe dit nooit vergeven en enkele jaren later voorzag hij Walter Scott, die een boek over Napoleon schreef, van weinig vleierende informatie over Sir Hudson. In elk geval reed Lowe de volgende dag naar Longwood om het lijk te inspecteren en formeel te identificeren, in gezelschap van admiraal Lambert, die Plampin had vervangen als hoge marineofficier, Montchenu (de enige Europese commissaris, die op het eiland was

achterbleven), verschillende Britse officieren en twee leden van de Burgerraad. De autopsie op het lichaam van Napoleon vond plaats volgens de instructies van Napoleon.

Hudson Lowe zorgde er niet voor dat de beschuldigingen van vergif werden tegengesproken, zoals mogelijk zou kunnen worden gedacht en Lowe regelde alles voor de begrafenis, volgens de dode Napoleon *"eer toekomend aan een generaal van de hoogste rang."* Een katholiek requiem vond plaats in een geïmproviseerde kapel in Longwood House en het lichaam werd vervolgens naar zijn rustplaats (een plek die Napoleon persoonlijk had uitgekozen) gedragen op een kar getrokken door vier koetspaarden van Napoleon, langs een route omzoomd met Britse troepen. De kar werd te voet gevolgd door Lowe, de hoge militaire en marineofficieren en alle belangrijke burgerfunctionarissen. Lowe's grafschrift over de dode gevangene, uitgesproken buiten Plantation House tot Gorrequer en chirurg Henry, nadat hij het lijk had geïnspecteerd, laat zien hoe gemengd, ja zelfs verward, zijn gevoelens waren over de man, die hij had bewaakt en met wie hij, gedurende een tijdsbestek van bijna zes jaar lang geen enkel woord had gewisseld: *"Wel, heren (zei Lowe), hij was de grootste vijand van Engeland en ook de mijne, maar ik vergeef hem alles. Bij de dood van een groot man als deze moeten we ons alleen maar diepe betrokkenheid en verdriet voelen."* Misschien was dit wat hij dacht te moeten zeggen, als soldaat en praktiserend christen, hoewel je je afvraagt of hij deze woorden zou hebben gebruikt als hij had geweten wat Napoleon in zijn testament had geschreven, namelijk: *'Ik sterf voortijdig, vermoord door de Engelse oligarchie en haar ingehuurde moordenaar.'* Maar privé moet Lowe in ieder geval een diepe opluchting hebben gevoeld bij de dood van iemand, die hem zo lang duizend angsten en irritaties had bezorgd. Plichtsbesef bracht hem ertoe zijn instructies, die hij kreeg, strikt op te volgen, hij erkende geen enkele titel waarop Napoleon aanspraak

163 maakte. En dus gaf hij de overleden ex-keizer de inscriptie op zijn graf niet, waar zijn volgelingen om vroegen: Lowe weigerde toe te staan dat de naam 'Napoleon' in de steen werd uitgehouwen, tenzij het woord 'Bonaparte' werd toegevoegd, iets waar Bertrand en Montholon onaanvaardbaar bevonden. Het graf van Napoleon op Sint-Helena bleef daarom zonder identificatie en de actie van Lowe moest door zijn talrijke Franse en Engelse tegenstanders onvermijdelijk worden gezien als een laatste daad van kleinzielige wrok.

Had Lowe zich onnodig zorgen gemaakt, zichzelf en de mensen om hem heen bijna tot waanzin en tot het punt van uitputting gebracht, waarbij hij zo nu en dan midden in de nacht opstond en de vijf mijl naar Longwood reed om zich ervan te verzekeren dat zijn gevangene er nog was; hij dwong de ongelukkige officier, kapitein Nicholls om rond het huis in Longwood te sluipen en door de luiken te gluren om een glimp op te vangen van de eigenzinnige teruggetrokken Napoleon en Gorrequer te vertellen dat hij, indien nodig, een gat in het plafond van Longwood zou laten boren, als Napoleon zich zou blijven verstoppen? Niet volgens de mening van chirurg Henry, die vond dat Lowe gelijk had dat hij zich nooit ontspande:

ook toonde hij talent bij het ontrafelen van het ingewikkelde complotten op Longwood en de standvastigheid bij het in stukken scheuren ervan, met de onophoudelijke waakzaamheid, die hij aan de dag legde bij de vervulling van zijn zware taken, [had] hem meer vijanden gemaakt dan enige overhaastheid van humeur, onhoffelijkheid of strengheid van zijn maatregelen, waaraan de wereld leerde hem schuldig te achten.

Professor Holland Rose vond zijn waakzaamheid ook niet dwaas, die opperde dat iemand, die in de positie van Lowe was geplaatst, het zich niet had kunnen veroorloven zijn waakzaamheid te verslappen, simpelweg omdat Napoleon te kennen gaf dat hij niet naar Amerika wilde ontsnappen. Corelli Barnett, een recentere historicus, is grotendeels dezelfde

mening toegedaan: Napoleons laatste ontsnapping uit ballingschap had Europa veel doden en gewonden gekost, ruim zestigduizend.

164 Aan de andere kant was RC Seaton van mening, dat Lowe, terwijl hij optrad als de gevangenebewaarder van Napoleon, zijn verantwoordelijkheden te scherp voelde en af en toe pedant werd bij het uitvoeren van de instructies van zijn regering, waarbij hij triviale details naar Bathurst verwees en onredelijk geobsedeerd raakte door het gevaar van de ontsnapping van Napoleon. Twee van de Europese commissarissen, Stürmer en Balmain deelden deze mening en beschouwden Lowe duidelijk als een paranoïde piekeraar. *"Gedrukt door de verantwoordelijkheid die hij draagt [schreef Stürmer], maakt hij zich zorgen, kwelt hij zichzelf voortdurend en vindt hij de behoefte om anderen te kwellen."*

In de woorden van Balmain:

Verpletterd door het gewicht van de verantwoordelijkheid wordt hij bij het minste geringste ongerust en maakt hij zich zorgen over de geringste kleinigheid... er is geen extravagantie waarvan hij niet in staat is zichzelf te verzekeren van de veiligheid van de gevangene... hij heeft een zwakke, koppige mentaliteit, die voor bijna niets bang is."

Toch had Lowe geen hekel aan zijn werk. In een privébrief aan een niet bij naam genoemde vriend, ergens in 1818 geschreven, toen Gourgaud terug in Engeland werd verwacht, schreef Lowe dat toen hij de post van gouverneur van St. Helena had aanvaard, hij zich had gerealiseerd dat dit geen sinecure zou zijn, maar:

Ik had nooit kunnen anticiperen op de massa zaken, die op mij afkwam, niet alleen in gesprekken met buitenlandse personen onder mijn hoede, maar ook in correspondentie van nog delicatesse aard met de buitenlandse commissarissen, de overleden opperbevelhebber van de marine, enz. mijn tijd zo absoluut in beslag nemend, gecombineerd met mijn plichten als burgerlijk gouverneur van het eiland, dat ik werkelijk geen moment de tijd heb voor privécorrespondentie.

Balmain dacht dat Lowe, ondanks goede bedoelingen, 'een koude, wantrouwige aard bezat, die zijn hersenen urenlang in verwarring brengt over niets en met grote moeite doet wat iemand anders in een minuut zou doen.' Het dagboek van Gorrequer, in dit opzicht waarschijnlijk het meest betrouwbare bron, ondersteunt de indruk dat Lowe als gouverneur feitelijk vrijwel iedereen wantrouwde. Dit omvatte zelfs (absurd genoeg) zijn meest vertrouwde secretaris: hij vond het niet leuk dat Gorrequer een privébriefje van welke aard dan ook ontving, zelfs niet een formele aanvaarding om te dineren en als Gorrequer zelf een briefje zou schrijven, zou Lowe erop staan het te lezen. Op een of andere onschuldige opmerking van Gorrequer zou Lowe kunnen reageren met: 'Niet zo onschuldig, geloof ik ook; je had er een bedoeling mee', totdat de ongelukkige militaire secretaris ertoe werd aangezet zijn ontslag aan te bieden - een aanbod dat nooit werd aanvaard natuurlijk. Het moet het geduld van de heiligste mensen op de proef hebben gesteld om als Lowe's assistent te hebben moeten optreden, hoewel dit niet de indruk lijkt te zijn geweest van een andere ondergeschikte, Basil Jackson, toen hij onder Lowe in Nederland diende. Maar toen kwamen Jacksons herinneringen weer boven: *Ik heb het vele jaren na de gebeurtenis vastgelegd,*

165 terwijl Gorrequers dagboek ter plekke werd geschreven.

Af en toe leverde Lowe's vastberadenheid om complotten te zien waar die niet bestonden hem een afwijzing op van de minister van Buitenlandse Zaken. Toen Dr. Verling aan Lowe rapporteerde, dat Napoleon had geprobeerd hem om te kopen, vermoedde Lowe onmiddellijk, dat Napoleon dit nooit zou hebben geprobeerd als Verling niet enige bereidheid had getoond.

Hij liet Verling toekijken en liet Bathurst weten dat hij dacht dat zijn vermoedens gerechtvaardigd waren, toen hij ontdekte dat de dokter familieleden had, die rooms-katholiek waren. Bathurst was totaal niet overtuigd en liet Goulburn terugschrijven naar Lowe, dat hij het niet kon toestaan:

enige omstandigheid van die aard, die het vertrouwen kan schaden waarop zijn uniforme beoordelingsvermogen en fatsoen van gedrag, tot aan de datum van uw laatste communicatie, hem zo terecht recht geven.

Lowe verwees in de hierboven aangehaalde brief naar zijn zware taken als correspondent, maar bij het lezen van de stapels correspondentie, waaraan Lowe zijn handtekening had toegevoegd, heb je het gevoel dat een groot deel ervan onnodig was of merkbaar had kunnen worden ingekort. De kronkeligheid en uitgebreidheid van zijn stijl, behalve wanneer hij militaire rapporten of verslagen van veldslagen of campagnes schreef – terwijl precies het tegenovergestelde werd bereikt – leken met de jaren met hem te zijn gegroeid. Gorrequer klaagde in zijn dagboek dat *‘alles wat beknopt, open, eerlijk en expliciet is, zowel schriftelijk als mondeling, zijn dodelijke afkeer is’* en verwees geïrriteerd naar het feit, dat zelfs *‘het kortste briefje dat aan de commissarissen of aan de mensen van de burens werd geschreven [Napoleons suite in Longwood]’... uren, soms dagen duurde om samen stellen.* Het naschrift bij een lange brief aan Balmain *‘duurde een hele dag om een zin om te zetten’* en de lijst met beperkingen op de grenzen van Napoleon om rond te zwerven werd minstens dertig keer gekopieerd, waarbij voortdurend wijzigingen werden ingevoegd – *‘het kostte meer dan drie weken en bracht ons vele zorgen, terwijl we zes regels componeerden.’* Enkele jaren later, toen Lowe in Ceylon diende, had een jonge stafofficier genaamd luitenant Skinner dezelfde ervaring als Gorrequer. In zijn memoires schreef hij hoe Lowe er wel drie uur over deed om een brief te dicteren en vervolgens, toen deze klaar leek om te worden ondertekend, Skinner weer liet zitten om een paar mondelinge wijzigingen aan te brengen. Dit werd herhaald totdat Skinner niet minder dan zeven kopieën van de brief had gemaakt. *‘Datgene waaronder hij uiteindelijk zijn handtekening zette, had een zeer kleine afwijking van het oorspronkelijke ontwerp.’*

166 Lowe was bereid te erkennen dat zijn berichten steeds te lang werden, maar hij weigerde de mogelijkheid te aanvaarden, dat ze moesten worden ingekort. *‘Mijn correspondentie moet, vrees ik [hij schreef], zeer lastig blijken te zijn voor Lord Bathurst [maar]... ik geef mezelf nauwelijks de vrijheid om enige discretie te gebruiken om mijn details te herzien.’* Goulburn, de onderminister van Buitenlandse Zaken, merkte op humoristische wijze over Lowe's uitvoerigheid op dat het *“enigszins grappig was dat hij [Lowe] klaagde over brieven van 382 paragrafen [verwijzend naar een brief die Lowe had ontvangen van de East India Company Court of Directors] ... Ik hoop dat hij tegen Bathurst heeft gezegd dat je hem geen privésecretaris zult geven, tenzij je mij er een toestaat om te lezen wat er geschreven staat.’*

Het lijkt erop dat Lowe, altijd een kieskeurige man, in 1820 toeliet dat zijn werk de overhand kreeg. Hij had slechts drie jaar op Sint-Helena moeten blijven als bewaarder van Napoleon, maar de regering kon geen geschikte vervanger vinden en na vijf jaar was het al lang tijd voor een verandering van baan, man en sfeer. Welk oordeel zou er over Lowe moeten worden uitgesproken, gezien de beschuldigingen, die al waren geuit toen hij nog op Sint-Helena was - dat zijn behandeling van de gevangene Napoleon en diens gevolg en volgelingen in Longwood wreed en onnodig inhumain was? Er zijn voldoende bewijzen, die aantonen dat Lowe bij talloze gelegenheden zijn uiterste best deed om de pijn van de ballingschap van de inwoners van Longwood te verzachten, hoewel hij daarvoor zelden enige dank ontving. Wanneer hij het geluk had in het bezit te zijn van een luxeartikel zoals koffie of

fazanten, was hij altijd bereid dit met zijn gevangenen te delen. Toen hij hoorde dat Napoleon ziek was, liet hij boeken vanuit zijn bibliotheek naar Longwood sturen en een vleesgelei. Zijn overweging voor de troost van Longwood werd, zoals eerder vermeld, bevestigd door de getuigenis van chirurg Henry, luitenant Jackson en twee ordenance-officieren, kapitein Blakeney en kapitein Nicholls. En toen het rijtuig van Napoleon in een vervallen staat verkeerde en zijn paarden te oud waren geworden om dienst te doen, stuurde Lowe de faëton van Sir Thomas Reade naar Longwood, waar Napoleon in het laatste jaar van zijn leven veel gebruik van zou maken. Lowe schreef ook aan Lord Charles Somerset om vier goede rijpaarden te sturen, waaronder één die geschikt was voor een dame om te berijden, die bestemd waren voor gebruik door Napoleon en zijn gevolg. Soms leverden deze overwegingen zelfs een terechtwijzing op van de secretaris van staat, zoals bijvoorbeeld toen Lowe de marmeren buste toestond van de koning van Rome, de zoon van Napoleon, die naar Longwood zou worden gestuurd.

167 Hoewel het niet via ministeriële kanalen was verzonden, vertoonde het het opruiende embleem van de adelaar en droeg het ook de verboden naam Napoleon François Charles Joseph. Bathurst keurde het ook af dat Lowe Napoleon toestond de schaakstukken te krijgen, die Elphinstone uit China had gestuurd, allemaal voorzien van het keizerlijke embleem. Opnieuw op grond van menselijkheid had Lowe er geen moeite mee een kist te overhandigen, die door Lady Holland was gestuurd, maar niet via ministeriële kanalen, met daarin schoolboeken en andere artikelen die aan de Bertrand-kinderen moesten worden overhandigd.

Lowe toonde ook grote gevoeligheid bij verschillende gelegenheden wanneer dit passend leek, zoals bijvoorbeeld bij het vertellen van het nieuws aan Mme. Bertrand over de dood van haar moeder, door ervoor te zorgen dat zij niet de eerste was, die de aankondiging in een krant las, dat haar echtgenoot graaf Bertrand ter dood was veroordeeld en door Mme. Montholon, dat een van haar kinderen in Europa was overleden. Lowe's behandeling van de gearresteerde Las Cases levert verder bewijs van zijn menselijkheid: toen hij hoorde dat de jonge Las Cases ziek was, stuurde hij chirurg Baxter om zijn advies te geven; hij stond Las Cases toe naar Longwood terug te keren in afwachting van instructies uit Engeland om Napoleon niet het gezelschap en de gesprekken van de Fransman te ontnemen, waarvan hij wist dat Napoleon ervan genoot (een aanbod waar Las Cases niet op inging); en hij prees Las Cases aan bij de gouverneur van de Kaap, evenals bij andere vrienden van hem daar, ondanks het feit dat hij wrede aanvallen op zijn eigen gedrag en karakter had gelezen in het dagboek van Las Cases (tijdelijk in beslag genomen). Zijn menselijkheid bleek ook uit de manier waarop hij Bertrand en Montholon behandelde, wier insubordinatie en beledigende brieven een voldoende excuus vormden om hen van het eiland te laten deporteren. Zijn reden hiervoor was, zoals hij tegen Lord Bathurst zei, dat het onmenselijk zou zijn om de vrouwen van deze officieren van hun echtgenoten te scheiden, vooral in een tijd waarin beide vrouwen de geboorte van kinderen verwachtten. Sir Robert Farquahar, gouverneur van Mauritius, die in 1817 St. Helena aandeed, schreef daarna een lovende woorden over Lowe voor zijn menselijkheid tegenover zijn gevangene.

Wat betreft uw gedrag ten opzichte van Bonaparte (en, zo had hij eraan kunnen toevoegen, allen in Longwood), hoe meer ik erover nadenk, hoe meer ik overtuigd raak van de volmaakte gepastheid ervan en dat door de toegeeflijkheid, vriendelijkheid en attentheid waarmee u behandelt hem evenveel toegestaan zou kunnen worden, in overeenstemming met uw instructies, en zelfs veel meer dan veel mensen in uw plaats

168 *bereid zouden zijn toe te geven.*

Als Lowe al een wraakzuchtige kant had, bleek dat doorgaans niet duidelijk uit zijn behandeling van de Fransen die aan zijn hoede waren toevertrouwd. Hij leende Gourgaud

honderd pond, omdat Ficer, die op het punt stond naar Engeland te vertrekken, geen geld had en niet bereid was een geschenk aan te nemen, dat hem door Napoleon werd aangeboden en hij gaf zijn garantie voor de betaling van de schulden, die sommige inwoners van Longwood hadden aangegaan bij plaatselijke winkeliers, die ze nog niet hadden terugbetaald toen ze St. Helena in 1821 verlieten.

Aan de andere kant is het waar dat Lowe al heel vroeg (7 juli 1816), toen de Bertrands nog in Hutt's Gate woonden, voordat ze naar een huis in Longwood werden verplaatst, plotseling beval, dat hun huis onder strikte bewaking moest worden geplaatst, onderworpen aan dezelfde veiligheidsbeperkingen als de enclave Longwood House. Dit was vrijwel zeker Lowe's reactie op de arrogante manier, waarop Bertrand hem behandelde. Korngold maakt in zijn geschiedenis van de laatste dagen van Napoleon duidelijk, dat het deze 'wraakzuchtige' daad was, die ervoor zorgde dat Napoleon zijn geduld verloor tijdens zijn laatste onderhoud met de gouverneur, toen Napoleon Lowe ervan beschuldigde Bertrand ('een man, die legers had gecommandeerd') te hebben behandeld. In ruil daarvoor vond Lowe het moeilijk de offensieve behandeling te vergeven, die graaf Bertrand had opgelegd aan zijn oude vriend luitenant-kolonel Lyster, die hij tot ordonnans had aangesteld en die hij als ordeofficier had aangesteld. Napoleon weigerde te aanvaarden. Lyster werd zo woedend over de beledigende manier, waarop naar hem werd verwezen in een brief aan Lowe, die was ondertekend door Bertrand maar gedikteerd door Napoleon, dat hij Bertrand uitdaagde voor een duel en als gevolg daarvan het eiland moest verlaten. Lowe beval vervolgens de officieren en hun vrouwen van het Zesenzestigste Regiment in Deadwood om geen verdere communicatie meer te hebben met de familie Bertrand - een actie, die destijds voor velen leek om Mme. Bertrand onnodig te straffen.

Maar wat Lowe het moeilijkst te vergeven vond, was elke ontmoeting met wat hij beschouwde als ontrouw onder Britse officieren op het eiland. Dit verklaart zijn achtervolging van Dr. O'Meara, van Kapitein Poppleton, de ordeofficier, die werd losgemaakt van het Drieënvijftigste Regiment en van luitenant Reardon en van Majoor Lascelles. Poppleton was, toen hij officier was in Longwood, zeer bevriend geraakt met Napoleon, die hem een gouden snuifdoos had gegeven, toen hij met zijn regiment het eiland verliet, hoewel Poppleton moet

169 niet mocht aannemen zonder toestemming van de gouverneur. Reardon was een vriend van O'Meara en verdedigde laatstgenoemde tegen de gouverneur, toen Lowe had geprobeerd te voorkomen, dat O'Meara werd opgenomen in de eetzaal van Reardons regiment, het Zesenzestigste. De poging van Lowe om de promotie van Poppleton te blokkeren, toen hij vernam dat laatstgenoemde de snuifdoos had aanvaard een jaar nadat Poppleton naar Engeland was teruggekeerd, lijkt op het eerste gezicht wraakzuchtig en stuitte op de koude reactie van Bathurst, die hij waarschijnlijk verdiende. Bathurst weigerde, zoals hij tegen Lowe zei, onderzoek te doen naar gebeurtenissen, die lang geleden plaatsvonden en *'die uw gedrag de schijn van hardheid zouden kunnen geven die niet verdiend is.'*

Lowe was altijd gevoelig geweest voor zowel de klachten, die in Engeland werden geuit door bezoekers van St. Helena, die gecharmeerd waren door Napoleon als voor de aanvallen in de oppositiepers. Montchenu vertelde Richelieu, dat als hij in Lowe's plaats zou zijn, hij *'geen enkele vreemdeling zou toestaan Longwood te bezoeken, want ze vertrekken allemaal vol toewijding en nemen hun gevoel mee naar Europa.'* Al heel vroeg in 1818 vroeg Lowe Bathurst om een onafhankelijk onderzoek naar de manier, waarop hij zijn taak uitvoerde, niet door mensen uit Engeland, maar door een of twee koloniale gouverneurs, die op weg naar huis St. Helena aandeden. Hij suggereerde dat de heer Elliot, de gouverneur van Madras en Sir Robert Brownrigg, gouverneur van Ceylon, misschien geschikte personen zouden kunnen

zijn voor deze taak, maar Bathurst koos ervoor het voorstel te negeren, mogelijk omdat hij het gevoel had dat een dergelijk onderzoek een reflectie zou kunnen zijn op zichzelf.

170 Franse historici uit het midden van de twintigste eeuw hebben zich, zoals te verwachten was, kritisch uitgelaten over de manier waarop Lowe zijn gezag in Sint-Helena uitoefende. Volgens Gilbert Martineau vertegenwoordigde Lowe *'de Britse autoriteit op zijn meest rigide en tactloze wijze... deze obscure man... was de incarnatie van... de haat tegen de klasse van Engelse winkeliers... die geruïneerd was door de imperiale oorlogen.'* Octave Aubry was niet zo streng. Lowe, zo schreef hij, was *'niet zonder een zekere natuurlijke vriendelijkheid'*, maar was *'alledaags wat betreft ideeën en manier van voelen'*, *onstabiel, prikkelbaar en achterdochtig van aard, en zijn 'extreem wantrouwen oversteeg de grenzen van gewone mensen'*. *De dood van Napoleon, zo dacht hij, maakte een einde aan Lowe's 'aangename onder-koninkrijk, dat zijn trots en zijn liefde voor autoriteit had geveleid en die hem vijf jaar lang in staat had gesteld een prinselijk bestaan te leiden'*. Net als de Engelse auteur Korngold suggereerde Aubry dat Lowe's voornaamste belang bij het in leven houden van Napoleon was om een positie te behouden die *"verreweg de belangrijkste en meest lonende was die hij ooit heeft bekleed of voorbestemd was te bekleden"*. Beide Franse historici citeren met instemming het oordeel van Lord Rosebery, dat Lowe *'niet was wat, in de beste zin van het woord, een gentleman wordt genoemd'*. Misschien was hij dat niet: hij was in de eerste plaats een toegewijd beroepsmilitair. Om iemand zo gevaarlijk als Napoleon (een sluw militair genie en door de geallieerde machten als een internationale crimineel beschouwd) te beschermen, waren de diensten nodig van een man die, ook al had hij zelf geen charme, niet vatbaar voor het wapen van de charme. Bijna alle grote schurken zijn grote charmeurs geweest, wanneer ze zich ook maar wilden inspannen, inclusief twintigste-eeuwse figuren als Hitler, Mussolini en Stalin, om nog maar te zwijgen van de financier Robert Maxwell.

Toen Napoleon eenmaal dood was, was de opdracht van Lowe in Sint-Helena ten einde en hij wachtte niet op de komst van een vervanger om het gouverneurschap van het eiland op zich te nemen, maar droeg het bevel onmiddellijk over aan luitenant-kolonel Pine Coffin, de op één na hoogste legerofficier en vertrok op 25 juli 1821 met zijn gezin naar Engeland. Niet voordat hij echter verzoend was met Bertrand en Montholon, die samen met hun vrouwen verschillende keren werden ontvangen in Plantation House. Het is niet duidelijk of dit is gebeurd omdat, zoals Mme. Bertrand beweerde, Napoleon voordat hij stierf, een wens in die zin had geuit of waarschijnlijker (volgens Henry), omdat Bertrand, nu zijn toekomst onzeker was en daarom om puur eigenbelang, zijn ruzie met Lowe wilde oplossen.

De betrekkingen bleven echter enigszins gespannen, toen Mme. Bertrand de wens uitte om naar Europa terug te keren op een ander schip dan het schip waarvoor Lowe al had gezorgd. Hij schreef Bertrand een woedende brief, waarin hij boos tegen Gorrequer uitriep: *'Het kan me niets schelen als ik weer ruzie krijg met die kerel.'* Gelukkig waren er voor alle betrokkenen geen ruzies meer voordat iedereen was vertrokken.

Namens het ministerie schreef Bathurst Lowe een dankbrief, die genereus van toon was, maar niet meer dan duidelijk verdiend was; het begroette hem bij zijn terugkeer naar Engeland op 21 september 1821. Lowe werd bij aankomst vereerd door te worden voorgesteld aan de koning, die tweemaal zijn hand pakte en tweemaal zijn felicitaties herhaalde voor de manier, waarop Lowe zijn moeilijke taak had uitgevoerd, zich wendend tot alle aanwezige ministers, die op dat moment aanwezig waren, alsof hij zijn gevoelens tegenover hen wilde uiten. Als blijk van officiële erkenning werd Lowe benoemd tot eerste voor een vacante kolonelsplek, die bij het Drieënnegentigste Regiment, hoewel zo'n benoeming, waaraan geen beloning verbonden was, de regering

- 171 van Liverpool niets kostte net zomin als koninklijke vleierij of de bedankbrief van de minister van Buitenlandse Zaken. Zeer kort daarna, toen er een spervuur van kritiek op het hoofd van Lowe neerdaalde vanwege zijn staat van dienst als gevangenbewaarder van Napoleon, ondernam de regering geen actie om hem te verdedigen en adviseerde hem alleen de storm te negeren. De beperkingen die aan Napoleon en zijn volgelingen werden opgelegd, waren dat ook lange tijd het onderwerp geweest van kritische gesprekken onder een aantal officieren – zowel marine- als militaire officieren, meestal maar niet altijd jong, waarbij de jongeren gevoeliger waren voor het charisma van Napoleon – die op het eiland waren gestationeerd. Het meest beruchte geval van admiraal Malcolm is in een eerder hoofdstuk genoemd. De aftredende luitenant-gouverneur en zijn vrouw, kolonel en mevrouw Skelton, die St. Helena verlieten kort nadat Lowe was aangekomen, stonden beiden sympathiek tegenover de mensen in Longwood en negeerden Lowe's uitdrukkelijke wens om berichten niet naar Europa terug te brengen aan de families van Bertrand en Gourgaud. Kapitein Poppleton, die van december 1816 tot juli 1817 de boekhouder in Longwood was, beloofde Napoleon, dat zijn antwoord op Bathursts toespraak in het House of Lords in de Britse kranten zou worden gepubliceerd en hij accepteerde, zoals eerder vermeld, een gouden snuiftabak. doos voor zijn moeite. Zoals ook eerder vermeld, koos luitenant Reardon van het zesenzestigste regiment de kant van O'Meara tegen Lowe. Als president van de regimentsmess was hij verantwoordelijk voor het overhandigen aan O'Meara van de brief van waardering en respect, ondertekend door zeven van de officieren, dat Lowe ergerde vanwege zijn poging om O'Meara van de mess te laten uitsluiten; en luitenant Lutyens van het Twentieth Regiment, boekhouder in Longwood in april 1821, was zo verontwaardigd en ongehoorzaam over de gebeurtenis, waarin hij Napoleons geschenk van Coxe's Life of Marlborough moest teruggeven, dat Lowe hem verwijderde als chirurgijnschef van het oorlogsschip Northumberland, waar hij alle verhalen slikte, die Las Cases hem vertelde en in 1817 publiceerde hij een boek 'Letters on board the Northumberland and at St Helena', dat kritisch stond tegenover de Britse regering en van de gouverneur van Sint-Helena. Hoewel het boek door Napoleon werd bespot toen hij het las, had het enig succes bij het Britse publiek, kende het een aantal edities en werd het geprezen door de Edinburgh Review. Sommige jonge marineofficieren hadden ook de neiging om de kant van het boek te kiezen. Lowe, was van mening dat de aan een militaire officier opgelegde voorschriften een inbreuk op het gezag van de marine vormden. Brieven gericht aan verschillende personen op het eiland die werden onderschept en geopend door Lowe na het vertrek van O'Meara onthulden het bestaan van een samenzwering om de
- 172 beperkingen op de communicatie tussen Longwood en de buitenwereld te omzeilen, betichtten Balcombe's partner Cole, Breame (de boer van het landgoed Longwood) en vrijwel alle de officieren van het marine-eskader van St. Helena, evenals twee legerofficieren, luitenant Reardon en kapitein Blakeney. Hier was duidelijk meer rook dan vuur en er werd geprobeerd zoveel mogelijk mensen erbij te betrekken. Bathurst probeerde Lowe gerust te stellen en vroeg hem zich te herinneren *'dat onattente personen, vooral jonge mannen, gemakkelijk door personen als de heer O'Meara ervan kunnen worden overtuigd, dat wat wordt gedaan meer dan noodzakelijk is en dat er iets verdienstelijks schuilt in het afkeuren ervan en energiek in het tegengaan ervan.'* En vijf jaar later gaf brigadegeneraal Bingham Lowe zijn weloverwogen mening dat *'slechts de meest waardeloze karakters van het leger de heer O'Meara's kant van de kwestie hebben omarmd.'*

Het echte gevaar voor Lowe en de regering lag in de pers en haar Whig-aanhangers. Een ander boek gepubliceerd in 1817, beweert, geschreven door Giovanni Natale Santini, de analfabete bediende van Napoleon (en een van de vier, die al vroeg van het eiland werden gedeporteerd. Het was in feite het werk van kolonel Maceroni, die als officier onder Murat had gediend en die materiaal gebruikte, dat door Santini was aangeleverd; het heette 'An

Appeal to the British Nation, viel de behandeling van Napoleon in ballingschap aan en beleefde zeven edities in twee weken. Santini werd door Maceroni geïntroduceerd bij prominente leiders van de Whig-oppositie, waaronder Lord Holland en Lord Grey en als gevolg van wat hij vertelde, bracht Holland de kwestie ter sprake in het House of Lords, zoals in een eerder hoofdstuk is verteld. Hoewel de poging van Holland om de regering af te keuren niet het succes had, waarop de Whigs hadden gehoopt, bleven er verhalen in de Morning Chronicle en de Examiner verschijnen die Lowe ertoe aanzetten Lord Bathurst te verzoeken deze kranten te vervolgen wegens smaad. Bathurst weigerde te handelen. De Londense jury's, zo waarschuwde hij Lowe, waren onvoorspelbaar in hun uitspraken en één slecht gezind jurylid zou ertoe kunnen leiden, dat de redactie werd vrijgesproken, wat voer zou bieden aan de vijanden van zowel Lowe als de regering. evenals hun ingewikkeldheid, schokte degenen die toegang hadden tot de feiten.

173 Bij zijn terugkeer naar Engeland in de herfst van 1818, was Thomas O'Connor, een Man, die dertig jaar op Sint-Helena had gewoond, was verbaasd zulke lasterpraatjes in de kranten te lezen en te horen bespreken in koffiehuisen, die allemaal de reputatie van Lowe kleineerden en zijn aanstaande terugroeping bespraken. Een jaar later vertelde Sir William Wiseman, een lid van de krijgsraad van de marine, die de chirurg Stokoe moest berechten wegens poging om de voorschriften te dwarsbomen, tegen Lowe dat hij verbaasd was over *"de beruchte onwaarheden", die in Groot-Brittannië circuleerden over het systeem, dat op het eiland van kracht is om de veilige hechtenis van Napoleon te garanderen.*'

Eén voorbeeld van de manier, waarop alles wat Lowe in Sint-Helena deed, werd verdraaid of openlijk werd gelogen, zou voldoende moeten zijn om het soort berekende kwaadaardigheid aan te tonen, dat de auteurs en de betrokken redacteuren informeerde. De Morning Chronicle publiceerde in november 1818 zijn eigen leugenachtige versie van de vrijlating van slavenkinderen, uitgevaardigd door de gouverneur van Sint-Helena en al beschreven in een eerder hoofdstuk. De krant stelde categorisch, dat de liberale daad van emancipatie volledig te danken was aan aalmoezenier Boys, die het Hof van Bestuur had overgehaald om de gouverneur opdracht te geven het decreet uit te vaardigen. Deze daad (zo ging het verder) was niet te danken aan Lowe, die, zo dacht hij, waarschijnlijk niet blij zou zijn als deze aan hem zou worden toegeschreven, aangezien hij, samen met Castlereagh, een van de minderheid van 'filantropen' was, die het tot het laatst volhielden: *"ter verdediging van dat bewonderenswaardige systeem" van de slavernij."*

De meest schadelijke van alle aanvallen op Lowe wegens vermeende wreedheid en onmenselijkheid in zijn rol als bewaarder van Napoleon waren vervat in de publicaties van O'Meara. De eerste was een pamflet dat begin 1819 werd gepubliceerd en getiteld 'Een uiteenzetting van enkele van de transacties, die op Sint-Helena hebben plaatsgevonden sinds de benoeming van Sir Hudson Lowe tot gouverneur van dat eiland.' Er werden achttien exemplaren naar Sint-Helena gestuurd, gericht aan verschillende officieren, maar ze werden allemaal teruggestuurd met de pagina's ongesneden en ongeopend. Of dit, zoals Forsyth concludeert, blijkt geeft van totale loyaliteit aan de gouverneur of van angst voor ontslag, omdat hij ontrouw lijkt, valt niet te zeggen. In Engeland bleef het pamflet verkocht worden. Maar de echte klap kwam voor Lowe in juli 1822, toen O'Meara zijn 'Napoleon in Exile' publiceerde. Het boek kende een groot succes en had in het voorjaar van 1823 al vijf edities gehad. In de woorden van Lowe, in een memorandum, dat hij later aan Lord Liverpool stuurde:

De publieke nieuwsgierigheid vloog met enthousiasme naar de maaltijd, er was niets voor de verlangens van de meest goedgelovigen, de meesten willen hun nieuwsgierige of de meest kwaadaardige geest bevredigen. De hoogste autoriteiten

werden niet gespaard, maar ik was voorbestemd om het echte slachtoffer te worden waarop de publieke verontwaardiging zou vallen.

- 174 Ondertussen werd Lowe's vriendschap met Lord en Lady Holland voorgoed beëindigd. Lowe, die na de dood van Napoleon, met zijn gebruikelijke aandacht voor de gevoelens van anderen, vooral die van het vrouwelijk geslacht, onmiddellijk naar Lady Holland had geschreven om haar op de hoogte te stellen van de gebeurtenis, had bij zijn terugkeer naar Engeland een bezoek gebracht aan Holland House om zijn respect te brengen, maar kreeg te horen dat haar ladyship niet thuis was. Even later ontving hij van haar een brief, waarin ze hem vertelde, dat ze blij was dat ze niet in de lastige situatie was geweest hem te ontmoeten. Ze gaf er de voorkeur aan zijn aandacht schriftelijk te bevestigen,

want ik zou enige moeite hebben gehad [schreef ze] om met u te praten over het onderwerp Napoleon, omdat ik tot de klasse behoor, die u in uw brief van 5 maart beschreef als iemand, die in de overleden grote man vooral, zo niet uitsluitend, 'talenten zag om te bewonderen'; dus ik zou het schrijnend hebben gevonden om te praten over de behandeling, die hij van de Britse regering heeft gekregen en de gevolgen daarvan voor zijn gezondheid en leven en het zou voor u net zo pijnlijk zijn als ik warme [d.w.z. boze] uitingen zou horen, die ik zou kunnen gebruiken. Aan de andere kant kan ik het niet nalaten u te bedanken voor uw persoonlijke beleefdheid bij het aan mij overbrengen van zulke vroege informatie over de beëindiging van Napoleons wrede lijden en vervolgingen en over zijn bevredigende legaten.

Er was geen verdere communicatie mogelijk.

Een ander schrijnend incident vond plaats tegen het einde van 1822, toen Lowe in een straat in Londen werd aangevallen door de jonge Emmanuel Las Cases. Deze laatste daagde Lowe vervolgens uit, wat hij verstandigerwijs negeerde, maar de episode was onsmakelijk.

Met betrekking tot de beschuldigingen van O'Meara in wat een bestseller was geworden, besloot Lowe O'Meara voor de rechter te dagen en hij zocht juridisch advies bij Sir John Copley, de advocaat-generaal en de heer John Copley, algemeen advocaat en Tindal, een advocaat, die later opperrechter werd van de rechtbank van gemeenschappelijke pleidooien. Hij kreeg het advies een verzoek om strafrechtelijke informatie in te dienen, hoewel de zaak moeilijk te bewijzen zou zijn, omdat O'Meara in zijn verhaal op slimme wijze fictie met feiten had vermengd. Er zouden langdurige verklaringen nodig zijn om alle leugens en kwaadaardige insinuaties, die in het boek voorkwamen te weerleggen en er zouden beëdigde verklaringen moeten worden overgelegd. Lowe slaagde erin eenentwintig beëdigde verklaringen te verkrijgen ter ondersteuning van zijn kant van het verhaal, waaronder die van Reade en Gorrequer, Bingham; op één of twee uitzonderingen na, de officieren van twee van de regimenten die in Deadwood Camp waren gestationeerd (het drieënvijftigste en het zesenzestigste), en Dr. Verling de leger chirurg.

- 175 O'Meara, aan de andere kant, vond zeventien supporters, die op hun beurt beëdigde verklaringen indienden, waaronder kapitein Poppleton, twee officieren van elk van de regimenten, die gestationeerd waren in Deadwood Camp, Montholon; de twee Las Cases; de Corsicaanse dokter Antommarchi en vijf bedienden van Napoleon. Wat Lowe pas na drie of vier maanden van zijn advocaten te horen kreeg, was dat tijd van essentieel belang was; en toen de zaak uiteindelijk op 11 juni 1823 voor de rechtbank kwam, oordeelden de rechters dat er geen zaak was om te behandelen, omdat het verzoek te laat was ingediend. De enige troost, die Lowe kreeg, was dat hij de juridische kosten van O'Meara niet hoefde te betalen. Lowe overwoog vervolgens zijn toevlucht te nemen tot andere vormen van juridisch verhaal, zoals een aanklacht of een civiele actie tot schadevergoeding, maar Tindal vertelde hem dat dit

onverstandig zou zijn. Zelfs als Lowe in de zaak zou slagen, was de toegekende schadevergoeding waarschijnlijk niet groot.

Lowe's oude vriend Hugh Elliot schreef hem in november daarop, waarin hij zei dat het hem duidelijk was, dat de advocaten nooit voorstander waren van vervolging en verantwoordelijk waren geweest voor de vertraging, omdat ze niet dachten dat Lowe een gunstig vonnis zou krijgen. Volgens Elliot zou het verhaal, dat Lowe wilde, niet moeten worden gezocht bij een rechtbank, maar bij de toenmalige regering, die hem een aanstelling zou moeten geven, die zowel 'geëerd als lucratief' was. Een dergelijke beloning zou Lowe het meest waardige en effectieve antwoord geven op de laster en kwaadwillige verkeerde voorstellingen, die met succes naar voren waren gebracht door O'Meara. Bathurst, door Lowe geraadpleegd, adviseerde hem zijn eigen verslag te publiceren over wat er was gebeurd, ondersteund door de relevante documenten. Ondertussen was hij van plan hem een gouverneurschap in West-Indië aan te bieden. Bathurst voegde er echter de voorwaarde aan toe, dat Lowe's versie van de gebeurtenissen tijdens zijn gouverneurschap van Sint-Helena alleen mocht worden gedrukt *"wanneer het verstandig is om deze te publiceren."* Norwood Young heeft het standpunt ingenomen, dat dit een onwil impliceerde om alle feiten aan het publiek openbaar te maken, terwijl de huidige ministers in functie waren, aangezien de hele O'Meara-Finlaison-correspondentie wel eens schadelijk zou kunnen zijn voor Lord Melville; bovendien was de strengheid van de regels met betrekking tot de opsluiting van Napoleon ontworpen door de regering en niet door Lowe. Het kwam het ministerie daarom goed uit om uit te stellen, dat de waarheid het publiek zou bereiken en ondertussen Lowe de zondebok te laten worden en de last van de smaad te dragen, omdat hij naar verluidt de dood van Napoleon had veroorzaakt door de 'wrede' behandeling die door O'Meara werd afgebeeld.

176 Lowe kreeg het gouverneurschap van Antigua aangeboden, maar hij besloot het aanbod te weigeren, toen hij hoorde dat de vergadering (gekozen wetgevende macht) van het eiland had gestemd om het salaris van de gouverneur te verlagen van vijfduizend naar drieduizend pond. Hij hoopte, dat hem in plaats daarvan de baan zou worden aangeboden, die onlangs werd bekleed door Sir Thomas Maitland, die in 1824 stierf, namelijk het gouverneurschap van Malta en het commissarisschap van de Ionische eilanden, een deel van de wereld dat hij zo goed kende. Zijn hoop werd echter niet vervuld en hij wees vervolgens de ondergeschikte positie van de luitenant-gouverneur van Malta af, toen het mogelijk leek dat de Antiguaanse vergadering van gedachten zou veranderen over het salaris van de gouverneur. Uiteindelijk viel hij tussen al deze stoelen en moest hij uiteindelijk het ambt van commandant van de troepen in Ceylon aanvaarden, hoewel hij duidelijk hoopte het gouverneurschap aangeboden te krijgen, wanneer die benoeming de volgende keer vacant zou komen.

Financiële overwegingen waren nu van het grootste belang geworden voor Lowe, met een vrouw en een jong gezin om te onderhouden. Zijn salaris op Sint-Helena bedroeg twaalfduizend pond per jaar, waarvan hij heel weinig had kunnen sparen, omdat hij zich verplicht had gevoeld zoveel eminente bezoekers van het eiland te onderhouden; nu werd het teruggebracht tot vijfhonderd pond, het basissalaris van een generaal-majoor, aangezien zijn vroegere rang van luitenant-generaal slechts een lokale rang was geweest. Bathurst sprak zijn bereidheid uit om te helpen, maar de enige concessie, die uit de schatkist werd afgedwongen, was de betaling van Lowe's salaris als gouverneur van St. Helena tot het moment waarop de rekeningen tussen de Oost-Indische Compagnie en de regering werden gesloten, dat wil zeggen vier maanden voor zijn vertrek van het eiland. Ook zijn hoop op een pensioen werd de bodem ingeslagen. Toen kolonel Wilks, zijn voorganger als gouverneur van het eiland, met pensioen was gegaan, had de Oost-Indische Compagnie hem een pensioen van vijftienhonderd pond toegekend en toen generaal Maitland was overgeplaatst van het

- gouverneurschap van Ceylon naar het gouverneurschap van Malta, werd hij vanuit financieel oogpunt zeer genereus behandeld, een behandeling, die onder meer inhield dat hij een pensioen van duizend pond ontving. Liverpool weigerde Lowe echter een pensioen, omdat het Lagerhuis dit nooit zou toekennen. Gezien de publieke woede, die werd opgewekt door de propaganda van O'Meara en de Whigs, wilde hij duidelijk voorkomen, dat het ministerie zijn gedrag in het parlement zou moeten verdedigen. RC Seaton heeft gesuggereerd dat Lowe misschien anders behandeld zou zijn als hij een aristocraat was geweest of een man met invloedrijke vrienden. Zoals het nu was, was hij slechts een beroepssoldaat met een relatief bescheiden achtergrond; hij had zijn weg gevonden door professioneel gedrag,
- 177 maar hij had het grootste deel van zijn leven in het buitenland doorgebracht, terwijl de vrienden, die hij had gehad in belangrijke posities nu dood waren of zich terugtrokken uit het openbare leven. Toch had Bathurst zijn zaak zeker bepleit, als hij oprecht was toen hij aan Lowe schreef: *'U weet hoeveel ik hierop heb aangedrongen en dat het zeker niet is mislukt door gebrek aan mijn goede wensen.'* Het lijkt erop dat Liverpool het voornaamste obstakel vormde, net als Wellington acht jaar later.

10

Ceylon en de laatste jaren

- 178 In november 1825 vertrok Lowe naar Ceylon om het bevel over de troepen op dat eiland op zich te nemen, onder leiding van gouverneur Sir Edward Barnes, een vooraanstaande soldaat (zeven jaar jonger dan Lowe), die onder Wellington op het schiereiland en in Waterloo had gediend. Lowe koos ervoor om door Europa te reizen op weg naar zijn nieuwe benoeming, waarbij hij alleen het schip van Turkije naar Egypte en van laatstgenoemde naar Ceylon nam, omdat hij zoveel mogelijk van het Ottomaanse Rijk en zijn verdedigingswerken wilde zien. Zijn impopulariteit bij de bonapartisten en hun aanvallen op hem in hun kranten weerhielden hem er niet van om door Frankrijk te reizen, hoewel er zich bij het passeren van Parijs een incident voordeed, dat volgens The Times het vermelden waard was. De jonge Las Cases was naar verluidt gewond aangetroffen op een plaats, waar Lowe zojuist was gepasseerd en het gerucht ging rond, dat Sir Hudson Lowe een poging had gedaan hem te vermoorden. Hoewel in die tijd vrijwel elke laster, waarbij Lowe betrokken was, gemakkelijk werd geloofd, *'was de hoax [schreef Seaton] nogal tastbaar, en werd er niets meer van vernomen.'* Eind december, vermoedelijk terwijl hij in Parijs verbleef, vertelde een vriend dat hij, omdat de lasterpraatjes van de Franse kranten geen aandacht verdienden, zijn weg vervolgde.
- Hij was door zijn oude vriend, de tsaar, uitgenodigd om waar hij maar wilde in Rusland te reizen en de Russische minister in Wenen kreeg de opdracht hem van de nodige paspoorten te voorzien en aanwijzingen te geven aan provinciale ambtenaren om Lowe de hoogste militaire eer te verlenen. Als de tsaar had geleefd, had Lowe misschien de reis via de Zwarte Zee naar Georgië en vandaar door Perzië naar India kunnen maken, maar deze stierf, voordat Lowe de Russische grens bereikte. Als gevolg daarvan besloot Lowe door Hongarije, Transsylvanië, de Karpaten en Walachije, enzovoort, naar Constantinopel te reizen. De beschrijving, die hij van zijn reis tot nu toe schreef, in een lange en informatieve brief aan Bathurst, leest veel beter dan de stijl van de militaire.
- 179 Rapporten, die hij in de jaren 1813 en 1814 vanuit Duitsland en Frankrijk terugzond, dan die van de langdradige en kronkelige berichten waaraan hij in Sint-Helena werkte.

Ik stak de Donau over, die op dat moment bevroren en bedekt was met sneeuw, in feite reed ik over de rivier zonder te beseffen, dat ik erop zat, totdat mijn gids de oevers aanwees, welke omstandigheden ik heb genoemd als bewijs dat de rivier, hoewel er geen bruggen over zijn,

geen goede grens biedt, aangezien een leger met al zijn rijtuigen destijds elk deel met gemak tussen de forten had kunnen passeren. Ik stak de Balkan over, die mij niet zo'n goede grenslijn leek te bieden als de Karpaten, maar nog steeds een zeer gedefinieerde en nobele grens, met indrukwekkende commando-posities bij bijna elke bocht van de weg.

In Constantinopel kreeg hij van de Britse ambassadeur Stratford Canning alle paspoorten, die nodig waren om door Klein-Azië te kunnen reizen, dus ging hij per boot verder naar de Dardanellen, stak de Straat van Abydos over om Troje te bereiken en zo over land naar de haven van Smyrna, Van Smyrna reisde hij per boot naar Egypte en vandaar opnieuw per boot naar Ceylon. Terwijl hij in Smyrna was, werd er een aanslag op zijn leven gepleegd door een fanatieke bonapartist, de secretaris van de Franse consul. De man was blijkbaar het verblijf van Lowe binnengegaan, terwijl Lowe aan boord van een schip aan het dineren was, maakte een gewelddadige opschudding, forceerde de appartementen van Lowe open en dreigde dat hij hem zou vermoorden. In een karakteristiek genereus gebaar vroeg Lowe de Franse consul om genade voor de man, zodra hij hoorde dat de dader een getrouwde man was, die een groot gezin te onderhouden had.

180 Tijdens zijn zeereis van Turkije naar Egypte schreef Lowe op 10 april aan Bathurst een lange brief, waarin hij zijn opvattingen uiteenzette over de oplossing van de 'Oosterse Kwestie' en meer in het bijzonder het belang, zowel militair als politiek, van wat de Grieken de Chersonesos noemden, het schiereiland Gallipoli, via welke hij op weg naar Smyrna was gereisd. Het schiereiland, zo schreef hij, *bod 'een opeenvolging van punten die in staat waren tot de sterkste verdediging'*, terwijl er in de Golf van Saros *'een uitstekende ankerplaats leek te zijn voor de grootste vloot, met een mogelijkheid om de ontscheping onmiddellijk te dekken. tegenover de hals van het schiereiland.'* Verder, aan de kant van de Hellespont, *"zou men kunnen zeggen dat de hele Europese kust voorbij Gallipoli die van Azië beheerst."* De talrijke kastelen, forten en batterijen (sterk in aantal toegenomen sinds de noodlottige expeditie van admiraal Duckworth in 1807), die de Turken hadden aangelegd om de zeestraten te beschermen, stonden allemaal onder bevel van het hoger gelegen gebied, dat achter hen aan de Europese kust verrees. De conclusie, die Lowe trok, was dat elke macht, die het schiereiland Gallipoli in handen had, niet alleen de doorgang van de zeestraten kon afdwingen, maar ook *'de inspanningen of plannen van welke macht dan ook zou kunnen verlammen, die de onderwerping van Turkije in het algemeen tot doel zouden kunnen hebben of zouden proberen de oorlog in stand te houden, een superieur overwicht in dat land.'*

Lowe suggereerde verder hoe, naar zijn mening, de 'Oosterse Kwestie' het beste kon worden opgelost door een verdeling van de heerschappij van de Turk in Europa, tot stand gebracht door de geïnteresseerde machten.

Ongeveer negen weken later schreef Lowe opnieuw aan Bathurst, dit keer vanuit "Cosseir" (Quseir) in Egypte, nadat hij Mahomet Ali Pasha had gezien, destijds de effectieve heerser van Egypte, die hem beleefd had ontvangen, maar niets had gegeven. Wat Lowe het meest opviel tijdens zijn verblijf in Egypte was (schreef hij) de mate waarin de Fransen hun invloed in dat land vergrootten. Impliciet versterkte deze indruk zijn eerdere argumentatie, dat de problemen die door de 'Oosterse Kwestie' werden gesteld, positieve actie van Groot-Brittannië en de andere machten vereisten.

Hoewel de Britse regering ongetwijfeld dankbaar was voor de informatie, die Lowe kosteloos verstrekke, beschouwde zij zijn voorstellen duidelijk als simplistisch en naïef. Zijn reactie is samengevat. door het kernachtige commentaar, dat Bathurst in de kantlijn van de brief van Lowe op 10 april heeft geschreven: 'militair interessant, politiek deel, onzin.'

Er zijn maar heel weinig documenten bewaard gebleven, die veel vertellen over het leven, dat Lowe leidde toen hij op Ceylon gestationeerd was. Het was geen erg voornaam commando, het garnizoen bestond uit vier Britse regimenten, een detachement kanonniers en een stafkorps, iets meer dan tweeduizend inheemse troepen en nog eens tweeduizend Pioniers (militaire ambachtslieden). Tijdens een rondreis door het eiland, zowel door het binnenland als langs de kustlijn, probeerde hij meer te weten te komen over de rijkdommen van het land, 'reisde hij misschien meer dan wie dan ook' en bezocht hij de aangrenzende kust van India. Maar hij lijkt te weinig te doen te hebben gevonden, behalve om te beginnen met zijn autobiografie, dat magnum opus dat nooit voltooid werd. Zodra hij aankwam, schreef hij aan Bathurst, met de vraag of een zekere kapitein Meade, een jonge man met literaire verworvenheden, die zichzelf had aangeboden als Lowe's assistent -aide-de-camp, naar Ceylon zou kunnen worden gestuurd om hem te helpen bij het voltooien van dit werk. Of Meade werd gestuurd, is niet duidelijk, de jonge kapitein de Lancey was Lowe's ADC, maar luitenant Skinner van de staf op het hoofdkantoor vertelde dat Lowe de hele tijd twee of drie mensen aan zijn papieren had werken en dat '*veel pakken dwaas papier gevuld waren*'. Skinner voegde eraan toe, dat hij niet kon begrijpen, waarom deze artikelen nooit werden gepubliceerd. Het antwoord moet liggen in de besluiteloosheid van Lowe of nog verder, in zijn zoektocht naar perfectie. Hij vond het moeilijk om ergens een definitieve versie van te maken.

Er zijn twee verbale portretten van Lowe in Ceylon, beide geciteerd door Seaton, die een interessant licht werpen op Lowe's karakter, maar ook op zijn manier van werken. Luitenant Skinner, die in dit boek al twee keer is geciteerd met betrekking tot Lowe's aarzelingen, beschreef hoe Lowe op Ceylon aankwam met een reputatie onder Britse officieren vanwege zijn norsheid en soberheid.

Nooit [schreef Skinner] was er een personage, dat meer verguisd werd: een vriendelijkere, ik mag zeggen zachtaardige man, heb ik nooit heb ontmoet. Voor een militair kwam het bijna neer op een fout, want het was met uiterste moeite om hem onregelmatigheden op te laten merken of overtredingen van de discipline te bestraffen... Hij was vreselijk besluiteloos en ik heb me vaak afgevraagd, hoe zijn weifelende geest hem tot nu toe door de dienst geholpen heeft of hem in staat stelde de delicate taken uit te voeren, die hem waren opgelegd.

Seaton dacht dat Lowe inmiddels zijn zenuwen had verloren, nadat hij al zoveel jaren was blootgesteld aan kwaadwillige aanvallen in de nationale pers en sociaal afgesneden in clubs en koffiehuisen en dat zou inderdaad heel goed het geval kunnen zijn.

Een complimenteus portret verscheen in een boek getiteld 'Memoirs of a Highland Lady', geschreven door een Schotse, genaamd Elizabeth Grant, die was opgevoed als een trouwe Whig en in Ceylon verbleef terwijl Lowe daar was. Ze beschreef hoe ze ooit werd meegenomen voor het avondeten:

door een ernstige, bijzonder vriendelijke man in generaalsuniform, wiens gesprek even aangenaam was als zijn manieren. Hij was over de halve wereld geweest, kende alle beroemdheden en had het voor elkaar gekregen om zonder vertoon veel te zeggen dat men bereid was te horen.

Toen werd tijdens het diner onthuld dat deze generaal niemand minder was dan Sir Hudson Lowe. In haar jeugd (vervolgde ze) had ze geleerd de naam Sir Hudson Lowe te verafschuwen en zeker nooit in dezelfde kamer als hij te zitten. Ze ging door:

182 *Toch zat ik hier naast mijn schrikbeeld en was volkomen tevreden met de positie. Het was een goede les. Mensen die hem veroordelen, zoals wij dat hadden gedaan, maakten hem verdoemden meedogenloos. Hij werd zo oprecht naar Coventry gestuurd, dat hij kolonel Pennington ooit in een koffiehuis bedankte, omdat hij hem een krant had overhandigd, waarbij hij zei dat deze beleefdheid zo nieuw voor hem was, dat het hem wel moest worden verontschuldigd dat hij die dankbaar erkende.*

Lowe's voornaamste zorg tijdens zijn verblijf in Ceylon lijkt te zijn geweest om zichzelf overgeplaatst te krijgen naar een hogere en lucratievere aanstelling. In september en november 1826 schreef hij aan Bathurst met het verzoek te mogen solliciteren naar een militaire positie in India, het volgende gouverneurschap van de Kaap of van Ceylon, als Barnes werd verplaatst. Daar kwam nooit iets terecht, maar begin 1827 gebeurde er iets, dat Lowe ertoe bracht achttien maanden verlof aan te vragen om naar Engeland terug te keren, *'onder omstandigheden van groot belang en met grote gevolgen voor mij en mijn gezin.'* Barnes stemde in met het verzoek van Lowe zonder om verdere details te vragen en in maart 1827 vertrok Lowe voor de reis terug naar Engeland.

De gebeurtenis, die tot Lowe's verzoek had geleid, was de publicatie kort nadat Lowe in Ceylon was aangekomen, van Scott's *'Life of Napoleon'*, een werk, waarin Lowe door de auteur werd bekritiseerd vanwege zijn gedrag jegens Napoleon op Sint-Helena. Scott beschuldigde Lowe ervan toe te geven aan een slecht humeur, terwijl hij *'koel en onverstoorbaar'* had moeten blijven, van overbezorgdheid bij het uitvoeren van zijn taak, van het te vaak veranderen van de regelgeving en van het *'overhaast'* instemmen met het voorstel van Napoleon om zijn borden te koop te zetten om proviand voor Longwood te kopen, waardoor de regering aan veel publieke spot werd blootgesteld. Omdat Scott toegang had gekregen tot de openbare registers en de officiële correspondentie, waren deze beschuldigingen bijzonder schadelijk en Lowe vond dat hij meteen naar huis moest om zijn kant van de zaak te betuigen. Lowe was altijd bang geweest voor een dergelijke gebeurtenis en voordat hij de benoeming in Ceylon aanvaardde, had hij Robert J. Wilmot-Horton, de parlementaire onderminister van Buitenlandse Zaken op het koloniale bureau, gevraagd of hij het raadzaam achtte een post te bekleden ver van Engeland, waar de aanvallen op de regering en hemzelf wellicht hernieuwd zouden kunnen worden. Hierop had Horton blijkbaar geantwoord: *'Daar moeten we onze kans op wagen'*, dus het was een risico, dat Lowe had aanvaard. Wat toen gebeurde, was dat Sir Walter Scott, een vriend van admiraal Malcolm en daarom bevooroordeeld tegen Lowe vanaf het begin alleen officiële documenten had te zien gekregen, die zorgvuldig waren geselecteerd door Robert William Hay, de permanente ondersecretaris op het Ministerie van Koloniën, die vroeger privé secretaris was geweest van Lord Melville. Het doel van de selectie was om ministers vrij te pleiten en alle schuld op Hudson Lowe te schuiven.

183

Toen hij terugkeerde naar Engeland, vertelde Lowe aan Bathurst dat hij dacht dat Scott's *Life 'de enige gevaarlijkste aanval op mijn karakter bevatte'*, vanwege de officiële documenten, die Scott had ingezien. Lowe uitte zijn verbazing over de nalatigheid, die blijk gaf van Scotts verwijzing naar vertrouwelijke gegevens en hij vestigde de aandacht op Scotts vriendschap met Malcolm, over wie veel werd gesproken in het boek. Lowe smeekte om een of ander teken van officiële goedkeuring om de indruk, die het boek op de lezers achterliet, tegen te gaan en hij vestigde de aandacht op het feit dat de benoeming, die hij momenteel bekleedde niet hoger was dan de benoeming, die hij zeventien jaar eerder had bekleed. Tijdens zijn reis terug naar Engeland in 1827 hadden zich twee incidenten voorgedaan, die de tegenstrijdige opvattingen over zijn verleden als gouverneur van Sint-Helena naar voren brachten. Toen zijn schip kort Mauritius aandeed, een Franse kolonie, die door het Verdrag

van Wenen van 1815 naar Groot-Brittannië was overgegaan, omsingelde een vijandige menigte van enkele honderden hem en slingerde hem beledigingen toe toen hij op het punt stond weer aan boord te gaan. Het behoeft geen betoog dat de bevolking van het eiland bekend stond om haar bonapartistische sympathieën. Toen het schip daarentegen Sint-Helena aandeed, werd Lowe door iedereen gevierd en geprezen, zoals al beschreven in een vorig hoofdstuk. De Britse regering, die sinds januari 1828 onder leiding stond van de hertog van Wellington, stond niet positief tegenover Lowe's terugkeer naar Engeland. Bathurst, nu voorzitter van de raad, die Lowe bij zijn aankomst raadpleegde, geloofde niet, zo zei hij tegen Lowe, dat Scotts opmerkingen even schadelijk voor Lowe waren als laatstgenoemde leek te denken; hij was ook van mening dat ze geen weerlegging door Lowe behoeften, dat Lowe nog steeds het vertrouwen van de ministers behield en dat zijn beste kans om benoemd te worden tot het verhoopte gouverneurschap van Ceylon was om daar zo snel mogelijk terug te keren om ter plaatse te zijn als Barnes eventueel een andere positie kreeg.

184 Voordat hij terugkeerde naar Ceylon, een stap die Lowe met enige tegenzin deed, had hij een onderhoud met de premier. Wellington vertelde hem, dat hij geen belofte kon doen over de opvolging van het gouverneurschap van Ceylon, aangezien het niet zijn gewoonte was dergelijke beloften te doen, hoewel hij wel toegaf dat Lowe vrij hard was gebruikt op Sint-Helena. Lowe vroeg toen om een positie, die qua rang overeen kwam met die, welke hij had bekleed toen hij gouverneur van Sint-Helena was of om een eervol pensioen met pensioen, als het het beleid van de regering was om hem niet in dienst te nemen. Hij bood zelfs aan om als verbindingsofficier naar de Russische legers te gaan, die vervolgens tegen de Turken vochten, maar dit laatste voorstel werd ronduit afgewezen. Wellington antwoordde op zijn meest kortafste manier: *'Daar hebben we ons buiten gehouden.'* Wellington verzekerde Lowe echter dat het het beleid van zijn regering was om Lowe in dienst te nemen daar waar hij het nuttigst was. Wat een pensioen betreft, daar was geen sprake van, want het Lagerhuis, vermoedelijk gevoelig voor de publieke opinie, zou er in het geval van Lowe nooit mee instemmen. Daarmee moest Lowe tevreden zijn. Drie jaar later zou hij verwijzen naar Wellingtons 'gunstige instelling' jegens zijn toekomstige gouverneur van Ceylon en naar de 'verzekeringen' die hij in die zin had gekregen van Sir George Murray, toenmalig minister van Oorlog en Koloniën, hoewel dit niet het geval was. Het lijkt onwaarschijnlijk dat Sir George Murray, net zomin als de hertog van Wellington, zich ergens aan had verbonden.

Lowe's terugkeer naar Ceylon bracht alleen maar teleurstelling. Toen Barnes in 1830 werd benoemd tot opperbevelhebber van het leger in India, was de man, die werd genomineerd om hem op te volgen niet Lowe, maar tot Lowe's verbazing, Wilmot-Horton, de voormalige ondersecretaris. De benoeming van Horton, zo vertelde Lowe laatstgenoemde, in een brief, die hij hem op weg naar huis in september 1831 schreef, had hem *'tot in zijn ziel'* getroffen en leek op de uitvoering van een 'staatsgreep', na zo'n lange periode. Het probleem was, dat sinds november 1830 een Whig-regering in Groot-Brittannië aan de macht was gekomen en daar de komende elf jaar zou blijven (met een korte periode van Tory-regering tussen december 1834 en april 1835) en terwijl de Whigs aan de macht bleven, had Lowe geen hoop op een nieuwe benoeming. Toen hem in 1831 de inhoudelijke rang van luitenant-generaal werd toegekend, moest hij zijn post op Ceylon, die onder het bevel van een generaal-majoor was, opgeven. Een beroep op Lord Goderich, de staatssecretaris van Oorlog en de Koloniën in Grey's regering, lokte geen gunstig antwoord uit. Lowe had tevergeefs gehoopt, dat toen generaal Adam afstand zou doen van zijn post als Lord High Commissioner van de Ionische eilanden, wat hij in 1832 deed, hij (Lowe) zou worden aangesteld om hem te vervangen, gezien zijn vier jaar ervaring met regeren op drie van de genoemde eilanden tussen 1809 en 1812, maar daar was nooit een kans op.

Ondertussen ging zijn publieke vervolging door de pers en het publiek onverminderd door. De Globe, de Times en de Morning Chronicle herhaalden een volkomen onwaar
185 verhaal, dat in Franse kranten was verschenen, waarin zij meldden, dat toen Lowe's boot in 1831 Mauritius aandeed op zijn reis terug naar Engeland, er een vijandige demonstratie was geweest, waardoor Lowe aarzelde of hij zou landen en dat hij uiteindelijk had moeten landen onder politiebewaking en naar het Government House worden begeleid. Lowe schreef aan Goderich, dat dit *verslag "in zijn geheel vals was en in alle opzichten vals"*, aangezien hij nooit had gearzeld om te landen en er geen menigte mensen was geweest, toen hij van boord ging. Als antwoord ontving hij een sussende brief, waarin hij hem vertelde dat:

We weten allemaal dat mannen, die publieke functies hebben vervuld, elke dag worden blootgesteld aan soortgelijke kwaadaardige aanvallen. Lord Goderich aarzelt niet om u te verzekeren dat, voor zover hij weet, de hele zaak slechts een verzinsel is.

Aan de andere kant schreef de Whig Creevey in februari 1832 aan een vriend dat hij een feest bij Lord Goderich's had bijgewoond, waar

Ik een beetje teleurgesteld was, toen ik de kamer binnenkwam en daar Sir Hudson Lowe zag, maar ik besloot al snel om door te gaan met het negeren van hem, waarvoor [Sir] Harry Gray zei dat ik volkomen gelijk had en nu u het er over heeft, ik heb de hele dag nooit een officier met hem zien praten.

In 1834 werd Lowe niet opgenomen op de lijst van officieren, die waren uitgenodigd om de verjaardag te vieren van de landing in Egypte onder Abercromby in 1800.

Ik mag mezelf troosten [schreef Lowe aan zijn oude vriend Rowley] met de gedachte dat het korps, waarover ik het bevel voerde, onafgebroken en vaker werd ingezet (omdat het altijd op de buitenposten stond) dan bijna elk ander korps in het leger en officieel werd aanbevolen als onderscheidend korps, vooral bij de landing.

Toen Lord Teynham zich in 1833 in het House of Lords kritisch uitsprak over een voorstel om speciale bevoegdheden toe te vertrouwen aan de nieuwe Lord Lieutenant van Ierland, de markies van Normanby, zei hij in de loop van zijn opmerkingen: *'Stel nu dat de nobele markies om in de regering van Ierland te worden opgevolgd door Sir Hudson Lowe.'* De hertog van Wellington stond op om te protesteren. *"Er is [zei de hertog] geen respectabeler officier dan Sir Hudson Lowe noch heeft Zijne Majesteit een trouwer onderdaan."* Teynham antwoordde dat het niet zijn bedoeling was Lowe's privé te beledigen, maar hij vervolgde met te zeggen dat, met betrekking tot
186 zijn gouverneurschap van Sint-Helena, *"hij door alle mensen van Europa wordt weggezet als een persoon, die niet geschikt is om met macht te worden toevertrouwd."* Bathurst stond toen op om het gouverneurschap van Lowe te verdedigen en zei dat de beweringen van Teynham volkomen onjuist waren. Lowe had zich op Sint-Helena gedragen *'op een manier die hem zeer aansprak; alle goed geïnformeerde personen op het vasteland van Europa wisten wat zijn gedrag was en keurden het goed'*. Lowe, aan wie Teynham een paar dagen later een schriftelijke verontschuldiging stuurde, schreef zelf naar Wellington om hem te bedanken voor zijn genereuze woorden in het House of Lords. Wellington antwoordde in vriendelijke bewoordingen, verwijzend naar Lowe als *"een officier... voor wie ik het grootste respect en achting koesterde."* Aangezien Wellington, zoals Seaton opmerkt, nooit complimenten heeft geschreven, lijkt er geen twijfel over zijn oprechtheid te bestaan.

Toch geven Wellingtons persoonlijke opvattingen over Lowe een enigszins andere indruk. In oktober 1835 werd door Stanhope opgetekend dat hij met betrekking tot het gouverneurschap van Sint-Helena het volgende zei: *'Sir Hudson Lowe was een zeer slechte keuze. Hij was een man met gebrek aan opleiding en oordeel.'* Wellington lijkt helemaal vergeten te zijn, dat hij het was, die Lowe in de eerste plaats aan Bathurst had aanbevolen! En in 1848, nadat Lowe dood was, werd verwacht, dat een nieuw boek (het boek dat Forsyth uiteindelijk schreef) de waarheid zou verhelderen over wat er in St. Helena was gebeurd en dat Sir Hudson Lowe (die door Wellington werd geschreven) zou worden vrijgesproken al had verklaard, dat hij dacht dat deze op schandelijke wijze was gebruikt. Hij bleef hij uiterst kritisch over Lowe's persoonlijkheid en talenten. Op de vraag of hij Lowe persoonlijk kende, antwoordde hij:

Ja, zeker, ik kende hem heel goed. Ik denk dat hij een slecht, prikkelbaar humeur had en op dat moment slecht gekwalificeerd was voor zijn post. Hij was een domme man... hij was geen slechtaardige man, maar hij wist helemaal niets van de wereld en zoals alle mannen, die niets weten, was hij achterdochtig en jaloers.

187 Norwood Young schreef in zijn commentaar over dit oordeel, dat Wellington altijd een ongenereuze criticus was. Lowe had beslist geen gebrek aan onderwijs; een chirurg beschreef hem ooit als de best opgeleide soldaat, die hij ooit had ontmoet. Zijn militaire oordeel bleek bij een aantal kritieke gelegenheden juist te zijn, vooral in 1814 in Frankrijk en in 1815 in Nederland en hij was zeker geen domme man. Als Wellington meer had geweten van de moeilijkheden; die Lowe tegenkwam op St Helena, in al zijn omgang met de Longwood -volgelingen, zou hij hem er nooit van hebben beschuldigd achterdochtig en jaloers te zijn zonder daar een goede reden voor te hebben. En wat betreft het feit, dat hij niets over de wereld wist: als hij werkelijk zo'n naïef man was, kun je je afvragen hoe hij zich in 1813 en 1814 staande had kunnen houden in het gezelschap van de tsaar en andere geallieerde vorsten en hun commandanten.

Pas met de komst van een Tory-regering in september 1841 begon Lowe de erkenning te krijgen, die hij altijd al had verdiend. In 1842 kreeg hij het kolonelschap van zijn oude regiment, het Vijftigste, een eer, die veel voor hem betekende. Hij ontving van de koning van Pruisen de Rode Adelaar van Pruisen (eerste klasse) en ontving een vleierende brief van prins Bülow, waarin hij herinnerde aan *zijn "signaaldiensten voor de gemeenschappelijke zaak"* in 1813/14. Hij werd ook onderscheiden met het Grootkruis in de Orde van Sint-Michiël en Sint-Joris, een onderscheiding die voorbehouden was aan degenen, die de Kroon op Malta en op de Ionische eilanden uitmuntende diensten hadden bewezen. Toch bleef de publieke opinie moeilijk te overtuigen. Toen chirurg Henry in 1841 zijn 'Events of a Military Life' publiceerde, vertelde Lowe de auteur dat dit het enige tot nu toe over St. Helena gepubliceerde was, dat met enige aandacht voor de waarheid was geschreven en hij bedankte Henry voor de sympathie, die hij had gehad zich publiekelijk te manifesteren met betrekking tot de laster en persoonlijke afleiding die hij (Lowe) al zoveel jaren had volgehouden. Dit alles leidde uiteindelijk tot een hoofdartikel in de Times in november 1842 dat luidde:

Er is geen officier van de rang en diensten van Sir Hudson Lowe in het leger, die op meer onwaardige wijze is gebruikt... Whig-spotters en Jacobijnse kranten belaagden hem bijna jarenlang met dagelijkse stortvloed van onrecht. Wij herhalen nu tot onze voldoening dat de huidige regering eindelijk blijkt heeft gegeven van de bereidheid om, tot op zekere hoogte, het onrecht waarvan Sir Hudson het slachtoffer is geworden, te herstellen.

In 1843 schreef Lowe een memorandum, vermoedelijk bedoeld om de bureaus van ministers te bereiken, waarin hij erop wees dat in de afgelopen twaalf jaar, toen hij zonder werk zat, het gouverneurschap van Ceylon driemaal vacant was geworden, de functie van de hoge commissaris op de Ionische Eilanden vier keer en er waren vacatures ontstaan op andere stations en bij verschillende militaire commando's in India. Maar tegen die tijd was hij vierenzeventig en zeker na de leeftijd van zeventig, had nauwelijks kunnen verwachten dat hij actief in dienst zou zijn. Volgens de getuigenissen van zijn
188 zoon werd hij echter niet verbitterd, somber of een kluizenaar.

Hij stierf op 10 januari 1844 als een arme man en werd begraven in de St. Mark's kerk aan North Audley Street in Londen (nb. door Roel bezocht in 2015!), naast het lichaam van zijn vrouw, die hem twaalf jaar eerder overleden was. De premier, Sir Robert Peel, liet de koningin Lowe's ongehuwde dochter een klein pensioen toekennen als erkenning voor de diensten, die haar vader aan zijn land had geleverd.

Lowe was in veel opzichten een tragische figuur: een beroepsmilitair, gerespecteerd door professionals, die hun steun verleenden aan zijn promoties -mannen van het kaliber van Sir Charles Stuart, Sir John Moore en Sir Henry Bunbury en de Pruisische generaals Blücher en Gneisenau, wiens onbetwiste bekwaamheid hem het vertrouwen deed winnen van de tsaar Alexander, maar toch kreeg hij zelden de kans om zijn belofte na te komen. Zijn carrière was in het Middellandse Zeegebied verwoest door de fouten van ondergeschikten en het antagonisme van Sir John Stuart en later in Nederland door zijn gebrek aan verstandhouding met de hertog van Wellington. Aan zijn persoonlijke moed twijfelde hij nooit: hij stond bij de Pruisen bekend als 'de dappere Engelsman', en toen hij het bevel voerde over troepen in actie, zoals hij deed in Corsica, Egypte, Capri, Ischia en de Ionische eilanden, toonde hij nooit enige vorm van de aarzeling, die duidelijk naar voren kwam, toen hij zijn reglementen en zendingen in Sint-Helena en Ceylon kwam vervullen. Zijn ondeugden waren zijn deugden, die binnenstebuiten waren gekeerd: een perfectionisme, dat leidde tot onrust, een overbezorgdheid om de zaken op orde te krijgen, voordat hij tot een definitieve beslissing zou komen, wat misschien de Pruisische geest aansprak met zijn bewondering voor grondigheid, maar de hertog van Wellington irriteerde en toegewijde ondergeschikten als majoor Gorrequer.

Hij werd in zijn leven ernstig gehandicapt door zijn uiterst gereserveerde en niet-communicatieve manier van doen. Sir Henry Russell, een niet onvriendelijke waarnemer, merkte op toen hij hem in 1821 ontmoette, dat Lowe tegenover een vreemde '*stil en onhandig*' was, hoewel '*kennelijk niet uit trots maar uit schaamte*'. Russell vond dit opmerkelijk, aangezien Lowe '*veel in de beschaafde samenleving was geweest en zowel een verstandig als een talentvol man is*. Ik kwam er al snel achter dat we helemaal niet moesten praten tenzij ik de leiding nam.' Een dergelijke ongelukkige eigenschap was duidelijk geen aanbeveling voor grote vooruitgang in het openbare leven. De genadeslag voor Lowe's carrière werd hem op St. Helena toegebracht door zijn onvermogen om te concurreren met mannen, die veel slimmer waren dan hij in de kunst van de politiek.

189 Maar hij had de pech, dat hij het slachtoffer en de zondebok was geworden van de politici, de venijnige chirurg Dr. O'Meara, een kwaadaardige pers en een goedgegelovig publiek. Toch had hij nog ruim twintig jaar te leven om zijn zaak aan de wereld voor te leggen en het was datzelfde chronische onvermogen om ergens een definitieve beslissing over te nemen (een fout die bij hem in de loop van de jaren steeds groter werd) en die ertoe leidde dat hij nooit in staat zou zijn memoires en autobiografie te voltoeien en zo mogelijk het respect te verdienen, dat hij verdiende van een land, dat hij met onderscheiding en toewijding had gediend.

APPENDIX

Lowe, Walker en het meubilair van Longwood

190 Na de dood van Napoleon besloot Lowe, dat hij een deel van de meubels uit Longwood, die het meest door Napoleon waren gebruikt, voor eigen gebruik wilde behouden *'als relikwieën met een zo buitengewoon karakter'*, maar ook *'omdat ze nuttig voor hem zouden zijn voor zijn gezin op weg naar huis.'* Deze items omvatten een bibliotheektafel, een tafeltje, twee boekenkasten en twee fauteuils. Lowe liet ze vervolgens taxeren door de voorman van de werken van de Oost-Indische Compagnie *"omdat als ik ze op een uitverkoop koop, ze te duur zullen worden"*; en hij stemde ermee in om de regering £ 352 15s te betalen voor het lot. Vervolgens liet hij alle spullen inpakken en (zoals hij dacht) aan boord van het schip naar Engeland zetten. Na zijn terugkeer naar Engeland stuurde hij een inventaris van deze artikelen naar het ministerie van Financiën, dat goedkeuring gaf aan wat hij had gedaan. De schatkist stuurde vervolgens instructies naar Ibbetson, de assistent-commissaris op Sint-Helena om de resterende meubelstukken te verkopen en de opbrengst in de schatkist van de Oost-Indische Compagnie in Sint-Helena te storten.

In februari 1823 regelde Lowe, dat de artikelen uit het pakhuis, waar ze sinds zijn terugkeer in 1821 waren opgeslagen, werden opgehaald en naar zijn huis in Hereford Street, Londen, werden gestuurd. Toen ontdekte hij dat de bibliotheektafel, die hij had uitgekozen, was achtergelaten en dat er een kleine kaarttafel voor in de plaats was gekomen. (In feite waren er niet minder dan elf kisten met zijn meubilair in St. Helena achtergebleven.) Lowe schreef daarom aan de voorman van de Oost-Indische Compagnie in St. Helena met het verzoek om hem de bibliotheektafel te sturen. Ondertussen had brigadegeneraal Walker, de nieuwe gouverneur van Sint-Helena, die in maart 1822 op het eiland was aangekomen, – voorafgaand aan de veiling van het Longwood-meubilair, die in mei van dat jaar plaatsvond – de elf koffers van Lowe open gemaakt open hij had er verschillende artikelen uit uitgekozen en voor persoonlijk gebruik gekocht. Daartoe behoorden de bibliotheektafel en twee kleine stoelen, die Lowe had uitgezocht en voor hem had laten opbergen en die toen eigenlijk hadden moeten worden bewaard om naar Engeland te sturen. Er volgde een lange, soms bittere

191 correspondentie tussen Hudson Lowe en generaal Walker, die meerdere jaren duurde.

Walker beweerde dat het meubilair in kwestie in Jamestown was opgeslagen in een bedrijfsmagazijn en dat Darling, de voorman van de fabriek, hem had geïnformeerd, dat de daar opgeslagen artikelen allemaal bij de verkoop zouden worden betrokken en dat de bestuurders van de Oost-Indische Compagnie hun goedkeuring hadden gegeven aan wat hij had gedaan. Lowe daarentegen beweerde, dat Darling als zijn agent had opgetreden, en niet als die van het bedrijf, toen zijn meubels waren opgeslagen, dat Walker de betreffende koffers had opengebrouwen om de inhoud ervan te inspecteren en de bibliotheektafel en -stoelen werden naar Engeland gestuurd, waar ze bij aankomst door de douane werden achter gehouden en naar Schotland werden gestuurd, naar de residentie van generaal Walker. Lowe besprak de zaak via Bathurst's ondersecretaris Horton, met het verzoek de artikelen aan hem terug te geven, en Bathurst verwees de zaak op zijn beurt door naar de Court of Directors van de East India Company. Ondertussen beweerde Walker dat hij niets had geweten van de regelingen, die Lowe had getroffen en dat hij bij aankomst op het eiland had overwogen, dat elk meubelstuk van Napoleon eigendom van het bedrijf was geworden. Op basis van het bewijsmateriaal van Ibbetson en luitenant-kolonel Pine Coffin besloot het Hof van Bestuur uiteindelijk (hoewel pas in juli 1825) dat het relevante meubilair inderdaad

voor Lowe was gereserveerd, hoewel ze niet akkoord konden gaan met Lowe's bewering, dat Walker het had geweten, toen hij de artikelen kocht, dat ze al eigendom waren van Lowe. Zij betreurden het dat Walker de door Lowe geclaimde artikelen had laten terugsturen naar Engeland, nadat hij op de hoogte was gesteld van Lowe's claim jegens hen en zonder eerst de goedkeuring van de Court of Directors daarvoor te vragen. Zij gaven daarom opdracht aan Lowe om de felbegeerde bibliotheektafel te restaureren, samen met twee boekenkasten, waarbij Lowe ermee had ingestemd afstand te doen van zijn aanspraak op de rest van de inhoud van de pakkisten, die in St. Helena waren achtergelaten. Hij verzocht, dat ze eerst zouden worden aangeboden aan brigadegeneraal Pine Coffin, de officier aan wie hij zijn functie had overgedragen toen hij St. Helena in 1821 verliet. Walker had geen andere keus dan te gehoorzamen, hoewel hij schreef *'zijn diepe spijt te uiten dat zoveel van hun waardevolle tijd [van de directeuren] in beslag had moeten worden genomen door een onderwerp van zo triviaal belang'*. De enige reden, zo vervolgde Walker, was dat hij de correspondentie doorzette was vanwege een poging Lowe

192 *"om een willekeurig en niet te rechtvaardigen gezag uit te oefenen met betrekking tot de eigendommen van het geachte gezelschap, op een zeer gebiedende toon, alsof hij mijn gezag wilde overstijgen."* Lowe had geprobeerd, zo beweerde Walker, duidelijk te maken dat hij (Walker) op een onrechtvaardige, onoprechte en egoïstische manier had gehandeld en zijn toevlucht had genomen tot 'trucs en drogredenen', maar hij gaf toe dat hij ongelijk had gehad door de artikelen naar huis te sturen zonder voorafgaande goedkeuring van de bestuurders.

De hele correspondentie, die verschillende delen beslaat en pas in 1827 werd afgerond, onthult Lowe op zijn meest scherpe en uitgebreide manier, hoewel het erop lijkt dat Walkers gedrag niet in alle opzichten juist was.

Toen markies Curzon van Kedleston, ex-onderkoning van India, op weg naar huis vanuit India via Sint-Helena in 1908 deze correspondentie doorlas, maakte hij wat men als het treffendste commentaar moet beschouwen: *'Net als in de grotere controverse had Sir Hudson Lowe over Napoleon zelf fundamenteel gelijk. Tegelijkertijd had hij de gave om op een zeer onhandige manier het goede te doen... [een man], die, zelfs als hij gelijk had, zoals gewoonlijk, slaagde erin mensen geïrriteerd te maken omdat hij geen ongelijk had.'*